

**ภาคที่ ๓ บทที่ ๘ สมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึง
รัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๕๓)**

**บทที่ ๙ สมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ ถึง
รัชกาลที่ ๘ (พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๘๙)**

ภาพแผ่นดินไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

วัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้ว สร้างสมัยรัชกาลที่ ๑

(<http://www.yunphoto.net/en/photobase/hr/hr3565.html>)

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือ วัดโพธิ์

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงบูรณะเป็นวัดประจำรัชกาลเมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๔

(http://9wat-thailand.blogspot.com/p/blog-page_6768.html)

เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์ ที่เสาชิงช้า กรุงเทพฯ อายุกว่า ๒๐๐ ปี

หนึ่งในอาคารที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๗

พระยาศรีพิพัฒน์ ราชทูตสยาม ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เจ้าจักรพรรดินโปเลียนที่ ๓ แห่งฝรั่งเศส ที่พระราชวังฟงแตนโบล ค.ศ. ๑๘๖๑

(<http://scalaregia.blogspot.com/2011/12/down-on-your-knees.html>)

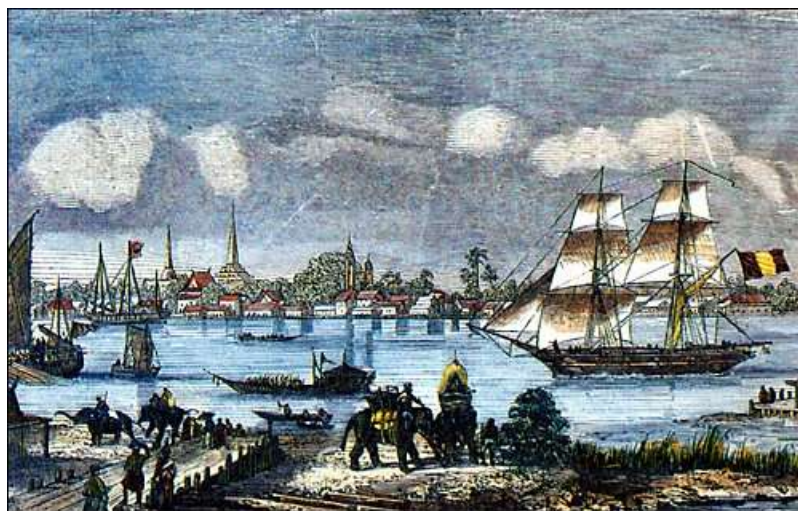
พระที่นั่งอนันตสมาคม สร้างในรัชกาลที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๕๑ ด้วยหินอ่อนสีขาวจากอิตาลี

(http://en.wikipedia.org/wiki/File:Ananta_Samakhom_Martinp1.jpg)

ภาพเขียน “ร.๕ ทรงเลิกทาส” บนเพดานพระที่นั่งอนันตสมาคม โดยกาเลโอ คินี จิตรกรชาวอิตาลี

(<http://www.oknation.net/blog/tewson/2008/06/12/entry-2>)

เรือกำปั่นฝรั่งเศสที่เข้ามาเมืองไทยในสมัยรัชกาลที่ ๕

(<http://www.pinetreeweb.com/hw-smyth.htm>)

บ้านคนไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์

Siam. Illustration for Countries of the World by J A Hammerton (Fleetway, c 1925).

(<http://www.lookandlearn.com/history-images/M818966/Siam?img=43&search=siam&bool=phrase>)

วิกฤตการณ์ที่ปากน้ำ ร.ศ.๑๑๒ เมื่อเรือรบฝรั่งเศสบุกเข้ามาทางสมุทรปราการจนมีการยิงต่อสู้กัน

ภาพจากหนังสือพิมพ์ *Le Petit Parisien* , 6 Aug 1893

(http://www.naisoi4.com/index.php?lay=show&ac=cat_show_pro_detail&cid=40458&pid=184362)

ลดธงสยาม ชักธงฝรั่งเศส, พิธีมอบดินแดนจังหวัดตราดและเกาะกงให้ฝรั่งเศสเพื่อแลกกับจังหวัดจันทบุรี หลัง
เหตุการณ์ร.ศ.๑๑๒ ภาพจากหนังสือพิมพ์ *Le Petit Journal* ฉบับวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1905

(http://www.udclick.com/home1/index.php?option=com_content&task=view&id=79334&Itemid=112041)

พระบรมมหาราชวังริมแม่น้ำเจ้าพระยาสมัยรัชกาลที่ ๕ วาดโดย Henri Meyer จิตรกรชาวฝรั่งเศส

ภาพจากหนังสือพิมพ์ฝรั่งเศส *Le Petit Journal* 12 Sept. 1893

(<http://www.surinfarang.com/vbulletin/showthread.php?9021-Old-Siam-Thailand-Pics/page3>)

การประหารชีวิตในสยาม

ภาพจาก นสพ. ฝรั่งเศส *Le Petit Journal* 21 May 1911

(<http://vintageprintable.swivelchairmedia.com/2011/04/17/geopolitical-1/geopolitical-asia-capital-execution-in-siam/>)

ลอยกระทงที่สุโขทัย <http://www.gotoknow.org/posts/229376/>

สงกรานต์ที่เชียงใหม่ <http://www.triparoundthai.com/?p=434>

งานช้างที่สุรินทร์ <http://www.moohin.com>

ประเพณีผีตาโขนที่อ.ด่านซ้าย จ.เลย <http://topfyonline.com/?p=22>

บทที่ ๘

สมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๕

(พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๕๓)

กรุงรัตนโกสินทร์ หรือกรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์ฯ นั้น เป็นเมืองหลวงของสยามมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕ หรือ ๒๔๐ ปีมาแล้ว (ซึ่งเป็นระยะใกล้เคียงกับที่ประเทศสหรัฐอเมริกาประกาศอิสรภาพ พ.ศ. ๒๓๑๕ และการปฏิวัติที่ฝรั่งเศส พ.ศ. ๒๓๓๒) เริ่มจากการเป็นเมืองเล็กๆ ริมน้ำเจ้าพระยา แล้วมีการพัฒนา จนกลายเป็นเมืองใหญ่ที่มีประชากรกว่าหกล้านคนใน พ.ศ. ๒๕๖๕ ช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นระหว่างรัชกาลที่ ๑ ถึงที่ ๓ เป็นระยะแห่งการสร้างเมืองหลวงใหม่ สงครามกับพม่าลดลงเพราะพม่าถูกอังกฤษรุกราน แต่มีการสู้รบกับเขมรและญวนมากขึ้น และต้องระวังอิทธิพลของพวกฝรั่ง ที่พยายามยึดประเทศต่างๆเป็นอาณานิคม

๘.๑ สมัยรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๓๕๒)

สมัยร. ๑ เป็นช่วงสร้างเมืองหลวงใหม่ โดยพยายามเลียนแบบทดแทนกรุงศรีอยุธยา ที่เคยรุ่งเรืองแล้วมาถูกทำลาย มีการสร้างพระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กำแพงเมือง ป้อมปราการ ข้าราชการชาวไทย ต่อสู้กับพม่าจนได้รับชัยชนะในสงครามเก้าทัพ และที่ทำดินแดน

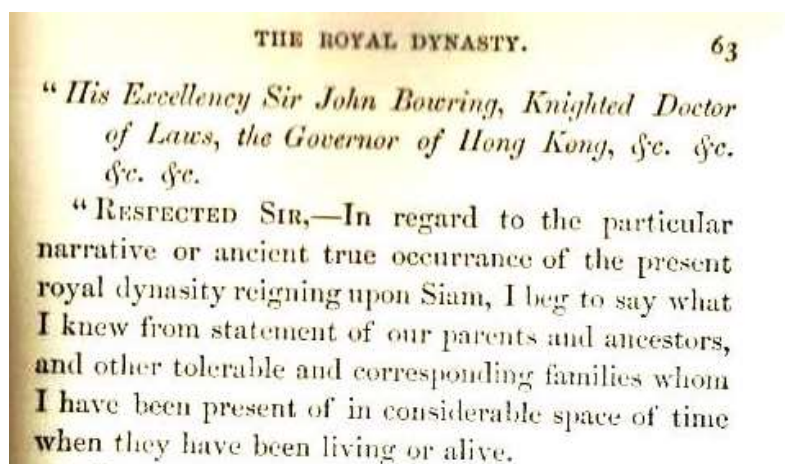

อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่เชิงสะพานพุทธฯ

(<http://www.era.su.ac.th/ArtDatabase/ArtImage/P001688.jpg>)

๘.๑.๑ พระราชประวัติและต้นกำเนิดราชวงศ์จักรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ขึ้นครองราชย์เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ ตรงกับวันเสาร์ แรม ๕ ค่ำ เดือน ๕ ปีชวด จุลศักราช ๑๑๔๔ ขณะมีพระชนมายุได้ ๔๕ พรรษา

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนิพนธ์เรื่อง “ปฐมวงศ์” เกี่ยวกับต้นกำเนิดของราชวงศ์จักรี พิมพ์ไว้ในประชุมพงศาวดารภาคที่ ๘ และส่งพระราชสาส์นในเรื่องเดียวกันเป็นภาษาอังกฤษ พระราชทานแก่เซอร์จอห์น เบาว์ริงด้วย

"The first family of our paternal ancestors, it is said, have been inhabitants of the city of Hamsawatty (proper Sanskrit name), the capital of Pegu, written by Bishop Pallegoix in corrupted sound or pronouncing of Sanskrit name 'Hongsawadi,' upon the time of reign the King of that city Pegu named Jumna ti cho by Pegu name, and 'Dusadi sawi-jay' by Sanskrit name (marked in book of the Bishop Pallegoix with figure 1). This family became officers of state; employed as a part of military service of that King who has conquered Ayudia on about Christian era 1552, have placed the Siamese King of Northern Siam, who has been allied to him, upon the throne of whole Siam, at Ayudia, in name of 'Phra Maha Dharimmarajadhiraj' (marked 2 in the book in which the corrupted name printed);

พระราชสาส์นของร.๔ ถึงเซอร์จอห์น เบาว์ริง เกี่ยวกับพระราชประวัติราชวงศ์จักรี

(<http://www.reurnthai.com/index.php?topic=1198.0>)

ราชวงศ์จักรีสืบเชื้อสายจาก ทหารของพระยาราม ซึ่งเป็นชาวมอญ หงสาวดี ที่ติดตามสมเด็จพระนเรศวรมหาราชจากเมืองแครง แล้วมีลูกหลานสืบมาถึง เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) ซึ่งเป็นราชทูตของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ไปเฝ้าพระเจ้าหลุยส์ที่๑๔ ที่ฝรั่งเศส เมื่อพ.ศ.๒๒๒๘ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ทรงมีพระบรมราชชนก ชื่อทองดี มีบ้านเดิมอยู่ที่ริมแม่น้ำสะแกกรัง เมืองอุทัยธานี รับราชการสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ มียศเป็นพระอักษรสุนทรศาสตร์ หน้าที่ร่างพระราชสาส์น

นายทองด้วง(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ) เกิดสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ที่บ้านไกล่ป้อมเพชร หลังวัดสุวรรณดาราม ไกล่กำแพงเมืองกรุงศรีอยุธยาเมื่อพ.ศ. ๒๒๗๕ เคยเป็นมหาดเล็กในเจ้าฟ้าอุทุมพร และบวชเป็นพระภิกษุ ที่วัดเชิงท่า อยุธยา โดยเป็นเพื่อนกับพระลีน(ต่อมาคือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช) วันหนึ่งมีหมอดูจีนมาทำนายว่า พระลีนจะเป็นกษัตริย์ และพระทองด้วงก็จะเป็นกษัตริย์ด้วย พ.ศ. ๒๓๐๓ นายทองด้วงได้รับแต่งตั้งเป็นหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรีขณะอายุ ๒๕ ปี แต่งงานกับลูกสาวคหบดีบ้านบางช้าง ตำบลอัมพวา เมืองสมุทรสงคราม ซึ่งต่อมาคือ สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี (พระนามเดิมว่า นาก) เมื่อพระยาตากปราบพม่าได้ นายสุตจินดา (บุญมา) ตำแหน่งพระมหามนตรี เจ้ากรมพระตำรวจขวา ซึ่งเป็นน้องชายของหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี (ทองด้วง) ได้ชวนพี่ชายให้ มารับราชการกับพระเจ้ากรุงธนบุรี

พ.ศ. ๒๓๑๔ หลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี (ทองด้วง) ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพระยาจักรี พ.ศ. ๒๓๑๘ หลังจากนำทัพไปรบกับอะแซหุ่นกี้ที่พิษณุโลก ได้รับแต่งตั้งเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกฯ นำทัพไปตีเวียงจันทน์ และเขมร ขณะที่กรุงธนบุรีเกิดจลาจลกบฏพระยาสุรศักดิ์ในพ.ศ.๒๓๒๔ ได้นำทัพกลับจากเขมรถึงกรุงธนบุรี เมื่อวันเสาร์ เดือน ๕ แรม ๕ ค่ำ ปีชวด ตรงกับวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ หลังจากปราบกบฏพระยาสุรศักดิ์ได้แล้ว ทรงกระทำพิธีปราบดาภิเษกเป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์จักรี เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๒๕ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ มีการถวายพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระปรโมรราช มหাজักรีบรมนาถ นเรศวรราชวิวัฒนวงศ์ ปฐมพงศาธิราชรามาริบบดินทร์ สยามพิชิตินทรวโรดม บรมนาถบพิตร พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (สะกดพระนามตามพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา) และเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ มีการถวายพระเกียรติยศเป็นมหาราช

๘.๑.๒ การสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ทรงให้ย้ายเมืองหลวงจากกรุงธนบุรีฝั่งตะวันตกมาที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เพราะกรุงธนบุรีมีขนาดเล็กขยายลำบาก และอยู่ตรงท้องคุ้ง น้ำเซาะตลิ่งพัง มีการตั้งชื่อเมืองหลวงใหม่ซึ่งแก้ไขในสมัยร.๔ ว่า “กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุทธยา มหาดิลกภพ นพรัตนราชธานีบุรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมาน

อวตารสถิต สักกะทัตติยวิษณุกรรมประสิทธิ์” แปลว่า “เมืองแห่งเทวดา ที่มีพระแก้วมรกต เป็นเมืองใหญ่ที่ไม่
มีใครรบชนะได้ มั่นคงและเจริญยิ่ง เป็นเมืองที่สร้างงามด้วยแก้วกำประการ เป็นเมืองที่น่ารื่นรมย์ มีวังใหญ่
เสมือนวิมานเทวดา ที่พระอินทร์และพระวิษณุกรรมสร้างไว้” หนังสือกินเนสบุ๊ก ได้ยกให้ชื่อของกรุงเทพฯ นี้
เป็นชื่อเมืองหลวงที่ยาวที่สุดในโลก

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)

สถานที่ตั้งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นชุมชนเก่าตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่เรียกว่าบางกอก คำว่าบางกอกนี้
อาจจะเป็นเพราะพื้นที่มีต้นมะกอกมาก หรือมาจากคำว่า “บางเกาะ” เนื่องจากพื้นที่มีคลองและแม่น้ำล้อมรอบ
คล้ายเกาะ มีการย้ายคนจีนที่เคยอยู่ในพื้นที่สร้างพระบรมมหาราชวังไปอยู่ที่ลำเพ็ง (ใกล้วัดปทุมคงคา) ครั้ง
แรกใช้ไม้ซุงทำกำแพงพระราชวัง ต่อมาปรับปรุงเป็นกำแพงก่ออิฐถือปูน มีการสร้างป้อมรอบกรุงรัตนโกสินทร์
เช่นป้อมมหากาฬที่สะพานผ่านฟ้า และป้อมพระสุเมรุที่บางลำพู

ป้อมมหากาฬ เชิงสะพานผ่านฟ้า

ป้อมพระสุเมรุ ปากคลองบางลำพู

มีประตูเมือง ที่กำแพงเมืองกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งจะเปิดเมื่อเวลาเช้ารุ่ง (พระอาทิตย์ขึ้น) และปิดเมื่อเวลาเย็นค่ำ (พระอาทิตย์ตก) ในสมัย ร. ๑ ประตูเมืองเป็นประตูยอดไม้ทรงมณฑป ทาดินแดงแบบกรุงศรีอยุธยา สมัย ร. ๓ เปลี่ยนเป็นประตูก่ออิฐ ด้านบนประตูทำเป็นหอรบ ไม่มียอด สมัย ร. ๕ เปลี่ยนแบบประตูเมืองจากทรงหอรบเป็นประตูยอด เช่น ประตูสามยอด อยู่ใกล้คลองปราบสามยอด ถนนเจริญกรุง (ถูกรื้อไปในสมัย ร.๕ เพื่อขยายถนนเจริญกรุง) ประตูพุดนิมิต หรือพุดนิบาต (อยู่ใกล้ป้อมมหากาฬ ถูกรื้อไปในสมัย ร. ๕ เพื่อสร้างสะพานผ่านฟ้า) ประตูตำราญราษฎร์ (อยู่ที่ถนนมหาไชยใกล้วัดราชนาคดา ตรงข้ามคุก ราษฎรเรียกประตูผี เป็นประตูเดียวที่ให้น้ำศพของราษฎรที่ตายในกำแพงพระนครออกไปเผานอกพระนครที่วัดสระเกศ) ประตูสะพานหัน เป็นประตูไปสู่ย่านคนจีนที่ค้าพิง เป็นสะพานหลักข้ามคลองคูพระนคร สร้างในสมัย ร.๔ สามารถหมุนหันให้เรือผ่าน (ถูกรื้อไปในสมัย ร. ๖)

กำแพงและประตูเมืองกรุงเทพฯ ที่ใกล้ภูเขาทองและหน้าวัดบวรนิเวศ บางลำพู

(<http://www.reurnthai.com/index.php?action=printpage%3Btopic=1493.0>)

ประตูสามยอดที่ถนนเจริญกรุงตัดกับถนนมหาไชย (ปัจจุบันถูกรื้อไปแล้ว)
ประตูสามยอดคือประตูทางเข้าวังหลวงหรือวังหน้าในสมัยกรุงธนบุรี
ประตูนี้สร้างขึ้นโดยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๒๙๖

ประตูสามยอดที่ถนนเจริญกรุงตัดกับถนนมหาไชย (ปัจจุบันถูกรื้อไปแล้ว)

(<http://forum.thaidvd.net/lofiversion/index.php/t85984-100.html>)

ถนนสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เป็นถนนดินแฉะ ๆ พอที่คน ช้าง ม้า และเกวียนเดินได้ ในสมัย ร. ๔ มีการสร้างถนนบำรุงเมืองทำด้วยอิฐตะแคง สมัยร. ๕ ปรับปรุงถนนบำรุงเมืองและเฟื่องนคร ให้เป็นแบบเดียวกับสิงคโปร์และอินเดีย สร้างตึกแถวริมถนน

สิ่งก่อสร้างในสมัย ร.๑ นั้น ส่วนหนึ่งใช้อิฐและศิลาแลง ซึ่งรื้อจากป้อมกำแพงและสถานที่ต่าง ๆ ในกรุงศรีอยุธยา ที่พระยาโบราณบุรานุรักษ์ (พร เดชะคุปต์) ซึ่งต่อมาพ.ศ. ๒๔๔๕ ได้เป็นพระยาโบราณราชธานินทร์ สมุหเทศาภิบาลมณฑลอยุธยา อธิบายไว้ในตำนานกรุงศรีอยุธยาว่า “เพราะเกรงไปว่า ถ้าทิ้งไว้ เกิดมีผีบุญเข้าไปทำบำเพ็ญอยู่ภายในเมือง ก็จะต้องปราบปราม ทำให้ต้องเสียชีวิตผู้คนและป่วยการเวลา ถ้ารื้อเอาออกเสีย ก็จะได้อิฐมาใช้เป็นประโยชน์ในการสร้างพระนคร ทนจำนวนที่จะต้องทำใหม่ได้อีกมาก ดังนั้นบริเวณพระราชวังกรุงเก่าตั้งแต่นั้นมาก็จะเป็นอิฐหักกากปูนทั่วไปทั้งวัง นานมากก็เกิดหลุมและคันไม้กองขึ้น แล้วเหี่ยวแห้งตายทับถมอยู่บนกองอิฐหักกากปูน เกิดเป็นมูลดินขึ้นข้างบนอีกชั้นหนึ่ง ราษฎรเห็นเป็นที่ว่างก็พากันไปปลูกต้นไม้ทำสวนปลูกทรงเป็นเจ้าของ ขุดคุ้ยเป็นร่องทำรั้วกันกันตามเขตเจ้าของที่ทำ ทำให้รากสถานที่ในพระราชวังยับย่อยทำลายลงไปอีก ต่อมาเมื่อรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องพระราชประสงค์แลงมาก่อพระปราสาทใหญ่ที่วัดสระเกศ วังอยุธยาบางแห่งที่ก่อด้วยศิลาแลง ซึ่งยังเหลือจากถูกรื้อในคราวแรกสมัยรัชกาลที่หนึ่ง ก็ถูกขุดรื้ออีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้เมื่อมีคนไปพบเครื่องทองและพระเครื่องในเจดีย์และพระพุทธรูปโบราณ และมีการค้าของเก่าส่งไปต่างประเทศ จึงมีการขุดกรุหาสมบัติติดเศียรพระพุทธรูปกันทั่วอยุธยา ทำให้โบราณสถานต่าง ๆ ในกรุงศรีอยุธยาถูกทำลายเสียหายไปเกือบหมด”

ร.๑ ทรงให้มีการชำระพระราชพงศาวดารชาติไทย ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องมาจากสมัยอยุธยา
พงศาวดารฉบับนี้เรียกกันว่า ฉบับพันจันทนุมาศ

พ.ศ. ๒๓๒๕ อองเชียงสือ หนีกบฏไคเซ็นจากเวียดนาม เข้ามาลี้ภัยในกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าฯ ทรงส่งกองทัพไปตีเมืองไช้ซ่งอันเพื่อช่วยองเชียงสือแต่พ่ายแพ้ ต่อมาองเชียงสือหนีจากกรุงเทพฯ
ไปที่เกาะกูด แล้วบุกเข้าตีเมืองไช้ซ่งอัน เว้ ตังเกี๋ย ฮานอย ปรากฏเป็นจักรพรรดิยาหลง สถาปนาราชวงศ์
เหงียน ซึ่งสืบทอดราชวงศ์มา ๑๕๓ ปี จนถึงจักรพรรดิเบ๋นไต้

พ.ศ. ๒๓๒๖ เกิดพายุใหญ่พัดทำลายบ้านเรือนในพระนครและทำให้ใบเสมากำแพงหักพัง

๘.๑.๓ ถมคลองลัดโพธิ์ป้องกันน้ำเค็ม เดือน ๓ พ.ศ. ๒๓๒๗ น้ำเค็มหนุนสูงขึ้นมาถึง
พระบรมมหาราชวัง ราษฎรได้รับความเดือดร้อน ร.๑ จึงทรงให้นำเรือไปขนอิฐกำแพงเมืองเก่าจากอยุธยา
แล้วเสด็จฯทางชลมารค ไปถมปิดคลองลัดโพธิ์ ที่พระประแดง จนป้องกันน้ำเค็มได้สำเร็จ

๘.๑.๔ สร้างวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พ.ศ. ๒๓๒๗ มีการอัญเชิญพระแก้วมรกต
จากกรุงเวียงจันทน์ จากวัดอรุณราชวราราม ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา มาประดิษฐานที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
หรือวัดพระแก้ว

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)

๘.๑.๕ สงครามเก้าทัพ พ.ศ. ๒๓๒๘ หลังจากสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ได้ ๓ ปี พระ
เจ้าปดุงแห่งพม่า ทรงส่งทหารมาเก้ากองทัพ รวมพลกว่าแสนคนมาโจมตี กรุงเทพฯ ที่สร้างใหม่ไม่มั่นคง จึง
ต้องยกทัพไปรับศึกนอกเมือง

ทัพพม่าที่ ๑ กำลัง ๑๐,๐๐๐ คน มีเกงหวุ่น แมงยี มหาสีหะสุระ อัครมหาเสนาบดีเป็นแม่ทัพ ยกกำลัง มาทางหัวเมืองปักขัใต้ ผ่านเมืองมะริด ท้าพกตีได้เมืองกระบุรี ระนอง นครศรีธรรมราช ชุมพร ไซยาสงขลา ท้าพเรือตีได้เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองตะกั่วป่า และเตรียมเข้าตีเมืองถลาง (เกาะภูเก็ต) ขณะนั้นพระยาถลางเพิ่งถึงแก่อนิจกรรม คุณหญิงจันภรรยาพระยาถลาง กับคุณหญิงมุก ผู้เป็นน้องสาว นำประชาชนต่อสู้พม่าที่ใกล้วัดพระนางสร้าง จนพม่าต้องถอยทัพกลับไป เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ.๒๓๒๘ ซึ่งต่อมาเรียกว่าวันถลางชนะศึก สำหรับที่พัตลุง มีพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อพระมหาช่วย ได้ชักชวนชาวเมืองให้ร่วมกับขุนคางเหล็ก ที่เป็นเจ้าเมือง ต่อสู้รักษาเมืองพัตลุงไว้ได้สำเร็จ

ทัพพม่าที่ ๒ กำลัง ๑๐,๐๐๐ คน มีนอกแฝกคิดหวุ่นเป็นแม่ทัพ เข้ามาด้านตะวันตกทางทวายผ่านด่านบ้องตี้ ตั้งค่ายที่ ราชบุรี และเพชรบุรี เส้นทางนี้ต้องข้ามภูเขาสูงชัน เดินทัพได้ช้า เข้าใจว่าทัพนี้มีหน้าที่ส่งเสบียงอาหารให้ทัพที่เข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ด้วย

ทัพพม่าที่ ๓ กำลัง ๓๐,๐๐๐ คน มีหวุ่นคยี สะโคะ สิริ มหาอุจะนา เจ้าเมืองตองอู เป็นแม่ทัพ เข้ามาทางเหนือด้านเมืองฝางและเชียงแสน ดัดล้อมเมืองลำปางอยู่สองเดือนเพราะพระยาภาวโรรสรักษาเมืองลำปางอย่างเข้มแข็ง พม่ายกทัพผ่านสวรรคโลก พิชัย สุโขทัย มาถึงปากพิง เมืองพิษณุโลก

ทัพพม่าที่ ๔ กำลังทหาร ๑๐,๐๐๐ คน ม้า ๑,๐๐๐ ตัว มีเมียนหวุ่น แมงยี มหาทิมช่อง เป็นแม่ทัพออกจากหงสาวดี ผ่านด่านพระเจดีย์สามองค์ เตรียมบุกเข้ามาทางบ้านลาดหญ้า เมืองกาญจนบุรี

ทัพพม่าที่ ๕ กำลัง ๕,๐๐๐ คน มีเมียนเมหวุ่นเป็นแม่ทัพ เข้ามาทางเมืองกาญจนบุรี

ทัพพม่าที่ ๖ กำลัง ๑๒,๐๐๐ คน มีตะแคงกามะ ราชบุตรพระเจ้าปดุงเป็นแม่ทัพ เข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ ตั้งค่ายที่ท่าดินแดง

ทัพพม่าที่ ๗ กำลัง ๑๐,๐๐๐ คน มีตะแคงจักกู ราชบุตรพระเจ้าปดุงอีกองค์หนึ่งเป็นแม่ทัพ เข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ ตั้งค่ายที่สามสบ ดันแม่น้ำแควน้อย

ทัพพม่าที่ ๘ กำลัง ๕๐,๐๐๐ คน เป็นทัพหลวง พระเจ้าปดุงทรงเป็นแม่ทัพ ตั้งทัพที่เกาะตะมะ ตั้งค่ายที่ปลายลำน้ำลอนชี ในแดนพม่าใกล้ด่านเจดีย์สามองค์

ทัพพม่าที่ ๙ กำลัง ๕,๐๐๐ คน มีจอช่องนรธา เป็นแม่ทัพ เข้ามาทางด่านแม่ละเมา ตั้งค่ายที่บ้านระแหง แขวงเมืองตาก

กองทัพไทยจัดกำลังสู้พม่าโดยแบ่งเป็นสี่ทัพ โดยมีกำลังน้อยกว่าพม่าหนึ่งเท่า คือ

ทัพไทยที่ ๑ กำลัง ๑๕,๐๐๐ คน เจ้าฟ้ากรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์ กรมพระราชวังหลัง ทรงเป็นแม่ทัพ ตั้งที่นครสวรรค์ เพื่อป้องกันทัพพม่าทางเหนือมิให้เข้าถึงกรุงเทพฯ โดยง่าย

ทัพไทยที่ ๒ กำลัง ๓๐,๐๐๐ คน กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาททรงเป็นแม่ทัพ ตั้งค่ายที่ทุ่งลาดหญ้าเชิงเขาบรรทัด เมืองกาญจนบุรีเก่า ซึ่งเป็นทางที่พม่าจะต้องเดินทัพเรียงแถวลงจากเขาบรรทัด โดยมีทหารมอญนำโดยพระยามหาโยธา (เจ่ง) เป็นกองหน้าเตรียมรับพม่า ที่ด่านกรามช้าง บ้านม่องคอย (ท่าขนุน) ซึ่งเป็นจุดน้ำต้นเดินข้ามแม่น้ำแควใหญ่ได้ พระองค์เจ้าขุนเณร (พ่อขุนเณร) โอรสสมเด็จพระเจ้าขุนรามณรงค์ พระเชษฐาของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ คุมกองโจรซึ่งส่วนหนึ่งเป็นนักโทษไทยและทวาย ๑,๘๐๐ คน คอยกวณกองลำเลียงเสบียงของพม่า ซึ่งใช้คนทวายและเกวียนเทียมวัวมาจากเมืองทวาย ผ่านด่านบ้องดี หรือส่งจากเมืองเมะตะมะ การรบสำคัญเกิดที่บริเวณพุไคร้ ได้นำตกไพรโยค ซึ่งเป็นจุดน้ำต้นสามารถเดินข้ามลำน้ำแควน้อยได้ ทำให้พม่าขาดเสบียง ถึงกับต้องฆ่าม้าพาหนะเป็นอาหาร และเมื่อพม่าจะถอยกลับก็ถูกกองโจรของพระองค์เจ้าขุนเณรตามตีซ้ำเติมอีก

ทัพไทยที่ ๓ พระยาธรรมาธิกรณกับพระยายมราชคุมกำลัง ๕,๐๐๐ คน ตั้งที่เมืองราชบุรี เพื่อป้องกันพม่าจากเมืองทวายยึดเพชรบุรีและราชบุรี

ทัพไทยที่ ๔ กำลัง ๒๐,๐๐๐ คน ร.๑ ทรงเป็นจอมทัพ ตั้งที่กรุงเทพฯ

วันศุกร์ เดือน ๓ แรม ๔ ค่ำ พ.ศ. ๒๓๒๘ กรมพระราชวังบวรฯ ทรงนำทหารเข้าตีพม่าทัพที่ ๔ และ ๕ ที่ช่องสะเดา บ้านโป่งปัดและช่องทับศิลาริมแม่น้ำแควใหญ่ โดยใช้ท่อนไม้ทำเป็นลูกปืนใหญ่เพื่อจะได้ไม่ต้องขนลูกปืนใหญ่หลักไปจากกรุงเทพฯ ใช้ล่อลากปืนใหญ่ลูกไม้ไปยังค่ายพม่าหักพัง พม่าแตกพ่ายหนีกระเจิง เมื่อพระเจ้าปดุงทรงทราบว่าทัพหน้าแตก และยากที่จะชนะศึกครั้งนี้ จึงทรงให้เลิกทัพกลับไปทางเมืองเมะตะมะ ทหารกรมพระราชวังบวรฯตีทัพที่ ๒ ของพม่าที่เขาราชบุรี จนแตกพ่าย

ทัพพม่าทัพที่ ๓ เข้าทางเหนือ บุกผ่านเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองร้างสมัยกรุงธนบุรี พระยาภาววิละเจ้าเมืองลำปางต่อสู้รักษาเมืองไว้ได้ และไล่พม่าไปทางเชียงแสน ร.๑ ทรงยกทัพหลวงไปที่นครสวรรค์ ตีพม่าที่บ้านระแหงและที่ปากพิง รบกันแต่เช้าจนค่ำ พม่าแตกพ่ายหนีกลับไป

จากการศึกษาข้อมูลสงครามเก้าทัพจากพงศาวดาร จากพลโท รวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ พันเอกฉวิล อยู่เย็น และการเดินทางไปสำรวจสถานที่จริงของผู้เรียบเรียงใน พ.ศ. ๒๕๔๒ สรุปได้ว่า

กองทัพพม่าเดินทัพเข้าด่านพระเจดีย์สามองค์ทางบก ใช้เส้นทางริมแม่น้ำแควน้อยมาถึงช่องกระบोक จึงเลี้ยวไปทางตะวันออก ถึงแม่น้ำแควใหญ่ที่ท่ากระดาน แล้วเดินตามฝั่งแม่น้ำแควใหญ่จนถึงด่านกรมช้าง ซึ่งมีทหารไทย-มอญ นำโดยพระยาเจ่งตั้งรับอยู่ ที่ด่านกรมช้างนี้มีน้ำตื้น สามารถเดินข้ามแม่น้ำแควใหญ่เข้าสู่กาญจนบุรีและสุพรรณบุรีได้ ทหารพม่าอีกส่วนหนึ่งเดินเลียบแม่น้ำแควน้อยลงมาถึงช่องกระบोकถึงช่องสะเดา (เหนือเมืองกาญจนบุรีใหม่ ๑๘ กิโลเมตร) และช่องทับศิลา เพื่อไปแม่น้ำแควใหญ่ที่ท่ากะทิ โดยมีจุดน้ำตื้นเดินข้ามแควใหญ่ได้ที่บ้านท่าด่าน-ท่ามะนาว

สมรภูมิการรบที่มีบางตำราระบุว่าเกิดการรบที่ทุ่งลาดหญ้า นั้นเป็นที่น่าสงสัย เพราะบริเวณทุ่งลาดหญ้าไม่มีชอกเขา จากการที่ผู้เรียบเรียงได้ไปสำรวจหาบริเวณที่จะทำให้ทหารพม่า “ต้องเรียงแถวเดินมาเหมือนถูกรบ” ตามที่เขียนไว้ในพระราชพงศาวดารนั้น สมรภูมิที่อ้างถึงน่าจะเป็นช่องสะเดา บ้านทับศิลา หรือช่องกระบोकใกล้ด่านกรมช้าง (ท่าขนุน) ส่วนที่ลาดหญ้าซึ่งเป็นทุ่งกว้างนั้น น่าจะเป็นที่ตั้งกองบัญชาการหรือค่ายพักทหารไทย มิใช่สมรภูมิรบ

สงครามเก้าทัพนี้ฝ่ายไทยชนะพม่าได้ทั้งที่กำลังน้อยกว่า พลโทรวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ มีความเห็นว่าสงครามเก้าทัพนี้สำคัญต่อชาติไทยมากเพราะหากไทยแพ้จะเป็นเมืองขึ้นของพม่า และต่อมาอีกไม่กี่ปี เมื่อพม่าแพ้อังกฤษ จะทำให้ไทยเป็นเมืองขึ้นอังกฤษตามไปด้วย

บริเวณ ช่องทับศิลา กาญจนบุรี ที่น่าจะเป็นสมรภูมิใหญ่ในสงครามเก้าทัพ

(<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=163521>)

สมรภูมิการรบในสงครามลาดหญ้า พ.ศ. ๒๓๒๘ นั้น คล้ายกับเมื่อ พ.ศ. ๒๒๐๓ สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ที่พระเจ้าอังวะทรงยกทัพติดตามมอญอพยพจากเกาะตะมะเข้ามาในสยาม

เส้นทางจากเมืองทวายผ่านด่านบ้องตี้ พุเตไคร้ ช่องสะเดา ไปพนมทวนผ่านบ้านดอนตาเพชรถึงอุทอง สุพรรณบุรีนี้ เป็นเส้นทางค้าขายของคนโบราณมานับพันปี เพราะมีการจุดพบเครื่องประดับหินสีและโลหะจากต่างประเทศที่บ้านดอนตาเพชร ใกล้อำเภพนมทวน

พ.ศ. ๒๓๒๘ กรมพระราชวังบวรฯ ทรงใช้เรือออกทะเลไปรบกับพม่าที่ชุมพรและไชยา ไล่ตีพม่าจนแตกพ่ายหนีกลับไป ท้าพไทยรุกต่อไปยังนครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง และปัตตานี ได้ปืนใหญ่ชื่อ “ศรีปัตตานี หรือ พญาตานี” ยาว ๓ วา ๑ สอก หล่อด้วยสำริด (ปัจจุบันปืนใหญ่พญาตานีตั้งอยู่หน้ากระทรวงกลาโหม กรุงเทพฯ) พร้อมด้วย เชลยศึกชาวปัตตานี กว่า ๔,๐๐๐ คนกลับมากลางกรุงฯ แล้วทรงตั้งให้คนญ ลัมมิเดน ที่เป็นเชื้อสายเจ้าเมืองปัตตานีเก่าเป็นเจ้าเมืองปัตตานีต่อมา

ชาวไทยเชื้อสายมลายูที่พูดภาษามลายูได้ในกรุงเทพฯสมัยปัจจุบันที่อาจมากรุงเทพฯในครั้งนั้น อยู่บริเวณสี่แยกบ้านแขก พุ่กรุง พระประแดง บางคอแหลม พระโขนง คลองตัน มีนบุรี หนองจอก จนถึงอ.บางน้ำเปรี้ยวจะเขิงเทรา ที่ปทุมธานีอยู่ที่ คลองประชาแก่ง คลองบางโพธิ์เหนือ คลองหนึ่ง บ้านสวนพริกไทย คลองหนึ่งแก้วนิมิตร และบ้านบางโพ' ที่นนทบุรีอยู่บริเวณ ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด

ปืนใหญ่นางพญาตานี จากปัตตานี ปัจจุบันอยู่หน้ากระทรวงกลาโหม กรุงเทพฯ

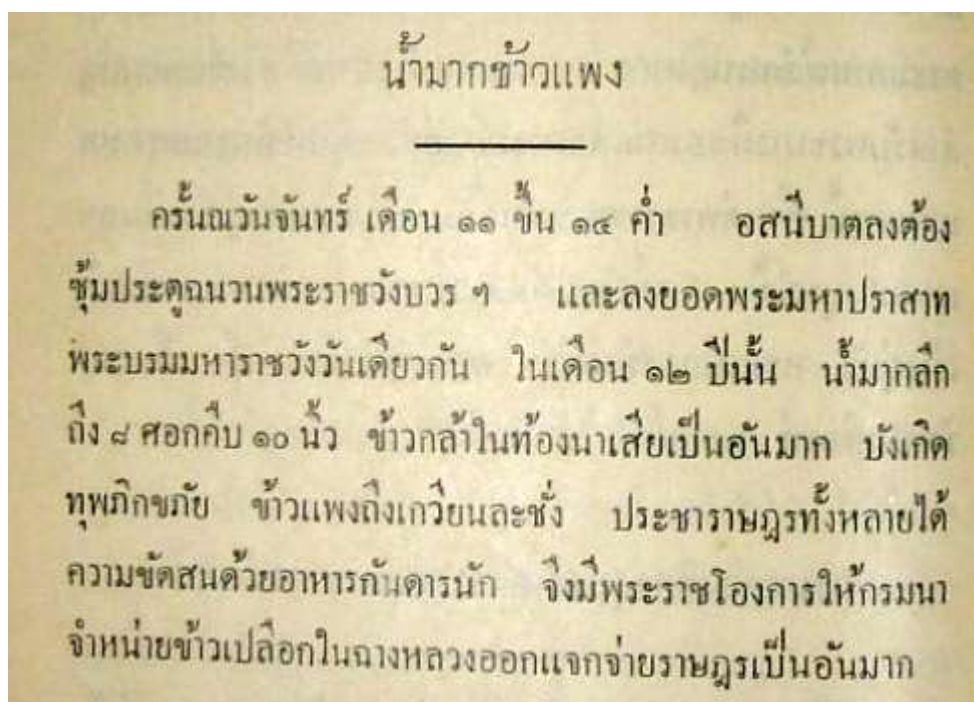
เมื่อเสร็จสงคราม ร.๑ทรงแต่งตั้งให้คุณหญิงจันที่เป็นผู้นำกำลังป้องกันเมืองกลาง เป็นท้าวเทพกระษัตรี คุณหญิงมุข เป็นท้าวศรีสุนทร และพระมหาช่วย เมืองพัทลุง เป็นพระยาทุกขราษฎร์

สมัย ร. ๑ มีการหล่อปืนใหญ่ด้วยทองเหลืองทองแดงชื่อ นารายณ์สังหาญ มารประไลย ไหวอรณพ
พิรุณแสนห้า พลิกพสุธาหงาย พระอิศวรปราบจักรวาท และพระกาฬผลาญโลก

ปืนใหญ่พระพิรุณแสนห้า

๘.๑.๖ น้ำท่วมกรุงเทพฯ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๒๘ ปีมะเส็ง น้ำท่วมกรุงเทพฯ สูงกว่า
พื้นดินที่สนามหลวง ๘ ศอก ๑๐ นิ้ว พื้นที่ท้องพระโรงพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานน้ำท่วมสูง ๔ ศอก ๘ นิ้ว นา
ข้าวและสวนเสียหายมาก ต้องนำข้าวในฉางหลวงมาแจกราษฎร

พงศาวดารรัชกาลที่ ๑ ระบุน้ำท่วมปีมะเส็ง ลึก ๘ ศอก ๑๐ นิ้ว

(<http://www.reurnthai.com/index.php?PHPSESSID=a22783c40f673097945696cf3b00112b&topic=4790.15>)

๘.๑.๗ ส่งทูตไปเมืองจีน พ.ศ. ๒๓๒๘ ร.๑ ทรงส่งพระยาสวัสดิ์สุนทรเป็นราชทูต
ไปเฝ้าพระเจ้าต้าซิงที่กรุงจีน โดย นำเครื่องบรรณาการประกอบด้วยช้าง ๒ เชือก กฤษณา การบูร ชันปึก ผล
กระเบา แก่นมะเกลือ กระวาน นอระมด ยอดงาช้าง ดีปลี จันทมด หางนกยูง กานพลู รง ฟ้าโมรีแดง

๘.๑๔ สงครามพม่าที่ทำดินแดง เดือน ๓ พ.ศ. ๒๓๒๕ พระเจ้าปดุงยกทัพพม่า ทางด่านพระเจดีย์สามองค์อีกครั้งหนึ่ง ตั้งค่ายที่ทำดินแดงและสามสบ (ที่ลำนํ้า ๓ สายพบกันอยู่ที่อำเภอสังขละบุรีในปัจจุบัน) กองทัพไทยจากกรุงเทพฯ ติค่ายพม่าพร้อมกันที่สามสบ และทำดินแดง รบกันอยู่ ๓ วัน ค่ายพม่าแตกหมดทุกค่าย กองทัพพม่าถอยหนีพ่ายแพ้ยับเยิน ตั้งแต่นั้นมาพม่าก็สิ้นความพยายามที่จะเข้าตีกรุงสยามอีก

ร.๑ ทรงบรรยายเหตุการณ์ขณะรบพม่าที่ทำดินแดงไว้ว่า

“ให้ทหารเข้าหักโหมโรมรัน	สามวันพวกพม่าก็พังพ่าย
แตกยับกระจัดพลัดพราย	ทั้งค่ายคายน้อยใหญ่ไม่ต่อตี
ให้ติดตามไปจนแม่กษัตริย์	เหล่าพม่ารีบรัดลัดหนี
บางก็ตายกายกองในป่าผี	ด้วยเดชะบารมีที่ทำมา
ตั้งใจจะอุปถัมภก	ยอยกพระพุทธศาสนา
จะป้องกันขอบขันฑสีมา	รักษาประชาชนและมนตรี”

๘.๑.๕ เส้นทางการเดินทางระหว่างไทยกับพม่า พระราชพงศาวดารบันทึกไว้ว่า ร.๑ ทรงให้ถามพระยาไทรโยค ถึงระยะทางจากไทยถึงพม่า แล้วบันทึกไว้ว่า

๑. ทางด่านพระเจดีย์สามองค์ (ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี)

ปากแพรกกาญจนบุรี	ถึง ไทรโยคเก่า	๑,๗๗๕ เส้น
เมืองไทรโยคเก่า	ถึง ด่านผาวัน	๕๕๒ เส้น
ด่านผาวัน	ถึง คลองปลีอก	๗๕๘ เส้น
คลองปลีอก	ถึง สามสบ	๘๐๐ เส้น
สามสบ	ถึง แม่น้ำสังขะลา	๖๐๐ เส้น
แม่น้ำสังขะลา	ถึง พระเจดีย์สามองค์	๕๐๐ เส้น
พระเจดีย์สามองค์	ถึง แม่น้ำกษัตริย์	๘๐๐ เส้น

แม่น้ำกษัตริย์	ถึง แม่น้ำสดลึก	๑,๐๐๐ เส้น
แม่น้ำสดลึก	ถึง เมืองสมิ	๒,๗๐๐ เส้น
ทางเรือ จากเมืองสมิ	ถึง เมืองเมะตะมะ	๒,๗๐๐ เส้น
เมืองเมะตะมะ	ถึง เมืองยางเงิน	๑,๕๐๐ เส้น
เมืองยางเงิน	ถึง เมืองสะเทิม	๑,๐๐๐ เส้น
เมืองสะเทิม	ถึง เมืองวาน	๑,๕๐๐ เส้น
เมืองวาน	ถึง เมืองคัคค้ำ	๑,๒๐๐ เส้น
เมืองคัคค้ำ	ถึง เมืองกะเตา	๑,๒๐๐ เส้น
เมืองกะเตา	ถึง เมืองหงสาวดี	๑,๒๐๐ เส้น
	รวม	๑๕,๘๘๕ เส้น

๒. ทางบ้านระแหง (ปัจจุบันอยู่ในจ.ตาก)

บ้านระแหง	ถึง ด่านแม่ละเมา	๒,๕๐๐ เส้น
ด่านแม่ละเมา	ถึง แม่น้ำเมย	๒,๐๐๐ เส้น
แม่น้ำเมย	ถึง แม่น้ำกลีบ	๒,๐๐๐ เส้น
แม่น้ำกลีบ	ถึง บ้านตะพู	๑,๒๐๐ เส้น
ทางเรือ จากบ้านตะพู	ถึง เมะตะมะ	๒,๗๐๐ เส้น
เมะตะมะ	ถึง หงสาวดี	๗,๖๐๐ เส้น
	รวม	๑๘,๐๐๐ เส้น

(หมายเหตุ ๑ กิโลเมตร = ๒๕ เส้น)

๘.๑.๑๐ เสียเกาะหมาก (ปีนัง) ให้อังกฤษ พ.ศ. ๒๓๒๕ สยามเสียเกาะหมาก (ปีนัง)

เพราะสุลต่านไทรบุรีแห่งเมืองไผ่ย้อมขึ้นกับสยาม และยกเกาะปีนังให้อังกฤษเช่า พร้อมทั้งขอให้อังกฤษช่วยคุ้มครองเพื่อให้พ้นจากการปกครองของสยาม

๘.๑.๑๑ สงครามกับพม่าที่เชียงแสน พ.ศ. ๒๓๓๐ เมื่อพระเจ้าปดุงทรงพ่ายทัพไทยที่ท่า

ดินแดง ทำให้เชียงรุ่งและเชียงตุงซึ่งเป็นเมืองขึ้นของพม่ากระด้างกระเดื่อง พม่าจึงยกทัพมาปราบ และจะตามมาตีเมืองเชียงใหม่ด้วย พระยาแพร่ยกทัพไปตีเชียงแสน กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ทรงยกทัพไปตีพม่าที่ล้อมเมืองลำปางและเชียงใหม่แตกพ่ายไป

๘.๑.๑๐ ยกทัพไปตีเมืองทวาย พ.ศ. ๒๓๓๐ ร.๑ ทรงยกทัพไปตีเมืองทวายพม่า โดยใช้

เส้นทางผ่านช่องเขาสูงชัน ทางด่านวังปอของทิวเขาตะนาวศรี เส้นทางนี้สะดวกสำหรับการเดินเท้า แต่ไม่สะดวกสำหรับกองทัพที่มีสัตว์พาหนะและอาวุธหนัก ข้างต้องเอาจวงยึดต้นไม้เหนี่ยวตัวขึ้นไป บางที่ทั้งช้างทั้งคนก็ตกลงไปในหุบเหว ตีเมืองทวายไม่สำเร็จต้องยกทัพกลับ

พ.ศ. ๒๓๓๒ ตอนบ่าย ฝนตกฟ้าผ่า เกิดเพลิงไหม้พระที่นั่งอมรินทราภิเษกมหาปราสาทใน

พระบรมมหาราชวัง จึงต้องรื้อลง แล้วสร้างพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทขึ้นแทน

๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๓๒ (ค.ศ. ๑๗๘๙) เกิดปฏิวัติใหญ่ที่ฝรั่งเศส โดยทหารและราษฎรเข้าโจมตีคุก

บาสตีย์ (Bastille) พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖ กับพระนางมารีอังตัวเนต และคนนับพัน ถูกประหารด้วยเครื่องกิโยติน คณะกรรมการบริหารประเทศตั้งรัฐบาล มอบให้ นโปเลียน โบนาปาร์ต เป็นแม่ทัพไปรบกับอิตาลี พ.ศ. ๒๓๔๒ (ค.ศ. ๑๗๙๙) นโปเลียนสถาปนาตนเป็นจักรพรรดิฝรั่งเศส กองทัพนโปเลียนยึดครองดินแดนยุโรปส่วนใหญ่ได้ บุกรัสเซียเข้าไปถึงกรุงมอสโก ท่ามกลางความหนาวเย็นถึงลบ ๓๐ องศา ทหารฝรั่งเศสตายไปมาก ต่อมา อังกฤษ รัสเซีย ปรุสเซีย และอังกฤษร่วมกันโจมตีฝรั่งเศส นโปเลียนถูกปลดจากจักรพรรดิ ถูกเนรเทศไปอยู่ที่เกาะเอลบา และเกาะเซนต์เฮเลน่า สงครามในยุโรปทำให้การติดต่อระหว่างฝรั่งเศสกับกรุงสยามลดต่ำลง

พ.ศ. ๒๓๓๔ ตนกูลัมมิเดน เจ้าเมืองปัตตานีตั้งตัวเป็นอิสระ ร.๑ ทรงส่งกองทัพไปปราบทำลาย

เมืองราบไป จับตนกูลัมมิเดนมากรุงเทพฯ แล้วตั้ง นิยุซุฟ เป็นเจ้าเมืองปัตตานี

พ.ศ. ๒๓๓๔ มังจันจา เจ้าเมืองทวายมีเรื่องบาดหมางกับพระเจ้าปดุง จึงเอาเมืองทวาย มะริด ตะนาว

ศรีเข้ามาสวามิภักดิ์กับไทย พม่ายกทัพมาตีทวายกลับคืน พวกทวายหนีเข้ามาอยู่ที่ตำบลออกกระบือ ในกรุงเทพฯ ซึ่งต่อมาเรียกบ้านทวาย

๘.๑.๑๓ เจ้าอนุวงศ์ ครองเวียงจันทน์ เมืองเวียงจันทน์เป็นเมืองขึ้นของสยามตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๑ สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ต่อมาเมื่อเจ้าอินทวงศ์ผู้ครองนครถึงพิราลัย เจ้าอนุวงศ์ขึ้นครองเวียงจันทน์ โดยมีความพยายามที่จะกอบกู้เอกราชของลาวจากการเป็นประเทศราชของสยาม

๘.๑.๑๔ รื้อเมืองเชียงแสน พ.ศ.๒๓๔๕ พม่ายกทัพมาตีเชียงใหม่ ที่พระยาภาววิละรักษาเมือง กรมพระราชวังบวรฯ ทรงยกทัพไปช่วย จนได้เมืองเชียงแสนคืนจากพม่า อพยพคนไทยยวนราว ๒๐,๐๐๐ คน ออกจากเชียงแสนจนหมด ส่งไปอยู่ที่เชียงใหม่ ลำปาง เวียงจันทน์ จ.ราชบุรี(อ.คูบัว) นครราชสีมา(อ.สีคิ้ว) และ จ.สระบุรี(อ.เสาไห้) แล้วรื้อทำลายป้อมปราการและกำแพงเมืองเชียงแสน มิให้เป็นที่ยึดของข้าศึก พระยาภาววิละได้ไปตีเมืองขึ้นของพม่า คือ เมืองลื้อ เมืองเงิน เมืองเชียงรุ่ง เมืองหลวงภูคา ในแคว้นสิบสองปันนา เมืองยองและเมืองเชียงตุง เข้ามาเป็นของสยาม

๘.๑.๑๕ กฎหมายตราสามดวง พ.ศ. ๒๓๔๗ ร.๑ ทรงให้รวบรวมกฎหมายเก่าสมัยอยุธยา แล้วปรับปรุงเป็นกฎหมายตราสามดวง ซึ่งมีตราพระราชสีห์ (สมุหนายก) ตราพระคชสีห์ (สมุหกลาโหม) และตราบัวแก้ว (กรมท่า) ประทับอยู่ จำนวน ๒๗ ฉบับ ใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศสยามจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕

กฎหมายตราสามดวง

(http://rescom2006.trf.or.th/display/show_colum.php?id_colum=1839)

กฎหมายตราสามดวง มีพื้นฐานมาจาก “คัมภีร์มनुธรรมศาสตร์ หรือ มานวธรรมศาสตร์” ของอินเดีย ซึ่งถือกันว่าเป็นต้นกำเนิดของกฎหมายโลก มีมาตั้งแต่ราว พ.ศ. ๔๐๐ ยึดหลักอินทภาษ (ความเป็นกลาง) ให้มีความสำคัญคู่กับพระธรรมศาสตร์ (ยึดมั่นในตัวบทกฎหมาย)

กฎหมายตราสามดวง แบ่งออกเป็น กฎหมายเกี่ยวกับการปกครอง (เช่น พระไอยการอาญาหลวง กำหนดโทษไม่ให้บุคคลละเมิดความมั่นคงบ้านเมือง พระไอยการอาญาราชบุรุษ กำหนดไม่ให้บุคคลละเมิดต่อบุคคลด้วยกัน) กฎหมายสารบัญญัติ (เช่น พระไอยการลักษณะวิวาท กำหนดโทษคนที่วิวาทกัน พระไอยการลักษณะโจร กำหนดเกณฑ์ลงโทษโจร) และกฎหมายเกี่ยวกับวิธีสารบัญญัติ (เช่น พระไอยการลักษณะตระลาการ กำหนดเกณฑ์ตัดสินคดี)

เบื้องหลังของการปรับปรุงกฎหมายตราสามดวงมีว่า นายบุญศรี ช่างเหล็กหลวง ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม ในการตัดสินคดีตามกฎหมายเดิม ซึ่งใช้มาแต่สมัยอยุธยา ที่อำแดงป้อมภรรยาของตนไปเป็นชู้กับนายราชอรรด แล้วมาฟ้องหานายบุญศรี ผู้พิพากษาคัดสินให้หย่าได้ ตามกฎหมายพระอัยการเดิมที่ว่า “ชายหาผิดมิได้ หญิงของหย่า ท่านว่าเป็นหญิงหย่าชาย หย่าได้” พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ทรงพิจารณาว่า คำพิพากษาดังกล่าวขัดต่อหลักยุติธรรม จึงทรงให้ชำระกฎหมายที่ใช้อยู่ จนได้กฎหมายตราสามดวง ซึ่งใช้ถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงเปลี่ยนไปใช้กฎหมายแบบยุโรป

๘.๑.๑๖ อัญเชิญพระศรีศากยมุนีมาวัดสุทัศน์ พ.ศ. ๒๓๕๑ ร.๑ ทรงให้อัญเชิญ

พระพุทธรูปสำริดหล่อขนาดใหญ่มาก คือ พระโค หรือ พระศรีศากยมุนี หน้าตักกว้าง ๖.๒๕ เมตร ซึ่งเคยเป็นพระประธานในพระวิหารหลวง วัดมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร ที่ศิลาจารึกปามะม่วงว่า “พระมหาธรรมราชาลิไท ทรงให้หล่อขึ้น” มายังวัดสุทัศน์เทพวราราม โดยล่องแพจากสุโขทัยมาขึ้นบกที่ท่าช้างวังหลวง กรุงเทพฯ แต่องค์พระใหญ่กว่าประตูกำแพงเมือง จึงต้องรื้อประตูเมืองแล้วก่อใหม่ ในสมัย ร.๒ ทรงสร้างวิหารพระศรีศากยมุนีให้สูงเท่าวัดพนัญเชิงที่อยู่ชยา โดยให้หล่อแก้พอกพระเศียรให้ใหญ่ขึ้น เพราะของเดิมเศียรเล็กไปกว่าองค์พระ และต่อนิ้วพระหัตถ์ให้เสมอกัน

พระวิหารหลวง วัดมหาธาตุ สุโขทัย และ พระศรีศากยมุนี วัดสุทัศน์ฯ กรุงเทพฯ

๘.๑.๑๓ ปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ ร.๑ ทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

อัญเชิญพระพุทธรูปชำรุดจำนวนมากจากพิษณุโลก สวรรคโลก สุโขทัย ลพบุรี อยุธยา มาซ่อมแซม

วัดพระเชตุพนฯ หรือวัดโพธิ์

สมัย ร.๑ มีการต่อเรือสำเภาเดินทะเลบรรทุกสินค้าไปขายที่เมืองจีนทุกปี บางทีก็ขายทั้งตัวเรือด้วย เพราะเรือที่ช่างจีนต่อในสยาม ใช้ไม้ตะเคียนทองคุณภาพดี เปรี้ยงไม่เกาะกิน

๓ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ประชวรพระโรคชรา สวรรคต ขณะพระชนมายุ ๗๓ พรรษา ทรงอยู่ในราชสมบัติ ๒๗ ปี ทรงมีพระโอรสพระธิดา ๔๒ องค์ ราชโอรสองค์สำคัญ คือ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กรมหมื่นสัทธิพลเสพ(กรมพระราชวังบวรฯ ในรัชกาลที่๓) และสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส

๘.๒ สมัยรัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (พ.ศ. ๒๓๕๒-๒๓๖๗)

สมัยรัชกาลที่ ๒ เป็นยุคทองแห่งศิลปวัฒนธรรมและวรรณคดีไทย มีการแต่งกวีกลอน ส่งเสริมโฆษณา งานช่างศิลป์ ดนตรี กำหนดธงช้างเป็นธงชาติ ห้ามสูบซื้อขายฝิ่น เสริมสัมพันธไมตรีกับจีน เวียดนาม ลังกา โปรตุเกส อังกฤษ และส่งเสริมการค้าต่างประเทศ

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

(<http://www.bodin2.ac.th/web/5303/images/ram2.jpg>)

๗ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๒ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร (ฉิม) พระราชโอรสองค์ใหญ่ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี ขึ้นครองราชย์เป็นรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ขณะพระชนมายุ ๔๒ พรรษา (ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้ถวายพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระบรมพงศเชษฐมเหศวรสุนทร ไตรเศวตรครุฑาตศร มหาสวามินทร์ สยามรัษฎินทรวโรดม บรมจักรพรรดิราชพิลาสาดาราชาธิราช บรมนาถบพิตร พระพุทธเลิศหล้านภาลัย) ประสูติที่บ้านบางช้าง ตำบลอัมพวา สมุทรสงคราม ขณะพระราชบิดาทรงพระยศเป็นหลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี

๘.๒.๑ พม่ายกทัพมาตีเมืองภาคใต้ พ.ศ. ๒๓๕๒ พม่าส่งทัพมาตีเมืองชุมพร ตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่ง ระนอง เมืองกระ และเมืองถลาง พระยาท้ายน้ำคุมกำลังจากกรุงเทพลงเรือไปช่วยปะทะกับเรือพม่าแถบ เกาะชนัก ขณะรบกัน ถึงดินปืนของเรือพระยาท้ายน้ำระเบิด เรือแตกจมลง พระยาท้ายน้ำเสียชีวิต กองทัพ แยกจากไพร่บุรี ยกกำลังไปช่วยที่เมืองถลาง แต่ยังไม่ทันต่อสู้พม่าก็เลิกทัพกลับไป

๘.๒.๒ การค้ากับต่างประเทศ สมัย ร. ๒ มีเรือสยามไปค้าต่างประเทศมาก โดยไปที่ ประเทศจีน (กวางตุ้ง สกเกี้ยน เจิ่นเจียง ไหหลำ) ปัตตาเวีย มะละกา กัลลันตัน ตรังกานู ปะหัง หมูเกาะหริยา เซมารัง ปาเลมบัง ปอนตือด เกาะหมาก (ปีนัง) สิงคโปร์ ไซ่ง่อน และมาเก๊า โดยกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เป็นผู้ว่าการพระคลัง ทำรายได้ปีละ ๒-๕ ล้านบาท ชาติที่มาค้าขายคือ จีน ญวน เขมร มะละกา สิงคโปร์ ปีนัง อังกฤษ อเมริกา โปรตุเกส และปัตตาเวีย

๘.๒.๓ เงินถุงแดง เงินรายได้ส่วนหนึ่งจากการขายสินค้านั้น กรมหมื่นเจษฎา

บดินทร์ทรงให้เก็บเหรียญเงินเม็กซิกัน ใต้อั่งตังค์ไว้เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉินของบ้านเมือง ซึ่งต่อมาได้นำไปใช้จริงในสมัยรัชกาลที่ ๕ เพื่อใช้ค่าเสียหายให้ฝรั่งเศส เมื่อเกิดเหตุการณ์ยิงสู้กันที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา ร.ศ. ๑๑๒

๘.๒.๔ ขุดคลองลัดหลวง มีการขุดคลองลัดแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้ปากน้ำ บริเวณหลังเมือง

นครเขื่อนขันธ์เหนือคลองลัดโพธิ์ ทะลุคลองตาลาว ให้ชื่อว่า คลองลัดหลวง เพื่อย่นระยะเดินทางแม่น้ำเจ้าพระยา เพิ่มเติมจากคลองลัดโพธิ์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว

๘.๒.๕ ยกเมืองบันทายมาศให้ญวน พ.ศ. ๒๓๕๓ ร.๒ ทรงยกเมืองบันทายมาศ หรือฮา

เตียน ริมทะเลอ่าวไทย ให้พระเจ้ายาละง (องเชียงสือ) ของญวนที่ขอพระราชทานมา เพื่อพระราชไมตรี เพราะญวนต้องการมีอำนาจเหนือเขมร และ สยามเตรียมรบพม่าต้องผูกมิตรทางญวนไว้

๘.๒.๖ พระบรมราชโองการห้ามสูบและซื้อขายฝิ่น พ.ศ. ๒๓๕๔ มีพระบรมราชโองการ

ห้ามสูบ กิน ซื้อขายฝิ่น ผู้ฝ่าฝืนจะถูกเฆี่ยน ๓ ยก แล้วนำไปประจานโดยพาตระเวนทางบก ๓ วัน ตระเวนทางเรือ ๓ วัน รับประทานยาและทรัพย์สินของเข้าเป็นของหลวง แล้วส่งตัวไปเป็นตะพุ่นหญ้าช้าง คอยเกี่ยวหญ้าให้ช้างกินซึ่งต้องเหน็ดเหนื่อยเพราะช้างกินหญ้ามามากทั้งวัน

๘.๒.๗ จะฟันแม่น้ำเจ้าพระยาที่อ่างทอง พ.ศ. ๒๓๕๖ คลองบางแก้วใกล้เมืองอ่างทองน้ำ

ตื้น เรือเดินในฤดูแล้งไม่สะดวก จึงเกณฑ์คนตัดต้นตาลถม ทำทาบที่ลำแม่น้ำเจ้าพระยาใหญ่เพื่อให้สายน้ำหักเข้าไปในคลองบางแก้วซึ่งเป็นลำแม่น้ำเดิม แต่ทาบทานกำลังน้ำไม่ไหวพังลงมา สายน้ำเจ้าพระยาจึงไหลลงมาทางเมืองอ่างทองตราบนานทุกวันนี้

๘.๒.๘ ยุคทองของวรรณคดีไทย ร.๒ สนพระทัยการละคร และวรรณคดีไทย

ทรงพระราชนิพนธ์วรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ (วรรณคดีอิงประวัติศาสตร์ของอินเดีย อายุราว ๒,๐๐๐ ปี) อิเหนา (วรรณคดีอิงประวัติศาสตร์ของชวา อายุราว ๕๐๐ ปี) สังข์ทอง ไกรทอง คาวี ฯลฯ ทรงนิพนธ์เพลงบุหลันลอยเลื่อนจากพระสุบิน(ความฝัน) ซึ่งต่อมาได้นำไปใช้เป็นเพลงสรรเสริญเสื่อป่าสมัยรัชกาลที่ ๖ สมเด็จฯ กรมพระปรมานุชิตชิโนรส และสุนทรภู่ กวีเอกของไทยมีชื่อเสียงในรัชกาลที่ ๒ นี้

๘.๒.๙ สร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ พ.ศ. ๒๓๕๗ ร.๒ ทรงให้สร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ที่

พระประแดง ให้พวกมอญเก่าไปอยู่ สร้างป้อมทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาที่เมืองนครเขื่อนขันธ์ ๓ ป้อม ชื่อป้อมปู่เจ้าสมิงพราย ป้อมปิศาจสิง ป้อมราหูจร และบูรณะป้อมเก่าชื่อป้อมวิทยาคม ส่วนฝั่งตะวันตก

สร้าง ๕ ป้อม ชื่อป้อมเพลงไฟฟ้า ป้อมมหาสังหาร ป้อมศัตรูพินาศ ป้อมจักรกรดและป้อมพระจันทร์พระอาทิตย์ ทำลูกทูนสายโซ่จึงกันแม่น้ำ แต่หลักผูกทูนที่ก่อด้วยอิฐนั้นใช้ไม่ได้ จึงเอาซุงมาทำเป็นต้นโกนเข้าไปปักหลัก ระหว่างต้นโกนทุกช่องร้อยโซ่เหล็กสำหรับผูกทูนให้ได้มั่นคง

สายโซ่เหล็กที่ใช้ผูกกันสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาที่พระประแดงสมัย ร.๒ ป้องกันเรือใหญ่ผ่านโดยไม่ได้รับอนุญาต (ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

ป้อมเพลงไฟฟ้า พระประแดง

(HaraldHopfes:http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fort_Pom_Phlaeng_Faifa_2.jpg)

พ.ศ. ๒๓๕๓ มีการยกบ้านสิงห์ท่าเป็นเมืองยศสุนทร ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นยโสธร

พ.ศ. ๒๓๖๐ มีการออกแบบตัวพิมพ์อักษรไทยที่เมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า โดยมิชชันนารีอเมริกัน ชื่อ นางจัดสัน (Ann Judson) เพื่อใช้ในการพิมพ์คำภีร์คริสต์ศาสนาเป็นภาษาไทย และใน พ.ศ.

๒๓๓๑ ร้อยเอก เจมส์ โลว์ (James Low) ได้จัดพิมพ์ตำราไวยากรณ์ไทย (A Grammar of the Thai or Siamese Language) ที่อินเดีย

ตำราไวยากรณ์ไทย โดย ศ.ปิ่นประมาท โอว์ พ.ศ. 2371	พระคัมภีร์ถูกา โดย ศาสตราจารย์คริสตอฟ พ.ศ. 2377	ประกาศพิมพ์ฉบับ พ.ศ. 2382	พิมพ์ครั้งแรกที่ โดยหม่อมราชวงศ์ พ.ศ. 2385	พระคัมภีร์ Job โดยศาสตราจารย์ พ.ศ. 2385	Bangkok Recorder โดยหม่อมราชวงศ์ พ.ศ. 2387
ก	ก	ก	ก	ก	ก
ง	ง	ง	ง	ง	ง
จ	จ	จ	จ	จ	จ
ช	ช	ช	ช	ช	ช
ข	ข	ข	ข	ข	ข
ค	ค	ค	ค	ค	ค
ข	ข	ข	ข	ข	ข
ง	ง	ง	ง	ง	ง
จ	จ	จ	จ	จ	จ
ช	ช	ช	ช	ช	ช
ค	ค	ค	ค	ค	ค
ข	ข	ข	ข	ข	ข

ตัวพิมพ์อักษรไทยยุคเริ่มแรก https://www.silpa-mag.com/history/article_18823

๘.๒.๑๐ พายุใหญ่ที่กรุงเก่า เดือน ๖ พ.ศ. ๒๓๖๑ (จ.ศ. ๑๑๘๐) เกิดพายุใหญ่ที่อยุธยา พัดยอดเจดีย์ภูเขาทอง วัดเจ้าขั้ว วัดกระษัตรา หักพร้อมกันทั้งสามแห่ง จดหมายเหตุไหรบันทึกรว่า ปีนี้ควายตายมาก ฟ้าผ่าเสาชิงช้า

๘.๒.๑๑ พระศรีมหาโพธิ์จากลังกา พ.ศ. ๒๓๖๑ พระภิกษุชื่อพระอาจารย์ดีและพระอาจารย์เทพกลับจากลังกา (เดินทางไปรูดงคักกับเรือที่บรรทุกช้างไปขายในอินเดียเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๕) นำเมล็ดพระศรีมหาโพธิ์ จากเมืองอนูราชปุระ มาเพาะแล้วถวาย ร.๒ ทรงให้ปลูกที่วัดสุทัศน์ (วัดพระโต) วัดมหาธาตุ และวัดสระเกศ ในกรุงเทพฯ วัดละตั้น พระศรีมหาโพธิ์ที่อนูราชปุระนี้ พระนางสังฆมิตตาเถรี ราชธิดาพระเจ้าทวนัมปิยติสสะ ทรงตองกิ่งพระศรีมหาโพธิ์จากพุทธคยาแล้วทรงนำมาปลูกที่ลังกา ต้นโพธิ์ต้นนี้เป็นต้นไม้ ที่มีประวัตินานที่สุดในโลก และยังคงเติบโตมาถึงในปัจจุบัน

๘.๒.๑๒ ตั้งเมืองปทุมธานี มีการตั้งเมืองสามโคก (ปทุมธานี) ให้มอญที่เพิ่งหนีพม่าจากเมะตะมะเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๙ ไปอยู่ มีสมิงสอดเบาหรือพระยารัตนจักรเป็นหัวหน้า เรียกพวกมอญใหม่ ส่วนมอญเก่าที่มาก่อน เช่นพวกพระยาแจ้งอยู่ที่พระประแดงและปากเกร็ด

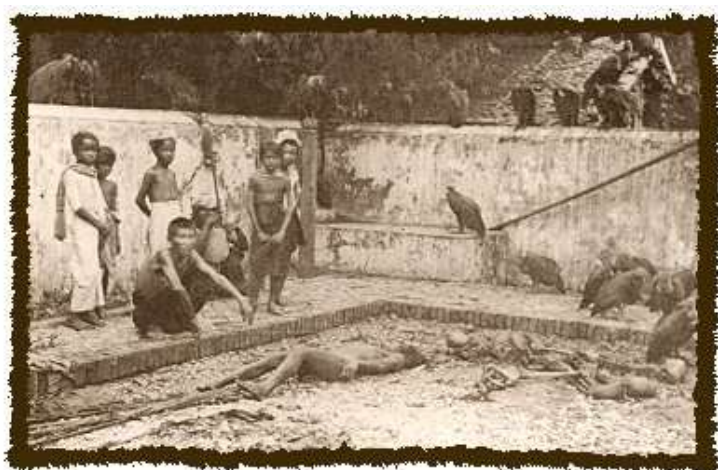
๘.๒.๑๓ อังกฤษเช่าเกาะสิงคโปร์จากสุลต่านยะโฮร์ พ.ศ. ๒๓๖๒ (ค.ศ. ๑๘๑๙) อังกฤษเช่าและต่อมาซื้อเกาะสิงคโปร์จากสุลต่านแห่งยะโฮร์ เพื่อใช้เป็นท่าจอดซ่อมเรือแทนมะละกา

๘.๒.๑๔ สร้างเมืองสมุทรปราการ พ.ศ.๒๓๖๒ สร้างเมืองสมุทรปราการที่ปากน้ำบางเจ้าพระยา เป็นเมืองหน้าด่านแทนเมืองเก่านครเขื่อนขันธ์ที่ปากลัดพระประแดง และสร้างพระสมุทรเจดีย์ บนเกาะกลางแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ปากน้ำ

๘.๒.๑๕ น้ำท่วมกรุงเทพฯ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๓๖๒ เกิดน้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพฯ ระดับสูงกว่าพื้นสนามหลวง ๖ ศอก ๘ นิ้ว หรือ ๓ เมตรเศษ ข้าวยากหมากแพง ไร่นาเสียหายมาก

๘.๒.๑๖ พระเจ้าเวียดนามyalongสิ้นพระชนม์ พ.ศ. ๒๓๖๓ พระเจ้ายาลองว่างเต้ (องค์เชียงสือ) ของญวนสิ้นพระชนม์ พระเจ้ายาลองได้ทำหนังสือสั่งว่า “บุตรและหลานเราต่อไปข้างหน้าแล้วอย่าได้คิดทรยศต่อพระเจ้ากรุงสยามเลยเป็นอันขาด”

๘.๒.๑๗ อหิวาตกโรคระบาด พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๖๓ (ค.ศ. ๑๘๒๐) สมัย ร.๒ เกิดอหิวาตกโรค หรือโรคป่วงใหญ่ หรือโรคห่า (Cholera) ทั่วโลก โรคนี้ถ่ายทอดโดยกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อโรคปนอยู่ โดยมีแมลงวันเป็นพาหะนำโรค เริ่มระบาดจากอินเดียตั้งแต่ พ.ศ.๒๓๖๐ ผ่านเกาะหมาก (ปีนัง) แล้วติดมากับคนที่มาทางเรือผ่านสมุทรปราการ มีคนไทยตายราว ๓๐,๐๐๐ คน ศพลอยเกลื่อนแม่น้ำลำคลอง ศพสุ่มกันเหมือนกองฟืนเพราะเผาไม่ทัน มีแรงมากินซากศพที่วัดสระเกศ ชาวบ้านกินน้ำในแม่น้ำไม่ได้ ต้องกินปลาแห้ง พริก กับเกลือ แต่คนที่รักษาความสะอาด หย้าเรือนไม่เปรอะเปื้อนนั่นตายน้อย มีการจัดพระราชพิธีอาพาธพินาศ อัญเชิญพระแก้วมรกตแห่รอบเมือง ยังปืนใหญ่รอบพระนคร โรคอหิวาต์ระบาดในประเทศไทยต่อเนื่องมา จนถึงรัชกาลที่ ๕ โดยระบาดต่อไปถึง อินโดนีเซีย จีน ญี่ปุ่น เข้าไปถึงยุโรปเช่นรัสเซีย อังกฤษ ฝรั่งเศส รวมคนตายทั่วโลกราว ๒๓ ล้านคน

แรงมากินซากศพที่วัดสระเกศ(<http://www.oknation.net/blog/luv/2008/08/26/entry-1/comment>)

๘.๒.๑๘ การระฟัดทูตอังกฤษ พ.ศ. ๒๓๖๕ (ค.ศ. ๑๘๒๒) นายจอห์น ครอว์เฟิร์ด (John Crawford) ที่คนไทยเรียกการระฟัด เป็นทูตอังกฤษมาเฝ้าฯ ร.๒ โดยส่งสารเป็นภาษาอังกฤษมีคำแปลภาษามลายูกำกับมา ฝ่ายสยามต้องแปลจากภาษามลายูเป็นภาษาไทยอีกทอดหนึ่ง โดยทางอังกฤษขอเปลี่ยนวิธีเก็บภาษีของสยาม และขอให้เมืองไทรบุรีพ้นจากอำนาจของพระยานคร ฯ แต่การเจรจาครั้งนั้นไม่สำเร็จ เพราะทั้งสองฝ่ายพูดไม่เข้าใจภาษา กัน ต้องใช้ล่ามชาวมลายูแปล ครอว์เฟิร์ดมองว่าคนสยามป่าเถื่อน ขุนนางไทยไม่ใส่ใจไม่สวมรองเท้า นุ่งแต่โจงกระเบนผืนเดียว สยามมองว่าอังกฤษเอาเปรียบในการเจรจา ดิเตียน บ้านเมือง สยาม มาหยั่งระดับน้ำท่าแผนที่แม่น้ำไม่น่าวางใจ ทั้งยังดูถูกทหารไทยว่ามีแต่ปืนจีนสนิม และบอกว่าเพียงอังกฤษส่งเรือรบมาสองสามลำก็สามรถยึดกรุงเทพฯ ได้แล้ว

ครอว์เฟิร์ด ได้เขียนเรื่องเกี่ยวกับการเป็นทูตในสยาม อินโดจีน และพม่า ในหนังสือชื่อ *Journal of an Embassy from the Governor-General of India to the Courts of Siam and Cochin-China in the year 1821* โดยบรรยายเกี่ยวกับรูปร่าง นิสัย ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสยาม ศาสนา ศิลปะ การศึกษา การเมืองการปกครอง การเก็บภาษี ทรัพยากร ประวัติศาสตร์ และสถานที่สำคัญ หนังสือดังกล่าวได้ใช้เป็นเอกสารค้นคว้าของคณะทูตรุ่นต่อมา เช่น เฮนรี เบอร์นี และเซอร์จอห์น เบาว์ริง

๘.๒.๑๙ อังกฤษยึดย่างกุ้ง พ.ศ. ๒๓๖๒ สมัย ร.๒ เจ้าเมืองมณีปุระ (Manipur) ไม่ส่งบรรณาการไปให้พม่า พม่าจึงส่งกองทัพไปปราบ เจ้าเมืองมณีปุระหนีไปพึ่งอังกฤษซึ่งครองอินเดียอยู่ พ.ศ. ๒๓๖๖ พม่าโจมตีอังกฤษที่เกาะชาร์ปุระ อังกฤษจึงประกาศสงครามกับพม่า แล้วส่งกองเรือเข้าทาง แม่น้ำอิรวดี ยึดเมืองย่างกุ้งของพม่าได้เมื่อ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๖๗ (ค.ศ. ๑๘๒๔) ต่อจากนั้นอังกฤษก็เข้าครอบครองดินแดนพม่าทั้งหมดเป็นอาณานิคมได้ในพ.ศ. ๒๔๒๘ สมัยร.๕

ทหารอังกฤษเข้ายึดเมืองย่างกุ้งได้เมื่อ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๖๗

๘.๒.๒๐ เจ้าฟ้ามงกุฎทรงผนวช พ.ศ. ๒๓๖๓ เจ้าฟ้ามงกุฎ ราชโอรส ร.๒ ซึ่งต่อมาคือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวช ก่อนที่ ร.๒ สวรรคตเพียง ๑๕ วัน ขณะที่ทรงผนวชได้เสด็จฯ ฐงค์ไปสุโขทัย ทรงพบศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่ริมเนินปราสาทเก่า จ.สุโขทัย จึงทรงให้นำมา กรุงเทพฯ เสด็จฯ ฐงค์ไปทรงพบซากเจดีย์ใหญ่เก่าแก่สมัยทวารวดีที่นครปฐม ซึ่งต่อมาบูรณะเป็นพระปฐมเจดีย์ ทรงตั้งสงฆ์คณะธรรมยุติกนิกายแยกจากมหานิกายเดิม

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๖๓ ร.๒ ประชวรไข้พิษสวรรคต พระชนมายุ ๕๘ พรรษา

๘.๓ สมัยรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๓๖๓-๒๓๕๔)

ในสมัย ร.๓ ได้มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหลายอย่าง เช่น ส่งเสริมการค้าต่างประเทศ แต่งตำราเรียนภาษาไทย”จินดามณี” จารึกความรู้ลงในแผ่นหินรอบวัดพระเชตุพนฯ พัฒนาการแพทย์ พิมพ์หนังสือไทย ทำสัญญาพระราชไมตรีกับอังกฤษ อเมริกา ส่งทัพไทยไปช่วยอังกฤษรบพม่า ปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ ชุตคลองบางขุนเทียน คลองบางนา และบูรณะคลองสุนัขหอน ฯลฯ

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

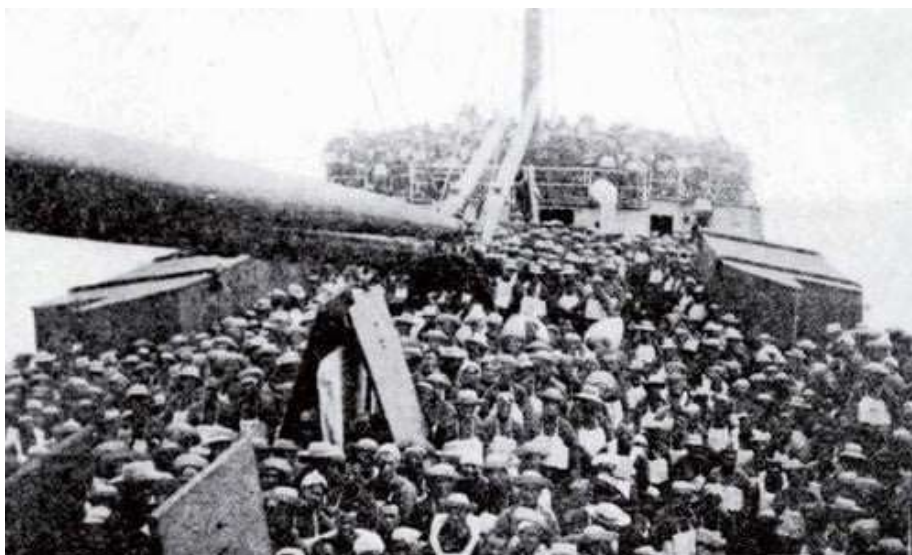
(<http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=rattanakosin225&date=08-04-2008&group=13&gblog=5>)

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๖๓ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ (พระองค์เจ้าชายทับ) โอรสองค์ใหญ่ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และ สมเด็จพระศรีสุทาลัย (เจ้าจอมมารดาเรียม) ขึ้นครองราชย์เป็น รัชกาลที่ ๓ ทรงพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาเจษฎาบดินทร สยามินทรวโรดม บรมธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนาถบพิตร พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

๘.๓.๑ คนจีนอพยพมาเมืองไทยมาก ในช่วงรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๕ นั้น มีคนจีนอพยพลงเรือเข้ามาเมืองไทยมาก โดยมาทำงานเป็นกรรมกรและค้าขาย เพราะเมืองจีนแห้งแล้งอดอยาก เกิดความไม่สงบ จลาจล ชิงอำนาจกันและกันและเกิดสงครามฝิ่นกับอังกฤษ

มีการทำกระเบื้องร้อยเชือกผูกข้อมือชาวจีนอพยพ ประทับตราครั้ง เรียกว่า “ปั๊” คล้ายบัตรประชาชน หรือใบต่างด้าวในสมัยต่อมา แล้วเก็บเงินค่าผูกปีคนละ ๒ บาททุก ๓ ปี แทนการเกณฑ์แรงงานแบบไพร่ของชาวสยาม คนจีนอพยพที่ไม่ได้ผูกปีจะถูกจับรวบหางเปียผูกเป็นพวงๆละ ๔-๕ คน แล้วจับไปทำงานโยธา

คนจีนอพยพมาเมืองไทย ส่วนใหญ่เป็นพวกแต้จิ๋วมาจากมณฑลกว่างตู่ (潮州 ; Teochew ,Chaozhou) ลงเรือที่ท่าจางหลิน ชัวเถา เริ่มเข้ามามากในสมัยกรุงธนบุรี ทาง ตราด จันทบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี กรุงเทพฯ นครราชสีมา ส่วนหนึ่งมารับจ้าง แยกข้าวสาร ขุดคลองและสร้างทางรถไฟ ปลูกรubber ไทย ผัก อ้อย ทำน้ำตาล ทำฝักทอง ค้าข้าว เดินเรือ ต่อเรือ ก่อสร้าง เช่น พวกตระกูล เจียรนนท์ โสณพนิช ศิลปอาชา เตชะไพบูลย์ หวังหลี ศรีเมือง พวกฮกเกี้ยนมาจากมณฑลฝูเจี้ยน (福建 ; Hokkien ; Fújiàn) เชี่ยวชาญการค้าขาย และทำเหมืองแร่ดีบุก เข้ามาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา อยู่แถบฝั่งทะเลอันดามัน เช่น ภูเก็ต ครั้ง ปัตตานี สงขลา ระนอง กรุงเทพฯ อยุธยา เช่น ตระกูล หลีกภัย ชอโศตติกุล กอแสงเรือง ณ ระนอง ณ สงขลา พวกไหหลำมาจากเกาะไหหลำ (海南 ; Hainán) เชี่ยวชาญด้านร้านอาหาร โรงงาน และ ต่อเรือ นิยมอยู่ที่ราชบุรี นครสวรรค์ สุราษฎร์ธานี(เกาะสมุย เกาะพะงัน) เช่นตระกูลจิราธิวัฒน์ อยู่วิทยา ลักษณะวิชาชีพ หาลูกสัตว์ บรรทัดฐาน ลิ้มทองกุล พวกคะหรือฮากกา เป็นชาวจีนฮั่น จากมณฑล กวางตู่ กวางสี(客家 ; Hakka) อยู่ที่สงขลา ภูเก็ต ราชบุรี กาญจนบุรี พะเยา เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ น่าน เชี่ยวชาญด้านหนังสือ ทำเหมือง เกษตรกรรม อาหาร ธนาคาร ตัดเสื้อ ฟอกหนัง ขายผ้า เช่นตระกูล เวชชาชีวะ ลำชาชินวัตร พวกกวางตู่มาจากมณฑลกว่างตู่ เชี่ยวชาญการต่อเรือ ช่างไม้ เครื่องยนต์ โรงสี โรงน้ำแข็ง โรงกลิ้ง ทำอาหาร ทำเหมืองแร่ดีบุก นิยมอยู่ที่ปัตตานี สงขลา เช่นตระกูล เลขะกุล คณานุรักษ์ พวกกวางสี มาจากมณฑลกว่างสี พูดภาษากว่างตู่ ชอบทำสวนยางพารา และเลี้ยงไก่เบตง อยู่กันมากที่อำเภอเบตง จ.ยะลา และ ปาดังเบซาร์ จ.สงขลา จีนฮ่อ เข้ามาทางประเทศพม่าและลาว ส่วนหนึ่งนับถือศาสนาอิสลาม อยู่ทางภาคเหนือ

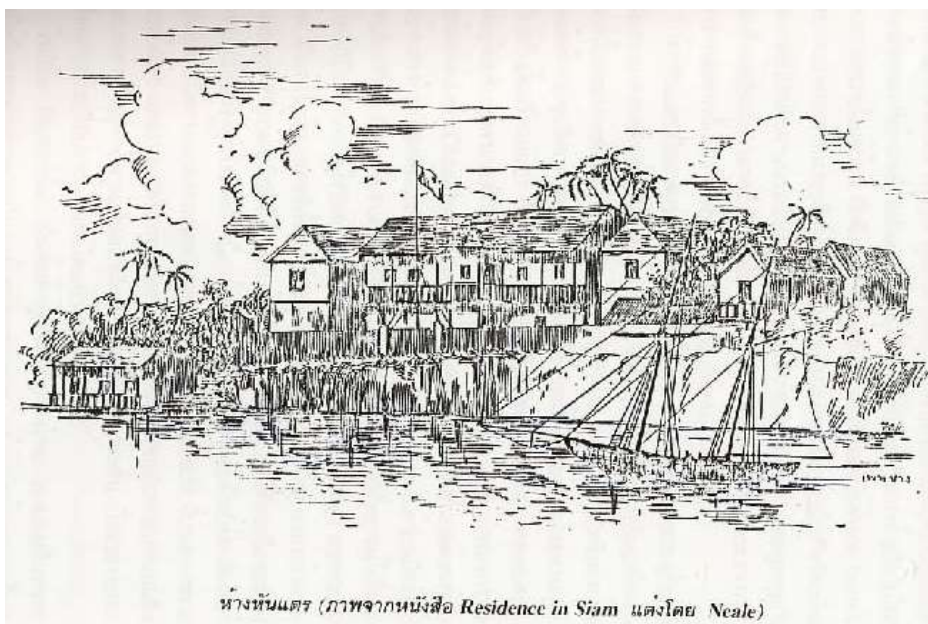

คนจีนลงเรืออพยพออกนอกประเทศ เพื่อหนีความอดอยากในเมืองจีน

<https://board.postjung.com/949538>

พ.ศ. ๒๓๗๖ วชิรญาณภิกขุ (พระภิกษุเจ้าฟ้ามิ่งกุฎ ต่อมาคือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งคณะสงฆ์ ธรรมยุติกนิกาย โดยเคร่งครัดพระธรรมวินัย ที่ทรงได้แบบมาจากพระมอญ

๘.๓.๒ ห้างหันแตร์ พ.ศ. ๒๓๖๗ พ่อค้าชาวอังกฤษชื่อนายโรเบิร์ต ฮันเตอร์ (Robert Hunter) ที่คนไทยเรียกว่าหันแตร์ พุฒไทยได้ ได้นำปืนคาบศิลาจากอินเดีย มาถวาย ร.๓ ได้รับพระราชทานยศเป็นหลวงอาวุธวิเศษประเทศพานิช หันแตร์ตั้งห้างสรรพสินค้ามอร์แกนและฮันเตอร์ ที่หน้าวัดประยุรวงศาวาส นับเป็นห้างสรรพสินค้าแบบฝรั่งแห่งแรกในเมืองไทย นายหันแตร์นี้เป็นผู้นำฝ้ายฝดสยาม อิน-จันไปแสดงตัวที่สหรัฐอเมริกา

ห้างหันแตร (ภาพจากหนังสือ Residence in Siam แต่งโดย Neale)

ห้างหันแตร

(http://www.literatureandhistory.go.th/FineArts/DataService/data_service_detail.aspx?topic_Code=T&topicId=1138&start=5)

ครั้งนั้นมี กัปตันเรือชาวอังกฤษคนหนึ่งชื่อเวลเลอร์ ทำงานกับนายฮันเตอร์ ถือปืนเข้าไปยิงนกพิราบในวัดเกาะ(วัดสัมพันธวงศ์)ใกล้ร้านขายยาหมอบรัดเล พระภิกษุในวัดจึงแย่งปืนแล้วตีหัวฝรั่งจนบอบช้ำ นายหันแตรอยู่แถวนั้นจึงวิ่งไปช่วยเหลือ หันแตรโกรธมาก ขอให้เจ้าพระยาพระคลัง (ดิศ) นำเรื่องกราบทูลพระเจ้าแผ่นดิน ให้ประหารชีวิตเจ้าอาวาส มิฉะนั้นจะนำเรือของตนแล่นขึ้นมายังวัดและจะเลยไปยิงวังด้วย ร.๓ ทรงให้พระภิกษุเจ้าฟ้ามณฑลทรงสอบสวน ตัดสินทำโทษเจ้าอาวาสและพระลูกวัด ให้นั่งสมาธิกลางแดดครึ่งวัน ต่อมาหันแตรจะนำเรือกำปั่นไฟเหล็กลำหนึ่งมาขายราคา ๑,๒๐๐ ชั่ง เจ้าพนักงานไม่ซื้อ เพราะเป็นเรือเก่าขึ้นสนิมผุร่วน แล่นช้าสู้เรือ ๑๐ ฝีพายไม่ได้ หันแตรพูดว่าในหลวงรับสั่ง ถ้าเจ้าพนักงานไม่ซื้อจะเอาเรือไปผูกไว้หน้าตำหนักน้ำ ครั้นทรงทราบก็ขัดเคืองให้ไล่หันแตรไปเสีย ห้ามกลับเข้ามาอีก หันแตรแล่นเรือไปเมืองกัลกัตตา ขอให้อุปราชอังกฤษสั่งเรือรบเข้ามาตีเมืองบางกอกแต่ไม่สำเร็จ หันแตรจึงนำเรือไปขายให้ญวนซึ่งขณะนั้นมีเรื่องบาดหมางกับสยาม

๘.๓.๓ สนธิสัญญาเบอร์นี พ.ศ. ๒๓๖๓ อังกฤษเจรจาขอให้สยามช่วยรบกับพม่า ร.๓ ทรงให้พระยามหาโยธา(ทอเรีย) เป็นแม่ทัพไปช่วย ฝ่ายสยามขอให้อังกฤษแบ่งดินแดนบางส่วนให้ แต่อังกฤษบ่ายเบี่ยง ร.๓ จึงทรงให้เรียกกองทัพกลับ พ.ศ. ๒๓๖๕ มีการทำสัญญาสงบศึกยันทนโบ พม่าต้องเสีย ภาระกัน (ยะไข่) เมะตะมะ ทวาย และตะนาวศรีให้แก่อังกฤษ พ.ศ. ๒๓๖๕ อังกฤษส่งร้อยเอกเฮนรี เบอร์นี (Capt. Henry Burney ไทยเรียก กัปตันหันแตร บาร์นี) มาทำสัญญาพระราชไมตรีกับสยามที่เรียกว่า สัญญาเบอร์นี ซึ่ง

เป็นสัญญาฉบับแรกที่กำกับประเทศตะวันตกในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยอังกฤษยอมให้เก็บภาษีปากเรือสินค้าตามความกว้างปากเรือ ราวาละ ๑,๗๐๐ บาท ทำให้เก็บภาษีมากกว่าสมัยรัชกาลที่ ๒ ถึงสิบเท่าตัว (พ.ศ. ๒๓๕๓ อังกฤษส่ง เซอร์เจมส์ บรูค มาขอแก้ไขสัญญาเบอร์นีให้ลดอัตราภาษีลงแต่ไม่สำเร็จ แต่มาแก้ไขได้ตอนทำสัญญาเบาว์ริง พ.ศ. ๒๓๕๘)

พ.ศ. ๒๓๖๘ สยามเสียเมืองแสนหวี(ลำเลี้ยว) เชียงตุง และเมืองพง(เมืองสาต) ในรัฐฉานหรือไทใหญ่ทางภาคเหนือ ที่เจ้ากาวิละได้มาจากพม่าสมัยกรุงธนบุรี ให้อังกฤษ เพราะอังกฤษถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรพม่าที่ตกเป็นเมืองขึ้นอังกฤษแล้ว พ.ศ. ๒๓๖๘ สยามเสียรัฐแปรคให้อังกฤษเพราะเกิดจลาจลในรัฐแปรค อังกฤษเข้าช่วยปราบแล้วไม่ถอยกำลัง กลับยึดเป็นรัฐในอารักขาของอังกฤษ

พ.ศ. ๒๓๕๓ สมเด็จพระราชินีวิกตอเรียแห่งอังกฤษส่ง เซอร์ เจมส์ บรูค (Sir James Brooke) มาขอแก้ไขสัญญาเบอร์นีเกี่ยวกับภาษีปากเรือ ทุตอังกฤษไม่ได้เฝ้าฯ ร.๓ เพราะกำลังประชวร ทุตอังกฤษไม่พอใจและขู่ว่าจะกลับมาพร้อมกับเรือปืน เพื่อจะยึดกรุงเทพ พร้อมทั้งเขียนรายงานว่า “..พระเจ้าแผ่นดินกำลังจะสวรรคต ผู้ที่จะครองราชย์ใหม่ก็หวังจะพูดกันได้ จึงรอกการใช้กำลังบังคับไว้ก่อน...”

๘.๓.๔ ท้าวสุรนารี พ.ศ. ๒๓๖๘ ขณะนั้นประเทศลาวเป็นประเทศราชของสยาม เจ้าอนุวงศ์เจ้าเมืองเวียงจันทน์ มาถวายพระเพลิงพระบรมศพ ร.๒ เจ้าอนุเห็นว่าทหารสยามอ่อนแอและกำลังขัดแย้งกับอังกฤษเรื่องสนธิสัญญาเบอร์นี จึงพยายามกอบกู้เอกราชจากการเป็นเมืองขึ้นของสยาม โดยเข้ายึดเมืองนครราชสีมาและนำครอบครัวคนลาวแถบโคราชและสระบุรี ที่ถูกกวาดต้อนมาสมัยกรุงธนบุรีกลับคืนไปเวียงจันทน์ ขณะนั้นเจ้าเมืองนครราชสีมาไปราชการที่ขุนันท์ คุณหญิงโม ภรรยาปลัดเมือง ได้รวมกำลังต่อสู้ได้สำเร็จ ต่อมา ร.๓ ทรงแต่งตั้งให้คุณหญิงโมเป็นท้าวสุรนารี และมีการสร้างอนุสาวรีย์คุณหญิงโมไว้ที่นครราชสีมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗

๘.๓.๕ เผากรุงเวียงจันทน์ พ.ศ. ๒๓๗๐ ร.๓ ทรงไม่พอพระทัยที่เจ้าอนุวงศ์มานุกโคราช จึงทรงส่งพระราชสุภาวดี (ต่อมาเป็นเจ้าพระยาบดินทรเดชา) ยกทัพขึ้นไปตีกรุงเวียงจันทน์ได้ อนุเชิญพระพุทธรูปลาวสำคัญหลายองค์ เช่น พระบาง (ปัจจุบันส่งกลับไปตั้งที่เมืองหลวงพระบาง) พระแซกคำ (ปัจจุบันอยู่ที่วัดคฤบดี) พระเสริม (ปัจจุบันอยู่ที่วัดปทุมวนาราม) พระฉันทมอ (ปัจจุบันอยู่ที่วัดอัปสรสวรรค์) พระใส (ปัจจุบันอยู่ที่วัดโพธิ์ชัย หนองคาย) แล้วกวาดต้อนชาวลาวมาหลายหมื่นคน ให้พวกลาวครั้งอยู่ที่ อุทัยธานี ลาวเวียงอยู่ที่ ชัยนาท ลาวกวจากจำปาสัก อยู่ที่ อุทัยธานี ลาวพวนจากเมืองเชียงขวางทุ่งไหหิน อยู่ที่สระบุรี

นครนายก ปราจีนบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา กองทัพสยามได้ทำลายรื้อเมืองเวียงจันทน์ เอาไฟเผาเมืองจนเป็นถ้ำถ่าน เหลือเพียงวัดสี่สะเทก แห่งเดียวเท่านั้น เวียงจันทน์กลายเป็นเมืองร้าง เหมือนกับที่พม่าเอาไฟเผากรุงศรีอยุธยาตอนเดียวครั้งที่ ๒ ดังมีนิราศของหม่อมเจ้าทับ เขียนไว้ว่า “ไปลุยล้างเวียงจันทน์เสียบรรลัย ระบายไปย่อยยับอัปรา” จักรพรรดิเจ้าอนุวงศ์ที่หนีไปเมืองเชียงขวางได้ ส่งมากรุงเทพฯ ใส่กรงเหล็กประจานไว้ที่สนามไชย ได้ ๗-๘ วัน เจ้าอนุวงศ์ถึงแก่พิราลัย เจ้าอนุวงศ์นี้ชาวเวียงจันทน์นับถือว่าเป็นผู้กล้าหาญ เป็นวีรบุรุษผู้ต่อสู้เพื่ออิสรภาพของลาว ดังนั้นชาวลาวในสมัยนั้น จึงโกรธแค้นชาวสยามมาก เหมือนกับคนไทยแค้นพม่าที่มาเผากรุงศรีอยุธยา

พระบาง

พระแซกคำ

พระเสริม

พระจันตมอ

พระใส

(<http://th.wikipedia.org/wiki/พระบาง>, <http://www.kumpunpra.com/gp8-1-90.htm>, <http://talk.mthai.com/topic/2039>,

<http://www.lanchangimage.org/index.php?lay=show&ac=article&Id=538892411>)

สมัย ร.๓ นี้ มีการยกบ้านขึ้นเป็นเมืองหลายแห่ง เช่น บ้านกบแจะ เป็นเมืองประจันตคาม บ้านหินแร่ เป็นเมืองอรัญประเทศ บ้านทุ่งแขก เป็นเมืองวัฒนานคร บ้านฆ้อ เป็นเมืองอำนาจเจริญ บ้านโพนแพง เป็นเมืองโพนพิสัย บ้านบางตะพาน เป็นเมืองกำเนิดนพคุณ เมืองพระรถ เป็นพนัสนิคม

ภูเขาทอง หรือ บรมบรรพต วัดสระเกศ

(http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/87/Golden_mount.jpg)

๘.๓.๖ สร้างภูเขาทองวัดสระเกศ ร.๓ มีพระประสงค์จะสร้างพระเจดีย์ใหญ่ใน

กรุงเทพฯ เหมือนกับเจดีย์ภูเขาทองที่อยู่ชยาแต่สร้างไม่เสร็จ สมัย ร.๔ ทรงให้ซ่อม แปลงแบบเป็นภูเขา แล้วก่อพระเจดีย์ไว้บนยอด เมื่อพ.ศ. ๒๔๕๒ ภูเขาทองเอียงทรุดร้าว จึงมีการแก้ไขซ่อมโดยใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก และต่อมาได้ประดับกระเบื้องโมเสกสีทองจากอิตาลี

ร.๓ ทรงให้หล่อปืนใหญ่เหล็ก ๒ แบบ ชื่อ เจ้าพญารักษาศาสนาและเจ้าพญาสัมมาทิฐิ นับเป็นปืนใหญ่เหล็กที่หล่อในสยามเป็นครั้งแรก เพราะสมัย ร.๑ และ ร.๒ นั้นหล่อได้แต่ปืนใหญ่ทองเหลืองเท่านั้น ปืนทั้งสองแบบหล่อไว้กว่าร้อยกระบอก และนำไปใช้ในสงครามหลายครั้ง

ปืนใหญ่เหล็กพญารักษาศาสนา หล่อในประเทศไทย ปัจจุบันอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร

<http://www.oknation.net/blog/spyone/2008/06/13/entry-1/comment>

พ.ศ. ๒๓๗๑ ร.๓ ทรงให้สร้างป้อมรักษาปากน้ำทำเงินและปากคลองมหาชัยที่สมุทรสาคร กับสร้างป้อมคงกระพันที่ปากคลองบางปลากด พระประแดง ผู้เรียบเรียงเคยไปเดินสำรวจพื้นที่จริง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ บริเวณฝั่งเหนือของปากคลองบางปลากด ติดโรงงานกระจกไทยอาชาสี ถนนสุขสวัสดิ์ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา พบป้อมอิฐที่ชาวบ้านเรียกป้อมคงกระพันชาตรี สร้างด้วยอิฐแผ่นใหญ่ฉาบปูนเป็นกำแพงและซุ้มป้อมอยู่ในสภาพทรุดโทรมมาก ชาวบ้านบอกว่าเคยมีฝรั่งเดินทางมาดูหลายครั้ง ป้อมนี้อาจสร้างทับที่ตั้งสถานีการค้านิวอัมสเตอร์ดัม (New Amsterdam) ของพวกฮอลันดาในสมัยอยุธยาก็ได้ แต่เมื่อตามไปดูอีกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ พบว่าพื้นที่ป้อมกลายเป็นหมู่บ้านคงกระพันชาตรี มีคนอยู่หนาแน่น

ร.๓ ทรงให้ขุดลอกคลองสุนัขหอนระหว่างสมุทรสาครกับสมุทรสงคราม ซึ่งเดินเงินตรงที่น้ำจากแม่น้ำท่าจีนและแม่กลองไหลเข้ามาชนกัน ท้องเรือติดตื้นต้องใช้ควายลากเรือ โดยจ้างจีนขุดคลองแยกเข้าไปที่

น้ำชนกัน ให้สายน้ำไหลไปในตรงที่น้ำชนกันเพื่อให้คลองไม่ตื้น ขอแรงกระปือชาวบ้านลงลุยในคลองนั้น จนทำให้น้ำขึ้นลงไหลเชี่ยวลึก ไม่ตื้นเขิน เมื่อพ.ศ.๒๕๕๒ ผู้เรียบเรียงเคยใช้เรือหางยาว เดินทางตลอดคลองสุนัขหอนจากแม่น้ำท่าจีนถึงแม่น้ำแม่กลองใช้เวลาราว ๒ ชั่วโมง และสามารถเดินทางต่อไปถึงเพชรบุรีโดยไม่ต้องออกทะเลปากอ่าวไทย ใช้เวลาอีกราว ๓ ชั่วโมงได้ด้วย เส้นทางดังกล่าวเคยเป็นทางสัญจรสำคัญ ระหว่างกรุงศรีอยุธยา ผ่านกรุงเทพฯ เข้าคลองบางขุนเทียน คลองสนามชัย คลองสุนัขหอน คลองบางตะบูน ไปถึงเพชรบุรี แล้วเดินบก นั่งเสลี่ยงหรือขี่ช้างม้า ข้ามภูเขาไปออกมหาสมุทรอินเดียที่เมืองมะริด ซึ่งสามารถลงเรือต่อไปยังอินเดียหรือยุโรปได้

๘.๓.๗ ฝาแฝดไทย อิน-จัน พ.ศ. ๒๓๗๒ ฝาแฝดไทย “อิน-จัน” ที่หน้าอกและตับติดกัน ลูกชาวประมงสมุทรสงครามได้รับการชักชวนจากนายโรเบิร์ต อันเตอร์หรือ หันแตร์ พ่อค้าอังกฤษ ไปแสดงตัวที่อังกฤษและสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเรียกว่า เอ็ง กับ เชง (Eng & Cheng) ต่อมาใช้นามสกุลว่าบังเกอร์(Bunker) ทั้งสองคนแต่งงานกับหญิงอเมริกันได้รับสัญชาติอเมริกัน มีลูกหลานหลายคนในเมืองวิลเคสโบโร (Wilkesboro) รัฐนอร์ท คาโรไลนา สหรัฐอเมริกา

ฝาแฝดไทย อิน-จัน (ภาพจาก National Geographic....<http://www.ngthai.com>)

พ.ศ. ๒๓๗๓ (ค.ศ. ๑๘๓๐) มีชนนารีอเมริกันคนแรกเข้ามายังกรุงสยาม นำโดยหมอโยนส์ (Rev. Jones) หมอหัทธกัน (Dr.Caswell) หมอจันทเล (Dr.Chandler) หมอเหา (Dr.House)

๔ พุศิจิกายน พ.ศ. ๒๓๗๔ เกิดน้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพฯ ระดับน้ำสูงกว่าที่ท่วมปีมะเส็งสมัยร. ๑ ที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย วัดระดับน้ำได้สองเมตรเศษ เรือแล่นได้ในกำแพงพระนคร

พ.ศ. ๒๓๗๕ ส่งทัพไปปราบหัวเมืองแขกทางใต้ พาชชาวเมืองนคร พัทลุง และสงขลามายู่ที่สนามควาย (ถนนหลานหลวง) ดังนั้นบริเวณดังกล่าวจึงเป็นแหล่งละครชาตรี และหนังตะลุงจากปักษ์ใต้

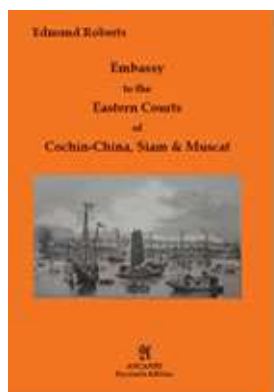
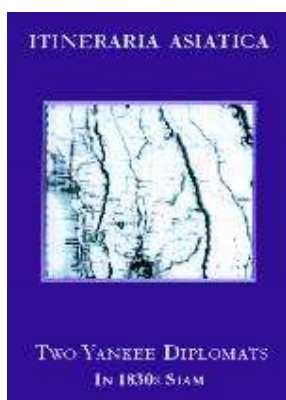
๘.๓.๘ ทำสนธิสัญญาโรเบิร์ตกับสหรัฐอเมริกา ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๓๗๖ (ค.ศ. ๑๘๓๓)

สยามเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ทำสนธิสัญญากับสหรัฐอเมริกา โดยประธานาธิบดีแอนดรู แจ็กสัน ส่งนายเอ็ดมันด์ โรเบิร์ต (Edmund Roberts ซึ่งคนไทยเรียกว่า แอสมัน รอเบิด) เป็นราชทูต ถวายพระแสงฝักทองกระบี่ รูปนกอินทรี ทำสนธิสัญญาพระราชไมตรี คล้ายสัญญาเบอรนี ๒๐ ข้อเป็นภาษาไทย อังกฤษ และโปรตุเกส (Treaty of Amity and Commerce) เนื่องจากสมัยนั้นคนไทยยังไม่เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ แต่พอจะมีคนที่รู้ภาษาโปรตุเกสอยู่บ้าง พ.ศ. ๒๓๕๓ สหรัฐอเมริกาส่งนายบิลล์สเตียร์มาขอแก้ไขสัญญาแต่ไม่สำเร็จ

หนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี ระหว่างสยามกับสหรัฐอเมริกา สมัย ร.๓

(<http://bangkok.usembassy.gov/relation/175usth/timeline-of-u/spotlight-on-treaty-of-amity.html>)

หนังสือเกี่ยวกับการเดินทางมาสยามใน ค.ศ. ๑๘๓๖ เขียนโดย เอเดมัน โรเบิร์ต ทูตอเมริกันสมัย ร.๓

(<http://www.dcothai.com/images/products/twoyankeediplomats1.jpg>)

๘.๓.๕ สงครามกับเขมรและญวน (อาณามสยามยุทธ) พ.ศ. ๒๓๗๖ คือสงครามที่เกิดขึ้น

ระหว่างสยามกับเวียดนามเพื่อแย่งชิงกัมพูชา โดยนักกองจันทรักษัตริย์เขมรแข็งข้อต่อสยามและขอกำลังญวนมาช่วย ร.๓ จึงทรงให้ พระยาบดินทร์เดชา(สิงห์ สิงหเสนี) เป็นแม่ทัพยกไปเมืองเขมร เพื่อขับไล่กองทัพญวนออกจากเขมรแล้วสถาปนากองตั้งซึ่งเคยมาบวชเรียนที่กรุงเทพฯ ขึ้นเป็นกษัตริย์เขมร สงครามได้ดำเนินมาเป็นเวลาถึง ๑๔ ปี จนต่างฝ่ายต่างอ่อนแรงด้วยกันทั้งคู่ แล้วเจรจาสงบศึกต่อกัน โดยให้กัมพูชาเป็นประเทศราชของทั้งสยามและเวียดนาม

พ.ศ. ๒๓๘๐ ฝรั่งเศสนำเรือรบเข้ายึดเมืองดานัง และไซ่ง่อนของเวียดนาม เพราะมีการจับกุมมิชชันนารีฝรั่งเศสที่เผยแผ่ศาสนาคริสต์ แล้วใน พ.ศ. ๒๔๒๗ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ฝรั่งเศสก็เข้ายึดครองเวียดนามได้ทั้งประเทศ พ.ศ. ๒๔๘๔ เกิดขบวนการเวียดนามเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสโดยมีโฮจิมินห์เป็นผู้นำ พ.ศ. ๒๔๘๗ ฝรั่งเศสพ่ายแพ้เวียดนามในสงครามเดียนเบียนฟู พ.ศ. ๒๔๘๘ เวียดนามประกาศเอกราช โดยแบ่งออกเป็นเวียดนามเหนือ และเวียดนามใต้

พ.ศ. ๒๓๗๗ เพื่อเตรียมรับศึกญวนและเขมร จึงมีการย้ายเมืองจันทบุรี มาอยู่ที่ค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ โดยมีป้อมค่ายหอรบแข็งแรง มีบ้านเรือนและวัดอยู่ในกำแพงเมือง ต่อมาในสมัยร.๔ ได้ย้ายเมืองจันทบุรีกลับมาอยู่ที่บ้านลุ่มตามเดิมเพราะประชาชนไม่นิยมที่ใหม่เนื่องจากขาดน้ำ

ค่ายเนินวง จันทบุรี(http://thummada.com/php_upload2/nenwong03.jpg)

พ.ศ. ๒๓๓๕ ร.๓ ทรงให้ซ่อมพระอุโบสถวัดพระเชตุพนฯ เกิดเหตุผนังอุโบสถทลายทับคนตายไป ๕๐ คน ทรงให้อัญเชิญพระศรีสรรเพชญ์ จากกรุงศรีอยุธยา ที่ถูกเผาชำรุดปรุไปตั้งองค์ บรรจุไว้ในพระมหาเจดีย์ศรีสรรเพชญดาญาณ ซึ่งประดับกระเบื้องสีเขียวในวัดพระเชตุพนฯ

พระเจดีย์ศรีสรรเพชญดาญาณ วัดพระเชตุพน

(<http://www.oknation.net/blog/lovecondo3/2007/12/28/entry-1>)

๘.๓.๑๐ หมอบริดเล พ.ศ. ๒๓๓๘ (ค.ศ. ๑๘๓๕) มีชนชั้นวีรคริสตนิกายโปรเตสแตนต์ชาวอเมริกัน ชื่อ แบริดลีย์ (Dr. Dan Beach Bradley) คนไทยเรียก หมอปลัดเลหรือบริดเล นำวิชาการแพทย์ตะวันตก เช่น การผ่าตัด ปลุกฝีป้องกันไข้ทรพิษ ถอนฟัน รักษาต่อกระดูก และฉีดวัคซีนป้องกันอหิวาตกโรคมาเผยแพร่ หมอ บริดเลตั้งโรงพิมพ์ออกหนังสือพิมพ์ภาษาไทย ฉบับแรก ชื่อบางกอกกริวดอร์ เพื่อเสนอข่าวและ บทความ มีโฆษณาชิ้นแรกของอุตู่เรือบางกอกค็อกในหนังสือพิมพ์ดังกล่าว

ไข้ทรพิษหรือฝีดาษ (Smallpox, Variola Major) เป็นโรคติดต่อร้ายแรงสมัยโบราณ ที่ทำให้คนตายมาก ผู้ป่วยจะมีผื่นขึ้นตามตัว คนที่หายป่วยจะมีแผลเป็นตามตัวและใบหน้า พงศาวดารสยามบันทึกว่า พ.ศ. ๑๕๕๓ สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เกิดไข้ทรพิษระบาดในอยุธยามีคนตายกันมาก พ.ศ. ๒๐๗๖ สมเด็จพระบรมราชาที่ ๔ หน่อพุทธางกูร ประชวรไข้ทรพิษสวรรคต พ.ศ. ๒๑๐๖ สมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เกิดไข้ทรพิษระบาดที่พิษณุโลก พ.ศ. ๒๑๑๗ สมเด็จพระนเรศวรฯ ประชวรด้วยไข้ทรพิษ พ.ศ. ๒๑๖๔-๒๑๖๕ สมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม พ.ศ. ๒๒๓๕ สมัยสมเด็จพระเพทราชา พ.ศ. ๒๒๕๒ สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ และ พ.ศ. ๒๓๕๐ สมัยร.๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

หนังสือพิมพ์ภาษาไทย ของหมอบรัดเล

(http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bangkok_Recorder.png)

๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๓๘๕ มีการฉลองพระอารามวัดประยุรวงศ์ พระสงฆ์องค์หนึ่งเอาปืนใหญ่

โบราณมาอัดดินปืนทำไฟพะเนียง แล้วเกิดระเบิดถูกคนตาย ๘ คน หมอบรัดเลทำการตัดแขนพระสงฆ์องค์หนึ่งที่ถูกระเบิด นับเป็นการผ่าตัดแบบฝรั่งครั้งที่สองของสยาม (การผ่าตัดครั้งแรกของสยาม ทำสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยทหารฝรั่งเศสชื่อ ฟอรั้ง ใช้เข็มเย็บผ้า เย็บช่องท้องทหารฝรั่งเศสชื่อโบรคาร์ท ที่ถูกพวกกบฏมักกะสันใช้กริชแทง จนใส่ไหลทะลักออกมา)

๙.๓.๑๑ ขุดคลองแสนแสบ พ.ศ. ๒๓๘๕ ระหว่างที่สยามทำสงครามกับเขมรและญวนนานถึง ๑๔ ปี นั้น ปรากฏว่าการส่งเสบียงอาหารและไปมาเนิ่นช้า จึงมีการขุดคลองตั้งแต่หัวมหากไปถึงบางนาในตอนต้นเรียกคลองแสนแสบ (ว่ากันว่าที่เรียกชื่อคลองแสนแสบเพราะยุ่งชุม) ตอนปลายเรียกคลองบางนา เป็นทางเชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยาที่กรุงเทพฯ กับแม่น้ำบางปะกง และแม่น้ำปราจีนบุรีเข้าด้วยกัน เมื่อสิ้นสงคราม กองทัพไทยกวาดต้อนพวกแขกจามเขมรที่นับถืออิสลาม มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่คลองบางกะปิถึงหล่อเหลา บางโพ และสามเสน ชาวอังกฤษคนหนึ่ง บันทึกไว้ว่า “ ลำคลองยาว๕๕ ไมล์ อุดมไปด้วยยุง สร้างความรำคาญให้กับผู้สัญจรไปมา และชนเชื้อสายมาเลย์ ที่อยู่สองฝั่งคลองมาก ไม่ว่าพวกเขาจะทำอะไรอยู่ก็ตาม มือข้างหนึ่งจะต้องใช้ปัดยุงเสมอ...”

๙.๓.๑๒ จดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติ พ.ศ. ๒๓๘๑ เกิดเหตุุ่นวายทางภาคใต้

เนื่องจากหัวหน้าโจรสลัดชื่อ หวันมาลี และหลานชายของพระยาไทรบุรี(ปะเงรัน) เข้าตีเมืองไทรบุรี แล้วบุก

พระพุทธเสฏฐตมมุนี วัดราชนัคตา หล่อจากทองแดงจีนที่ก

๘.๓.๑๔ ถลุงเหล็กที่บ้านท่าซุง สมัย ร.๒ มีชาวจีนมาตั้งโรงถลุงเหล็กที่บ้านท่าซุง และเมืองสรรคบุรี ใกล้บ้านสะแกกรัง จ.อุทัยธานี ช่วงปลายรัชกาลที่ ๓ เหล็กเป็นสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าอยู่ในลำดับที่ ๕ ส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายบริเวณหมู่เกาะมลายู กัมพูชา และญวน แต่ต่อมาได้เลิกกิจการบาดหลวงปาลเลอแก้วซ์ ได้กล่าวถึงกิจการถลุงเหล็กของชาวจีนในหนังสือ “เล่าเรื่องกรุงสยาม” ตอนหนึ่งว่า “..คนไทยเอาเรือไปบรรทุกแร่เหล็ก แล้วนำเอาไปขายด้วยราคาถูก ๆ ให้แก่โรงถลุงเหล็กของคนจีน ซึ่งทำงานกันทั้งกลางวันกลางคืนมีคนงานตั้ง ๕๐๐ ถึง ๖๐๐ คน หล่อเป็นแท่งหนา ๆ ส่งเข้ามาบางกอกทุกวัน... ขึ้นไปเหนือชัชนาท ๑๕ ลีเออ จะถึงท่าซุงอันเป็นเมืองคนจีนล้วน ๆ พวกจีนมีเตาหล่อราว ๑๒ เตา สำหรับหล่อเหล็กซึ่งมีอยู่เป็นอันมากในแถบนั้น เหล็กหลอมที่ได้จากเตาเหล่านี้ ไม่เพียงแต่จะพอใช้ในราชอาณาจักรเท่านั้น ยังเหลือส่งเป็นสินค้าขายออกอันสำคัญได้อีกด้วย.... นอกจากตั้งโรงงานถลุงเหล็กแท่งเพื่อส่งออกแล้ว ชาวจีนในกรุงเทพฯ ยังได้ตั้งโรงงานตีและหล่อเหล็ก เป็นเครื่องใช้เช่น กระตะ ถัง มีด จอบ เสียม เหล็กแบน เหล็กคานกระตะ ตะปู และโซ่เหล็ก เป็นต้น”

๘.๓.๑๕ ระบบเจ้าภาษีอากร ในสมัย ร.๓ มีการเปลี่ยนแปลงวิธีเก็บภาษีอากรโดยรัฐบาลจะเก็บภาษีเฉพาะที่สำคัญ ส่วนที่เหลือเอามาประมูลให้เอกชนเป็นนายอากร ผูกขาดเรียกเก็บภาษีแทนรัฐ เช่น อากรรังนก สุรา ป่อนเบี้ย การพนัน ฝิ่น ซึ่งคล้ายกับระบบสัมปทานในเวลาต่อมา วิธีการดังกล่าวได้ยกเลิกในสมัยรัชกาลที่ ๕

๒ กันยายน พ.ศ. ๒๓๘๕ ร.๓ เสด็จฯ ไปก่อพระฤกษ์พระปรางค์ วัดอรุณราชวราราม หรือวัดแจ้ง ซึ่งเป็นวัดโบราณแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา พัฒนาแบบมาจากปรางค์ขอมโบราณ สูง ๖๗ เมตร ใช้เวลาสร้าง ๕ ปี องค์พระปรางค์ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบ และด้วยจานชาม สลับกับเปลือกหอย

พระปรางค์วัดอรุณราชวราราม (<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=16652>)

พ.ศ. ๒๓๘๘ บาทหลวงฝรั่งเศสชื่อหลุยส์ ลาร์โนดี (Abbe Larnaudie) นำกล้องถ่ายรูปที่บาทหลวงปาเลอกัวซ์ส่งซื้อมาจากยุโรป ทำการถ่ายรูปบุคคลสำคัญ และสอนวิธีการถ่ายภาพให้แก่ ฟรานซิสจิตร (จิตร จิตราภณี หรือ ขุนสุนทรสาทิสถักษ์ หรือ หลวงอัคนีนฤมิตร)

พ.ศ. ๒๓๕๐ พระธาตุหนองคาย ซึ่งสร้างสมัยอาณาจักรศรีโคตรบูรณ์ ริมฝั่งแม่น้ำโขงได้พังทลายลงมา เหลือแต่ซากอิฐตอนน้ำลด โดยมีรูปที่ชาวฝรั่งเศสวาดไว้ ผู้เรียบเรียงได้เดินทางไปสำรวจสถานที่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ เห็นฐานพระเจดีย์ทำด้วยอิฐตะแคงอยู่กลางลำน้ำโขง ในเขตประเทศลาว

พระธาตุหนองคาย (<http://www.bkkbooks.com/image/In-the-far-east-Indo-china.jpg>)

พ.ศ. ๒๓๕๑ จัดงานฉลองวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์ท่าเตียน) มีการทำจารึกหินอ่อน ดำรายติดตามกำแพง ตามแบบที่เคยสร้างไว้ที่วัดราชโอรสาราม

พ.ศ. ๒๓๕๑ พวกจีนฮกเกี้ยนที่เมืองฉะเชิงเทรา ก่อกำเริบเก็บค่าคุ้มครอง และปล้นโรงหีบน้ำตาล ตัดหัวเจ้าเมืองคือพระยาวิเศษลือชัยและยึดเมืองฉะเชิงเทราไว้ จนต้องส่งทหารจากสมุทรสาครไปปราบ พวกจีนฮกเกี้ยนหนีไปอยู่ที่วัดเมือง และถูกประหารกว่า ๓,๐๐๐ คน

๘.๓.๑๖ อหิวาตกโรคระบาด เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๓๕๒ ถึง ๒๓๕๓ เกิดอหิวาตกโรคระบาดในสยาม เรียกกันว่า “ห้าปีระกา” คนตายราวสี่หมื่นคน บางวันตายถึง ๖๐๐ คน ศพลอยเป็นแพตามแม่น้ำลำคลอง ร.๓ ทรงให้ราษฎรทำบุญปล่อยสัตว์ที่ขังไว้ แต่พวกบาทหลวงคาทอลิกฝรั่งเศสไม่ยอมปล่อย จึงทรงให้เจ้าพนักงานไปไล่รื้อวัด เนรเทศบาทหลวง ๘ รูป ออกไปนอกประเทศ บาทหลวงกลับไปสิงคโปร์ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์โอมดีพระเจ้าแผ่นดินสยาม

พ.ศ. ๒๓๕๓-๒๓๕๗ สยามให้ทหารล้านนา เชียงใหม่ ยกทัพไปตีเมืองเชียงตุง ซึ่งเป็นรัฐของชาวไทจีน ภายใต้การปกครองของพม่า เพื่อช่วยเจ้านายไทลื้อเชียงรุ่งสืบสองปันนาที่มาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร แต่ไม่สำเร็จเพราะความขัดแย้งในวงศ์เจ้าเจ็ดตนเชียงใหม่ และความเข้มแข็งของเจ้าเมืองเชียงตุง

๘.๓.๑๗ ระวังฝรั่ง อย่าให้เสียทีเขา ร.๓ เคยตรัสก่อนสวรรคตว่า “การศึกสงคราม ข้างญวนข้างพม่าเห็นจะไม่มีแล้ว จะมีอยู่ก็แต่ข้างพวกฝรั่ง ให้ระวังให้ดี อย่าให้เสียทีแก่เขาได้ การงานสิ่งใดของเขาที่ดีควรจะเรียนรู้อาไว้ ก็เอาอย่างเขา แต่อย่าให้นับถือเลื่อมใสไปเสียทีเดียว”

๒ เมษายน พ.ศ. ๒๓๕๔ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สวรรคต หลังจากประชวรหลายเดือน โดยทรงมีพระราชโอรสพระราชธิดา ๗๓ พระองค์

๘.๔ สมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๓๕๔-๒๔๑๑)

ในช่วง ๑๗ ปีในรัชกาลที่ ๔ ได้มีสิ่งสำคัญเกิดขึ้นหลายอย่างเช่น ส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษ การติดต่อกับต่างประเทศ พัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ และดาราศาสตร์ สร้างถนน สะพาน คลอง บูรณะพระปฐมเจดีย์ จัดตั้งกรมยุติกริกาย ตั้งตำรวจนครบาล เปลี่ยนชื่อประเทศจากกรุงศรีอยุธยาเป็นสยาม สร้างผลิตเหรียญกษาปณ์แทนเงินพดด้วง ฯลฯ

พระบรมฉายาลักษณ์ ร.๔ ถ่ายโดยนาย ทอมสัน (John Thompson) ชาวสก๊อต เมื่อพ.ศ. ๒๔๐๕

(http://en.wikipedia.org/wiki/File:Thomson,_King_Mongkut_of_Siam.jpg)

๘.๔.๑ เจ้าฟ้ามงกุฎขึ้นครองราชย์ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๓๕๔ (ค.ศ. ๑๘๕๑) เจ้าฟ้ามงกุฎอนุชาของ ร.๓ ขึ้นครองราชย์ ทรงพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะพระชนมายุ ๔๖ พรรษา ทรงเป็นโอรสของ ร. ๒ กับสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ประสูติเมื่อ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๓๔๗ ทรงแต่งตั้งกรมขุนอิศเรศรังสรรค์ (เจ้าฟ้าจุฑามณีหรือเจ้าฟ้าน้อย) ขึ้นเป็นสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยทรงให้มีฐานะเสมอพระเจ้าแผ่นดินอีกองค์หนึ่ง ร.๔ ทรงเริ่มและร่วมเสวยน้ำพิพัฒน์สัตยา (น้ำสาบาน) กับขุนนาง ข้าราชการ เพื่อให้สัญญาว่า จะซื่อตรงต่อกัน

พระปรมาภิไธย (ชื่อเต็ม) ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่คัดมาจากแผ่นพระสุพรรณบัฏ คือ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎ สุทธิสมมุติเทพยพงศ วงศาธิศรภักดิ์ริย์ วรชาติยราช นิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสังสุทธเคราะห์จักรีบรมนาถ อดิศวรราชรามวรังกูร สุจริตมูลสุสาธิตอุกฤษฐวิบูลย์ บุรพาดุลยกฤษฎาภินิหาร สุภาธิการรังสฤษดิ์ รัษฎุลักษณะวิจิตรโสภาค สรรพวงศ์ มหาขโนตมางคประณตบาทบงกชยุคล ประสิทธิสรรพสุภผลอุดม บรมสุขุมालย์มหานุสรย์รัตนศึกษาพิพัฒนสรรพโกศล สุวิสุทธิวิมลสุภศีลสมาจารย์ เพ็ชรญาณประภาไพโรจน์ เอนกโกภิสานุคุณวิบูลย์ สันดาน ทิพยเทพาวตารไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ เอกอัครมหานุสรณ์ สุตพุทธมหารัษฎาภิเศกวิจิตรโกศลวิมลปรีชา มหาอุดมบัณฑิต สุนทรวิจิตรปฏิภาณ บริบูรณ์คุณสารสยามาภิลोकยติลก มหาปรีวารนายกอนันต์มหันตวรฤทธิเดช สรรพวิเศษสิรินธร มหาชนนิกโรดมสรสมมติ ประสิทธิวรยศมโหดมบรมราชสมบัติ นพปดลเศวตฉัตรดิฉัตร ศิริรัตนโปลักษณ์มหาบรมราชาภิเศกภิษิต สรรพทศทิศ วิจิตรไชยสงครามไพสวริยมหาสวามินทร์ มหเศรษฐมหินทรมหาราชธีราช วโรดมบรมนารถชาติอาชาวศรัย พุทธาภิตไธรรัตนสรณารักษ์ อุกฤษฐศักดิ์อัครนเรศราชบิดี เมตตากฤษณาสีตลหุทัย อโนปมัยบุญการ สกลไพศาลมหารัษฎาธิเบศร ปรเมนทรรวมิกมหาราชธีราช บรมนารถบรมพิตร พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ลายพระหัตถ์และพระราชลัญจกร (ตราประจำพระองค์)ของ ร.๔

(<http://www.reurnthai.com/index.php?action=printpage%3Btopic=1493.0>)

๘.๔.๒ ขุดคลองผดุงกรุงเกษม พ.ศ. ๒๓๕๔-๒๓๕๕ มีการขุดคลองผดุงกรุงเกษม ยาว ๕.๕ กิโลเมตร เพื่อเป็นคลองคูเมืองชั้นนอกของกรุงเทพฯ มีป้อมเป็นระยะ ๆ จากปากคลองริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณวัดเทวราชกุญชร ขนานไปกับคลองคูเมืองเดิม ผ่านหัวลำโพง ตัดผ่านสี่แยกมหานาค วัดมหาพฤฒาราม หัวลำโพง ไปทะเลแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้านหนึ่งใกล้วัดแก้วแจ่มฟ้า สี่พระยา

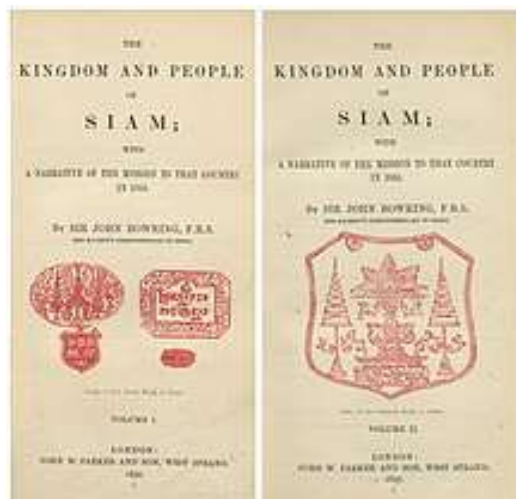
พ.ศ. ๒๓๕๕ มีการตั้งโรงเรียนแบบสมัยใหม่ ซึ่งต่อมาคือ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน และโรงเรียนกุลสตรีวังหลัง ซึ่งต่อมาคือโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย โดยมีชนนาริโออเมริกัน

พ.ศ. ๒๓๕๕-๒๓๕๖ เกิดสงครามระหว่างอังกฤษ กับพม่าครั้งที่ ๒ ทำให้พม่าต้องเสียดินแดนทางใต้ของกลุ่มน้ำอิรวดีให้แก่อังกฤษ เช่น หงสาวดี พะสิม ย่างกุ้ง เมะตะมะ

๘.๔.๓ สร้างปราสาทพระเทพบิดร พ.ศ. ๒๓๕๘ การสร้างปราสาทพระเทพบิดร ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตอนแรกเตรียมไว้สำหรับพระแก้วมรกต แต่ต่อมาพิจารณาว่าคับแคบไม่เหมาะสมสำหรับพระราชพิธี สมัยร.๖ เชิญพระบรมรูปพระบูรพมหัศจรรย์มาประดิษฐานไว้

๘.๔.๔ สนธิสัญญาเบาว์ริง พ.ศ. ๒๓๕๘ สมัย ร. ๔ เซอร์ จอห์น เบาว์ริง (Sir John Bowring) เป็นราชทูตอังกฤษมาทำสัญญาพระราชไมตรี (สัญญาเบาว์ริง) แก่รัชกาลที่ ๓ ที่ทำให้คนในบังคับอังกฤษไม่ต้องขึ้นศาลไทย ยกเลิกการผูกขาดทางการค้าทำให้อังกฤษสามารถซื้อสินค้าได้อย่างเสรี ยกเว้นสินค้าสงวนบางอย่าง ลดภาษีสินค้าขาเข้าเหลือร้อยละ ๓ ของราคาสินค้า ทำให้รายได้ของแผ่นดินสยามลดลงอย่างมาก และสินค้าต่างชาติเข้ามาตีตลาดในเมืองไทย ทำให้สยามมีความพยายามแก้ไข

สัญญาเบาว์ริงซึ่งได้ทำสำเร็จในสมัยรัชกาลที่ ๖ เบาว์ริงเขียนหนังสือเกี่ยวกับเมืองไทยชื่อ ราชอาณาจักรและ ราษฎรสยาม (The Kingdom and People of Siam) โดยอ้างอิงบันทึกของลาตูแบร์ และ บาทหลวงปัลเลอรักซ์ เขาบันทึกว่าเห็นกระบวนแห่นางช้างเผือกมาอาบน้ำในแม่น้ำ ในสยามมีคนจีนกว่าล้านห้าแสนคน

บันทึกเรื่องสยามของเซอร์จอห์น เบาว์ริง <https://www.wiki.th-th.nina.cz/>

ต่อมาเบาว์ริงได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพระยาสยามนุกุลกิจสยามมิตรมหาศ และเป็นอัครราชทูตไทย ประจำกรุงลอนดอน หลังจากนั้นก็มีชาติตะวันตกเข้ามาทำสัญญากับสยามอีกหลายชาติ ทำให้เศรษฐกิจไทยเข้าสู่ระบบทุนนิยมของโลก

๘.๔.๕ ช้างเป็นธงชาติสยาม พ.ศ. ๒๓๘๘ เริ่มใช้ธงชาติสยามเป็นธงสีแดงมีรูปช้างเผือกสีขาวอยู่ตรงกลาง

๘.๔.๖ พระสยามเทวาธิราช ร.๔ มีพระราชดำริว่า เมืองไทยนี้มีเหตุการณ์หวิดจะเสียอิสรภาพมาหลายครั้ง แต่มีเหตุรอดพ้นเสมอมา คงจะมีเทพยดาคอยพิทักษ์รักษาอยู่ จึงควรทำรูปเทพยดานั้นไว้สักการบูชา จึงทรงให้ปั้นและหล่อรูป"พระสยามเทวาธิราช" ยืนถือพระขรรค์ ขนาดสูง ๘ นิ้วฟุต ด้วยทองคำ ทรงถวายเครื่องสังเวทในวันอังคาร และวันเสาร์ ประกอบด้วย ข้าวสุก หนึ่ง น้ำพริกเผา ปลาย่าง พร้อมน้ำจิ้ม ขนมห่มแดง ขนมห่มขาว กลัวย่นน้ำว่า มะพร้าวอ่อน ผลไม้ และน้ำสะอาด ทรงให้จัดพระราชพิธีสังเวทเทวดา ในวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ อันเป็นวันปีใหม่มุขไทย แบบโบราณ

พระสยามเทวาธิราช (www.soonpra.com)

พ.ศ. ๒๓๙๙ สมัย ร.๔ ถึง พ.ศ. ๒๔๓๒ สมัย ร.๕ จมื่นก่งศิลป์ (หรุ่น) ได้จัดบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระยะนั้นรวมเวลา ๓๓ ปีอย่างละเอียดในเอกสารที่ชื่อ “จดหมายเหตุโหร” ทำให้มีหลักฐานประวัติศาสตร์ที่สำคัญของไทย

พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี พร้อมด้วยพระราชสาส์น ที่พระราชทานให้ประธานาธิบดีแฟรงกลิน เพียร์ส เมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๙ (ค.ศ. ๑๘๕๖) ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่สถาบันสมิธโซเนียน (<http://www.mnh.si.edu/treasures/thaiversion/012.htm>)

๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๙๙ (ค.ศ. ๑๘๕๖) ประธานาธิบดีเพียร์ส (Franklin Pierce) ส่งทูตอเมริกันชื่อนายทาวน์เซนต์ แฮร์ริส (Townsend Harris) มาแก้ไขสัญญาพระราชไมตรี ที่เคยทำไว้

๘.๔.๓ พระบรมฉายาลักษณ์จักรพรรดิฝรั่งเศส

พระบรมฉายาลักษณ์ พระเจ้าโนโปเลียนที่ ๓ และ พระนางอูเจนีแห่งฝรั่งเศส ที่ส่งมาถวาย ร.๔

(<http://commons.wikimedia.org/wiki/>)

๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๘๕ พระเจ้าโนโปเลียนที่ ๓ แห่งฝรั่งเศส ทรงให้นายมงติญี (Montigny) นำพระบรมฉายาลักษณ์ของพระองค์ และ พระราชินีอูเจนี (Empress Eugenie) มาถวายร.๔ มงติญีบันทึกการเข้าเฝ้าว่า “สมเด็จพระจอมเกล้าฯทรงสวมมงกุฎทรงประมิด เหนือพระมาลามีเพชรเม็ดโตเท่าลูกนัตประดับอยู่ ทรงรอบรู้ประวัติศาสตร์โลกตรัสภาษาอังกฤษได้อย่างง่ายดาย”

ปืนยาวนกสับที่พระเจ้าโนโปเลียนที่ ๓ แห่งฝรั่งเศสส่งมาถวายสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

(ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

๘.๔.๔ พระนิรันตราย พ.ศ. ๒๓๘๕ กำนันอิน ชูดพบพระพุทธรูปทองคิลปะทวารวดี

หน้า ๕ ตำลิ่ง ที่ขายป่าดงศรีมหาโพธิ์ แขวงเมืองปราจีนบุรี นำมาถวาย ร.๔ ซึ่งทรงให้สร้างพระพุทธรูปทองคำอีกองค์หนึ่ง มีเรือนแก้วพุ่มพระศรีมหาโพธิ์ ครอบพระพุทธรูปทองคำองค์เดิม พระราชทานนามว่าพระ

นรินทร์ราย ในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีการจำลองพระนรินทร์รายกะไหล่ทองคำอีก ๑๘ องค์ พระราชทานไปตามวัดต่าง ๆ เช่น วัดราชบพิธฯ วัดบวรนิเวศฯ วัดราชประดิษฐ์ฯ ฯลฯ

พระนรินทร์รายองค์นอก

พระพุทธรูปทองคำองค์ใน

(<http://www.goldtraders.or.th/webboard/index.php?PHPSESSID=1c2c650fb1561a90bd43ac54f83fb902&topic=1996.msg134173>,

http://www.prin-amulet.com/shop/p/prin2u/img-lib/con_20071120192624_i.jpg)

๘.๔.๕ การทูตสยามกับยุโรปสมัย ร.๔ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๐๐ ร.๔ ทรงส่งพระยา

มนตรีสุริยวงศ์ (ชุ่ม บุนนาค) และหม่อมราชูทย นาราชบรรณาการไปถวายสมเด็จพระราชินีวิกตอเรียแห่งอังกฤษ เช่น พระมหาพิชัยมงกุฎประดับเพชรและทับทิม ราชบรรณาการดังกล่าวเก็บไว้ที่พระราชวังวินเซอร์ ในกรุงลอนดอน ซึ่งไม่เปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชม ร.๔ ทรงทำสัญญาพระราชไมตรีกับ เดนมาร์ก เยอรมนี รัสเซีย โปรตุเกส ฮอลันดา สวีเดน นอร์เวย์ เบลเยียม อิตาลี ทั้งยังได้ส่งสิ่งของไปแสดงในงานแสดงสินค้านานาชาติ (International Exposition) ที่กรุงปารีสอีกด้วย สินค้าออกของไทยในสมัย ร.๔ คือ ข้าว เหลือเฟื้อไทย น้ำตาล ไม้สัก งามช้าง กระจก หมาก ปลาแห้ง น้ำมันมะพร้าว ดีบุกและตะกั่ว

พ.ศ. ๒๔๐๑ (ค.ศ. ๑๘๕๘) สมัยสมเด็จพระราชินีวิกตอเรีย อังกฤษเข้าครอบครองอินเดียเป็นอาณานิคมเป็นเวลา ๘๘ ปี แล้วให้เอกราชใน พ.ศ. ๒๔๕๐ (ค.ศ. ๑๙๐๗)

ราชบรรณาการที่สมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรียแห่งกรุงอังกฤษส่งมาถวาย ร.๔

(ถ่ายภาพโดยได้รับอนุญาตจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ)

พ.ศ. ๒๔๐๑ ร.๔ เสด็จฯ เมืองสงขลา โดยเรือพระที่นั่งกำปั่นกลไฟมณีเมขลา

พ.ศ. ๒๔๐๒ ฝรั่งเศสเข้ายึดไซ่ง่อน และพ.ศ. ๒๔๑๐ ก็ยึดเวียดนามใต้ได้

๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๐๒ น้ำท่วมกรุงเทพฯ ที่ประตูพิฆานไชยศรี วัดระดับน้ำได้ ๘ นิ้ว

พ.ศ. ๒๔๐๒-๒๔๑๒ (ค.ศ. ๑๘๕๙-๑๘๖๙) มีการขุดคลองสุเอซที่อียิปต์ ทำให้ระยะทางเดินเรือจากยุโรปมาเอเชียได้มาก เพราะไม่ต้องแล่นเรืออ้อมแหลมกู๊ดโฮปในแอฟริกาเหมือนแต่ก่อน

พ.ศ. ๒๔๐๓ เริ่มผลิตเหรียญกษาปณ์สยามด้วยเครื่องจักรของอังกฤษแทนเงินพดด้วง

พ.ศ. ๒๔๐๓ เอดิสัน ชาวอเมริกัน ประดิษฐ์หลอดไฟฟ้าขึ้นใช้ได้สำเร็จ

สมัย ร.๔ มีการสร้างภูเขาทองต่อจากที่ค้างไว้สมัย ร.๓ โดยพระยาราชสงครามเป็นนายช่าง รื้ออิฐและศิลาแลงจากเมืองเก่าอยุธยา พ.ศ. ๒๔๐๑-๒๔๑๕ ขุดคลองภาษีเจริญเชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำท่าจีน ใช้เงินภาษีฝิ่นเป็นค่าจ้าง พ.ศ. ๒๓๙๖ ขุดคลองเจดีย์บูชาจากแม่น้ำท่าจีนสู่องค์พระปฐมเจดีย์ พ.ศ. ๒๔๐๐ ขุดคลองหัวลำโพง พ.ศ. ๒๔๐๒ ขุดคลองมหาสวัสดิ์ เชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำท่าจีน โดยจ้างชาวจีนขุด ใช้เงิน ๑,๐๐๐ ชั่งที่รับมาจากกองมรดกของท้าวเทพอากร(เงิน)ในสมัย ร.๓ และ พ.ศ. ๒๔๐๕-๒๔๑๑ ขุดคลองดำเนินสะดวกเชื่อมแม่น้ำท่าจีน กับแม่น้ำแม่กลอง สร้าง วัดราชประดิษฐ์ วัดมกุฏกษัตริย์ วัดโสมนัสวิหาร วัดบรมนิวาส และวัดปทุมวนาราม

พ.ศ. ๒๔๐๔ ร.๔ ทรงสถาปนาพระนครวัดมาใหม่ไปครองเมืองเขมร และ ทรงเตรียมส่งคนไปซื้อปราสาทเขมรขนาดเล็กหลังหนึ่งคือปราสาทตาพรหม เข้ามาไว้ที่กรุงเทพฯ แต่มีพวกเขมร ๓๐๐ คน อี้ออกมาจากป่ามา พระสุพรรณพิศาลขุนนางไทยผู้ควบคุมการซื้อถอน จึงต้องระงับแผนทั้งหมด แล้วถ่ายรูปมาสร้างปราสาทนครวัดจำลองที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๐๔ (ค.ศ. ๑๘๖๑) ร. ๔ ทรงส่งพระยาศรีพิพัฒน์ (แพ บุนนาค) เป็นราชทูตไปเฝ้าพระเจ้านโปเลียนที่ ๓ แห่งฝรั่งเศส และพระจักรพรรดินีอูเจนี (Eugenie) ที่พระราชวังฟงแตนโบล(Fontainbleau) นำเครื่องราชบรรณาการไปถวาย ประกอบด้วยพระมหาพิชัยมงกุฏ พานกาน้ำ หวี และทองพระกร ทำด้วยทองคำประดับพลอย พระขำมรงค์นพเก้า และเสลี่ยงราชยานทำด้วยไม้แกะสลักปิดทอง ผู้เรียบเรียงเคยเดินทางไปชมเครื่องราชบรรณาการดังกล่าวเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ห้องพิพิธภัณฑ์จีน (Musée de Chinois)พระราชวังฟงแตนโบล ได้เห็นพระมหาพิชัยมงกุฏ เสลี่ยง พร้อมกับเครื่องบรรณาการอื่นๆ ต่อมาพระมหาพิชัยมงกุฏถูกขโมยไปจากพิพิธภัณฑ์

ภาพเขียนสีน้ำมันแสดงเหตุการณ์ขณะที่คณะทูตสยามเข้าเฝ้าพระเจ้านโปเลียนที่ ๓ โดยจิตรกรฝรั่งเศสชื่อ เลอง เจโรม (Jean-Léon Gérôme) ปัจจุบันแสดงภาพอยู่ที่พระราชวังแวร์ซาย เห็นพระมหาพิชัยมงกุฏด้านขวาล่าง <https://www.facebook.com/artforhistory/photos/ราชทูตไทย-ไปฝรั่งเศส>

พ.ศ. ๒๔๐๕ ร.๔ ทรงจ้างนางแอนนา เลียวโนเวนส์ ชาวอังกฤษ มาสอนภาษาอังกฤษในวัง เธอเขียนหนังสือเรื่อง “Anna and the King of Siam” ซึ่งต่อมานำไปสร้างภาพยนตร์เรื่องThe King and I

๘.๔.๑๑ เสียดินแดนเขมร ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๐๖ สมัย ร. ๔ หลังจากฝรั่งเศสเข้ายึดครองเวียดนาม พระเจ้าบรมมหาราชวังได้ทรงนำทัพเข้าไปอยู่เป็น “รัฐในอารักขา” (Protectorate) ของฝรั่งเศสในสมัยพระเจ้าบรมโกศที่ ๓ เพื่อหนีจากอำนาจของสยาม โดยอ้างว่าอยู่กับสยามไม่มีความผาสุก ทำให้สยามจำต้องยอมรับว่าจะไม่เรียกร้องบรรณาการจากเขมรอีกต่อไป การที่สยามต้องเสียดินแดนเขมร และเกาะอีก ๖ เกาะให้ฝรั่งเศสครั้งนั้น เนื่องด้วย ร. ๔ ทรงเห็นว่านโยบายประนีประนอมกับฝรั่งเศส เป็นทางเดียวที่จะรักษาเอกราชของชาติไว้ได้ ดินแดนเขมรนั้นเคยเป็นเมืองขึ้นของสยามตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. ๑๕๗๔ เพราะเจ้าสามพระยาทรงพาไปตีกรุงยโสธรประจักษ์ พ.ศ. ๒๑๓๖ สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กองทัพสยามได้บุกเข้าตีเมืองละแวกราชธานีเขมรแตก และ พ.ศ. ๒๓๑๔ สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีก็ได้ยกทัพไปตีเขมรอีก

พ.ศ. ๒๔๐๖ ร. ๔ ทรงอัญเชิญพระพุทธรูปพระศรีศาสดา จากวัดสุทัศน์ฯ มาที่วิหารวัดบวรฯ พระศรีศาสดา สร้างราว พ.ศ. ๑,๕๐๐ เคยอยู่ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุพิษณุโลก สมเด็จพระยาบรมมหาราชวังอัญเชิญมาไว้ที่วัดบางอ้อยช้าง วัดประดู่ แล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๖ ได้ย้ายไปที่วัดสุทัศน์เทพวราราม ทรงสร้างวัดราชประดิษฐ์เป็นวัดประจำรัชกาล

พ.ศ. ๒๔๐๘ ร. ๔ พระราชทานคืนพระพุทธรูปพระบางที่สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเชิญมาที่กรุงเทพฯ พร้อมกับพระแก้วมรกตกลับไปยังเมืองหลวงพระบาง เพราะชาวลาวนับถือมาก ทั้งยังเชื่อว่าหากพระบางกับพระแก้วมรกตอยู่ในเมืองเดียวกันจะทำให้ฝนแล้ง

พระบาง ปัจจุบันอยู่ที่เมืองหลวงพระบาง

(<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%87>)

๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๐ เกิดน้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพฯ

๘.๔.๑๑ บูรณะพระปฐมเจดีย์ ร.๔ ทรงให้บูรณะพระเจดีย์ใหญ่ ศิลปะทวารวดี

เดิมเรียกว่าพระประชม อยู่ในป่าเมืองนครไชยศรี ซึ่งเคยเสด็จฯชุดงค์ไปพบเมื่อทรงผนวช พระราชทานนามว่า “พระปฐมเจดีย์” เนื่องจากทรงพิจารณาว่าเป็นเจดีย์เก่าแก่ที่สร้างมานานกว่าพระเจดีย์ทั้งปวง ทรงให้จำลองพระเจดีย์ทรงเก่าไว้ทางทิศใต้ของพระปฐมเจดีย์ แต่บูรณะพระเจดีย์ยังไม่ทันเสร็จก็สิ้นรัชกาล ต่อมา ร.๕ ทรงให้สร้างต่อ และทรงให้ย้ายเมืองนครไชยศรี จากตำบลท่านา มาที่พระปฐมเจดีย์ด้วย สมัย ร.๖ ทรงบูรณะพระพุทธรูปพระร่วงโรจนฤทธิ์จากชิ้นส่วนพระพุทธรูปโบราณเมืองสวรรคโลก นำมาซ่อมแล้วอัญเชิญทางรถไฟไปที่หน้าองค์พระปฐมเจดีย์ และทรงสั่งให้บรรจุพระศรีรังการ(เศ้ากระดูก) ของพระองค์ไว้ที่วิหารพระร่วงโรจนฤทธิ์ด้วย

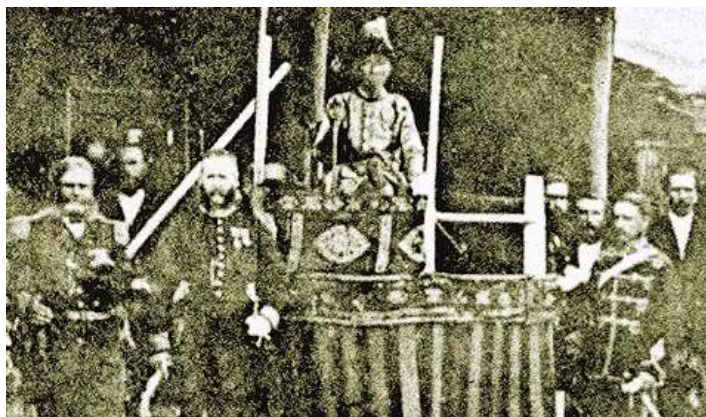
การบูรณะพระปฐมเจดีย์ในสมัยต่างๆ

การขนย้ายพระพุทธรูป พระร่วงโรจนฤทธิ์ทางรถไฟ ไปนครปฐม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖

๘.๔.๑๒ สุริยุปราคาที่ห้วยกอ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ ร.๔ทรงนำเจ้าเมืองสิงคโปร์และทูต

ต่างประเทศไปดูสุริยุปราคาเต็มดวง ที่ตำบลห้วยกอ อ.คลองวาฬ จ.ประจวบคีรีขันธ์

ร.๔ และคณะทูตต่างประเทศที่มาดูสุริยุปราคาที่หัวกอ

(<http://www.reurnthai.com/index.php?topic=1946.0>)

๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ประชวรสวรรคตด้วยโรคมาลาเรีย ที่อาจติตมา จากประจวบคีรีขันธ์ ทรงมีพระราชโอรส และพระราชธิดารวม ๘๒ พระองค์

โอรสองค์สำคัญของ ร.๔ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม(เสนาบดีกระทรวงกลาโหม) กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์(ข้าหลวงมณฑลอีสาน) สมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย) ฯลฯ

๘.๕ สมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๑๑-๒๔๕๓)

๔๒ ปีในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เป็นยุคที่กรุงสยามพัฒนาอย่างก้าวกระโดด มีการเลิกทาส นำเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาใช้ จ้างชาวต่างประเทศมาทำงานในสิ่งที่คนไทยยังทำไม่ได้ เช่น รถไฟ ไฟฟ้า ประปา ไปรษณีย์โทรเลข จัดระบบกฎหมายและศาลยุติธรรม จัดการศึกษาแบบโรงเรียนแผนใหม่ พัฒนาการทหาร มีการผ่อนปรนการรุกรานจากตะวันตกโดยยอมเสียเงินและดินแดนบางส่วนเพื่อรักษาเอกราชไว้ สร้างถนนราชดำเนินและพระที่นั่งอนันตสมาคม ฯลฯ

๘.๕.๑ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ขึ้นครองราชย์ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๑๑ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ กรมขุนพินิตประชานาถ พระราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ประสูติเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๓๙๖ ขึ้นครองราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะพระชนมายุ ๑๕ พรรษา โดยมีเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) สมุหพระกลาโหม เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์อยู่ ๕ ปี

พระปรมาภิไธย ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งคัดมาจากพระราชพงศาวดารฯ รัชกาลที่ ๕ คือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บรมยัตินราศวินวงศ์ วรุตมพงศบริพัตร วรชัฎยราชนิกรโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสังสุทธเคราหณี จักรีบรมนาถ อติศวรราชรามวรังกูร สุจริตมุตตสาธิต อรรคอุภยฐานไพฑูริย์ บรมพาดุสยัภยดาภิเนหาสุภาธิการ รั้งสฤษดิ์ ัษฎัญลักษณ์วิจิตรโสภาคยสรรพางค์ มหาชโนตมางคัประนต บาทบงกชยุคล ประดิทธิสรรพคุณผล อุดม บรมสุขุมาลัย ทิพยเทพาวตารไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ วิไลฐศักดิ์สมญาพินิต ประชานาถ เปรมกระมลชัฎยราชประยูร มูลมุขมาตยาภิรมย์ อุดมเดชาธิการ บริบูรณ์คุณสาร สยามาทินครวรุตเมกราชดิลก มหาปรีวารนายกองนันท มหันตวรฤทธิเดช สรรพวิเศษสิรินธร อเนกชน นิกรสโมสรสมมติ ประดิทธิวรยศมโหตรบรมราชสมบัติ นพปฎลเศวตฉัตรดิลก สิริรัตนโปลักษณ์ มหาบรมราชาภิเษกาสิต สรรพทศทิศวิชิตชัย สกลมโหสวริยมหาสามินทร์ มหเศรษฐมทินทรมหารามาธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชาวศัย พุทธาภิไธยรัตนสรณารักษ์ อดุลยศักดิ์อรรคนเรศราชิบดี เมตตากฤณาสิตลหุทัย อนันปิโมยบุญการ สกลไพศาล มหารัษฎาธิบดินทร์ ปรมินทรธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนาถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ช่วงแรกของการครองราชย์ ของร.๕ เป็นไปด้วยความลำบาก ดังที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขาถึงพระราชโอรสพระองค์ใหญ่ คือเจ้าฟ้ามหาวชิรมนิต เมื่อ ร.ศ. ๑๑๒ ความว่า "เมื่อพ่อได้ราชสมบัติในเวลาเพียง ๑๕ ปีเท่านั้น เหมือนตะเกียบริบหรี่จวนจะดับ ไม่มีมารดา มีญาติฝ่ายมารดาก็ล้วนแต่โหดเหี้ยมโหดหรือก็มีได้ตั้งอยู่ในตำแหน่งราชการอันใดเป็นหลักฐาน ญาติฝ่ายข้างพ่อคือเจ้านายทั้งปวง ก็ตกอยู่ในอำนาจสมเด็จพระเจ้าพระยาฯ และต้องรักษาชีวิตอยู่ด้วยกันทุกพระองค์...ฝ่ายข้าราชการถึงว่ามีผู้ที่รักใคร่สนิทสนมอยู่บ้างก็เป็นแต่ผู้น้อยโดยมาก และ ฝ่ายพี่น้องซึ่งร่วมบิดาก็เป็นเด็ก"

พ.ศ. ๒๔๑๒ ร.๕ ทรงสร้างวัดราชบพิตร เป็นวัดประจำรัชกาล

๘.๕.๒ เสด็จสิงคโปร์ ชาว อินเดียและพม่า ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๓ ถึง ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๑๔ (ค.ศ. ๑๘๗๑ เพราะขณะนั้นใช้ ๑ เมษายนเป็นวันขึ้นปีใหม่ จนถึงพ.ศ. ๒๔๓๒จึงเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่เป็นวันที่ ๑ มกราคม) ร. ๕ เสด็จฯ เยือนเมืองสิงคโปร์ของอังกฤษ เมืองปัตตาเวีย (กะลาป้า) และ เมืองสมารัง (ลำปาหลัง) ที่เกาะชาวของฮอลันดา โดยเรือกลไฟพระที่นั่งพิทยมรรณูทศ และ เมื่อพ.ศ. ๒๔๑๔ เสด็จฯ เยือนอินเดียและพม่า โดยเรือบางกอก ผ่านสิงคโปร์ อย่างกึ่ง กัลกัตตา อัครา บอมเบย์

ร.๕ เสด็จลึงคโปร์ครั้งแรก พ.ศ ๒๔๑๓(ค.ศ. ๑๘๗๑)

(http://www.a2o.com.sg/a2o/public/html/online_exhibit/odetoFriendship/html/King_V/index.htm)

๘.๕.๓ ตั้งโรงเรียน พ.ศ. ๒๔๑๔ มีการตั้งโรงเรียนหลวง(พระตำหนักสวนกุหลาบ) ๖

กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๑๘ เปิดโรงเรียนทั่วราชอาณาจักรตามวัดทั่วประเทศ มีพระและภุชงค์เป็นครูอย่างน้อย ๕ คน เงินเดือน ๆ ละ ๖ บาท สมัยนั้นไม่ทราบจำนวนวัด (พ.ศ. ๒๔๕๓ มี ๑๓,๐๖๕ วัด พ.ศ. ๒๔๘๐ มี ๑๓,๖๕๐ วัด พ.ศ. ๒๕๒๔ มี ๓๑,๑๘๗ วัด)

๘.๕.๔ ส่งนักเรียนไปเรียนต่างประเทศ ร.๕ทรงตระหนักว่ามีความจำเป็นที่จะต้องส่งคน

ไทยไปศึกษาวิทยาการสมัยใหม่ เพื่อมาช่วยกันพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงทรงส่งพระโอรสและมีนักเรียนไทยไปศึกษาในยุโรปจำนวนมาก ทั้งในประเทศอังกฤษ รัสเซีย เยอรมัน และเดนมาร์ก

พ.ศ. ๒๔๑๖ เกิดอหิวาตกโรคระบาดในพระนคร คนตายมากมาย โดยแพร่มาจากชาวมุสลิมที่ไปแสวงบุญที่เมืองเมกกะ

พ.ศ. ๒๔๑๖ มีพระราชบัญญัติหอรัษฎากรพิพัฒน์ เพื่อเป็นสำนักงานกลางเก็บภาษีอากรของแผ่นดิน อันเป็นต้นกำเนิดของกระทรวงการคลัง

พ.ศ. ๒๔๑๖ มีพระราชบัญญัติ เลิกประเพณีหมอบคลานเข้าเฝ้า โดยให้เปลี่ยนเป็นการยืนถวายคำนับ เพื่อมิให้เป็นการกดขี่ให้ได้รับความลำบาก

๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๑๖ ร.๕ ทรงจัดให้มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกอีกครั้ง เมื่อพระองค์ทรงบรรลุนิติภาวะแล้ว และทรงผนวชเป็นพระภิกษุ เป็นเวลา ๒ สัปดาห์

พระบรมฉายาลักษณ์ ร.๕ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๖

ภาพถ่าย พระราชทานให้สถาบันสมิธโซเนียน สหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ ส่วนภาพขาวอยู่ที่ National Gallery กรุงแคนเบร่า ออสเตรเลีย (<http://www.mnh.si.edu/treasures/index.htm>, <http://artsearch.nga.gov.au/Detail.cfm?IRN=159046>)

พ.ศ. ๒๔๑๓ มีการยกฐานะหมู่บ้านแม่ฮ่องสอนขึ้นเป็นเมือง มีพระยาสิงหเสนีเป็นเจ้าเมืองคนแรก

๘.๕.๕ เครื่องพิมพ์ดีดภาษาไทย ในสมัยรัชกาลที่ ๕ นายเอดวิน แมคฟาร์แลนด์ (Edwin Hunter McFarland) เลขาธิการของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงธรรมการ มีความสนใจเครื่องพิมพ์ดีด ซึ่งมีผลิตเป็นอักษรภาษาอังกฤษขึ้นแล้วในสหรัฐอเมริกา และยุโรป ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๖ เอดวินจึงหาทางผลิตพิมพ์ดีดอักษรไทยขึ้น โดยพิจารณาว่าเครื่องพิมพ์ดีดยี่ห้อสมิท ฟรีเมียร์ มีแป้นพิมพ์มากพอที่จะใส่อักษรไทยที่มีมากกว่าภาษาอังกฤษ จึงสมัครไปเป็นพนักงานของบริษัทสมิท ฟรีเมียร์ที่กรุงนิวยอร์ก แล้วพัฒนาจนสร้างเครื่องพิมพ์ดีดอักษรไทยขึ้นสำเร็จ เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๓๕ เอดวินได้นำเครื่องพิมพ์ดีดภาษาไทยมาถวาย ร.๕ ซึ่งทรงสั่งซื้อพิมพ์ดีด สมิทฟรีเมียร์ ภาษาไทย รุ่น ๓ จำนวน ๑๓ เครื่องแล้วก็มีการสั่งเพิ่มในโอกาสต่อมา พ.ศ. ๒๔๓๘ เอดวินเสียชีวิต พี่ชายของเขาที่ชื่อจอร์จ (George B. McFarland) ได้เปิดร้านจำหน่ายพิมพ์ดีดขึ้นในพ.ศ. ๒๔๔๑ ชื่อร้านสมิท ฟรีเมียร์ อยู่ที่ถนนเจริญกรุง พ.ศ. ๒๔๕๘ บริษัทสมิท

พรีเมียร์ขายกิจการให้บริษัทเรมิงตัน แล้วเลิกผลิตพิมพ์ดีดยี่ห้อสมิท พรีเมียร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙) ผู้เรียบเรียงมีความสนใจในเครื่องพิมพ์ดีดภาษาไทยสมิท พรีเมียร์นี้มาก จึงพยายามหาซื้อของเก่ามาซ่อมแซมหลายเครื่อง โดยได้มอบให้หอสมุดแห่งชาติ และหอจดหมายเหตุแห่งชาติไว้แต่ละเครื่อง

เครื่องพิมพ์ดีดภาษาไทยรุ่นแรก ยี่ห้อสมิท พรีเมียร์

(<http://www.talkingmachine.org/smithpremierorigin.html>)

๘.๕.๖ การปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ ๕

ในช่วงต้นรัชกาลที่ ๕ อำนาจอส่วนใหญ่ตกอยู่กับขุนนางบางตระกูล ผลประโยชน์ของแผ่นดินกลายเป็นรายได้ของเจ้าเมือง และเจ้าภาษีนายอากร กรมมหาดไทยบังคับบัญชาหัวเมืองฝ่ายเหนือและเมืองลาว กรมพระกลาโหมบังคับบัญชาหัวเมืองฝ่ายใต้ ตะวันออก ตะวันตก และมลายู กรมท่าดูแลการต่างประเทศ กรมนาดูแลการเพาะปลูกและค้าขาย

พ.ศ. ๒๔๑๗ มีการตั้งมณฑลลาวเฉียง ลาวพวน ลาวทวน ลาวกลาง และเขมร แล้วส่งข้าหลวงใหญ่จากกรุงเทพฯ ไปบริหารงาน พ.ศ. ๒๔๓๕ มีการตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้นทั่วราชอาณาจักร โดยตั้งข้าหลวงเทศาภิบาลแทนเจ้าเมืองเดิม ซึ่งเท่ากับเป็นการยกเลิกเจ้าเมืองประเทศราช รวมดินแดนล้านนาไทยและปัตตานีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยาม เจ้าเมืองเดิมถูกลดอำนาจ ทำให้เกิดการต่อต้าน เช่น กบฏพระยาแชก ๗ หัวเมืองมลายู (พ.ศ. ๒๔๔๕) และ กบฏเงี้ยวที่เมืองแพร่ (พ.ศ. ๒๔๔๕)

พ.ศ. ๒๔๓๕ ร.๕ ทรงยกเลิกการปกครองแบบจตุสดมภ์ เวียง วัง คลัง นา แล้วตั้งเป็นกระทรวงต่างๆ ออกกฎหมายเกณฑ์ทหาร เลิกทาสและไพร่ ตั้งโรงเรียน ปฏิรูปกฎหมายและระบบศาล เริ่มกิจการรถไฟ

พ.ศ. ๒๔๑๗ มีการสร้างสายโทรเลขสายแรกของไทยระหว่างสมุทรปราการกับกรุงเทพฯ ยาว ๔๕ กิโลเมตร เพื่อบอกเรือเข้าออก พ.ศ. ๒๔๒๔ สร้างสายโทรเลขทางเคเบิลใต้น้ำถึงไต้หวัน พ.ศ. ๒๔๒๕ ตั้งกรมไปรษณีย์และกรมโทรเลข

๘.๕.๗ วังหลวงกับวังหน้าบาดหมางกัน ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๑๗ วังหน้ากับวังหลวงบาดหมางถึงกับเตรียมปืนใหญ่จะต่อสู้กัน เพราะเกิดปัญหาการแบ่งภาษีรายได้แผ่นดิน และการแบ่งอำนาจการปกครองหัวเมือง กรมพระราชวังบวรวิไชยชาญหรือวังหน้า (พระองค์เจ้ายอดยิ่งยศ) พระโอรสองค์ใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ และทรงเป็นกรมพระราชวังบวรองค์สุดท้าย ได้เสด็จลี้ภัยในสถานกงสุลอังกฤษถึง ๒ เดือน แต่ตกลงกันได้โดยสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เดินทางจากราชบุรีมาไกล่เกลี่ย ต่อมาเมื่อกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญทิวงคต ร.๕ ทรงยกเลิกตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคล เปลี่ยนเป็นตำแหน่งสยามมกุฎราชกุมาร แล้วให้รื้อกำแพงป้อมปราการของวังหน้าขยายเป็นท้องสนามหลวง หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ มีการใช้พื้นที่วังหน้านี้เป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๔๑๕ (ค.ศ. ๑๘๗๖) เกรแฮม เบลล์ ชาวอเมริกัน ประดิษฐ์โทรศัพท์ที่ใช้สายได้เป็นครั้งแรก โทรศัพท์ในประเทศไทยเริ่ม สมัยร.๕ พ.ศ. ๒๔๒๔ ระหว่างกรุงเทพฯ กับสมุทรปราการ

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

(<http://picasaweb.google.com/phawit/BangkokTour#4947401330921439250>)

พ.ศ. ๒๔๑๕ เริ่มสร้างพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวัง ออกแบบโดยสถาปนิก อังกฤษ สถาปัตยกรรมยุโรป แต่หลังคาเป็นยอดปราสาททรงไทย ชั้นบนสุดเป็นที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิของ พระมหากษัตริย์และพระมเหสีตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา พ.ศ. ๒๔๒๐ สมัย ร.๕ เจ้าเมืองเพชรบุรี มีหน้าที่ต้องคักน้ำแม่น้ำเพชรบุรีที่ท่าชัย ส่งเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อใช้เป็นน้ำเสวย ของ ร.๕ เดือนละ ๒ ครั้ง ครั้งละ ๒๐ ตุ่ม โดยใช้ผ้าขาวผูกปากตุ่มดีตราประทับครั้ง นำขึ้นเกวียนลากด้วยวัวชนมาที่ สถานีรถไฟ แล้วส่งขึ้นรถไฟมากรุงเทพฯ ในเรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชหัตถเลขาว่า “เรื่องแม่น้ำเพชรบุรีนี้ ทราบมาแต่ว่าถือกันว่าเป็นน้ำดี เคยได้ยินพระบาทสมเด็จพระ รามาธิบดีที่ ๕ รับสั่งว่า มีรสแปลกกว่าลำน้ำเจ้าพระยา และรับสั่งว่า พระองค์เองเคยเสวยน้ำเพชรบุรีจนเคยแล้ว เสวยน้ำอื่น ๆ ไม่อร่อย จึงต้องส่งน้ำเสวยมาจากเมืองเพชรบุรี” สำหรับ “ท่าชัย” ซึ่งเป็นที่คักน้ำเสวยนั้นคือ วัด ท่าไชยศิริ อยู่ที่บ้านลาด จ.เพชรบุรี

พ.ศ. ๒๔๒๑ มีการขุดคลองทวีวัฒนา เพื่อชักน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยามาเติมกลางคลองมหาสวัสดิ์ และคลองภาษีเจริญที่ดินเงิน เนื่องจากเป็นที่ซึ่งน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีนมาชนกัน

พ.ศ. ๒๔๒๑ เกิดเรื่องพระปริชากลการ เจ้าเมืองปราจีนบุรี ซึ่งเป็นลูกเขยนายโทมัส ยอร์ซ นอกซ์ (Thomas George Knox) กงสุลใหญ่อังกฤษ ถูกชาวปราจีนบุรียื่นฎีกากล่าวหาว่าฆ่าคนไทยตายและ ใช้อำนาจของหลวงที่กินทรัพย์บุรีจึงถูกจับ นายน็อกซ์พ่อตามาขู่สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้ปล่อยตัวพระปริชาฯมิฉะนั้นจะขึ้นเรืออังกฤษที่เรียกมาจากสิงคโปร์ ระดมยิงพระนคร ร.๕ ทรงส่งพระ ยามาตรวงศ์เดินทางไปชี้แจงกับรัฐบาลอังกฤษ นายน็อกซ์ถูกทางการอังกฤษเรียกตัวกลับ พระปริชากลการ ถูกประหารชีวิตที่ปราจีนบุรี

ในเรื่องนี้ มีพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความตอนหนึ่งว่า “..... ฝ่ายกงสุลอังกฤษขอเข้ามาหาไปรเวทวันหนึ่ง พุดขู่ที่จะทำด้วยอำนาจต่างๆให้ไล่สมเด็จพระเจ้าพระยาและ เจ้าพระยาภาณุวงศ์ออกเสีย เขาจึงกำหนดการ ๓ ข้อ ให้ขอโทษในข้อที่เอาชื่อเขาออกนั้นโดยขัดข้องข้อ หนึ่ง ให้ถอดตราพระปริชาพันโทไปข้อหนึ่ง ขำระความขอให้ตั้งตระลาการที่เป็นยุติธรรมข้อหนึ่ง..มิสเตอร์ นอกซ์แจ้งว่า ได้เรียกเรือรบ....การเรื่องนี้เห็นเป็นการสำคัญใหญ่โตในบ้านเมือง ถึงไม่เป็นอันกินอันนอนกัน

.....” และพระยาภาณุวงศ์ เสนาบดีต่างประเทศได้ส่งจดหมายถึงรัฐบาลอังกฤษความว่า “ผู้พิพากษาของพระเจ้าแผ่นดินสยามได้ตรวจสอบพิจารณา และค้นพบว่า ข้อกล่าวหาเรื่องพระปรีชาฯ ฆ่าชาวบ้าน ๓ คนนั้นเป็นความจริง เมื่อได้ตรวจสอบกฎหมายของบ้านเมือง จึงตัดสินว่า เมื่อพระปรีชาผลการผู้เป็นข้าหลวงประจำจังหวัดได้ทำลายชีวิตของประชาชนโดยไม่เป็นธรรม เขาผู้นั้นจึงสมควรที่จะถูกประหารด้วยวิธีเดียวกัน”

๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๒๒ ฝนตก ๒๐ วัน ๒๐ คืน เกิดน้ำท่วมใหญ่ ที่ประตูพินาไนยศรี วัดระดับน้ำสูงสุดได้ ๘ นิ้ว

พ.ศ. ๒๔๒๔ (ค.ศ. ๑๘๘๑) นายเจมส์ แมคคาร์ธี (James McCarty) ชาวอังกฤษ ซึ่งต่อมาได้เป็น พระวิภาควรรด เจ้ากรมเซอร์เวย์ทางและทำแผนที่ ทำการสำรวจทำแผนที่ พระราชอาณาจักรและกรุงเทพฯ เพื่อใช้ในการออกโฉนดที่ดิน โดยใช้ภูเขาทอง และพระปฐมเจดีย์เป็นพิกัดตรวจสอบหมุด

พ.ศ. ๒๔๒๔-๒๔๔๓ เกิดอหิวาตกโรคระบาดใหญ่ทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย แต่คราวนี้ โรเบิร์ต ค็อกได้พบเชื้อโรคที่ทำให้เกิดอหิวาตกโรค ทำให้มีความรู้ในการป้องกันดีขึ้น มีการตั้งโรงรักษาคนเจ็บ อหิวาตกโรคขึ้นในกรุงเทพฯ มีคนตายหลายพันคน ชากศพลอยเลื่อนแม่น้ำเจ้าพระยา

พระบรมฉายาลักษณ์ ร.๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ พระราชทานให้สถาบันสมิธโซเนียน สหรัฐอเมริกา

(<http://www.mnh.si.edu/treasures/thaiversion/030.htm>)

พ.ศ. ๒๔๒๕ มีงานฉลองกรุงเทพฯ ครบ ๑๐๐ ปี และซ่อมแซมวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พ.ศ. ๒๔๒๕ มีการจับกุมนายเทียนวรรณ ที่เขียนบทความทำนายอนาคตให้เมืองไทยเป็นประชาธิปไตยแบบต่างประเทศ

๘.๕.๘ คอคอดกระ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๒๕ (ค.ศ. ๑๘๘๒) มีชาวฝรั่งเศส มาขอขุด

คลองคอคอดกระแบบคลองสุเอซ ร.๕ ทรงให้กัปตันลอฟตัส ชาวอังกฤษ (พระนิเทศชลธี) ผู้บังคับการเรือราน รุกไฟรี เดินทางร่วมไปสำรวจแม่น้ำหลังสวนและแม่น้ำสวี ขึ้นช้างไประนอง ลงเรือสำรวจแม่น้ำปากจั่นถึงเมือง กระ ได้ความจากการสำรวจว่า เส้นทางแนวคลองต้องลัดเลาะไประหว่างหุบเขา ที่พื้นเป็นหินแข็ง การขุดคลอง จะเป็นงานลำบากยิ่ง และถ้าจะตกแต่งให้คลองเป็นเส้นตรงก็จะยากขึ้นไปอีก เส้นทางบางจุดสูงกว่า ระดับน้ำทะเลถึง ๒๕๐ ฟุต เส้นทางกระบุรีไปชุมพรดีกว่าเส้นทางอื่น ลำแม่น้ำปากจั่นตอนเหนือ คดเคี้ยวและ แคบมาก เต็มไปด้วยสันดอนทราย ตอนใต้แม่น้ำปากจั่นร่องน้ำแคบคดเคี้ยว มีหินใต้น้ำอยู่ทั่วไป ในฤดูมรสุม ตะวันตกเฉียงได้คลื่นลมแรง ไม่ปลอดภัยสำหรับเรือขนาดใหญ่

แนวเส้นทางที่อาจใช้ขุดคลองระหว่างทะเลอันดามันกับอ่าวไทย

(<http://www.sudipan.net/phpBB2/viewtopic.php?p=10513>)

พ.ศ ๒๔๒๕ ร.๕ ทรงแต่งตั้ง ม.จ. ปฤษฎางค์ ชุมสาย เป็นอัครราชทูตสยามประจำอังกฤษ เยอรมนี ฮอลแลนด์ เบลเยียม ออสเตรีย-ฮังการี เดนมาร์ก สวีเดน นอร์เวย์ สเปน และโปรตุเกส

ภูเขาไฟกรากะต้าวระเบิดที่อินโดนีเซีย (<http://www.answers.com/topic/krakatoa-large-image>)

สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๒๖ (ค.ศ. ๑๘๘๓) ภูเขาไฟกรากะต้าว (Krakatoa) ในอินโดนีเซียระเบิด มีคลื่นใหญ่หลังภูเขาไฟระเบิดที่เรียกว่า สึนามิ (Tsunami) คลื่นสูง ๓๗ เมตร คนตายราว ๓๖,๐๐๐ คน สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงเล่าว่าขณะนั้นทรงผนวชอยู่ที่วัดนิเวศธรรมประวัติราชวรวิหาร ได้ยินเสียงระเบิดของภูเขาไฟกรากะต้าวอย่างชัดเจนแต่ คนในกรุงเทพฯ เข้าใจว่าเป็นเสียงปืนใหญ่ฝรั่งเศสเพราะขณะนั้นเกิดสงครามระหว่างไทยกับฝรั่งเศส และยังทำให้ท้องฟ้าเป็นสีเขียวยตลอดทั้งวันสร้างความประหลาดให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก

พ.ศ. ๒๔๒๗ มีการตั้งพิพิธภัณฑสถานขึ้นที่หอคองคอรัเดีย หรือศาลาสหทัยสมาคมในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งต่อมาได้ย้ายไปพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๔๒๗ ร.๕ เสด็จฯ ชายฝั่งทะเลตะวันออก เมืองแกลง จันทบุรี ตราด และเกาะกง

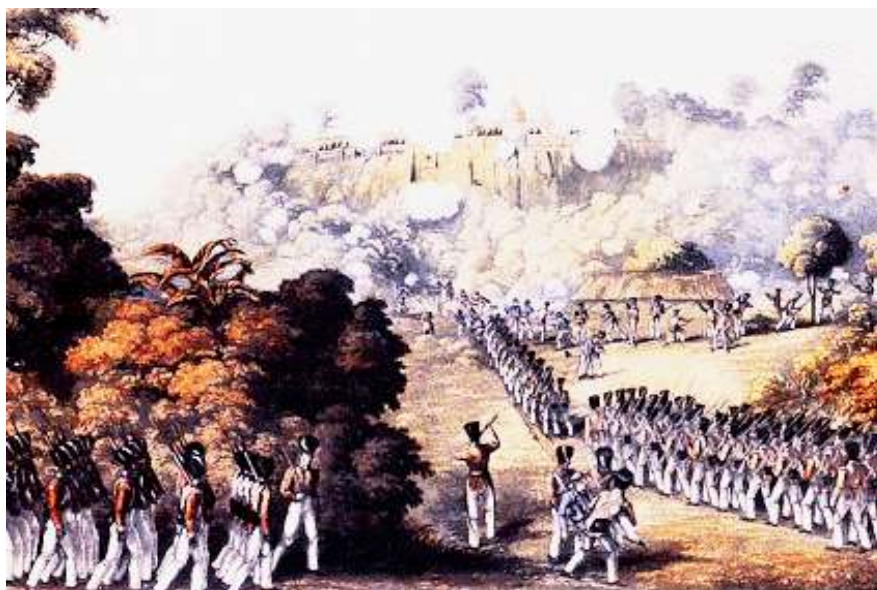
พ.ศ. ๒๔๒๗ (ร.ศ. ๑๐๓) มีเจ้านายและข้าราชการกลุ่มก้าวหน้าโดยพระองค์เจ้าปฤษฎางค์ ร่วมกันทำหนังสือกราบบังคมทูล ร.๕ ให้จัดการเปลี่ยนแปลงการปกครองราชการแผ่นดินให้เป็นประชาธิปไตยตามแบบยุโรป

๘.๕.๕ ฝรั่งเศสยึดเวียดนาม อังกฤษยึดพม่า

พ.ศ. ๒๔๒๘ พระเจ้าต็อดีก แห่งเวียดนามทรงปราบพวกคริสเตียน ฆ่าบาทหลวงฝรั่งเศส ฝรั่งเศสจึงส่งทหารมายึดเวียดนาม แล้วใช้เวียดนามเป็นทางค้าขายกับจีนผ่านแม่น้ำโขงและแม่น้ำแดง

๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๒๘ มีดาวตกจำนวนมาก เห็นได้ในพระบรมมหาราชวัง

พ.ศ. ๒๔๒๘ อังกฤษยึดพม่าได้ทั้งประเทศ โดยตั้งแต่พ.ศ. ๒๓๖๖ อังกฤษบาดหมางกับพม่า เพราะพม่าหันไปเข้าข้างฝรั่งเศสที่ขัดขวางอังกฤษ และศาลพม่าสั่งปรับบริษัทบอมเบย์เบอร์มาของอังกฤษ กรณีตัดไม้สักใกล้เมืองตองอู ๘๐,๐๐๐ ต้นแต่จ่ายภาษีเพียง ๓๐,๐๐๐ ต้น อังกฤษขอให้พม่ายกเลิกปรับเพราะการ ตัดสินไม่ยุติธรรม แต่ไม่ได้ผล พ.ศ. ๒๓๘๕ อังกฤษเข้ายึดเมืองย่างกุ้ง ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๒๘ (ค.ศ. ๑๘๘๕) พลตรีเพรนเดอร์กาสต์ (Prendergast) ใช้ทหารอังกฤษ อินเดียและกะเหรี่ยง รวบรวมคน ขึ้นเรือกลไฟ ๕๕ ลำแล่นทวนน้ำอิรวดี บุกยึดพระราชวังหลวงที่เมืองมัณฑะเลย์ ยึดพม่าเป็นเมืองขึ้นได้ทั้งประเทศภายใน สองสัปดาห์ ลัทธิราชบัลลังก์พม่า รวมพม่าเข้าเป็นแคว้นหนึ่งของอินเดีย พระเจ้าธิบอ(Thibaw สีป้อ)และพระ นางสุภลัตถุกทหารอังกฤษจับในพระราชวัง นำลงเรือไปย่างกุ้งแล้วส่งไปเมืองรัตนคีรีในอินเดีย สิ่งของมีค่า ของพม่าในพระราชวังถูกส่งไปอังกฤษ ส่วนหนึ่งเก็บอยู่ที่พิพิธภัณฑสถาน Victoria and Albert Museum, London และเก็บเอกสารต่างๆ ไว้ที่ British Commonwealth Library มีปืนใหญ่ของสยามกระบอกหนึ่งที่พม่ายึดไปเมื่อ คราวกรุงศรีอยุธยาแตก ได้ถูกอังกฤษยึดได้ที่มัณฑะเลย์ แล้วส่งไปกรุงลอนดอน

พ.ศ. ๒๓๖๗ ทหารอังกฤษโจมตีพม่าที่เมืองสิริเยม

(http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=9801)

พ.ศ. ๒๔๒๘ อังกฤษยึดกรุงมณฑลยะลาจับพระเจ้าธีบอส่งลงเรือไปอย่างกึ่ง

(www.irrawaddy.org/article.php?art_id=9801)

พ.ศ. ๒๔๒๘ สถาปนาสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศฯ เป็นสยามมกุฎราชกุมาร

พ.ศ. ๒๔๓๐ มีการตั้งเมืองอุดรดิตถ์ ซึ่งแปลว่าท่าเรือด่านเหนือ เพราะเป็นชุมทางขนส่งสำคัญทางแม่น้ำน่าน จากภาคเหนือถึงกรุงเทพฯ

๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๐ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จเสด็จต่างประเทศ ลงพระนามใน "หนังสือปฏิญญาว่าด้วยทางพระราชไมตรีและการค้าขายในระหว่างประเทศสยามกับประเทศญี่ปุ่น"

แสตมป์ที่ระลึก ๑๒๐ ปีความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับญี่ปุ่น พ.ศ. ๒๔๓๐-๒๕๕๐

(<http://www.siamstamp.com/forum/index.php?topic=375.0>)

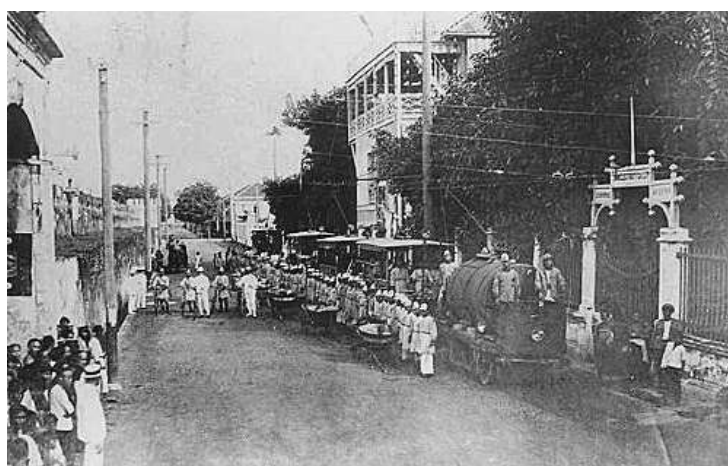
พ.ศ. ๒๔๓๑ ร.๕ เสด็จฯหัวเมืองมลายู ครั้งที่ ๓ ถึงเมืองกลันตันและตรังกานู มีการจำหน่ายไฟฟ้าในกรุงเทพฯ โดยบริษัทไฟฟ้าสยาม จำกัด ปิโยตร์หรือเปียโตร ชูโรฟสกี (Pyotr Schurovsky) คีตกวีชาวรัสเซียแต่งทำนองเพลงสรรเสริญพระบารมี ที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน

๘.๕.๑๐ รรราง ๒๒ กันยายน ๒๔๓๑ (ค.ศ. ๑๘๘๘) มีการเริ่มใช้รรางโครงไม้สักลากจูงด้วยม้าคู่ จากหน้าวัดพระแก้วไปตามถนนเจริญกรุง ถึงบางคอแหลม ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๗ มีการเปลี่ยนจากม้าลากเป็นรรางไฟฟ้าโดยให้สัมปทานแก่บริษัทเบลเยียม นับเป็นการเดินรรางไฟฟ้าครั้งแรกของทวีปเอเชีย และหยุดเดินรรางเมื่อ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ รวมใช้งาน ๘๕ ปี

รรางรุ่นแรกๆ ของสยาม พ.ศ.๒๔๓๑ ที่ใช้ม้าลาก

(<http://www.weekendhobby.com/offroad>, <http://janghuman.files.wordpress.com/2008/07/tramway2.jpg>)

รรางฟ่วงอุปกรณ์ดับเพลิง ถ่ายประมาณ พ.ศ. ๒๔๓๓ ภาพสะสมของ Ric Francis

(<http://www.2bangkok.com/2bangkok/Tram/photosbw.shtml>)

รถรางไฟฟ้าสายปากน้ำ ระหว่างหัวลำโพงกับสมุทรปราการ ให้สัมปทานแก่บริษัทรวมทุนเบลเยียมกับเดนมาร์ก เปิดบริการเมื่อ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๖ โดยใช้รถจักรไอน้ำลากจูง ภายหลังเปลี่ยนใช้รถไฟฟ้า เลิกกิจการเมื่อ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ เพราะประชาชนนิยมใช้รถยนต์มากกว่า

รถรางไฟฟ้าสายปากน้ำ และรถรางปกติ

(<http://www.tramz.com/tva/th2.jpg>, <http://gotoknow.org/blog/poldejw/164157>)

พ.ศ. ๒๔๓๑ มีการตั้งธนาคารแรกในประเทศไทยคือ ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ แล้วต่อมา พ.ศ. ๒๔๔๓ จึงตั้ง “บุคคลิย์” ซึ่งต่อมาก็คือ ธนาคารสยามกัมมาจล(ไทยพาณิชย์)

๘.๕.๑๑ ใช้รัตนโกสินทร์ศกแทนจุลศักราช และเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๑ ประกาศใช้รัตนโกสินทร์ศก (ร.ศ.) นับแต่ปีเริ่มตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๕ เป็นปีที่ ๑ (ร.ศ.๑) แทนจุลศักราช (จ.ศ.แบบพม่า) ที่เคยใช้มาแต่เดิม ตามประเพณีเดิมของไทยถือเอาวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือนห้าเป็นวันขึ้นปีใหม่ (ตรุษไทย) ซึ่งถือตามปฏิทินทางจันทรคติและยึดถือมาจนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าไทยได้ติดต่อกับประเทศต่างๆ มากขึ้น การใช้ปฏิทินทางจันทรคติไม่เหมาะสม เพราะไม่ลงรอยกับปฏิทินสากล จึงประกาศให้ใช้วันทางสุริยคติตามแบบสากลแทน ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๒ เป็นต้นมา และถือเอาวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ด้วย (เปลี่ยนวันปีใหม่เป็น ๑ มกราคม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔)

พ.ศ. ๒๔๓๒ ขณะนั้นธุรกิจค้าข้าวเฟื่องฟู เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานชนกระสอบ ข้าวสาร จึงมีการนำชาวจีนจากเมืองจินมาเป็นกรรมกร พวกแต่จิ๋วจากเมืองซัวเถา รวมกลุ่มเรียก “ตัวกงสี” พวกฮกเกี้ยนจากเมืองเอ๋เหมิง รวมกลุ่มเรียก “ชีวลี้ก๊อ” ทั้งสองกลุ่มไม่ถูกกัน เพราะแย่งงานกัน ในวันนั้นเกิดการปะทะกันระหว่างอั้งยี่ทั้งสองกลุ่มกว่าพันคน ที่หลังโรงสีปล่องเหลี่ยม หลังห้างวินเซอร์ ถนนเจริญกรุง มีการต่อสู้เอาปืนยิงกัน ๓ วัน ตายไป ๒๐ คน ต้องใช้ทหารบกขึ้นรณรง ทหารเรือลงเรือไป จับ ๘ หัวใจและอั้งยี่ ๘๐๐ คนผูกหางเป็ยรวมกันไว้เป็นพวงๆ แล้วจำคุกหัวหน้าตัวการ

พ.ศ. ๒๔๓๒ ร.๕ เสด็จประพาสหัวเมืองมลายูครั้งที่ ๔ ถึงเมืองสายและหนองจิก

พ.ศ. ๒๔๓๓ ร.๕ เสด็จฯ ส่วนพระองค์ ไปเกาะปีนัง และสิงคโปร์

๘.๕.๑๒ มกุฎราชกุมารรัสเซียเยือนสยาม ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ (ค.ศ. ๑๘๙๑) แกรนด์ดั๊ก ซาเรวิช (Tsarevich Nicholas Aleksandrovich) ซึ่งต่อมาได้เป็นพระเจ้าซาร์ นิโคลัส ที่ ๒ แห่งรัสเซีย เสด็จฯ เยือนสยาม มีการต้อนรับอย่างมโหฬาร ที่พระราชวังบางปะอิน

พ.ศ. ๒๔๓๔ มีการจ้างบริษัท ราเมจ แอนด์ เฟอ์กูสัน เมืองลีธ สกอตแลนด์ (Ramesh & Ferguson, Leith) สร้างเรือรบแบบลาดตระเวน ระบายขับน้ำ ๒,๖๐๐ ตัน ใช้เครื่องจักรไอน้ำ ๓,๐๐๐ แรงม้า ลูกเรือ ๒๕๑ คน พระราชทานชื่อเรือว่า “มหาจักรี” เรือลำนี้ได้เป็นพระราชพาหนะ ร.๕ เสด็จฯ ขวามาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ และเสด็จฯ ยุโรป (ครั้งที่ ๑) ระหว่างวันที่ ๗ เมษายน ถึง ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๐

เรือพระที่นั่งมหาจักรี ถ่ายภาพโดยนายเจ อันโตนิโอ ห้างเจริญกรุงโฟโต้

(<http://www.tibetanpost.com/tpost.php?op=subsection&id=53>)

๘.๕.๑๓ ตั้งกระทรวงธรรมการ พ.ศ. ๒๔๓๐ มีการตั้งกรมศึกษาธิการ มีหน้าที่จัด

การศึกษา โดย กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเป็นอธิบดีคนแรก ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๕ ตั้งกระทรวงธรรมการ ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ เปลี่ยนชื่อกลับเป็นกระทรวงธรรมการ ใน พ.ศ. ๒๔๖๕ แล้วเปลี่ยนชื่อกลับเป็นกระทรวงศึกษาธิการอีก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔

๘.๕.๑๔ สร้างรถไฟไปทั่วประเทศ พ.ศ. ๒๔๓๓ มีการตั้งกรมรถไฟอยู่ในสังกัด

กระทรวงโยธาธิการ โดยสร้างทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสายแรกจากกรุงเทพฯ ผ่านคงพลูเย็นถึงนครราชสีมา โดยเปิดเส้นทางเดินรถไฟระหว่างสถานีกรุงเทพฯ ถึงอยุธยา ระยะทาง ๗๑ กม. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ และทรงเปิดเส้นทางรถไฟถึงนครราชสีมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓

การสร้างทางรถไฟสายเหนือกับสายใต้ นั้นมีการแยกออกเป็น ๒ กรม นายแอล ไวลเลอร์

(L.Weiler) ชาวเยอรมันเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รถไฟหลวงสายเหนือ นายเอช กิตตินส์ (H.Gittins) ชาวอังกฤษ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รถไฟสายใต้ ทางรถไฟสายใต้ถึงสุโขทัยต่อเชื่อมกับรถไฟมาลายา เสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ ส่วนรถไฟสายเหนือถึงเชียงใหม่ เสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ การสร้างทางรถไฟสมัย ร. ๕ นั้น ได้จ้างชาวจีนรับเหมานุกเบิกเส้นทาง ทำให้มีการนำคนจีนเข้ามาเมืองไทยจำนวนมาก เพราะขณะนั้นทางเมืองจีนอดอยากแร้นแค้น เมื่อเสร็จงานแล้วส่วนมากไม่กลับเมืองจีน แต่ไปค้าขายในแบบที่คนไทยไม่ถนัดทำ บางคนแต่งงานกับคนไทยตามเมืองที่มีรถไฟผ่าน ดังนั้น เชื้อสายชาวจีนจึงกระจายไปทั่วเมืองไทย

๘.๕.๑๕ การปราบฮ่อที่สิบสองจุไทและหัวพัน พ.ศ. ๒๔๒๘ กองทัพไทยนำโดยกรม

หมื่นประจักษ์ศิลปาคม และเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี ยกกำลังไปปราบฮ่อ ซึ่งเป็นพวกจีนยูนนานที่ร่วมกับพวกกบฏไต้เผง (Taiping Rebellion) หวังจะต่อสู้อำนาจของพวกแมนจูที่ครองอำนาจอยู่ แต่สู้ไม่ได้ต้องหนีมาปล้นสะดมในดินแดนลาว แคว้นสิบสองจุไท หัวพันทั้งห้าทั้งหก แล้วข้ามมาหนองคาย เมื่อพวกฮ่อถูกทหารสยามปราบ ก็ไปเข้าพวกกับฝรั่งเศสที่ยึดเมืองญวนอยู่ ฝรั่งเศสอ้างว่าดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงเป็นของญวนซึ่งตกอยู่ในครอบครองฝรั่งเศส จึงจะขับไล่สยามออกไป

แคว้นสิบสองจุไท เป็นชุมชนดั้งเดิมของคนเชื้อสายไทแต่สมัยโบราณ อยู่บริเวณตะวันตกเฉียง

เหนือของเวียดนามต่อกับทางเหนือของลาว ที่เรียกว่า สิบสองจุไท หรือ สิบสองเจ้าไท เพราะแบ่งเป็น ๑๒ เมืองหลัก ชาวเมืองเป็นชาวผู้ไทดำ (เพราะนิยมใช้เสื้อผ้าสีดำหรือสีคราม) ๘ เมือง ได้แก่ (๑) เมืองแดง (๒) เมืองควาย (๓) เมืองตุง (๔) เมืองม่วย (๕) เมืองลา (๖) เมืองโมะ (๗) เมืองวาด (๘) เมืองสาบ และชาวผู้ไทขาว (เพราะ

นิยมใส่เสื้อผ้าสีขาว) ได้แก่ (๘) เมืองไล (๑๐) เมืองมุน (๑๑) เมืองเจียน (๑๒) เมืองบาง รวมเป็น ๑๒ เมือง เรียกว่า เมืองสิบสองจุไทยสยามเรียกดินแดนนี้ว่า สิบสองจุไทย

หัวพันทั้งห้าทั้งหก คือ แขวงหัวพันของลาว ติดกับชายแดนเวียดนาม เป็นที่อยู่ของชาวไทแดง ไทขาว ไทดำ ไทพวน ฯลฯ “หัวพัน” หมายถึง หัวเมืองที่แต่ละเมืองมีอำนาจครอบคลุมพื้นที่หนึ่งพันนา ที่เรียกว่า “ทั้งห้าทั้งหก” นั้น เพราะ แบ่งเป็น ๕ เมือง คือ (๑) เมืองจำหนือ (๒) เมืองเชียงค้อ (๓) เมืองจำไ้ (๔) เมืองโศย (๕) เมืองซอน ต่อมามีการตั้งอีก ๑ เมือง คือ (๖) เมืองหัวเมือง

แคว้นสิบสองจุไทยและแคว้นหัวพัน ได้เข้าอยู่ในปกครองของสยาม ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อครั้งสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกยกทัพไปตีเวียงจันทน์ พ.ศ. ๒๓๒๑ ดังนั้นดินแดนดังกล่าวจึงอยู่ในสยามถึง ๑๐๐ ปี จนกระทั่งเสียดินแดนสิบสองจุไทยให้ฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๑

กำลังทหารปราบฮ่อ มีกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม ทรงเป็นแม่ทัพฝ่ายใต้ ยกกำลังจากกรุงเทพฯ ไปปราบฮ่อที่เมืองพวน พังเซียงคำ และเจ้าหมื่นไวยวรนาถ(ต่อมาเป็นเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี)เป็นแม่ทัพฝ่ายเหนือ ปราบฮ่อที่แคว้นหัวพันห้าทั้งหก และแคว้นสิบสองจุไทย ฝรั่งเศสได้กล่าวหาสยามว่ารุกล้ำเข้าไปใน สิบสองจุไทย เมืองแกลงและหัวพันห้าทั้งหก ซึ่งอยู่ในอำนาจของญวนภายใต้ปกครองของฝรั่งเศส ให้กองทัพไทยถอยออกไป แต่พระยาสุรศักดิ์มนตรี ไม่ยอมถอยทัพตามคำขู่ของฝรั่งเศส

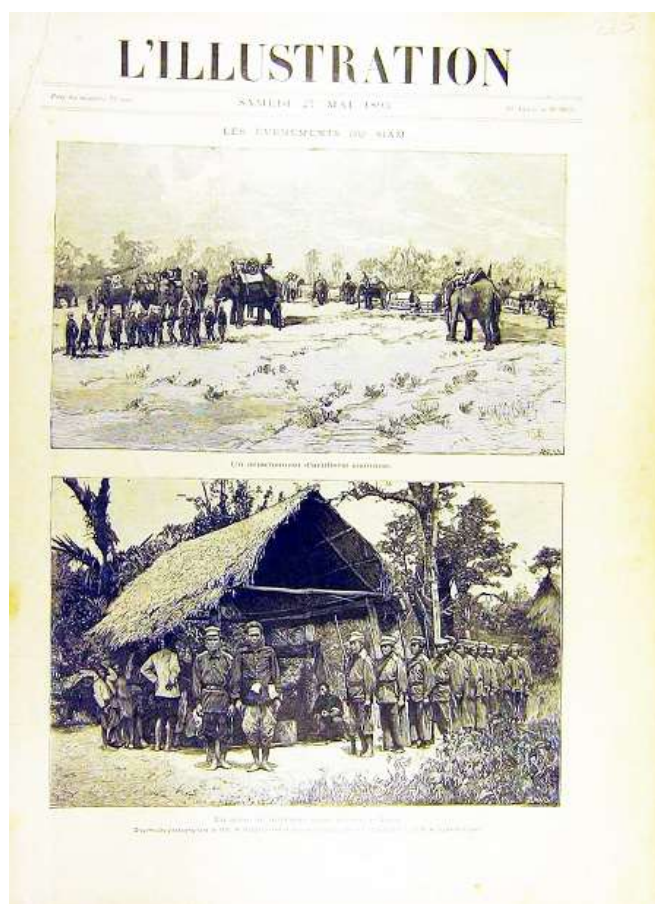
ทหารสยามมีปืนใหญ่หลังช้างไปปราบฮ่อพ.ศ. ๒๔๒๘

<http://203.144.136.10/service/mod/heritage/nation/military/military1/index09.htm>

ฝรั่งเศสตัดเรือออกเป็นท่อนๆแล้วต่อรางใช้คนลากข้ามแก่งหินแม่น้ำโขง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖

<http://www.mekongexpress.com/laos/photoalbum/images/me029r.jpg>

ภาพทหารสยามสมัยรัชกาลที่ ๕ ในลาว จากหนังสือพิมพ์ฝรั่งเศส พ.ศ. ๒๔๓๖ ค.ศ. ๑๙๑๓

(<http://old-print.net/LIL0893/LIL0893225.jpg>)

๘.๕.๑๖ เสียดินแดนกะเหรี่ยงและเงี้ยวทั้งห้า พ.ศ. ๒๔๓๕ (ร.ศ. ๑๑๑) สยามเสียดินแดน

ทางเหนือให้อังกฤษ เพราะอังกฤษอ้างว่าเป็นส่วนหนึ่งของพม่าที่เป็นเมืองขึ้นของอังกฤษแล้ว คือ ๑๓ หัวเมือง กะเหรี่ยงและหัวเมืองเงี้ยวทั้งห้า (ไทใหญ่) ทางฝั่งตะวันออกแม่น้ำสาละวิน ได้แก่เมืองหาง (Hang) เมืองสาต (Sat) เมืองต่วน (Tuen) เมืองทา (Tha) และเมืองจวด (Chuat) ที่ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของรัฐฉานและรัฐกะยา ในประเทศเมียนมา ขณะนั้นสยามถูกฝรั่งเศสคุกคามทางตะวันออก รัฐบาลสยามไม่ต้องการทำศึกสองด้านจึง ยินยอมฝ่ายอังกฤษเพื่อยุติปัญหา

๘.๕.๑๗ ความขัดแย้งกับฝรั่งเศส และเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ก่อนพ.ศ. ๒๔๓๖ สมัย ร. ๕

ฝรั่งเศสได้เข้ายึดครองประเทศในอินโดจีน เช่น เวียดนาม ลาว เขมร แล้วพยายามอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือ พื้นที่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงที่สยามปกครองอยู่ จนเกิดการขับไล่ใหญ่ยิ่งเรือบฝรั่งเศสที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้ ฝ่ายสยามต้องยกดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงแก่ฝรั่งเศส และนำไปสู่การเสียดินแดนของสยามฝั่งขวาแม่น้ำโขงใน ลาว เช่นหลวงพระบาง ปากเซ และในเขมร เช่น พระตะบอง จำปาสัก เสียมเรียบอีกด้วย

พ.ศ. ๒๔๓๔ ฝรั่งเศสตั้งให้ ผู้อพยพชาวลาวในเวียดนามชื่อบางเบียนเป็นผู้ปกครองทุ่ง เชียงคำ (บริเวณทุ่งไหหิน) แล้วเกิดปะทะกันกับทหารสยามซึ่งควบคุมตัวบางเบียนไว้ได้ ทูตฝรั่งเศสขอให้ ปลดปล่อยตัวบางเบียนแต่ฝ่ายสยามไม่ยินยอม พ.ศ. ๒๔๓๕ ฝรั่งเศสแต่งตั้งม.ปาวี เป็นราชทูตฝรั่งเศสประจำ กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๔๓๕ รัฐบาลฝรั่งเศสให้รัฐบาลฝรั่งเศสใช้กำลังกับสยามในเรื่องดินแดนซึ่งเคยเป็นของ ญวนและเขมร และต่อมาได้ส่งเรือปืนลูแตง(Le Lutin) เข้ามาประจำอยู่ในกรุงเทพฯ และเจรจาให้สยามยอมรับ เขตแดนของญวนว่าจรดถึงฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงแต่สยามไม่เห็นด้วย

เมื่อรู้ว่ามีคามบาดหมางกับฝรั่งเศส ทางฝ่ายสยามก็เตรียมการป้องกันหลายทาง เช่น ส่ง ทหารไปประจำที่เกาะกง แหลมฉบัง ซื้อเรือรบและปืนใหญ่จากยุโรป จ้างชาวเดนมาร์กและเยอรมันมาเป็นผู้ บังคับการเรือรบ และสร้างไมตรีกับประเทศมหาอำนาจเช่น รัสเซีย และอังกฤษ สร้างป้อมพระจุลจอมเกล้า ที่ แหลมฟ้าผ่า ปากแม่น้ำเจ้าพระยา โดยติดตั้งปืนใหญ่วิกเกอร์อาร์มสตรอง แบบเสือหมอบ ที่ซื้อจากอังกฤษ ๕ กระบอก และมีปืนชนิดเดียวกันที่ป้อมผีเสื้อสมุทรอีก ๓ กระบอก มีระยะยิงไกล ๘.๐๔๖ กิโลเมตร ร.๕ ได้ เสด็จฯ โดยเรือพระที่นั่งมหาจักรีมาทรงเปิดป้อมพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงทดลองยิงปืนใหญ่ประจำป้อมด้วย พระองค์เองเมื่อ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๖

ป้อมพระจุลจอมเกล้า ที่ปากน้ำเจ้าพระยา สมุทรปราการ

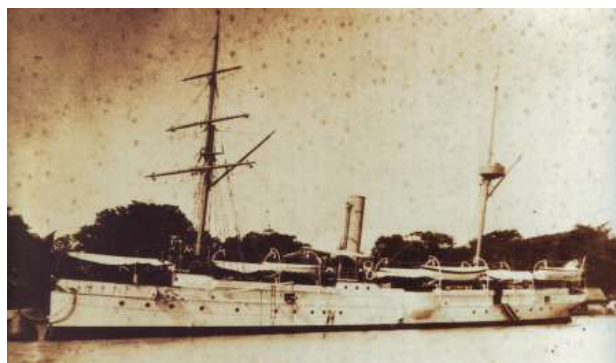
(<http://www.tripandtrek.com/map/show.php?Category=&No=271>, <http://www.moohin.com/004/b/pomjun013.jpg>)

๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๖ (ค.ศ. ๑๘๙๓) ทหารฝรั่งเศส นำโดยเรลตองปัสตา นำเรือ ๓๓ ลำพร้อมทหารเขมรญวน เล่นตามแม่น้ำโขงเข้ายึดเมืองเชียงแตง (สตึงเตรง) เมืองสีทันดร(เมืองโขง) และด่านเสียมโบก ชายแม่น้ำโขงฝั่งตะวันออกของสยาม จับไล่หลวงพิพิธสินทรเจ้าเมืองเชียงแตงให้ข้ามไปอยู่ฝั่งแม่น้ำโขงด้านตะวันตก เพราะฝรั่งเศสอ้างว่าดินแดนฝั่งตะวันออกและเกาะดอนต่าง ๆ ของแม่น้ำโขงนั้นเคยเป็นของญวนซึ่งตกอยู่ในอารักขาของฝรั่งเศสแล้ว เกิดการสู้รบกันขึ้นที่เมืองสีทันดร บนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ซึ่งมีแก่งหลี่ผีเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ในลำน้ำโขงที่เรือผ่านไม่ได้ (ลาวเรียกเมืองสีทันดร เพราะมีดอนเกาะในแม่น้ำโขงมาก) ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ มงซิเออร์ลูซ(Luce) นำกำลังทหารญวนเข้ายึดเมืองคำเกิดและคำม่วนซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของสยามติดกับเวียดนาม ที่มีพระยอดเมืองขวาง(เจ้า ยอดเพชร)เป็นเจ้าเมืองอยู่ โดยอ้างว่าคำเกิดและคำม่วนเคยเป็นของญวนที่เป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสแล้ว มีการต่อสู้กัน ทำให้นายโกรสกูแรง(Groscurin) เจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสเสียชีวิต ฝรั่งเศสเรียกร้องให้สยามลงโทษพระยอดเมืองขวาง ที่ไปทำร้ายนายโกรสกูแรง ศาลพิเศษไทย-ฝรั่งเศสตัดสินจำคุกพระยอดเมืองขวาง ต่อมามีการเจรจาแลกเปลี่ยนอิสรภาพของพระยอดเมืองขวางด้วยการที่สยามปล่อยนักโทษที่เป็นคนในบังคับฝรั่งเศส ๒๐๐ คน เหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้สยามระมัดระวัง เกรงฝรั่งเศสจะใช้เรือรบปิดอ่าวหรือบุกเข้ามาทางแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีเมืองคำม่วน

๔ และ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯเป็นการลับไปทรงตรวจป้อมเสือซ่อนเล็บ ป้อมพระจุลจอมเกล้า แล ป้อมแผลงไฟฟ้า และเสด็จฯตรวจ เรือโป๊ะจ้ายที่จมขวางร่องน้ำไว้ล่วงหน้าด้วย ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ อัครราชทูตไทยประจำกรุงปารีสได้ไปพบรัฐมนตรีต่างประเทศฝรั่งเศส ตกลงกันว่าฝรั่งเศสจะโทรเลขมาอนค้ำตั้งเดิมเรื่องให้เรือแองคองสตังบุกเข้าไปกรุงเทพฯ

๑๓ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๓๖ ฝ่ายสยามเตรียมต้อนรับอาร์ชดยุกแห่งออสเตรียที่จะเสด็จมา จึงส่งเรือ มกุฎราชกุมาร ออกไปรับที่ปากน้ำ แต่เจ้าชายออสเตรียยังมาไม่ถึง

การป้องกันไม่ให้เรือฝรั่งเศสรุกล้ำข้ามสันดอนมาได้นั้น ควบคุมโดย พลเรือจัตวาพระยาชลยุทธโยธินทร์ (ริเชอลิเออ André du Plésis de Richelieu) รองผู้บัญชาการทหารเรือ ชาวเดนมาร์ก มีการนำเรือหลายลำไปจมขวางร่องน้ำครึ่งด้วยสายโซ่ (แต่ขวางไม่หมดเพราะไม่มีเรือที่จะจมเพียงพอ ยังเหลือ ๔ ช่องการเดินเรือที่เรือยังผ่านได้) เตรียมใช้ไฟฟ้าทำลายเรือข้าศึก (แต่ไม่ได้ทำ) แล้วส่งเรือรบหลายลำไปป้องกันที่ปากน้ำ คือเรือปืนมกุฎราชกุมาร (น.ท. กุลด์แบร์ก Commander V. P.P.Guldberg เป็นผู้บังคับการเรือ) เรือมูรธาวิตวัสดี (นายเรือเอกคริสตัส Lt.W.Christmasเป็นผู้บังคับการเรือ) เรือหาญหักศัตรู (นายเรือเอกสมิเกล Lt.S.O.C.Smiegelow เป็นผู้บังคับการเรือ) เรือ นฤเบนทร์บุรี (ทหารเรือไทยเป็นผู้บังคับการเรือ) เรือใบฝึกนักเรียนชื่อทูลกระหม่อม (ทหารเรือไทยเป็นผู้บังคับการเรือ) มีการยิงปืนใหญ่แบบเสือหมอบผลุบโผล่ยี่ห้อวิกเกอร์ อาร์มสตรอง ๕ กระบอก จากป้อมพระจุลจอมเกล้า (ควบคุมโดย ร้อยเอก ซี ฟอน โฮลค์ Captain C.von Holck) และและปืนใหญ่อาร์มสตรองอีก ๗ กระบอกที่ป้อมผีเสื้อสมุทร (ควบคุมโดยร้อยเอกเกิตส์เช Captain T.A.Goltsche) ส่วนร้อยเอก เวสเทินโฮลซ์ (Captain Westenholz) ซึ่งเป็นผู้จัดการรถรางในกรุงเทพฯ นั้น เป็นผู้อำนวยการฝ่ายตอร์ปิโด ทุ่นระเบิดบรรจุดินระเบิดไดนาไมท์ มีสถานียังอยู่บนเรือกลไฟชื่อเกาะสีชัง ฟิลาแลคดิส

เรือปืนมกุฎราชกุมาร(<http://www.exnavalcadet.com/sara/view.php?No=50104>)

เรือแองคองสตังค์(<http://teenoi.freeforums.org/post13243.html>)

เรือโคเม็ต(<http://teenoi.freeforums.org/post13243.html>)

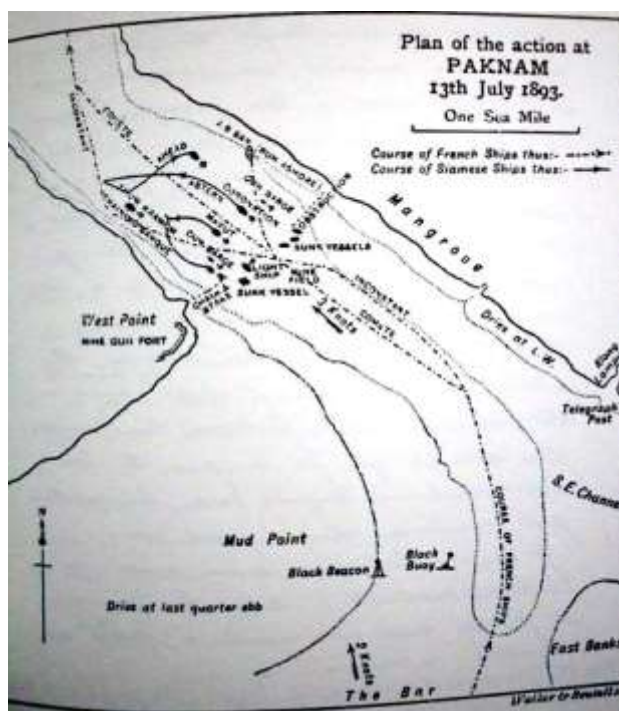
๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ (ค.ศ. ๑๘๙๓) เวลา ๑๘.๐๕ น. เรือรบฝรั่งเศสสองลำคือเรือแองคองสตังค์ (L' Inconstant) และเรือโคเม็ต (La Comète) มาถึงปากแม่น้ำเจ้าพระยา ขณะนั้นมีเรือรบอังกฤษชื่อ พาลาสจอดอยู่นอกสันดอน เรือศัตรูซึ่งเป็นเรือกลไฟไทยได้เข้าเทียบเรือแองคองสตังค์ มีทหารจากเรือดูแลเอาอาวุธไปรษณีย์มาให้แล้วก็เล่นกลับเข้าไปสมุทรปราการ พนักงานเจ้าท่าสยามชาวเยอรมันชื่อกัปตันวิล (Captain J.R.Vil) ลงเรือเล็กจากเรืออรรถราชวรเดชขึ้นไปบนเรือรบแองคองสตังค์ แจ้งไมให้นำเรือรบเข้าไปในแม่น้ำเจ้าพระยา แต่ผู้บังคับการเรือฝรั่งเศสไม่เชื่อฟัง

ปืนใหญ่เสือหมอบ ยี่หัววิกเกอร์อาร์มสตรองของอังกฤษ ที่ป้อมพระจุล

(<http://www.moohin.com/about-thailand/event112/event113.shtml>, http://www.rtna.ac.th/old_webboard/showimage.php?table=ans&No=9321)

เวลาพลบค่ำ ฝนตกหนักบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา เรืออรรคราชวรเดช ที่ลอยลำอยู่นอกสันดอน เห็นเรือกลไฟพาสีดำแล่นนำเรือรบฝรั่งเศส ๒ ลำ ผ่านกระโจมไฟเข้ามา จึงชักธงสัญญาณแจ้งไปที่ป้อมพระจุลจอมเกล้าซึ่งอยู่ห่างออกไป ๔ กิโลเมตรให้เตรียมตัวรับพายุใหญ่ ผู้บังคับการป้อมพระจุลฯสั่งเป่าแตรเดี่ยว สัญญาณเข้าประจำสถานีรบ ๑๘.๔๕น.ปืนใหญ่จากป้อมพระจุลฯยิงกระสุนดินเปลา่ เตือนไป ๒ นัด แต่เรือฝรั่งเศสไม่หยุด กลับชักธงฝรั่งเศสขึ้นทั้งสามเสา ปืนใหญ่ป้อมพระจุลจอมเกล้าจึงยิงด้วยกระสุนจริงอีกรวม ๑๘ นัด กระสุนนัดหนึ่งถูกเรือแองคองสตังค์ทำให้พันจ่าช่างไม้ทหารฝรั่งเศสตายไป ๑ คน เรือฝรั่งเศสใช้กระสุนถูกปรายยิงโต้ตอบ มีทุ่นระเบิดได้นำทุ่นหนึ่งระเบิดขึ้นแต่ไม่ถูกเรือฝรั่งเศส การรบที่ปากน้ำดำเนินไปราวครึ่งชั่วโมงก็ยุติลง

แผนผังการรบทางเรือที่ปากน้ำ ร.ศ. ๑๑๒ (<http://teenoi.freeforums.org/post13243.html>)

ประมาณ ๑๘.๐๐ น. เรือฝรั่งเศสเข้ามาถึงป้อมผีเสื้อสมุทร แต่ด้วยความมืดทำให้ไม่ทราบว่าเป็นเรือฝรั่งเศสหรือเรือสยามที่แล่นย้อนกลับมา เรือโคเมตยิงปืนใส่ป้อมจนหลังคาเหล็กยุบลงทับตัวปืนทำให้ปืนเคลื่อนไหวไม่ได้ ตอร์ปิโดที่เตรียมไว้เพิ่งได้รับดินระเบิดไดนาไมท์จากสิงคโปร์เพียงหนึ่งวันก่อนการสู้รบ จึงวางระเบิดได้เพียง ๑๖ ลูก เมื่อสองชั่วโมงก่อนการรบ และใช้ไม่ได้ผล ตอร์ปิโดระเบิดขึ้นหนึ่งลูกแต่ห่างจากเรือแองคองสตังค์จนไม่ได้รับความเสียหาย ทหารไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นทหารฝึกใหม่ที่ถูกเกณฑ์มาจากชาวนาหรือ

ชาวประมง ส่วนมากไม่รู้จักดินปืนหรือเคยเห็นการยิงปืนใหญ่มาก่อน ทหารเรือใบทุลกระหม่อมใช้ปืนกลยิงพลประจำปืนเรือโคเมตตายไป ๒ คน ขณะที่อยู่ห่างกันเพียง ๑๐๐ เมตร รวมฝ่ายฝรั่งเศสตายทั้งหมด ๓ คน บาดเจ็บ ๓ คน ทหารสยามตาย ๘ คน บาดเจ็บ ๔๐ คน ส่วนใหญ่ถูกกระสุนปืนเล็กเมื่อเรือใกล้กัน รายชื่อทหารสยามที่เสียชีวิตในเรือมกุฎราชกุมาร คือ นายมะเถียะ (อาสาจาม) นายมะนิ (อาสาจาม) นายหวน (ปากน้ำ) ทหารในเรือหาญหักศัตรู คือ โต๊ะหวัง (โต๊ะ) เรือธนบุรินทร์บุรีคือ นายมาน (อาสาจาม) และนายผิว เรือทุลกระหม่อม คือ นายทอง (ปากน้ำ) และ นายหรั่ง (โต๊ะ)

พระยาชลยุทธโยธินเตรียมจะใช้เรือพระที่นั่งมหาจักรีมาพุ่งชนเรือฝรั่งเศสให้จมลง แต่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรือแองคองสตังค์ และเรือโคเมตแล่นเข้าแม่น้ำเจ้าพระยาโดยไม่เสียหายมากนัก ฝ่ายสยามไปจอดหน้าสถานทูตฝรั่งเศสร่วมกับเรือปืนลูแตงที่เข้ามาก่อนแล้ว คนสยามจำนวนมากแต่งกายหลากสี เดินทางมาดูและถ่ายรูปเรือฝรั่งเศส

ทหารฝรั่งเศสเตรียมใช้ปืนเรือ ยิงทำลายเรือพระที่นั่งมหาจักรีที่จอดอยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยา และจะระดมยิงพระบรมมหาราชวังในวันรุ่งขึ้น ประกาศปิดปากอ่าวสยาม ยึดเกาะสีชัง จนกว่าฝ่ายสยามจะยกดินแดนฝั่งซ้ายและเกาะแก่งในแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศส จ่ายค่าเสียหายจำนวนมหาศาล คือเงินเหรียญ ๒ ล้านฟรังก์ และเงินสยามอีก สามล้านบาท ฝรั่งเศสใช้เรือรบทำการปิดอ่าวไทย ยึดเกาะสีชัง และยึดเมืองจันทบุรีและตราดไว้เป็นประกัน ฝ่ายสยามจำต้องยอมเสียค่าปรับ โดยใช้เงินถุงแดงที่ รัชกาลที่ ๓ ทรงสะสมไว้สำหรับเหตุฉุกเฉิน และตัดดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงที่เคยเป็นอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งเป็นประเทศลาวในปัจจุบัน คือ เมืองหลวงพระบาง เวียงจันทน์ สิบสองจุไท จำปาสัก และเกาะดอนต่าง ๆ ในแม่น้ำโขง รวมทั้ง ส่วนหนึ่งของเขมร เช่น เสียมราฐ พระตะบอง เพื่อแลกเอาจันทบุรี และตราดที่ฝรั่งเศสไปยึดไว้คืนมา

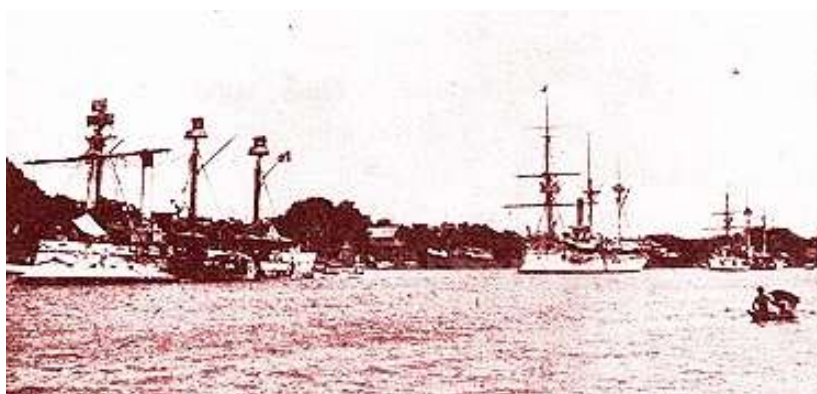
(ข้อมูลจาก www.navy.mi.th/nauseum/002_history/html/his_b23_war-chaophya_thai.htm - 18k -)

วิกฤตการณ์ปากน้ำ ร.ศ. ๑๓๑ ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างสยามกับฝรั่งเศส
Paknam-Krise 1893 – Politischer Konflikt mit Frankreich

หนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสเสนอข่าวการสู้รบที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา

(<http://www.osknetwork.com/modules.php?name=News&file=article&sid=584>)

เรือรบฝรั่งเศสทั้ง ๓ ลำมาจอดหน้าสถานทูตฝรั่งเศสในกรุงเทพฯ หลังเหตุการณ์ที่ปากน้ำ

(<http://www.navy.mi.th/newwww/document/history/royalnavy/chap502.htm>)

นายโรแลนด์ ยัคแม็ง หรือพระยาอภัยราชสยามานุกุลกิจ ชาวเบลเยียม ที่ปรึกษารัฐบาลสยาม บันทึกเหตุการณ์ในวันเกิดเหตุไว้ แปลความได้ว่า

“เวลาหนึ่งทุ่มครึ่ง กัปตันโจนส์ (Captain Jones ราชทูตอังกฤษ) มาที่บ้าน ด้วยอาการกระวนกระวาย บอกข้าพเจ้าว่า ระหว่างที่เดินมาตามถนนสี่ลม ช่วงเวลาหกโมงครึ่งถึงหนึ่งทุ่ม เขาได้ยินเสียงปืนใหญ่ ประมาณ ๔๐-๕๐ ครั้งและมีเสียง

ปืนเล็กอีกมากมาย ซึ่งแน่ชัดว่าเสียงมาจากทางด้านปากน้ำ แต่ข้าพเจ้ากลับไม่ได้ยินอะไรเลย

เราสรุปได้ว่าการต่อสู้คงไม่เป็นผลสำเร็จนัก จึงตกลงใจที่จะไปยังพระบรมมหาราชวัง เราริเริ่มรื้อมาไปด้วยกัน เมื่อเราเข้าไปในวัง ปรากฏว่าที่นั่นเต็มไปด้วยทหาร มีปืนใหญ่กระบอกหนึ่งตั้งอยู่ตรงประตูทางเข้า สนามภายในวังมีพวกข้าหลวง ทหาร และบรรดาข้าราชการอยู่เต็มไปหมด ในหลวงประทับอยู่ในท้องพระโรง กัปตันโจนส์แลเห็นที่จะเข้าไปข้างใน แต่ปรีณซ์ดำรงซึ่งเดินออกมาพบเราได้เชิญให้กัปตันโจนส์เข้าไปด้วย

ในท้องพระโรง เราได้พบว่าบรรดาเสนาบดี ได้เข้าเฝ้าอยู่ก่อนแล้ว ในหลวงประทับอยู่บนโซฟาชั้นเคย องค์มกุฎราชกุมารทรงประทับอยู่เบื้องซ้าย ในหลวงกำลังเสวยพระทัย พระองค์ตรัสกับเราว่า เรือปืนฝรั่งเศสสองลำ แอ่งกองสตันซ์และโคเมต ได้ผ่านแนวป้องกันของเราทั้งหมด รวมทั้งการยิงจากป้อม และบรรดาเรือของเราที่เข้าขัดขวาง ความเสียหายของฝรั่งเศสประกอบด้วยลูกเรือตาย ๓ คน(ภายหลังได้ทราบว่าเป็นสี่) และบาดเจ็บสองคน ส่วนความเสียหายต่อตัวเรื่อนั้น นับว่าน้อยมาก(*Insignificant*) ฝ่ายสยามตาย ๓๑ คน บาดเจ็บ ๓๐ คนส่วนใหญ่เป็นลูกเรือ มีที่ป้อมบ้างเป็นส่วนน้อย ทุกคนในท้องพระโรงนั้น ดูสับสนและท้อใจ

ในหลวงตรัสถามข้าพเจ้าและริชลิว(พระยาชลยุทธฯ)ว่า ข้าพเจ้าคิดว่าอะไรต่อไป ริชลิวเสนอแผนว่า เขาต้องการให้เรือของเราสองลำแล่นเข้าชนเรือปืนฝรั่งเศส ข้าพเจ้าถามว่า แล้วหากปฏิบัติการสำเร็จ แต่สถานการณ์เลวลงล่ะ ข้าพเจ้าย้ำว่า ข้าพเจ้าลังเลที่จะแนะนำให้กระทำตามแผนดังกล่าว แม้จะเห็นว่ามีความสำเร็จก็ตาม แต่ไม่ต้องสงสัยเลยว่าสงครามจะต้องเกิดขึ้นแน่ ไม่ว่าปฏิบัติการนี้ จะสำเร็จหรือล้มเหลว มันหมายถึงเรือฝรั่งเศสจะยิงถล่มบางกอก และพระบรมมหาราชวัง คำตอบของข้าพเจ้าคือ เราต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติหลักเฉียงสถานะศัตรูกับฝรั่งเศส ฝรั่งเศสมีกำลังพอที่จะยิงถล่มบางกอก แต่ข้าพเจ้าเชื่อว่าฝรั่งเศสจะไม่ใช้กำลังส่วนนี้ เนื่องจากจะทำให้สภาวะทางการเมืองและการรักษาภาพคุณธรรมของเขาเลวร้ายลงไป ดังนั้นเราต้องเริ่มต้นจากการประท้วงการฝาดำเนินเข้ามา และการมาประจำสถานีของเรือฝรั่งเศสสองลำนี้ อีก ทั้งต้องประกาศให้ชาวสยามคลายความตระหนก และอยู่ในความสงบ ปาวิร้องขอให้มีการประชุมเจรจาในวันพรุ่งนี้(๑๔) และเขาได้ยื่นหนังสือประท้วงของทางฝ่ายเขา การเจรจาจะมีขึ้นในเวลา ๕ โมงเย็น วันพรุ่งนี้”

(ข้อมูลจาก *Siam's Struggle for Survival, White Lotus*, <http://teenoi.freeforums.org/post13709.html> ,

<http://tatui.prohosts.org/c/c2.php> , <http://www.reurnthai.com/index.php?topic=4197.285;wap2>)

ยุทธนาวีที่ปากน้ำ ร.ศ. ๑๑๒

(<http://www.pantip.com/cafe/wahkor/topic/X12039209/X12039209.html>)

นาย วาริงตัน สไมร์ (Herbert Warrington Smyth) ชาวอังกฤษที่พูดภาษาสยามได้ ผู้เขียนหนังสือเรื่อง Five years in Siam 1891-1898 บันทึกไว้ว่า “ตอนบ่าย ๑๓ กรกฎาคม ๑๘๙๓ ได้ลงเรือใบไปปากน้ำ เพื่อดูสถานการณ์ ขึ้นไปบนเรือมูรธาวิสต์สวดี ซึ่งมีได้เตรียมพร้อมอย่างใด คิดว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น ทหารประจำเรือไม่เคยเห็นการยิงปืนใหญ่เลย เว้นแต่ผู้บังคับการเรือคนเดียว ทหารประจำเรือเป็นคนเกณฑ์ใหม่มาจากท้องถิ่น กระสุนดินปืนก็ไม่เคยรู้จัก ทหารประจำเรือลำอื่น ๆ และประจำป้อมก็คงมีสภาพอย่างเดียวกัน อาวุธประจำเรือมูรธา ๗ มีปืนใหญ่บรรจุปากกระบอก ขนาด ๗๐ ปอนด์หนึ่งกระบอกติดอยู่ทางหัวเรือ มีปืนทองเหลืองสำหรับยิงสลุตสี่กระบอก และปืนกลสองทศกิสห้าลำกล้องหนึ่งกระบอกติดอยู่ที่คาดฟ้าชั้นบนตอนหัวเรือ มีคำสั่งมาว่าให้ทางเรือเตรียมกำลังไอน้ำให้พร้อม เพราะได้ข่าวมาว่าเรือรบฝรั่งเศสจะเข้ามา ทุกคนต่างนึกว่าเป็นเรื่องตลกไม่จริง จากนั้นได้ไปที่ป้อมผีเสื้อสมุทร พบกับผู้บังคับการป้อมซึ่งไม่ทราบว่ามีอะไรเกิดขึ้นที่สันดอน และทหารไม่เคยยิงปืนใหญ่ตอนบ่ายได้ขึ้นรถไฟกลับกรุงเทพฯ ๗ คิดว่าการป้องกันที่ปากน้ำจะไม่แข็งแรงพออย่างที่พระเจ้าแผ่นดินมันพระทัย เรือมูรธาและเรือมกุฎราชกุมารเข้าประจำที่ภายในแนวทิศขวางจอดอยู่ลำละช่องทางผ่าน มีเรือปืนแบบเก่าสองลำ และเรือฝึกอีกหนึ่งลำจอดบริเวณนั้น

ประมาณเวลา ๑๗.๐๐ น. เรือกลไฟไทยนำหนังสือของ ม.ปาวีทูตฝรั่งเศส มาส่งถึงเรือแองคองสตังค์ กัปตันเรือเชย์ขึ้นไปที่ท่าหน้าที่นำร่องบนเรือแองคองสตังค์ น้ำไหลเชี่ยวมาก และฝนทำท่าจะตก ทำให้มีดีค่าเร็วกว่าธรรมดา เรือเชย์เล่นนำหน้า มีเรือแองคองสตังค์และเรือโคเมตตามมา เวลา ๑๘.๓๐ น. พลเรือจัตวา ริชลิเออ สั่งให้ป้อมพระจุลฯ ยังโดยไม่บรรจุกระสุนสองนัดเป็นการเตือน แล้วต่อมายิงอีกหกหรือแปดนัด กระสุน

ตกข้ามหัวเรือฝรั่งเศส เรือฝรั่งเศสจึงยิงตอบ เมื่อเวลา ๑๘.๔๕ น. กระสุนปืนเรือฝรั่งเศสนัดแรก ๆ ตกต่ำลงบนเลน นัดต่อไปตกสูงข้ามป้อมลงไปในป่า กระสุนของไทยนัดที่ ๖ และนัดที่ ๑๑ ถูกที่หมาย นัดที่ ๑๕ ตกที่ดาตฟ้าทะลุหัวเรือกราบขวาของเรือแองคองสตังค์

เมื่อเรือฝรั่งเศสแล่นเข้ามาใกล้แนวกีดขวาง เรือแองคองสตังค์ ออกนำหน้า แล่นเป็นวงกว้าง ๆ ไปทางทิศเหนือ ต่อมาได้แล่นเลี้ยวเข้าไปใกล้เรือทูนไฟ ซึ่ง ณ จุดนี้เป็นมุมอับ ป้อมพระจุลฯยิงไม่ได้ เรือมูรธาฯ ได้ยิงด้วยปืนใหญ่บรรจุปากลำกล้อง ขนาด ๓๐ ปอนด์ ๑ นัด แล้วถอนสมอ โดยที่ไม่มีเวลากลับลำ จึงต้องเดินถอยหลังเต็มตัว เมื่อได้ยิงนัดที่สองออกไปรางปืนก็แตกทำให้หันปืนไม่ได้ เรือมกุฏ และเรือมูรธาฯ มีผู้บังคับการเรือ และต้นกลเป็นชาวยุโรป โดยทหารประจำเรือไม่มีความชำนาญพอ นายทหารยุโรปดังกล่าวจึงต้องทำการเล็งปืนเอง แล้วก็วิ่งขึ้นไปบนสะพานเดินเรือ เพื่อทำการนำเรืออีก ในขณะที่เรือมูรธาฯ และเรือแองคองสตังค์ แล่นเข้าหากัน เรือแองคองสตังค์ ได้สั่งทางเลี้ยวขวาหมด เพื่อให้เรือชนฝั่งแม่น้ำ เรือมูรธาฯ ก็ได้เดินหน้าเต็มตัวและสั่งทางเลี้ยวขวาหมดเพื่อหลบการถูกชน เรือทั้งสองเบียดกันจนกระทั่งเสาธงท้ายของเรือมูรธาฯ หัก เรือมูรธาฯ ถูกยิงด้วยกระสุนปืนเล็กที่ตัวเรือ ๒๑๖ นัด ถูกยิงด้วยกระสุนปืนใหญ่ดินเมลิไนท์ ระเบิดเข้าไปภายในเรือเมื่อตอนที่ผ่านท้ายเรือแองคองสตังค์ ทำให้เกิดรูข้างเรือทางกราบซ้ายโตหลายฟุต และต่ำกว่าแนวน้ำประมาณสามนิ้ว เรือมูรธาฯ ได้เดินหน้าแล้วทอดสมอ เลื่อนปืนใหญ่ไปไว้ทางกราบขวา รวมทั้งเอาน้ำหนักอื่น ๆ มารวมอยู่ด้วย เพื่อถ่วงให้รูทางกราบซ้ายพื้นน้ำจะได้ซ่อมแซมได้สะดวก

เรือมกุฏฯ ถูกยิงมากพอสมควร แต่ยังสามรถแล่นตามเรือฝรั่งเศส เข้ามาจนถึงบางคอแหลม ต่อมาเรือมูรธาฯ ได้แล่นขึ้นมาสมทบ ป้อมผีเสื้อสมุทรมองอะไรไม่ใคร่เห็น เพราะเมื่อเรือฝรั่งเศสแล่นมาถึงสมุทรปราการเป็นเวลาค่ำมืด ยิ่งกันเพียง ๕ นาที จากนั้นเรือฝรั่งเศสก็แล่นเข้ากรุงเทพฯ ในระหว่างยิงต่อสู้กันเรือเซย์ ถูกกระสุนปืนของเรือมูรธาฯ หนึ่งนัดที่ได้แนวน้ำ จึงได้แล่นไปเกยฝั่งตะวันออกของแม่น้ำ.... พลประจำปืนกล เรือมูรธาฯ สามคน ได้ใช้อาวุธของเขอย่างเต็มความสามารถ ฝ่ายฝรั่งเศสมีทหารตาย ๓ คน บาดเจ็บ ๓ คน ฝ่ายไทยมีทหารตาย ๑๕ คน บาดเจ็บ ๒๐ คน ทั้งหมดถูกยิงจากปืนกลบนหอรบของสา และจากปืนเล็กยาวในขณะที่เรือเข้ามาใกล้กัน

พลเรือจัตวา ริชลิเออ ผู้มีหน้าที่อำนวยการป้องกันไม่มีโอกาสได้ทำอะไรมาก เขาเคยเสนอให้จมเรือขวางช่องทางเดินเรือเพิ่มขึ้นอีก แต่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากคณะเสนาบดี ถึงแม้จะเข้าอำนวยการรบด้วยตนเอง แต่ทหารในบังคับบัญชาเป็นคนใหม่ และไม่ได้รับการฝึกเพียงพอ การร้องขอให้จัดเตรียมทุ่นระเบิด และสิ่งอื่น ๆ ก็ประสบแต่ความโศกเศร้า ป้อมที่ปากน้ำเพิ่งสร้างเสร็จ นายทหารชาวยุโรปที่ป้อมอีกสามคน พูดภาษาไทยได้คนเดียว อีกสองคนที่ยืมตัวมาจากกรมแผนที่ เพิ่งเดินทางเข้ามาเมืองไทย และสมัครใจจะมาปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างทำการรบครั้งนี้ นายทหารดังกล่าวนี้ได้สั่งการในแบบที่คนไทยยากจะเข้าใจ นอกจากนี้ก็มีปืนใหญ่สนามหมู่หนึ่งร่วมทำการยิงด้วย แต่กระสุนตกน้ำหมดไม่ถูกเป้าหมายเลย ทหารที่มีส่วนเข้ารบนั้นมิได้รับรับการฝึกเพียงพอ ผู้บังคับการป้อมผีเสื้อสมุทรถูกไล่ให้ออกไปจากป้อมในเย็นวันที่มีการสู้รบกันนั่นเอง ทหาร

ประจำป้อมพระจุลจอมเกล้าก็แสดงความขัดแย้งไม่พอใจ นอกจากนี้ทางกรุงเทพ ฯ ก็ไม่ได้แจ้งเหตุการณ์ให้ทราบว่าจะอย่างไรกัน การบังคับบัญชาจึงหย่อนรวนเร ไม่มีคำสั่งเพิ่มเติม ต่างเกรงจะถูกโจมตีด้านหลังโดยปล่อยให้ต่อสู้โดดเดี่ยว ความวุ่นวายดังกล่าวเกือบถึงขั้นจลาจล พระเจ้าแผ่นดินทรงมีพระสติสุ่มกัมภีรภาพไม่ยอมฟังเสียงหม้ออามาศย์ จึงได้สั่งให้งดการสู้รบ และในวันรุ่งขึ้นก็ได้มีการตกลงให้ทั้งสองฝ่ายยุติการสู้รบ

(<http://203.144.136.10/service/mod/heritage/nation/event112/event114.htm>)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงระทมทุกข์ เสียพระหฤทัยในกรณีร.ศ. ๑๑๒ นี้มาก ถึงกับทรงบันทึกไว้ว่า “ฉันรู้ตัวชัดอยู่ว่า ถ้าความเป็นเอกราชของกรุงสยามได้สุดสิ้นไปเมื่อใด ชีวิตฉันก็คงจะสิ้นสุดไปเมื่อนั้น”

พ.ศ. ๒๔๓๖ มีการตั้ง มหามกุฎราชวิทยาลัย เพื่อจัดการศึกษาของสงฆ์ภิกษุธรรมยุติ และต่อมาที่ตั้ง มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยเพื่อจัดการศึกษาของสงฆ์มหานิกายแล้วพัฒนาต่อมาจนเป็นมหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๔๓๗ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรพรรดิ ทิวงคด้วยไชยราคน้อย ร.๕ ทรงแต่งตั้งให้เจ้าฟ้ามหาจักรพรรดิเป็นสยามมกุฎราชกุมารแทน ขณะที่กำลังทรงศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ

๘ พฤษภาคม ถึง สิงหาคม พ.ศ.๒๔๓๘ ร.๕ เสด็จสิงคโปร์และ ชวาครั้งที่ ๒

พ.ศ. ๒๔๓๘ มีพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล เช่น ตบปาก เจียน มัด 채น้ำ ตอกเล็บ บีบขมับ จำคุก

พ.ศ. ๒๔๔๐ มีการเริ่มกระจายอำนาจให้ประชาชนปกครองตนเองแบบประชาธิปไตย โดยจัดตั้ง” สุขาภิบาล” เพื่อซ่อมถนน เก็บขยะ ป้องกันรักษาโรค เริ่มที่กรุงเทพ และ ทำลอม สมุทรสาคร โดยมีรายได้จากภาษีท้องถิ่น และจัดให้มีการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านโดยเสียงข้างมากของราษฎร

๘.๕.๑๘ ร.๕ เสด็จยุโรปครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๗ เมษายน-๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๐

(ค.ศ. ๑๘๙๗) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ เยือนยุโรปครั้งที่ ๑ จำนวน ๑๕ ประเทศ โดยเรือพระที่นั่งมหาจักรี เพื่อให้ประเทศในยุโรปรู้จักสยามว่ามีใช่เป็นประเทศป่าเถื่อน คือ อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรีย (เวียนนา) อังกฤษ รัสเซีย(เซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก มอสโก) สวีเดน (สตอกโฮล์ม บิสการ์เดน ราอุนดา) เดนมาร์ก (โคเปนเฮเกน) อังกฤษ (ลอนดอน เอ็ดินบะระ) เยอรมนี (โคโลญจ์ แฟรงก์เฟิร์ต เบอร์ลิน) ฮอลแลนด์ (เฮก) เบลเยียม ฝรั่งเศส (ปารีส) สเปน (มาดริด) โปรตุเกส (ลิสบอน) อียิปต์ (อเล็กซานเดรีย สุเอซ)

หนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสพิมพ์พระบรมฉายาลักษณ์ ร.๕ กับพระเจ้าซาร์แห่งรัสเซียเมื่อ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๐

(<http://www.osknetwork.com/modules.php?name=News&file=article&sid=584>)

ระหว่างที่ ร.๕ เสด็จยุโรป สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ระหว่างนั้นมีกาฬโรคระบาดที่เมืองจีน จนต้องห้ามเรือจากซัวเถาเข้ากรุงเทพฯ

๘.๕.๑๕ พายุใหญ่ที่ชายทะเลภาคใต้ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๐ เกิดพายุฝนตกหนักตามชายทะเลฝั่งตะวันตก ท้องตรัง น้ำท่วม ๕ อำเภอ ดูกล้ายทะเล บางตอนน้ำลึก ๓ วา คนและสัตว์ตายมาก

๘.๕.๒๐ ขุดคลองรังสิต พ.ศ. ๒๔๔๓-๒๔๔๘ มีการขุดคลองรังสิตเพื่อทำนาปลูกข้าว โดยวางผังแนวคลองราว ๕๐ สายเป็นตาข่ายรูปสี่เหลี่ยม ดำเนินการโดยบริษัทขุดคลองและคูนาสยาม (Siam Canals, Lands and Irrigation Company) นำโดยพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ออกแบบโดยวิศวกรชาวอิตาลี พังรังสิตนั้น ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดปทุมธานีถึงนครนายก เป็นพื้นที่ดำน้ำท่วมบ่อย สำหรับพักน้ำที่ไหลมาจากทางเหนือก่อนที่จะไหลลงทะเลที่คลองด่าน จังหวัดสมุทรปราการ

เรือใบที่ใช้ในคลองรังสิตสมัย ร.๕ พ.ศ. ๒๔๓๑ (http://www.bygonepics.com/thailand/index_pid)

พ.ศ. ๒๔๔๔(ค.ศ.๑๙๐๑) มาร์โคนี ชาวอิตาลีประดิษฐ์วิทยุที่ส่งกระจายเสียงโดยไม่ต้องใช้สาย

เรือหางแมงป่องหรือเรือแม่ปะที่ใช้คนถ่อในแม่น้ำปิงถึงเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๕๕

(http://www.bygonepics.com/thailand/index_pid)

เรือนแพที่อยุธยา พ.ศ. ๒๔๖๑(http://www.bygonepics.com/thailand/index_pid)

๘.๕.๒๑ เริ่มใช้ธนบัตรในสยาม ระบบการเงินของไทยตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงสุโขทัย ได้ใช้หอยเบี้ย ประทับ (ดินเผาที่มีตราประทับ) เงินพดด้วง ปีกะเบื้อง ต่อมาก็ใช้เหรียญกษาปณ์

หอยเบี้ย

ประทับดินเผา

พดด้วง

(http://www.bot.or.th/Thai/Banknotes/HistoryANdSeriesOfBanknotes/Pages/Evolution_of_Thai_Banknotes.aspx)

พ.ศ. ๒๔๔๕ มีพระราชบัญญัติธนบัตรสยาม ร.ศ. ๑๒๑ กำหนดให้ธนบัตรเป็นเอกสารสำคัญที่ใช้แทนเงิน ธนบัตรชุดแรกของรัฐบาลสยาม พิมพ์หน้าเดียว มีตราแผ่นดินอยู่ด้านบน ไม่มีพระบรมฉายาลักษณ์ พิมพ์ที่บริษัทโทมัสเดอลารู ประเทศอังกฤษ มีอักษรภาษาไทย อังกฤษ จีน และอาหรับ

ธนบัตรสยามรุ่นแรก หน้าเดียว พิมพ์จากบริษัทโทมัส เดอลารู ประเทศอังกฤษ

(http://www.bot.or.th/Thai/Banknotes/HistoryANdSeriesOfBanknotes/Pages/Banknote_Series01.aspx)

๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ เกิดกบฏเงี้ยวที่เมืองแพร่ เนื่องจากพวกเงี้ยว (ไทยใหญ่กลุ่มหนึ่ง อยู่บริเวณแม่น้ำเงี้ยว) ที่บ้านบ่อแก้ว เมืองลอง ถูกตำรวจสยามจากลำปางไปกวาดล้างโจรเงี้ยวที่ชอบมาปล้นสะดม พวกเงี้ยวและตองซู่ ราว ๔๐๐ คนมีพระกาหม่องเป็นหัวหน้าบอกว่าถูกพวกสยามรังแกและเก็บภาษีสูง เข้าปล้นเมืองแพร่ ข้าราชการไชยบูรณ์ (พระยาราชฤทธาสนนท์) ข้าหลวงเมืองแพร่ จับไล่ชาวสยาม แล้วไปปล้นเมืองงาว เชียงคำ พระยาและลำปาง ร้อยเอก แอนด์ เจนเซน ชาวเดนมาร์กที่เป็นครูฝึกตำรวจของสยามถูกเงี้ยวข่มขืนเสียชีวิตขณะขี่ม้าตามข้าศึก ร.๕ ทรงให้ เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสงชูโต) ได้ยกทัพไปปราบพวกเงี้ยวได้สำเร็จ

พ.ศ. ๒๔๔๔ เกิดกบฏพระยาแชกเจ็ดหัวเมืองมลายู เนื่องจากรัฐบาลสยามทำการปฏิรูปการปกครอง รวมอำนาจสู่ศูนย์กลาง ส่งข้าหลวงใหญ่ไปประจำตามระบบเทศาภิบาล เปลี่ยนแปลงวิธีเก็บภาษีฝิ่น เหล้า ที่ดิน และสินค้าส่งออก โดยแบ่งรายได้ครึ่งหนึ่งให้กรุงเทพฯ แทนการให้เจ้าเมืองทั้งหมดเหมือนก่อน ทำให้เจ้าเมือง ปัตตานี ยะหริ่ง รามัน ยะลา สายบุรี และ ระแงะ ไม่พอใจเพราะถูกลิดรอนอำนาจ พระยาวิชิตภักดี (อับดุลกอเดร์ กามารุดดิน) เจ้าผู้ครองนครปัตตานี ถูกจับกุม ส่งตัวไปจำคุกที่พิษณุโลก ต่อมาเมื่อพันโทภักดีได้พวยพุ่งอยู่ในรัฐกลันตัน ชูกรี นักประวัติศาสตร์ปัตตานีบันทึกว่า “ปี พ.ศ. ๒๔๕๕ (ค.ศ. 1902) เป็นปีที่เมืองปัตตานีสถูกละเมิดอำนาจ นั่นคือการสูญเสียอธิปไตยของบรรดารายาและชาวเมืองปัตตานี สิทธิเสรีภาพและความเป็นเอกราชอยู่ใต้อำนาจของพระเจ้ากรุงสยามโดยสิ้นเชิง นับเป็นปีแห่งอัปยศที่สุดในประวัติศาสตร์เมืองปัตตานี”

พ.ศ. ๒๔๔๕ ค.ศ. ๑๙๐๒ มีการสั่งผลิตปืนไรเฟิลเล็กยาวแบบ ร.ศ. ๑๒๑ หรือ Siamese Mauser Type ๔๖ ออกแบบโดยเยอรมัน แต่ผลิตจากโรงงานสรรพาวุธทหารญี่ปุ่น (Koishikawa Arsenal) ๕๐,๐๐๐ กระบอก ต่อมาเมื่อพ.ศ. ๒๕๑๑ ปืนเหล่านี้ล้าสมัยจึงประมูลขายให้นักธุรกิจอเมริกัน ซึ่งได้นำไปดัดแปลงแล้วขายต่อเป็นปืนล่าสัตว์

ปืนเล็กยาว เมาสอร์ ร.ศ.๑๒๑ ผลิตในญี่ปุ่น ศูนย์หลังมีเลขไทย

(http://www.thailandoutdoor.com/GunStory/SiameseMauser/Siamese_Mauser.jpg)

๙.๕.๒๒ แลกหลวงพระบางและจำปาสักกับจันทบุรี และ พระตะบอง เสียมราช กับตราด
 ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๗ สยามจำต้องยกเมืองหลวงพระบาง จำปาสัก และมโนไพร ที่อยู่ฝั่งขวาแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศส เพื่อแลกกับจันทบุรีที่ฝรั่งเศสยึดไว้ ตั้งแต่ คราวเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) แต่ฝรั่งเศสยังยึดเมืองตราดต่อไป จนถึง ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ สยามต้องยกเมืองเสียมราช ศรีโสภณและพระตะบองให้ฝรั่งเศสอีก เพื่อแลกเอาเมืองตราด และด่านซ้าย คืนมาสู่สยาม ฝรั่งเศสถอนกำลังออกไปจากจันทบุรี เมื่อ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๗ และออกจากตราด เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๐

ทหารฝรั่งเศสลงสยามแล้วชักธงฝรั่งเศสขึ้นแทน ในการยึดครองจังหวัดตราดและเกาะกง

ภาพจากหนังสือพิมพ์ ฝรั่งเศส *Le Petit Journal* ฉบับ ๒๖ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๐๕

(<http://www.2bangkok.com/06/Siam1905.jpg>)

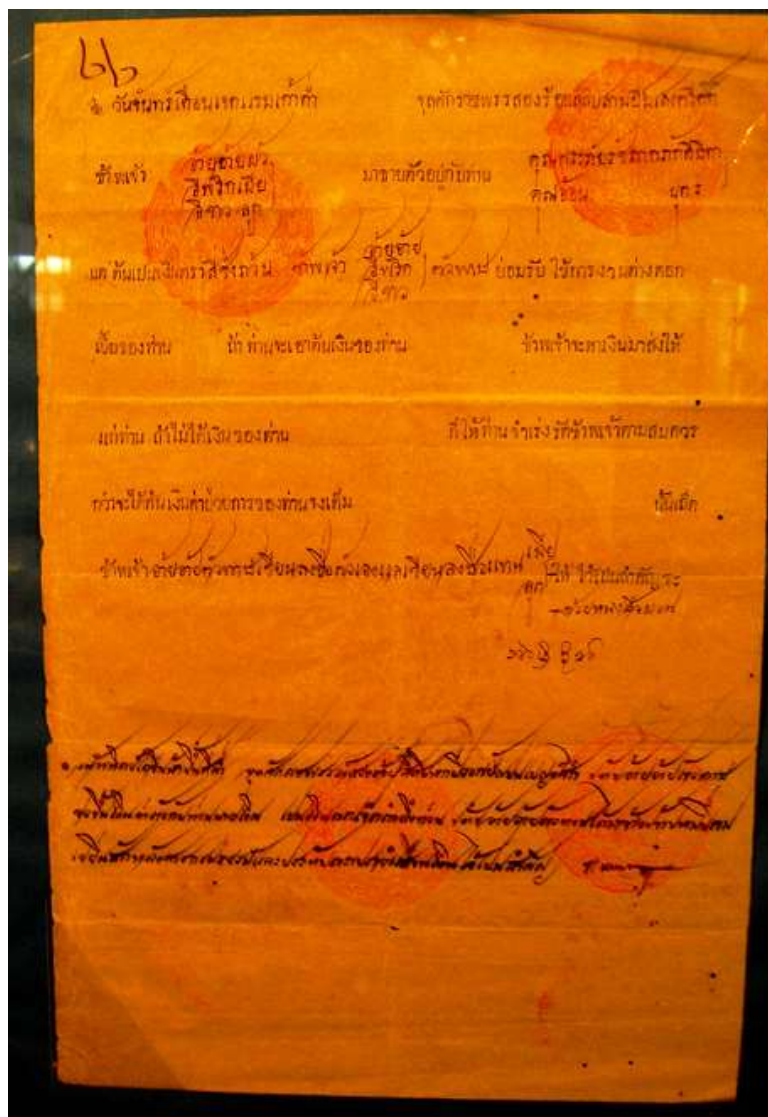
๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๖ เกิดเพลิงไหม้พระพุทธรูปรางค์ปราสาท (ปราสาทพระเทพบิดร) ในพระบรมมหาราชวัง เนื่องจากสายไฟฟ้าลัดวงจร มีการถอดประติมากรรมหน้าต่างประดับมุกออกมาได้ แล้วนำไปติดตั้งที่อุโบสถวัดราชบพิธ

๘.๕.๒๓ การเลิกทาสและไพร่ พ.ศ. ๒๔๔๘ ร.๕ ทรงให้ตรา “พระราชบัญญัติทาส ร.ศ. ๑๒๔” ห้ามซื้อขายคนเป็นทาส และให้เด็กที่เกิดจากพ่อแม่ที่ทาส ไม่ต้องเป็นทาสอีกต่อไป ส่วนผู้ที่เป็นทาสอยู่แล้ว ให้นายเงินลดค่าตัวให้เดือนละ ๔ บาท จนอายุครบ ๒๑ ปีก็จะเป็นอิสระ ลูกทาสที่เป็นไทรุ่นแรกคือผู้ที่เกิดในปีพ.ศ. ๒๔๑๑ อันเป็นปีที่ ร.๕ ขึ้นครองราชย์

ระบบนำคนมาเป็นทาสนั้นมีมาแล้วหลายพันปีในดินแดนแถบเมโสโปเตเมีย กรีก โรมัน อียิปต์ เปอร์เซีย อาหรับ อินเดีย และจีน ในระยะแรกเป็นพวกเชลยแพ้งคราม โดยชาวโรมันได้ทาสมาจาก ซีเรีย กรีซ และอียิปต์ พวกโปรตุเกสและฮอลันดำนำทาสแอฟริกันมาขายในยุโรป โดยให้ชาวแอฟริกันบางพวกออกไปล่าหรือซื้อคนจากถิ่นอื่นมาขาย สหรัฐอเมริกานำทาสจากแอฟริกาไปปลูกฝ้ายทางภาคใต้จนมีการเลิกทาสโดยประธานาธิบดีลินคอล์น เกิดสงครามกลางเมืองทำให้คนตายไปมาก

ส่วนในสยามนั้น มีทาสมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แบ่งเป็น ๗ ประเภทคือ ๑.ทาสสินไถ่(ขายตัวหรือขายลูกเมีย ๒.ทาสในเรือนเบี้ย (เกิดจากแม่ที่เป็นทาส) ๓.ทาสมรดก (ได้จากมรดกของนายทาส) ๔.ทาสท่านให้ (นายทาสยกให้) ๕.ทาสช่วยจากทัณฑ์โทษ (ช่วยจ่ายค่าปรับ) ๖.ทาสอดหยาก และ ๗.ทาสเชลยศึก (ทาสเชลยไถ่ถอนตัวเองไม่ได้)

ทาสในสยามสมัยโบราณจะเป็นอิสระได้โดย ๑.หาเงินมาไถ่ถอน ๒. นายทาสอนุญาตให้บวชเป็นพระสงฆ์ ๓.นายทาสให้ไปสงครามถูกจับเป็นเชลยแล้วหนีออกมาได้ ๔. แต่งงานกับนายทาสหรือลูกหลานของนายทาส ๕.นายทาสก่อกบฏ

หนังสือสัญญาขายตัวเป็นทาส พ.ศ. ๒๔๒๔ (ถ่ายจากบ้านพิพิธภัณฑ)

คำว่าไพร่ในอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์นั้น หมายถึงพลเมืองสามัญชนหรือประชาชนคนธรรมดาทั่วไปที่มีใช้ทาสหรือมุลนาย ที่มีอิสระในการประกอบอาชีพ โดยพลเมืองทุกคนเป็นคนของแผ่นดิน ต้องขึ้นทะเบียนกับกรมพระสุรัสวดี (สัสดี) ไว้ ชายฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหารเพื่อป้องกันประเทศ และจะต้องสักเครื่องหมายเรียกว่า “สักเลก” เพื่อแจ้งสังกัดที่ท้องแขวนหรือข้อมือ แบ่งเป็น ๓ ประเภทคือ ๑.ไพร่หลวง คือคนสังกัดวังหลวง ที่ต้องมาทำงานให้ทางราชการ ตามระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ปีละ ๖ เดือนหรือเดือนเว้นเดือน เช่น ออกรบ ชูดคลอง สร้างถนน ซ่อมวัดหรือกำแพงเมือง อยู่เวรยาม จับโจร ๒.ไพร่สม คือคนที่กษัตริย์มอบให้แก่มุลนายและขุนนาง เพื่อรับใช้ทำงานต่างๆตามคำสั่ง ๓.ไพร่ส่วย คือ คนที่ไม่อยากมาทำงานเป็นไพร่หลวงหรือไพร่สม โดยส่งเงิน เดือนละ ๔ ถึง ๖ บาท หรือส่งสิ่งของ เช่น ข้าว ผาง ครั่ง ดีบุก หรือหญ้าเลี้ยงช้าง ที่เรียกว่าส่วยมาแทน

พ.ศ. ๒๔๔๘ มีการยกเลิกระบบไพร่อย่างเป็นทางการ ในสมัย ร.๕ โดยออกพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ร.ศ. ๑๒๔ และระบบภาษีอากรมาใช้ตามแบบต่างประเทศ โดยทหารเกณฑ์นั้นได้รับเงินเดือน ซึ่งต่างกับไพร่ที่ต้องทำงานหรือส่งส่วยโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน

๘.๕.๒๔ อุโมงค์ขุนตาน พ.ศ. ๒๔๕๐ มีการเริ่มเจาะอุโมงค์รถไฟสายเหนือ ที่เขาขุนตาน จ.ลำปาง ยาว ๑.๓๕๒ กิโลเมตร ควบคุมโดยวิศวกรเยอรมันและทหารช่างของไทย ใช้เวลาสร้าง ๑๑ ปี วิธีก่อสร้างเริ่มด้วยการเจาะรูเล็กๆ โดยสว่าน หรือใช้แรงคนตอกสกัด เมื่อมีรูลึกจึงเอาดินระเบิดฝังในรู แล้วระเบิดให้เป็นอุโมงค์ใหญ่ ถ้าหินใหญ่มากไม่สะดวกในการระเบิด ก็ใช้วิธีสูมไฟให้หินร้อนจัดแล้วรดน้ำ หินนั้นจะแตกเป็นเสี่ยงๆ รถไฟไปถึงลำปางเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ และถึงเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔

อุโมงค์รถไฟขุนตาน (http://olparticle.blogspot.com/2006_12_01_archive.html)

<http://portal.rotfaithai.com/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=2025&start=190>)

๘.๕.๒๕ ร.๕ เสด็จฯ ยุโรปครั้งที่ ๒ (๒๗ มีนาคม – ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐)

เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และรักษาพระโรคโลหิตจาง ที่ประเทศเยอรมนี กับแพทย์ชาวยุโรป เสด็จฯ จากกรุงเทพฯ เมื่อ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยเรือพระที่นั่งมหาจักรีถึงสิงคโปร์ แล้วเสด็จฯ โดยเรือเยอรมัน ชื่อ “ซัคเซน” ถึงเมืองเจนัว ประเทศอิตาลี แล้วเสด็จฯ ไปยังหลายประเทศในยุโรป เสด็จฯ กลับจากเมืองเนเปิลส์ อิตาลี โดยเรือ “พม่า” จากอิตาลีถึงคลองสุเอซ ต่อด้วยเรือ “ซัคเซน” ถึงปารีส แล้วประทับเรือพระที่นั่งมหาจักรี กลับถึงกรุงเทพฯ เมื่อ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐ ระหว่างเสด็จฯ ๗ เดือน ๒๑ วัน ร.๕ ได้ทรงบันทึกเหตุการณ์ไว้ในพระราชหัตถเลขา ๔๓ ฉบับที่ส่งมาถึงสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่าง กรมขุนอุทัยธานี พระราชธิดาองค์ที่ ๓ ซึ่งทรงเป็นราชเลขานุการนิพนธ์ ต่อมาพิมพ์เป็นหนังสือพระราชนิพนธ์ “ไกลบ้าน”

พระราชนิพนธ์ ไกลบ้าน (http://tumtoilet3.tarad.com/product.detail_0_th_1351604)

๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ ร.๕ เสด็จฯ ไปบำเพ็ญพระราชกุศลถวายพระมหากษัตริราชสมัญ

อยุธยา ที่บริเวณพระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท พระนครศรีอยุธยา มีมหรสพแบบโบราณสมโภช

คลองโอ่งอ่างในกรุงเทพฯเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ (<http://2bangkok.com/news051.shtml>)

พ.ศ. ๒๔๕๑ มีการปฏิรูปกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับนานาประเทศ โดยยึดหลักสากลว่า ความผิดทางอาญาจะไม่เกิดขึ้นหากปราศจากข้อกฎหมายที่บังคับใช้ในขณะที่นั้น

๘.๕.๒๖ เสียไพรบุรีให้อังกฤษ พ.ศ. ๒๔๕๑ สยามเสียดินแดน กลันตัน ตรัง กานู ไทรบุรี (เคดาห์) และปะลิส (เปอร์ลิส) รวมทั้งเกาะลังกาวิ และราห์มันตอนใต้ (ที่สยามได้มาเป็นเมืองขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ พ.ศ. ๒๓๒๘) ให้อังกฤษ เพราะสยามมีปัญหาเกี่ยวกับสุลต่านรัฐต่างๆที่ต้องการเป็นอิสระ โดยแลกกับการยกเลิกสิทธินอกอาณาเขตของคนในบังคับอังกฤษและอังกฤษให้เงินกู้สร้างทางรถไฟสายใต้ แต่สยามไม่ยอมให้สตูล ปัตตานี ยะลา และเกาะตะรุเตา เพราะมีคนไทยอยู่มาก ในครั้งนั้น อังกฤษเตรียมจะรวมอำเภอดากใบเข้าไปในเขตกลันตันด้วย แต่ฝ่ายสยามอ้างว่า วัดชลธาราสিংเห ที่เป็นวัดพุทธ สร้างในสมัย ร ๔ เป็นที่รวมจิตใจชาวพุทธ ดังนั้นอังกฤษจึงยอมให้ดากใบอยู่ในสยาม

๘.๕.๒๗ สร้างพระที่นั่งอนันตสมาคมและพระบรมรูปทรงม้า พ.ศ. ๒๔๕๑ มีการสร้างพระที่นั่งอนันตสมาคม โดยเจ้าพระยามรราช(ปั้น สุขุม) เป็นแม่กองก่อสร้าง ออกแบบโดยสถาปนิกวิศวกรชาวอิตาลีเลียนชื่อ ริกอตติ (Annibale Rigotti) ตามาโย (Mario Tamagno) อัลเลกรี (Carlo Allegri) และ กอลโล (Emilio Giovanni Gallo) เขียนภาพประวัติราชวงศ์จักรี โดย คินี (Galileo Chini) และ ริโกลี (Carlo Rigoli) ใช้เวลาสร้าง ๘ ปี เสร็จในสมัยรัชกาลที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๕ การก่อสร้างพระที่นั่งอนันตสมาคมนั้นเป็นงานที่ยากยิ่ง เพราะต้องสร้างอาคารที่มีน้ำหนักมากบนดินโคลนอ่อนของกรุงเทพฯ วิศวกรออกแบบให้อาคารลอยอยู่บนฐานแพคอนกรีต (floating Caissons) คล้ายวิธีก่อสร้างของไทยโบราณที่ใช้ท่อนซุงวางเรียงได้อาคารใหญ่ พระที่นั่ง

นี้เป็นแบบสถาปัตยกรรมเรอเนซอง ของยุโรป ทำนองแบบวิหารซานปีเอโตร San Pietro ที่กรุงวาติกัน และวิหารซูเปอร์การ์ (Basilica di Superga) ทางเหนือของเมืองตูริน หินอ่อนสีขาวที่ใช้สั่งมาจากเมือง คาราร่า (Carrara) ในแคว้นทัสคานี (Tuscany) ประเทศอิตาลี ค่าก่อสร้างราว ๑๕ ล้านบาท

พระที่นั่งอนันตสมาคมนี้เป็นอาคารเสริมเหล็ก ฐานรากเดิมเป็นเข็มเจาะโดยใช้ลูกตุ้มขนาด ๒ ตัน กระทุ้งลงในดิน ทำให้เกิดรูนำลงในดิน ใช้ปลอกเหล็กใส่ลงในดินต่อกัน โดยต่อกันด้วยเกลียว ต่อมาได้เกิดการทรุดตัวลงทั้งอาคาร และ เกิดรอยร้าวที่ผนังขณะก่อสร้างยังไม่เสร็จ แต่ได้มีการแก้ไขโดยการขุดดินออก เพื่อทำฐานแผ่ (Floating Foundation) ลักษณะคล้ายเรือลอยอยู่ในน้ำ ดินที่ขุดออกนำไปไว้ที่เขาดินวนา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ เกิดน้ำรั่วเข้าไปเต็มห้องใต้ดิน และทรุดตัวลง ราว ๑ เมตรจากระดับที่สร้างเดิม และทรุดต่อเนื่องเดือนละประมาณ ๑ มิลลิเมตร ทำให้เกิดการแตกร้าวและหินอ่อนหลุดร่วงหลายแห่ง

มหาวิหารซานปีเอโตรที่กรุงวาติกัน

วิหารซูเปอร์การ์ ใกล้เมืองตูริน อิตาลี

(www.museumrome.coms, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Basilica_di_Superga.jpg)

พระที่นั่งอนันตสมาคม (<http://www.reurnthai.com/index.php?topic=3566.15>,

<http://portal.rotfaithai.com/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=3782&postdays=0&postorder=asc&start=70>)

พระบรมรูปทรงม้า เป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ประชาชนสร้างถวายในโอกาสพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ครองราชย์ครบ ๔๐ ปี พ.ศ. ๒๔๕๑ หล่อด้วยทองบรอนซ์ที่โรงหล่อบริษัท ชูชเชอร์ เฟรส ฟองเดอร์ (SUSSE FRES FONDEURS) ในกรุงปารีส โดยได้แบบอย่างมาจากอนุสาวรีย์พระเจ้าหลุยส์ ๑๔ ที่หน้าพระราชวังแวร์ซาย ประเทศฝรั่งเศส

ร.๕.๒๘ สร้างวัดเบญจมบพิตร ร.๕ ทรงซื้อที่ดิน ระหว่างคลองสามเสนกับคลองผดุงกรุงเกษม ตามราคาจากราษฎร ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ทรงสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงออกแบบก่อสร้างพระอุโบสถ มีวิสูตรและสถาปนิกชาวอิตาลีดำเนินการด้วย หินอ่อนทั้งหมดจากเมืองคาร์รารา (Carrara) ประเทศอิตาลี ชื้อจากห้างโนวี ยัวสเปเป้ (Novi Guiseppe) เมืองเจนัว (Genoa)

วัดเบญจมบพิตรขณะกำลังก่อสร้าง สมัย ร.๕ มีการใช้ช้างลากวัสดุก่อสร้าง

(<http://www.junghoo.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=48372&Ntype=5>)

มีสิ่งก่อสร้างหลายแห่งในกรุงเทพฯ ที่ออกแบบโดยสถาปนิกชาวอิตาลีสมัยรัชกาลที่ ๕ เช่น ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งมีรูปร่างคล้ายกับอาคาร Ca'd'Oro ที่เมืองเวนิส ประเทศอิตาลี

ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล

ตึก Ca'd'Oro เมืองเวนิส ประเทศอิตาลี

(http://v19.nonxt8.c.bigcache.googleapis.com/static.panoramio.com/photos/original/42653458.jpg?redirect_counter=1,

http://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:Venezia_Palazzo_Giusti_e_Ca'_d'Oro_001.JPG)

หลังจากพี่น้องตระกูลไรท์ทำการบิน โดยเครื่องบินที่ใช้เครื่องยนต์เป็นครั้งแรกของโลกที่สหรัฐอเมริกาแล้ว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ (ค.ศ. ๑๙๐๓) ต่อมาเมื่อ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๓ ชาวเบลเยียมชื่อวัน เดน บอร์น (Charles van den Born) ได้นำเครื่องบินปีกสองชั้น แบบ ฟาร์มัง ๔ (Farman IV) ซึ่งถอดออกเป็น ๗ ชิ้นแล้วส่งมาทางเรือ เครื่องบินดังกล่าวใช้เครื่องยนต์ลูกสูบหมุนแบบโนม (Gnome Rotary Engine) ขนาด ๕๐ แรงม้า ๒ เครื่อง ใบพัด ๓ ชุด มาแสดงการบินที่ราชกรีฑาสโมสร กรุงเทพฯ

การแสดงการบินครั้งแรกในสยาม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓

(<http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=aquarius&month=05-2008&date=08&group=14&gblog=3>)

๑๘ เมษายน-๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ ดาวหางฮัลเลย์ (Halley) ปรากฏบนท้องฟ้า ประชาชนเกรงจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้น

วันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต ด้วยโรคพระวัณโรค (ไต) พิกุล ขณะพระชนมายุ ๕๘ พรรษา รวมเวลาครองราชย์ ๔๒ ปี ทรงมีพระมเหสีและเจ้าจอมรวม ๕๒ พระองค์ ทรงมีราชโอรส ราชธิดา ๑๓ พระองค์

เมื่อ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ องค์การยูเนสโกได้ยกย่องให้เอกสารสำคัญสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งบันทึกการปฏิรูปการบริหารปกครองในประเทศไทยระหว่างพ.ศ. ๒๔๑๑-๑๔๕๓ เป็นมรดกความทรงจำของโลก(Memory of the World) ประกอบด้วยเอกสาร จำนวน ๘๐๐,๐๐๐ แผ่น เก็บรักษาอยู่ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จำแนกได้ ๘ กลุ่มคือ ๑.ระบบการจัดการศึกษา ๒.ระบบการสาธารณสุข ๓.การปรับปรุงสาธารณูปโภค ๔.ระบบคมนาคม ๕.ระบบการบริหารราชการ ๖.ปฏิรูประบบเศรษฐกิจ ๗.ระบบประปา ไฟฟ้า และ ๘.พระอัจฉริยภาพด้านวรรณกรรม เรื่องที่สำคัญในเอกสารดังกล่าวเกี่ยวกับ การเลิกทาสด้วยกฎหมายอย่างสันติวิธี ต่อต้านการพนัน ตั้งโรงเรียนสำหรับประชาชน พัฒนาคณะสงฆ์ เพิ่มผลผลิตการเกษตร เศรษฐศาสตร์ การตลาด และการก่อตั้งสถาบันการเงิน ซึ่งทำให้สยามสามารถดำรงความเป็นเอกราชอยู่ได้ ท่ามกลางการล่าอาณานิคมของประเทศตะวันตก

เอกสารสำคัญสมัย ร.๕ ที่ได้รับยกย่องเป็นมรดกความทรงจำโลก

(<http://www.komchadluek.net/2007/02/07/images/6611546low.jpg>, www.hilight.kapook.com/view.php?id=7050)

บทที่ ๙

สมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๖ ถึงรัชกาลที่ ๘

(พ.ศ. ๒๔๕๓- ๒๔๘๘)

ในช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ ๖ ถึงรัชกาลที่ ๘ มีความสับสนวุ่นวายและปัญหาทางการเมืองเกิดขึ้นมาก มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การยึดอำนาจหลายครั้ง เข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ เกิดยุทธนาวีกับฝรั่งเศสที่ เกาะช้าง และเข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนสยามเกือบเป็นผู้แพ้สงคราม

๕.๑ สมัยรัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๔๖๘)

สมัยรัชกาลที่ ๖ มีการตั้งกองเสือป่าและลูกเสือ ขยายโรงเรียนไปตามจังหวัดต่างๆ เปิดเดินรถไฟถึง เชียงใหม่และสิงคโปร์ ซื้อเรือรบพระร่วง ประกาศสงครามกับเยอรมันในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ส่งเสริมการ ละครและวรรณคดี ตั้งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ก่อตั้งบริษัทปูนซิเมนต์ไทย

๕.๑.๑ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ สมเด็จพระ

บรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ขึ้นครองราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว

พระบรมฉายาลักษณ์ร.๖ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ๒๘ พฤศจิกายนพ.ศ. ๒๔๕๓

(<http://www.soravij.com/rama6.html>)

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ประสูติเมื่อ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๓ ต่อมาพ.ศ. ๒๔๓๖ หลังจากเกิดเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ กับฝรั่งเศสเพียง ๑ เดือน ก็เสด็จไปทรงศึกษาในประเทศอังกฤษเป็นเวลา ๕ ปี โดยทรงศึกษาวิชาทหารบกที่โรงเรียนแซนด์เฮิสต์ และวิชาพลเรือนที่มหาวิทยาลัย ออกซฟอร์ด เมื่อเสด็จกลับมาในพ.ศ. ๒๔๔๕ ได้ทรงทำงานที่สำคัญ เช่นผู้บังคับการกรมทหารมหาดเล็ก และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ระหว่างที่ ร.๕ เสด็จยุโรปครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๕๐

พระปรมภิไธยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ตามที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา คือ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธ เอกอรรคมหาบุรุษบรมนราธิราช พินิตประชานารถมหาสมมตวงษ์ อติศัณยพงษ์วิมลรัตนวรชาติดิยราชนิโครดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสังสุทธเคราะห์ จักรีบรมนารถ จุฬาลงกรณราชวรางกูร บรมมกุฎนเรนทร์สูรสันตติวงษ์วิสิฐ สุสาธิตบุรพาธิการ อุดุลยภุชญา ภินิหารอติเรกบุญฤทธิ์ รัษฎลักษณะวิจิตรโสภาคยสรรพางค์ มหาชโนตมะมงคลประณต บาทบงกชยุคล ประสิทธิ สรรพศุภผลอุดมบรมสุขุมालย์ ทิพยเทพาวตารไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ บูริมศักดิ์ สมญาเทพทวาราวดี ศรีมหาบุรุษสุตสมบัติ เสนางคนิกรรัตนอัศวโกศล ประพนธปริชามัทธสมาจาร บริบูรณ์คุณ สารสยามาทินครวรุตเมกราชดิลก มหาปรีวารนายกอนันต มหันตวรฤทธิเดช สรรพวิเศษสิรินธร บรมชนกาศิ ครสมมต ประสิทธิวรยศมโหดมบรมราชสมบัติ นพปฎลเศวตฉัตรดิฉัตร ศิริรัตโนปลักษณ มหาบรมราชาภิเศ กาลิสิต สรรพทศทิศวิไชย สกลมไหศวรรยมหาสวามินทร์ มหเศรษฐมหินทรมหารามาราชวโรดม บรมนารถ ชาติอาชาวไศรย พุทธาภิไธยรัตนสรณารักษ์ อุดุลยศักดิ์ อรรคนเรศรามาชิบดี เมตตากฤณาสีตลหุไทย อนโณปมัย

บุญการ สกลไพศาลมหารัชฎาธิเบนท์ ปรมณทรธรรมิกมหาราชธิดา บรมนารถพิตร พระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว

๕.๑.๒ การวิวาทระหว่างทหารเนื่องจากแม่ค้า เมื่อพ.ศ. ๒๔๕๒ ตอนปลายรัชสมัย ร.๕
ได้เกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่างทหารจากกรมทหารราบที่ ๑ ซึ่งอยู่เชิงสะพานมัทวาน กับพวกมหาดเล็กบาง
คนของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สาเหตุของการวิวาท เพราะเรื่องการจับผู้หญิงแม่ค้า
ขายหมากในงานวัด ทหารราบผู้ไม่ได้จึงไปตามเพื่อนนำโดย ร.อ.โสม มารุมตีทหารมหาดเล็กที่หน้าประตูวังปา
รูกวันซึ่งเป็นที่พักของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ต่อมามีการลงโทษตามจารีตนครบาล เขียนหลัง ร.อ.
โสมและเพื่อนอีก ๕ คน จนสลบกลางสนามในศาลาว่าการกระทรวงกลาโหม สร้างความไม่พอใจแก่พวก
นักเรียนนายร้อยทหารบกเพราะถูกหลอ่เกียรติ แต่ผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยคือสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ฯทรง
ปล่อยจนเรื่องสงบ แต่ก็ยังมีความแค้นฝังใจ เรื่องนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่น่ามาสู่การกบฏของทหารหนุ่ม ร.ศ.
๑๓๐ พ.ศ. ๒๔๕๔ อีก ๒ ปีต่อมา

พ.ศ. ๒๔๕๓ มีการสร้างโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยแทนการสร้างวัดประจำรัชกาลที่ ๖ เพราะมี
วัดอยู่มากแล้ว

๕.๑.๓ การก่อตั้งกิจการเสือป่าและลูกเสือในประเทศไทย ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ร.
๖ ทรงตั้งกองเสือป่าขึ้นเพื่อฝึกข้าราชการและประชาชนให้เป็นกำลังของชาติยามคับขัน และทรงตั้งกองลูกเสือ
ขึ้น เมื่อ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ เพื่อฝึกเยาวชนให้รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ
และปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ นับเป็นประเทศที่ ๓ ของโลกที่ตั้งกองลูกเสือ หลังจากที่ยังอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา
ได้ตั้งมาก่อน ตามแนวของ ลอร์ด เบเดน โพเอล แห่งอังกฤษ และประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้งของ
องค์กรลูกเสือโลก

ร.๖ ระหว่างการซ้อมรบเสือป่า ที่ค่ายหลวงบ้านไร่ อ.โพธาราม เมื่อ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๖๒

บุคคลที่อยู่ด้านหลังสวมหมวกหนีบขาสุดในภาพคือ นักเรียนเสือป่า หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

(<http://www.reurnthai.com/index.php?topic=147>)

กิจการเสือป่านั้นคืออาสาสมัครประชาชนที่มีได้เป็นทหาร ทำหน้าที่ช่วยทหาร ในการสอดแนมและลาดตระเวน กองกำลังรักษาดินแดนแบบเสือป่า หรือ Home Guard นี้ เป็นกำลังสำคัญในการปกป้องประเทศ อังกฤษ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

ปืนพระรามหก เป็นปืนไรเฟิล ลิ เอ็นฟิลด์ SMLE No.1 Mk.3 ยิงได้ครั้งละ ๑๐ นัด ผลิตโดยโรงงาน B.S.A. (Birmingham Small Arm Co.) ของอังกฤษ ซื้อมาใช้ในกิจการเสือป่าสยาม ๑๐,๐๐๐ กระบอก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ มีตราเสือป่าและอักษรไทยเขียนว่า “แบบพระราม ๖” ปัจจุบันปืนหมายเลข ๑ ในรูป เก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวัง ปืนรุ่นนี้ทางการได้ขายทอดตลาดไปต่างประเทศเมื่อ ๓๐ ปีก่อนนี้เพราะล้าสมัย (<http://www.thailandoutdoor.com/GunStory/Rama6/rama6.html>)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงศึกษาวิชาทหารจากอังกฤษ ทรงผ่านเหตุการณ์สู้รบกับฝรั่งเศสที่ปากน้ำ คราวร.ศ. ๑๑๒ ก่อนที่จะเสด็จไปศึกษาต่างประเทศ ทรงทราบเรื่องที่ฝรั่งเศสยึดเวียดนาม อังกฤษยึดอินโดจีนกับพม่า และ ฮอลันดายึดอินโดนีเซีย หากชาติมหาอำนาจจะส่งทหารบุกเข้ายึดกรุงเทพฯ บ้าง กองทัพไทยที่มีทหารและอาวุธไม่ดึกนักก็คงจะสู้ได้ไม่กี่วันเท่านั้น ดังนั้นจึงทรงระงับการสร้างพระราชวังจันทร์เกษม ในกรุงเทพฯ (ที่ตั้งกระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน) ซึ่งได้รับพระราชทานที่ดินจาก ร.๕ แล้วทรงนำเงินพระราชทานไปสร้างพระราชวังสนามจันทร์ที่นครปฐม ทั้งยังทรงสร้างหน่วยเสือป่า จากประชาชนในพื้นที่ไว้เป็นพรรคพวก ทรงสร้างละครปลุกใจให้รักชาติ ทรงสร้างค่ายหลวงเรียงรายเป็นระยะๆ ตั้งแต่ คลองตาลด โพธาราม บ้านโป่ง จนถึง หาดเจ้าสำราญ เพชรบุรี มีการตัดถนนทรงพลเชื่อมระหว่างพระราชวังสนามจันทร์กับจ.ราชบุรี แต่เส้นทางระหว่างกรุงเทพฯ กับนครปฐมกลับไม่พัฒนาจนสำหรับรถยนต์ ให้ใช้แต่ทางรถไฟเท่านั้น มหาเล็กใกล้ชิดพระองค์ท่านคนหนึ่งเล่าว่า หากเกิดเหตุคับขันเช่นในร.ศ. ๑๑๒ ก็จะใช้พระราชวังสนามจันทร์เป็นที่มั่น เพราะชัยภูมิบริเวณมณฑลนครไชยศรีและราชบุรีนั้นเต็มไปด้วยแม่น้ำลำคลอง หากถอดรางรถไฟออกเสีย ข้ามศึกก็ต้องไปทางลำน้ำ ซึ่งจะสะดวกในการซุ่มโจมตี และหากข้ามศึกจะยกพลขึ้นบกจากเรือรบในพื้นที่จ.สมุทรสาคร สมุทรสงคราม หรือ เพชรบุรี ก็ทำไม่ได้เพราะชายหาดแถบนั้นส่วนใหญ่เป็นดินเลนโคลน หากจะยกทัพข้ามมาทางด้านเจ็ดยี่สามองค์ก็ต้องผจญกับความยากลำบากของพื้นที่

๕.๑.๔ ใช้พุทธศักราชแทนจุลศักราช ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๕ (ค.ศ. ๑๙๑๒) มีการเริ่มใช้พุทธศักราชแทนจุลศักราชและรัตนโกสินทรศก แต่เปลี่ยนศักราชในวันที่ ๑ เมษายน เพราะรัตนโกสินทรศกนั้นไม่สะดวกในการเทียบประวัติศาสตร์ ส่วนจุลศักราชนั้นก็เป็นการนับปีแบบพม่า ซึ่งใช้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา (สมัยสุโขทัยใช้มหาศักราช ตามแบบเขมร)

๕.๑.๕ กบฏ ร.ศ. ๑๓๐ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ มีการปฏิวัติล้มล้างราชวงศ์ชิงในประเทศจีน จักรพรรดิปู้ยี่รัชทายาทของพระนางซูสีไทเฮา ถูกบังคับให้สละราชสมบัติ และก่อตั้งสาธารณรัฐจีนในพ.ศ. ๒๔๕๕ โดยดร.ซุนยัตเซ็นเป็นประธานาธิบดี

พ.ศ. ๒๔๕๕ เริ่มจัดงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ๒๕๔๖ ตั้งโรงเรียนเพาะช่าง

พ.ศ. ๒๔๕๕ มีการจับกุมกลุ่มกบฏ ร.ศ. ๑๓๐ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นทหาร และนักกฎหมายหนุ่มราว ๑๐๐ คน วางแผนปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๕ แล้วจะยกให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถเป็นพระมหากษัตริย์แทน แต่ความลับรั่วไหลเพราะผู้ร่วมงานคนหนึ่ง ซึ่งถูกจับสลากรให้เป็นคนลอบปลงพระชนม์ ร.๖ ที่สถานีรถไฟบางกอกน้อยเมื่อเสด็จจากนครปฐม ได้นำความไป

ปรึกษาผู้บังคับบัญชา เมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถทรงทราบ ทรงรีบไปเฝ้า ร.๖ แล้วจับกุมกลุ่มกบฏได้ ศาลทหารพิพากษาประหารชีวิต รอ.เหล็ง ศรีจันทร์ รท.จรรยา ฦ บางช้าง รต.เจือ ศิลาสันน์ แต่มีการลดหย่อนโทษ และปล่อยตัวในพิธีฉัตรมงคล พ.ศ.๒๔๖๗ ต่อมาผู้ที่ถูกลงโทษในกรณีกบฏ.ศ. ๑๓๐ นี้ บางคนยังเข้าร่วมในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ อีก เช่น ร.ท.จรรยา ฦ บางช้าง และ ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์ สาเหตุส่วนตัวของผู้ก่อการ คือความไม่พอใจต่อข้าราชการฝ่ายในและพระบรมวงศานุวงศ์ที่ใกล้ชิดพระเจ้าอยู่หัว และบางคนรู้สึกว่าการปล้ำซึ่งส่วนใหญ่เป็นพลเรือนนั้นเป็นคู่แข่งของทหาร นอกจากนั้นยังมีความคับแค้นที่สะสมมาจากการที่นายทหารเคยถูกเขียนในศาลาว่าการกลาโหมเนื่องจากวิวาทกับพวกมหาดเล็กรักษาพระองค์ เมื่อพ.ศ. ๒๔๕๒ และการล้มล้างระบอบกษัตริย์ในประเทศจีนด้วย เมื่อได้จับกุมพวกกบฏได้หมดแล้ว เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ทรงขอลาออกจากตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เนื่องจากพวกกบฏหลายคนเป็นศิษย์ของพระองค์ แต่ ร.๖ ทรงไม่อนุญาต

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปรารภในเรื่องนี้ว่า "...ตัวเราเวลานี้ตกอยู่ในที่ลำบาก ยากที่จะรู้ว่าภัยอันตรายจะมาถึงตัวเวลาใด เพราะเรารู้สึกประหนึ่งว่าเป็นตัวคนเดียว หากพวกพ้องมิได้ ถ้าที่เป็นพวกพ้องก็พะเอินเป็นผู้ที่อยู่ในตำแหน่งอันหาอำนาจมิได้"

๕.๑.๖ จัดพิมพ์พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้มีการพิมพ์พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นครั้งแรก กล่าวความตั้งแต่สร้างกรุงศรีอยุธยาจนถึงรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

๕.๑.๗ บูรณะพระร่วงโรจน์ฤทธิ์ พ.ศ. ๒๔๕๖ ร.๖ ทรงให้อัญเชิญชิ้นส่วนพระเศียร พระหัตถ์และพระบาทของพระพุทธรูปชำรุดจากเมืองศรีสัชนาลัย นำมาหล่อซ่อมแซม พระราชทานนามว่า พระร่วงโรจน์ฤทธิ์ แล้วอัญเชิญโดยรถไฟไปไว้ที่หน้าพระปฐมเจดีย์ นครปฐม

พระร่วงโรจนฤทธิ์

๕.๑.๘ นามสกุล แต่ก่อนนี้คนไทยไม่มีนามสกุล เวลาที่จะอ้างอิงบุคคลต้องอ้างว่าเป็นลูกหลานใคร เช่น นายดำ ลูกนายแดง หลานนายเขียว หรือบอกอาชีพ เช่น นายขาวช่างตีเหล็ก นายพรานบัว ฯลฯ พ.ศ. ๒๔๕๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงให้ตราพระราชบัญญัตินามสกุล ตามแบบสากล และได้ทรงตั้งนามสกุลพระราชทานจำนวน ๖,๔๓๒ นามสกุล

๕.๑.๙ สยามกับสงครามโลกครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๕๗-๒๔๖๑ (ค.ศ. ๑๙๑๔-๑๙๑๘) เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ สาเหตุเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างเยอรมนี อิตาลี ฮังการี กับ ฝรั่งเศส อังกฤษและรัสเซีย จุดแตกหักเกิดเมื่อ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๗ เมื่อนักศึกษาหนุ่มชาวบอสเนีย ชื่อ ปรีนซิป (Gavrilo Princip) ใช้ปืนพกปลงพระชนม์รัชทายาทออสเตรีย (Archduke Franz Ferdinand) ขณะเสด็จฯเยือนเมืองซาราเยโว (Sarajevo) เพราะไม่พอใจที่ออสเตรีย ฮังการีเข้ายึดครองบอสเนีย ชื่อ ออสเตรีย-ฮังการีเชื่อว่าเซอร์เบียอยู่เบื้องหลัง รัฐบาลออสเตรีย-ฮังการียื่นคำขาด ๖ ข้อต่อเซอร์เบีย แต่รัฐบาลเซอร์เบียปฏิเสธคำขาดบางอย่าง จึงแก้แค้นโดยจะทำลายล้างราชอาณาจักรเซอร์เบียให้ราบคาบ แต่รัสเซียและฝรั่งเศสเข้าช่วยเซอร์เบีย จึงเกิดสงครามต่อเนื่องระหว่างฝ่ายมหาอำนาจกลาง (Central Powers) ประกอบด้วย เยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี อิตาลี รวมทั้งตุรกี และบัลแกเรีย กับ ฝ่ายไตรภาคี (Triple Entente) นำโดย อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และ สหรัฐอเมริกา กองทัพฝ่ายมหาอำนาจกลางบุกโจมตีเบลเยียม เซอร์เบีย เปรูเซีย โรมเนีย แอลเบเนีย กรีซ ฝรั่งเศส และ อังกฤษ ต่อมาฝ่ายไตรภาคีเป็นฝ่ายชนะ มีคนตายเพราะสงครามกว่า ๔ ปีครั้งนี้ประมาณ ๘ ล้านคน

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ ระยะแรกนั้น สยามวางตัวเป็นกลางไม่เข้ากับฝ่ายใด ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ (ค.ศ. ๑๙๑๗) ร.๖ ทรงประกาศสงครามกับฝ่ายมหาอำนาจกลางที่นำโดยเยอรมันด้วยพระองค์เอง ส่งทหารสยาม ๑,๒๐๐ คนไปร่วมรบกับฝ่ายไตรภาคีที่ฝรั่งเศส ชาวเยอรมันและออสเตรียในสยามถูกยึดทรัพย์สินและกักขังในฐานะชนชาติศัตรู สงครามสงบ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ (ค.ศ. ๑๙๑๘) ทหารสยามร่วมสวนสนามที่กรุงปารีส มีการสร้างวงเวียน ๒๒ กรกฎาคม เป็นอนุสรณ์วันประกาศสงคราม สร้างอนุสาวรีย์ทหารอาสาไว้ที่บริเวณใกล้ท้องสนามหลวง บรรจุอัฐิทหารสยามที่เสียชีวิตในสมรภูมิยุโรป ๑๕ คน คือ น.ต.เย็น สังข์ อยุทธ ร.ต.สงวน ทนด่วน จ.ส.อ.ม.ล.อุ้น อิศรเสนา ณ กรุงเทพฯ จ.ส.อ.เจริญ พืชรอด ส.อ.บุญ ขวัญยืน ส.ต.นิ่ม ชาติรัตน์ ส.ต.ชื่น นภาภาส พลฯ ตู๋ - พลฯ ชั่ว อ่อนเอื้อวงศ์ พลฯ พรหม แต่งเตงวรรณ พลฯ สุข พ่วงเพิ่ม พันธุ์ พลฯ เนือง พินวนิช พลฯ นาค พุยมิผล พลฯ บุญ ไพรวรรณ พลฯ โป๊ะ ชุกช่อนภัย พลฯ เชื้อม เปรม ประจักษ์ พลฯ ศิลา นอมภูเขียว พลฯ ผ่อง อมาตยกุล พลฯ เปลี่ยน นุ่มปรีชา

๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๘ ยกบ้านบางนราขึ้นเป็นจังหวัดนราธิวาส

๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ ร.๖ พระราชทานชื่อเมืองสุราษฎร์ธานี แปลว่า เมืองของคนดี และพระราชทานชื่อน้ำหลวงว่า “แม่น้ำตาปี” ซึ่งคล้ายกับชื่อน้ำตาปติ (Tapti) ที่เมืองสุรัต ประเทศอินเดีย

๕.๑.๑๐ ใช้ธงไตรรงค์เป็น ธงชาติไทย มีแถบสีน้ำเงินกว้างเป็นสองเท่าของสีแดง พ.ศ. ๒๔๖๐ มีการเปลี่ยนธงชาติสยาม จากธงพื้นสีแดงมีรูปช้างเผือก เป็นธงไตรรงค์ มีสามสี แถบสีน้ำเงินใหญ่เป็นสองเท่าของแถบสีขาวหรือสีแดง ซึ่งมีความกว้างแถบละส่วน ความกว้างของธง ๖ ส่วน ความยาว ๕ ส่วน สัดส่วนของแถบสีน้ำเงินที่ใหญ่เป็นสองเท่าของสีขาว มีพระราชบัญญัติธง พ.ศ. ๒๔๗๕ กำหนดสัดส่วน สี วิธีการชัก และการเคารพธงชาติ มีบทกำหนดโทษจำคุกไว้สำหรับผู้ที่ไม่แสดงธงหรือรูปจำลองของธงโดยไม่สมควรไว้ด้วย มักจะมีคนวาดรูปธงชาติไทยสัดส่วนผิดอยู่บ่อย ๆ โดยใช้แถบสีน้ำเงินและสีขาวที่มีขนาดเท่ากัน และบางครั้งก็วาดรูปธงไม่เป็นอัตราส่วน ๖ ต่อ ๕

๕.๑.๑๑ การนับเวลา แบบ ๒๔ ชั่วโมง พ.ศ. ๒๔๖๐ มีเปลี่ยนวิธีนับเวลาทางราชการแบบโมฆยาม มานับแบบนานาชาติ โดยให้แบ่งวันหนึ่งเป็น ๒๔ ภาค แต่ละภาคเรียกว่า นาฬิกา และให้ถือเที่ยงคืนเป็นเวลาเปลี่ยนวันใหม่ แต่ประชาชนยังนิยมเรียกเวลาแบบโมฆยามตามเดิม

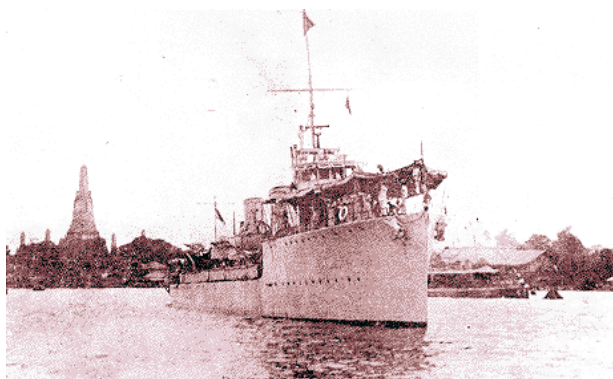
พ.ศ. ๒๔๖๐ มีการพบถ้ำหินงอกหินยสี ที่ถ้ำแม่เมะ จ.ลำปาง และที่ถ้ำบางปู จ.กระบี่

พ.ศ. ๒๔๖๐ นำท่วมลานพระบรมรูปทรงม้าถึงกับการแข่งเรือกันได้

พ.ศ. ๒๔๖๑-๒๔๖๒ สมัย ร.๖ ตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ ๑ เกิดไข้หวัดใหญ่สเปน (Spanish Flu) จากเชื้อไวรัส สายพันธุ์ H1N1 ระบาดจากยุโรปไปทั่วโลกเป็นเวลาประมาณ ๒ ปี โรคระบาดไปสู่ดินแดนห่างไกลถึงพวกเอสกิโม และฟิลิปปินส์ มีคนติดเชื้อราว ๕๐๐ ล้านคนหรือหนึ่งในสามของมนุษย์ทั่วโลก เสียชีวิตไป ๕๐-๑๐๐ ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นหนุ่มสาวและเด็กที่ไม่มีภูมิคุ้มกันต่อไข้หวัดใหญ่มาก่อน (ประมาณ ๑๗ ล้านคนในอินเดีย ๖๗๕,๐๐๐ คนในสหรัฐอเมริกา ๓๕๐,๐๐๐ คนในญี่ปุ่น ๒๕๐,๐๐๐ คนในอังกฤษ ๔๐๐,๐๐๐ คนในฝรั่งเศสและ ๘๐,๐๐๐ คนในประเทศไทย)

พ.ศ. ๒๔๖๑ มีการสร้างเรือพระที่นั่งมหาจักรีลำที่ ๒ โดยอู่คาวซากิ ประเทศญี่ปุ่น โดยใช้เครื่องจักรไอน้ำเก่าของเรือพระที่นั่งมหาจักรีลำที่ ๑ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีการเปลี่ยนชื่อเรือลำนี้เป็นเรือหลวงอ่างทอง และถูกระเบิดจมที่อ่าวสัตหีบสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘

พ.ศ. ๒๔๖๓ มีการเรียไ้เงินจากประชาชนทั่วประเทศไ้เงิน ๓,๕๑๔,๖๐๔.๐๑ บาท เพื่อซื้อเรือรบหลวงพระร่วงซึ่งเป็นเรือพิฆาตตอร์ปิโด เครื่องจักรกังหันไอน้ำ จากอังกฤษ (เดิมชื่อ Radiant สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๑) กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ทรงควบคุมเรือนี้เดินทางจากอังกฤษมาถึงกรุงเทพฯ เมื่อพ.ศ. ๒๔๖๓ เรือลำนี้ได้ปลดระวางใน พ.ศ. ๒๕๐๒ โดยเก็บชิ้นส่วนสำคัญไว้ที่โรงเรียนนายเรือ และเก็บปล่องเรือไว้ที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า สมุทรปราการ

เรือหลวงพระร่วง (<http://www.navy.mi.th/newwww/document/history/royalnavy/chap302.htm>)

๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๓ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ สิ้นพระชนม์ด้วยโรคนิวโมเนีย ขณะเสด็จเยือนสิงคโปร์เมื่อทรงมีพระชนมายุ ๓๗ พรรษา

๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ มีการตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา กำหนดให้เด็กสยามทุกคนที่มีอายุ ๗ ถึง ๑๔ ปี ต้องเข้าเรียนในโรงเรียน นับเป็นการพัฒนาสังคมครั้งสำคัญของประเทศ

๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ สิ้นพระชนม์ที่ชุมพรด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ เมื่อทรงมีพระชนมายุ ๔๔ พรรษา

พ.ศ. ๒๔๖๖ มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแรกของสยาม

๒๑ กันยายน ถึง ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ร.๖ เสด็จประพาสมลายูและสิงคโปร์

พ.ศ. ๒๔๖๘ พระยาภิรมย์ภักดี (ดร.ฟรานซิส บี.แชร์) ชาวอเมริกันซึ่งเป็นผู้แทนรัฐบาลสยาม ได้ดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาเบาริง และสนธิสัญญาอื่นที่เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศสยาม

๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ (ค.ศ. ๑๙๒๕) เวลา ๐๑.๔๕ น. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต ด้วยพระโรคโลหิตเป็นพิษในพระอุทร (ท้อง) ขณะทรงมีพระชนมายุ ๔๖ พรรษา ทรงครองราชย์อยู่

๑๕ ปี โดยไม่ทรงมีพระราชโอรส ทรงมีพระราชธิดาองค์เดียวคือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพรรณวดี ชาวไทยร่วมใจถวายพระราชสมัญญานามว่า “พระมหาธีรราชเจ้า” คือ พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นนักปราชญ์ และ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ยกย่องให้ทรงเป็นบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรมระดับโลก

๕.๒ สมัยรัชกาลที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๖๘-๒๔๗๕)

สมัยรัชกาลที่ ๗ เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย มีการตั้งกิจการวิทยุกระจ่ายเสียง ขยายรถไฟทางตะวันออกไปต่อแดนเขมร สร้างสะพานปฐมบรมราชานุสรณ์ เกิดเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกและในสยาม จนต้องปลดข้าราชการออกจำนวนหนึ่ง

๕.๒.๑ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชาขึ้นครองราชย์ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ พระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา เจ้าฟ้าประชาธิปกคัคคิเดชน พระราชโอรสองค์ที่ ๕ ของร.๕ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถเสาวภาผ่องศรี ซึ่งประสูติเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๖ พระชนมายุ ๓๒ พรรษา ขึ้นครองราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงเป็นพระบรมราชินี โดยไม่ทรงมีพระราชโอรสสืบราชสมบัติ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

(<http://irrigation.rid.go.th/rid4/onfram4/images/pwkromchon5.files/Untitled-1.jpg>)

พระปรมาภิไธยเต็มของร.๗ ในราชกิจจานุเบกษา คือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก
มหันตเดชณดิกรามาธิบดี เทพยปรียมหาราชาธิราชรวังศ อัมมทินวงศ์พระกษัตริย์ บวรรัตนราชนิโครดม จาตุ
รันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสาธุทธเคราหณี จักรีบรมนาถ จูฬาลงกรณราชวรานุร มหา
มกุฏวงศวีรสุริยชัยัฐ ราชธรรมทศพิช อุตักฤษณินิบุณ อุดุลยกฤษณากินีร์หาร บวรพาธิการสุสาธิต ษัณย์ลักษณ
วิจิตรเสาวภาคยสรพวงค์ มหาชนโนตมางคมานท สนิมิตสมันตสมาคม บรมราชสมภาร ทิพยเทพาวตาร
ไพศาลเกียรติคุณ อุดุลยศักดิ์เดช สรรพเทพเวศปரியานุรักษ์ มงคลลัคนเนมาหวัย สุโขทัยธรรมราชา อภินาวศิลป์
ศึกษาเดชนาวุธ วิชัยยุทธศาสตรโกศล วิมลนรรยพินิต สุจริตสมาจาร ภัทรภิญาณูประดิภาณสุนทร ประวรศาส
โนปสดมภก มุลมุขมาตยวรนายกมหาเสนานี สราชนาวีพยุหโยธโทยมจร บรมเชษฐโสทรสมมต เอกราชยยศสสิ
คมบรมราชสมบัติ นพปฎเศวตฉัตราดิฉัตร ศรีรัตนปลัักษณมหาบรมราชาภิเษกาศิศักดิ์ สรรพทศทิตวิจิตเดช
ไชย สกลมไหศวрымมหาสวามินทร มหเศรษฐมหินทรมหารามาธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชัณยาศรัย พุทธาภิ
ไตรรัตนสรณารักษ์ วิศิษฎศักดิ์อัครนเรศวราชิบดี เมตตากฤษณาศีตลหฤทัย โอนปไมยบุญญการ สกลไพศาล
มหาธิษฐานธิบดินทร ปรมินทรธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนาถบพิตร พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. ๒๔๖๕ ร.๗ และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เสด็จฯ เชียงใหม่ พะเยา และแพร่

ร.๗ ทรงช้างพระที่นั่งคราวเสด็จฯ เชียงใหม่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๕

(<http://portal.rotfaithai.com/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=92&postdays=0&postorder=asc&start=30>)

๒๔๖๘-๒๔๗๒ เกิดอหิวาตกโรคระบาดในประเทศไทย โดยติดต่อมาจากเมืองจีน

๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ มีการลงนามในสัญญาไทยกับฝรั่งเศส กำหนดเส้นเขตแดนตั้งแต่ เชียงราย ถึงอุบลราชธานี สัญญานี้ถือว่าร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดน ยกเว้นตรงที่มีเกาะให้ใช้ร่องน้ำที่ชิดพรมแดนไทย ที่สุดเป็นเขตแดน ดังนั้นเกาะในแม่น้ำโขงทั้งหมดจึงเป็นของอินโดจีนฝรั่งเศส ทำให้การเดินเรือของไทยใน แม่น้ำโขงมีปัญหาในฤดูแล้ง เพราะร่องน้ำในเขตไทยตื้น เดินเรือไม่ได้ ต้องไปใช้ร่องน้ำที่ลึกกว่าในเขตลาว

ช่วง พ.ศ. ๒๔๗๐-๒๔๗๔ มีคนจีนอพยพเข้ามาเมืองไทยมาก อาจถึงปีละ ๘๐,๐๐๐ คน เพราะ ความอดอยากในเมืองจีน ความต้องการแรงงานในการขนข้าวสาร โรงเลื่อยไม้ ทำเหมืองแร่ดีบุก ยางพารา และขุดคลอง ประกอบกับการเดินเรือกลไฟประจำทางระหว่างกรุงเทพ กับชวเถา กวางตุ้ง ฮองกงและฮ่องกง

พ.ศ. ๒๔๗๑ พวกเวียดนามภายใต้การนำของโฮจิมินห์ ซึ่งเคลื่อนไหวกู้อิสรภาพเวียดนาม ถูก ฝรั่งเศสปราบปรามอย่างหนัก โฮจิมินห์หนีมาอาศัยในประเทศไทยที่บ้านนาออก อ.เมืองจ.นครพนม

๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ เกิดอุบัติเหตุ พระพักตร์ ของหลวงพ่อดำวัดพนัญเชิงที่สร้างมาก่อนตั้งกรุง ศรีอยุธยาเป็นราชธานี พังทลายลงมา (หน้าพระพุทธรูปพังทลายลงมาเกือบทั้งหน้า) นายเฟโรจี (ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี) ช่างปั้นอิตาลี กับนายการตติขึ้นไปตรวจ แล้วทำการซ่อม

๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ร.๗ เสด็จฯ สิงคโปร์ ขวา และบาหลี

๖ เมษายน ถึง ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ร.๗ เสด็จฯเยือนอินโดจีนของฝรั่งเศส

๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๓ เปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งแรกของสยาม ที่ตำบลพญาไท

พ.ศ. ๒๔๗๔ ญี่ปุ่นบุกยึดดินแดนแมนจูเรียของจีน นายพลเจียงไคเช็คมีอำนาจในประเทศจีน ทำให้ ชาวจีนจีนส่วนหนึ่งหนีไปต่างประเทศ และส่วนหนึ่งมาอยู่ในประเทศไทย

พ.ศ. ๒๔๗๔ ร.๗ เสด็จฯเยือนประเทศญี่ปุ่น (๖-๘ เมษายนพ.ศ. ๒๔๗๔) ประเทศแคนาดา และ สหรัฐอเมริกา(๒๘ เมษายน- ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๔)

๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๔ พลเอกพระองค์เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ซึ่งทรง เคยขัดแย้งกับกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินและกรมพระพระนครสวรรค์วรพินิตมาก่อนแล้ว ทรงเพิ่มมติที่ ประชุมเสนาบดีสภา เรื่องการตัดงบประมาณการทหาร จึงทรงลาออกจากตำแหน่งเสนาบดี ขณะนั้น ร.๗ ทรง

เข้ารับการผ่าตัดรักษาพระเนตรอยู่ที่ สหรัฐอเมริกา ทรงรับการลาออกของพระองค์เจ้าบรมเดช และทรงแต่งตั้ง พระองค์เจ้าอลองกฤษเป็นเสนาบดีกลาโหมแทน

๕.๒.๒ ฉลองกรุง ๑๕๐ ปี ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ มีการฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๕๐ ปี และเปิดสะพานปฐมบรมราชานุสรณ์ (สะพานพุทธ) ท่ามกลางข่าวลือว่าอาจจะมีการปฏิวัติ ร.๗ เสด็จฯ โดยรถยนต์ข้ามสะพานจากฝั่งกรุงเทพฯ ไปฝั่งธนบุรีแล้วประทับเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์กลับพระนคร มีการถ่ายภาพยนตร์พระราชพิธี โดยมีสำเนาอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์

พ.ศ. ๒๔๗๕ เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำในประเทศสยาม ราคาข้าวที่ชาวนาขายได้ตกต่ำ ลดลงหนึ่งในสามของเมื่อสองปีก่อน รัฐบาลพยายามแก้ปัญหาโดยเพิ่มภาษีสินค้าขาเข้าหลายชนิด เก็บภาษีเงินเดือน ตัดงบประมาณรายจ่าย ลดค่าเงินบาท และลดข้าราชการออกจำนวนมาก

๕.๒.๓ เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เวลาเช้าตรู่เกิดการปฏิวัติ เปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศไทย จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย โดยคณะราษฎร จำนวน ๑๑๕ คน ที่ส่วนหนึ่งเคยเป็นนักเรียนไทยจากฝรั่งเศสและเยอรมนี เช่น นายปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม ต่อมาเป็นนายกรัฐมนตรี) พ.ต.แปลก ชิตตะสังคะ (ทหารประจำกรมจเรทหารบก ต่อมาคือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี) พ.อ.พระยาพลพลพยุหเสนา(พจน์ พหลโยธิน จเรทหารปืนใหญ่ ต่อมาเป็นนายกรัฐมนตรี) พ.อ.พระยาทรงสุรเดช (เทพ พันธุมเสน อาจารย์ใหญ่ฝ่ายทหารโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า) พ.อ.พระยาฤทธิอัคเนย์ (สละ เอมะศิริ ผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่๑) พ.ท.พระประศาสน์พิทยายุทธ(วัน ชูถิ่น ผู้อำนวยการโรงเรียนนายทหารเสนาธิการ) น.ท.หลวงสุกขลาศัย ร.น.(bung สุขขลาศัย นายทหารประจำเรือรบหลวงสุครีพครองเมือง) เรือเอกหลวงชำนาญนาวาสวัสดิ์ ร.น.(ถวัลย์ ธารีสวัสดิ์ ต่อมาเป็นนายกรัฐมนตรี) และนายควง อภัยวงศ์(ต่อมาเป็นนายกรัฐมนตรี)

นายปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าฝ่ายพลเรือนในคณะราษฎร ได้บันทึกเหตุการณ์ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองไว้ว่า “...เดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๖๕ ณ หอพัก Rue du Summerard กรุงปารีส ได้มีการประชุมกลุ่มผู้ต้องการเห็นบ้านเมืองที่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นครั้งแรก ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ร.ท.ประยูร ภมรมนตรี ร.ท.แปลก ชิตตะสังคะ(ขณะนั้นกำลังศึกษาวิชาทหารปืนใหญ่ในโรงเรียนทหารฝรั่งเศส) ร.ต.ทัศนัย มิตรภักดี(ศึกษาวิชาการทหารม้าในโรงเรียนทหารฝรั่งเศส) นายตัว ลพานุกรม(นักศึกษาศรีอยุธยาเอกสาขาวิทยาศาสตร์ ในสวิตเซอร์แลนด์) หลวงศิริราชไมตรี(จัญญ สิงหนสนี ผู้ช่วยเลขานุการทูตสยามประจำกรุงปารีส)

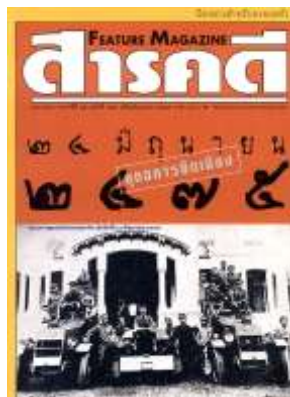
นายเนบ พหลโยธิน(เนติบัณฑิตอังกฤษ) และนายปรีดี พนมยงค์ ที่ประชุมตกลงที่จะทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรูปแบบกษัตริย์เหนือกฎหมายมาเป็นการปกครองที่มีกษัตริย์ใต้กฎหมาย โดยใช้วิธีการ “ยึดอำนาจโดยฉับพลัน” เพื่อป้องกันมิให้มหาอำนาจคืออังกฤษและฝรั่งเศส ถือโอกาส ยกกำลังทหารมายึดครองดินแดนสยามไปเป็นเมืองขึ้น ต่อมาผู้เข้าร่วมเป็นผู้ก่อการเพิ่มขึ้น คือ ร.อ.หลวงสินธุ์สงครามชัย ร.น.(สินธุ์ กมลนาวิน) นายควง อภัยวงศ์ นายทวี บุญยเกตุ ดร.ประจวบ บุนนาค ม.ล.อุดม สนิทวงศ์ นายบรรจง ศรีจรูญ และได้ชักชวน พ.อ.พระยาทรงสุรเดช(เทพ พันธุมเสน) ให้เข้าร่วมด้วย.....” พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา มีความเห็นว่า “ทำอย่างไรหนอการบริหารแผ่นดินจึงจะไม่ถูกผูกขาดไว้ในกำมือของพวกเจ้านายและพวกเสนาผู้ใหญ่เพียงไม่กี่คน ทำกันตามอำเภอใจไม่มีใครเอาใจใส่ความเห็นของผู้น้อย เพราะถ้าปล่อยให้เป็นเช่นนั้นอยู่เรื่อยๆไปแล้ว ก็อาจเป็นเหตุให้บ้านเมืองประสบความล้มจม หรืออย่างน้อยก็ไม่มีวันเจริญก้าวหน้าเทียมทันประเทศเพื่อนบ้านเขาได้เป็นแน่ ”

พระยาทรงสุรเดชวางแผนเข้ายึดอำนาจในวันพระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ๑๖ มิถุนายน หรือใช้ทหารยึดพระที่นั่งอัมพรสถานซึ่งเป็นประทับของ ร. ๗ ในเวลากลางคืน แผนนี้ไม่มีใครไม่เห็นด้วย เพราะระหว่างที่บุกเข้าไปอาจปะทะกันกับทหารมหาดเล็ก ผู้ก่อการได้ตกลงหลักการการปฏิวัติครั้งนี้คือ พยายามมิให้เกิดการนองเลือด และ จะต้องไม่กระเทือนต่อพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์เกินควร ดังนั้นจึงกำหนดจะปฏิวัติในช่วงที่ ร.๗ ประทับที่พระราชวังไกลกังวล

พระยาทรงสุรเดช พระยาพหลพลพยุหเสนา พระยาอุทธีธำรง พระประศาสน์พิทยายุทธ

(<http://thunder.prohosting.com/~jub/2475-90.html>)

ยุทธการยึดเมือง ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

(<http://www.sarakadee.com/feature/1999/06/images/cov9906fm600.jpg>)

การยึดอำนาจกระทำตอนเช้าตรู่ โดยผู้ก่อการนำรถหุ้มเกราะวิคเกอร์อาร์มสตรองและรถถังเดนลอยส์ ๑๕ คันจากกรมทหารม้าที่ ๑ เกียกกาย พร้อมกับทหารเรือราว ๔๐๐ คนที่หลอกว่าจะเอามาปราบกบฏชาวจีน และนักเรียนนายร้อยทหารบก ที่หลอกว่าจะมาฝึกต่อสู้รถถัง รวมทั้งหมดประมาณ ๒,๐๐๐ คน ชุมนุมที่ลานพระบรมรูปทรงม้า

พระประศาสน์พิทยายุทธบันทึกเหตุการณ์ตอนนีไว้ว่า “..... เวลาตีกลางดึกใกล้รุ่งราวตี ๔ ครึ่งเศษ ๆ รดยนต์ส่วนตัวของข้าพเจ้าแล่นอย่างรวดเร็วออกจากบ้านไปบางซื่อ พบเจ้าคุณพหลฯแต่งตัวเรียบร้อยแล้ว จึงแล่นรถไปบ้านพระยาทรงฯ เมื่อถึงสี่แยกถนนตรงรางรถไฟตามนัด พบหลวงพิบูลฯ หลวงทัศนัยฯ หลวงพรหมโยธี ขุนปลดประักษ์ ขุนเรืองวิริยยุทธ คุณไชย ประทีปเสน และคนอื่น พอใกล้เวลา ๐๕.๐๐ น.เจ้าคุณทรงฯ ก็ปรากฏตัวออกมายังที่นัดหมาย เวลานั้นเองที่เจ้าคุณทรงฯยอมเปิดเผยแผนทั้งหมด โดยมีการแบ่งงานกันว่าให้นายทหารเหล่านี้เป็นผู้นำรถยนต์หุ้มเกราะ รถเกราะ รดยนต์บรรทุก และรถนั่ง ออกจากกรมทหารม้ามารับกระสุนที่เจ้าคุณพหลฯ กับหลวงสฤษดิ์ยุทธศิลป์ หลวงรณสิทธิพิชัย หลวงสวัสดิ์ดิเรงรังค์ หลวงชำนาญยุทธศิลป์ มีหน้าที่ไปปลุกทหาร เร่งทหารมารวมเข้าแถวหน้ากรมทหารม้าให้รวดเร็วที่สุด โดยไม่ต้องแม้แต่ล้างหน้า แล้วเคลื่อนขบวนไปขึ้นรถยนต์ของกรมทหารปืนใหญ่ที่พระยาฤทธิอัคเนย์สั่งเตรียมพร้อมอยู่แล้ว หลวงพิบูลฯ และพวกสหายหนุ่มนายทหารมีหน้าที่ไปคุมบ้านผู้อำนวยการกรมทหารม้า อย่าให้ติดต่อกับทหารได้ นอกจากนี้พระยาทรงฯยังได้สั่งให้จะต้องนำรถทหารออกมาให้หมด อย่าเหลือให้นำมาต่อต้านการปฏิวัติได้”

เมื่อมาถึงกรมทหารม้ารักษาพระองค์แล้ว พระประศาสน์ฯก็กระโดดลงจากรถตรงไปนายทหารเวร ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่เรียนกับพระประศาสน์มาก่อน แล้วบอกว่า

“เฮ้ย รู้ไหม เวลานี้เกิดกบฏกลางเมืองขึ้นแล้วนะ เอารถรบ ทหารม้า ออกช่วยเดี๋ยวนี้”

นายทหารเวรสั่งเป่าแตรสัญญาณเหตุสำคัญ พร้อมทั้งสั่งให้ปลูกทหารในกรมทั้งหมด ในขณะที่กำลังเกิดโกลาหลในการปลูกทหารนั้น เจ้าคุณพหลฯและพรรคพวกก็เอากรรไกรใหญ่เข้าตัดกุญแจคลังกระสุน ส่วนพระประศาสน์ฯก็ให้คนไปคุมพ.ท.พระประยูทธธริย์ ผู้บังคับการกรม และพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล หลวงทัศนัยนิคมศึกเร่งรถออกจากโรง และแล่นไปจอดอยู่หน้าคลังกระสุนที่เจ้าคุณพหลฯตัดกุญแจรอไว้ เมื่อรถเข้ามาจอดก็ได้ขึ้นกระสุนจากคลังขึ้นรถ ส่วนพลทหารก็ให้เดินไปขึ้นรถที่กรมทหารปืนใหญ่ที่อยู่ใกล้กัน ภายในครึ่งชั่วโมงทั้งทหารและรถยนต์พร้อมอาวุธ ก็ออกจากกรมทหารมารักษาพระองค์ ถึงลานพระรูปเมื่อเวลา ๐๖.๐๕ น.พบทหารเรือประมาณ ๑๐๐ คนรออยู่แล้ว

เวลา ๐๕.๔๕ น. เมื่อมีคนประมาณ ๒,๐๐๐ คนมาชุมนุมกันที่ลานพระบรมรูปทรงม้า นาฬิกาแห่งประวัติศาสตร์มาถึงเมื่อพระยาพหลพลพยุหเสนา ในเครื่องแบบพันเอกทหารปืนใหญ่ สวมทอป้าย หนึบปืนโคลทรีวอลเวอร์ที่เอว ก็ก้าวออกมายืนด้านข้างของพระบรมรูปทรงม้าต่อหน้าเหล่าทหาร แล้วอ่านประกาศการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ความตอนหนึ่งว่า “.....การที่ได้มาประชุมร่วมกันในวันนี้ ต้องถือว่าเป็นวัน สุนิมนิต และเป็นวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่เราจะต้องร่วมเป็นร่วมตาย ร่วมกันกู้ชาติ กู้ประเทศ เพื่อทำการปฏิวัติ พลิกแผ่นดิน โดยเข้ายึดพระนคร และจับตัวเจ้านายและบุคคลสำคัญไว้ เป็นประกันเพื่อประเทศชาติ.....”

หมุดทองเหลืองอนุสรณ์ จุดที่พระยาพหลฯ อ่านประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครอง

(http://www.thaiclinic.com/boarding/Red_Sun-1240476934.jpg)

จากนั้นก็มีการใช้คีมตัดกุญแจประตูพระที่นั่งอนันตสมาคมเข้าไป เพื่อยึดเป็นฐานปฏิบัติกร แล้วยกกำลังไปควบคุม จอมพลกรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ที่วังบางขุนพรหม นำโดยพ.ท.พระประศาสน์พิทยายุทธ (วัน ชูดี) พ.ต.หลวงพิบูลสงครามและเรือเอกหลวงนิเทศกลกิจ(กลาง โรจนเสนา) โดยได้นำร้อยตำรวจโทที่เป็นหัวหน้าตำรวจวังไปด้วย เมื่อถึงประตูหน้าตำรวจวังที่รักษาการณ์เห็นหัวหน้าตำรวจมาก็เปิดประตูให้โดยดี เมื่อขบวนนักปฏิวัติเข้าประตูวังได้ ก็ไปยังตำหนักใหญ่ พระประศาสน์

เดินเข้าไปที่ตำหนักทำน้า พบกรมพระนครสวรรค์ฯ เตรียมเสด็จฯหนีทางเรือที่จอดรออยู่ แต่ถูกขัดขวางโดยเรือตอร์ปิโดหาญทะเลที่มัลลาล้อยู่หน้าตำหนัก พระประศาสน์ฯทูลให้ทราบว่าจะเชิญเสด็จฯไปประทับที่พระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นประกันมิให้เกิดอันตรายแก่คณะราษฎร ในที่สุดพระองค์ก็ทรงยินยอม ต่อจากนั้นกรมพระนครสวรรค์ฯผู้ทรงอำนาจที่สุดในสยาม ด้วยชุดฉลองพระองค์กางเกงจีนกับเสื้อกุยเฮง ก็ถูกพระประศาสน์ทูลเชิญขึ้นประทับบนรถกระบะทหาร ไปยังพระที่นั่งอนันตสมาคม

พระที่นั่งอนันตสมาคมในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

(<http://203.144.136.10/service/mod/heritage/nation/event2475/index1.htm>)

ด้านนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งรับหน้าที่เขียนแถลงการณ์ ได้ล่องเรือในคลองบางลำพูข้างวัดบวรนิเวศน์ แจกจ่ายแถลงการณ์ “ประกาศคณะราษฎร” ซึ่งพิมพ์ที่โรงพิมพ์ของตัวเองชื่อ นิติสาสน์ โดยเตรียมว่าหากฝ่ายผู้ก่อการทำการไม่สำเร็จ ก็จะทิ้งใบปลิวลงแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อทำลายหลักฐาน

การก่อการปฏิวัติในครั้งนี้แม้จะไม่มีผู้เสียชีวิต แต่ก็มีผู้ได้รับบาดเจ็บ เมื่อฝ่ายผู้ก่อการนำโดยนายสงวน ตุลารักษ์ และร.ท.ขุนศรีศรากร บุกเข้าไปจับตัวพลตรีพระยาเสนาสงคราม (ม.ร.ว.อ. นพวงศ์) ผู้บัญชาการกองพลที่ ๑ รักษาพระองค์ ที่บ้านถนนนครชัยศรี พระยาเสนาสงคราม ถูกยิงบาดเจ็บ ต้องไปรักษาที่โรงพยาบาลกลาง

กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงคมนาคม ทรงหลบหลีกการจับกุมที่วังบ้านดอกไม้ไปได้ตอนเช้าตรู่ แล้วทรงใช้หัวรถจักรดีเซล ซึ่งนายช่างกรมรถไฟหลวงคือ พระยาประทีปกตลศาสตร์(รณชิต กาญจนะวณิช) และ ม.จ. วรวิรากร วรธรรม นำมาจากโรงรถจักรดีเซลกรุงเทพฯ ไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯที่หัวหิน โดยทรงรับพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ข้าหลวงจังหวัดนครปฐมขึ้นรถไฟไปด้วย

เวลา ๑๑.๐๐ น. พลโทพระองค์เจ้าอลองภู รองเสนาบดีกระทรวงกลาโหม และ พลตรีพระยาพิชัยสงคราม (แก๊ป สร้อยชิน) แม่ทัพที่ ๑ ซึ่งอยู่ที่ชุมพร ได้รับโทรเลขว่า เกิดการจลาจลที่กรุงเทพฯ จึงเสด็จฯโดยรถไฟพิเศษ ไปถึงหัวหินเวลา ๒๓.๐๐ น. ขณะนั้นผู้แทนบริษัท วิกเกอร์อาร์สตรอง ของอังกฤษมาที่หัวหิน เพื่อสาธิตปืนกลเบา ๔ กระบอก พอได้ข่าวว่าเกิดจลาจลที่กรุงเทพฯ พ.ต. หลวงสรรพสิทธิานุการเลยขอยืมปืนกลไว้พร้อมกระสุน ๒ หมื่นนัด เพื่อป้องกันเหตุไม่คาดฝัน

จาก “พระราชบันทึกรถงเล่า” ในสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ความตอนหนึ่งว่า “เช้าวันนั้น รู้เรื่องกันที่สนามกอล์ฟนั้นแหละ พระยาอิศราฯเป็นคนไปกราบบังคมทูล ในหลวงรับสั่งว่า มีเรื่องยุ่งยากทางกรุงเทพฯ ยึดอำนาจและจับเจ้านาย ระหว่างนั้นก็ทราบข่าวกระเทือนกระแทกจากวิทยุ...”

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ทรงเล่าต่อว่า “ต่อมาในหลวงก็ทรงได้รับโทรเลขมีความว่า ทางกรุงเทพฯ ได้ส่งเรือรบมาทูลเชิญเสด็จกลับ ในหลวงก็รับสั่งว่า มาอีกมาซิ หลังจากนั้นเป็นเวลาประมาณเที่ยงเศษ หลวงศุภชลาศัยก็มาถึง พระยาวิชิตวงศ์วุฒิไกร(สมุหราชองครักษ์) สั่งให้ปลดอาวุธเสียก่อนถึงจะให้เข้าเฝ้าฯ ทางวังไกลกังวลนั้นก็เตรียมพร้อมอยู่เหมือนกัน ทหารรักษาวังกองร้อยพิเศษไปตั้งปืนที่หน้าเขื่อน เสร็จแล้วหลวงศุภฯก็ขึ้นมาข้างบน ...ทูลเชิญเสด็จกลับโดยเรือหลวงสุโขทัย ในหลวงท่านรับสั่งว่า ไม่กลับหรอกเรือสุโขทัย พวกนั้นจึงกลับไป ระหว่างนั้นเราก็ปรึกษากันว่าจะทำอย่างไร บางคนก็กราบบังคมทูลว่าให้เสด็จออกไปข้างนอกเสียก่อนแล้วค่อยต่อรองกันทางนี้ ท่านรับสั่งว่า ‘ไม่ได้’ ไม่อยากให้มีการรบพุ่งกัน เพราะจะเสียเลือดเนื้อประชาชนเปล่าๆ เจ้านายหลายองค์ก็ถูกจับเป็นประกันอยู่ เพราะฉะนั้นจะยังไม่ทำอะไร แต่ก็รับสั่งว่า จะต้องมาปรึกษาลันก่อนว่าจะไปหรือจะอยู่เพราะฉันต้องไปกับท่าน...เวลาเย็น กรมพระกำแพงฯ ซึ่งจะหนีจากกรุงเทพฯ ไปได้อย่างไรไม่รู้ ได้ขอเข้าเฝ้าฯ”

วันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะราษฎรได้ให้ น.ต.หลวงศุภชลาศัย (ซึ่งเป็นผู้ก่อการฝ่ายทหารเรือ ที่สมรสกับ ม.จ.จารุพัตรา อาภากร พระธิดากรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์) นำเรือรบหลวงสุโขทัยออกจากบางนา มาทอดสมอหน้าสวนไกลกังวล ห่างฝั่งราว ๒ กิโลเมตรเมื่อเวลา ๑๐.๐๐ น. เพื่อไปถวายหนังสือกราบทูลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ความว่า

“ด้วยคณะราษฎร ข้าราชการทหาร พลเรือน ได้ยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินไว้ได้แล้ว และได้เชิญเสด็จพระบรมวงศานุวงศ์ มีสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตเป็นต้น ไว้เป็นตัวประกัน ถ้าหากคณะราษฎรนี้ถูกทำร้ายประการใดๆ ก็จะต้องทำร้ายเจ้านายที่จับกุมไว้เป็นการตอบแทน คณะราษฎรไม่ประสงค์ที่จะแย่งชิงราชสมบัติแต่อย่างใดความประสงค์อันยิ่งใหญ่ก็เพื่อจะมีพระธรรมนูญการปกครอง

แผ่นดิน จึงขอเชิญใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทเสด็จกลับคืนสู่พระนคร และทรงเป็นกษัตริย์ต่อไปโดยอยู่ใต้
 ธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน ซึ่งคณะราษฎรได้สร้างขึ้น ถ้าใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทตอบปฏิเสธก็ดี หรือไม่
 ตอบภายใน ๑ ชั่วโมงก็กา นับแต่ได้รับหนังสือนี้ก็ดี คณะราษฎรก็จะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครอง
 แผ่นดิน โดยเลือกเจ้านายพระองค์อื่นที่เห็นสมควรขึ้นเป็นกษัตริย์” ลงนาม พระยาพหลพลพยุหเสนา พระยา
 ทรงสุรเดช พระยาฤทธิอัคเนย์

เรือหลวงสุโขทัย ลำที่ ๑ เป็นเรือปืนเบา มีปืน ๑๕๒/๕๐ มิลลิเมตร ๒ กระบอก

(<http://www.navy.mi.th/nrdo/Chakri/king7.htm#2>)

หลวงสุโขทัยได้บันทึกไว้ในหนังสือ " ประชาธิปไตย ๔๒ ปี" เล่าถึงเหตุการณ์วันนั้นว่า “หลังจาก
 ร.ล. สุโขทัย จอดทอดสมอที่หัวหิน ทหารเรือประจำเรือโบตได้เข้าประจำที่พร้อมแล้ว เพื่อกรรเจียงนำทีมของ
 เราไปถึงชายหาดเบื้องหน้านั้น ก่อนที่ข้าพเจ้าและคณะจะก้าวลงไป ข้าพเจ้าได้เรียกประชุมนายทหารประกาศ
 สั่งการไว้ว่า

ณ เบื้องหน้าชายหาดหน้าพระราชวังนั้น ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะจะมีเหตุการณ์อันใดเกิดขึ้นแก่
 ข้าพเจ้าและทีมที่ไป ดังนั้นในทันทีที่ข้าพเจ้าหากเป็นอันตรายด้วยการถูกยิง ถูกจับ หรือถูกอะไรก็ตาม อัน
 มิใช่เป็นการปรากฏการณ์ของผู้ที่จะนำสาส์นของผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารและการอัญเชิญเสด็จนิวัติ
 แล้ว ข้าพเจ้าจะโยนหมวกขึ้นสู่เบื้องบนเป็นสัญญาณ ดังนั้นต้นปืนจะต้องส่องกล้องจับตาดูข้าพเจ้า
 ตลอดเวลา หากได้เห็นหมวกของข้าพเจ้าถูกโยนขึ้นเบื้องสูงเหนือศีรษะแล้ว ให้ต้นปืนสั่งการแก่ปืนใหญ่ทุก
 กระบอกในเรือให้หันเข้าซัดโลพระราชวังไกลกังวลทันที นี่เป็นก้าวแรกเมื่อข้าพเจ้าและคณะได้เหยียบขึ้นถึง
 ทราายเม็ดแรกของชายหาดเบื้องหน้าพระราชวังนั้นแล้ว

ในระยะที่สองคือ เมื่อข้าพเจ้าผ่านเขตอันตรายเข้าไปเฝ้าถึงองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้
 โดยสวัสดิภาพแล้ว หากเวลาได้ผ่านเลย ๑๒ น. ไปแล้วแม้เพียงวินาทีเดียว ข้าพเจ้ายังไม่นั่งเรือโบตกลับมาถึง

เรือ ให้ปืนใหญ่หัวเรือระดมยิงสถานีหนองแก ทิศใต้พระราชวัง และให้ปืนท้ายทลายชะอำด้านเหนือและปืนกราบอีกสองกระบอกให้ซัลโวตัวพระราชวังใกล้เคียงอย่างเต็มเหวี่ยง มิพักต้องคำนึงถึงข้าพเจ้าและคณะแต่ประการใด

คำสั่งอันนี้ของข้าพเจ้าเป็นคำสั่งเด็ดขาด อาณัติสัญญาณกิติ เวลาที่ดี ต้นปืนจะต้องปฏิบัติตามนี้โดยเคร่งครัด !”

(ข้อมูลจาก<http://www.asa.or.th/2008/index.php?q=node/98205>,<http://www.asa.or.th/?q=node/98405>)

เมื่อได้เข้าเฝ้าแล้ว หลวงศุภชลาศัย ได้รับโทรเลขจากเรือสุโขทัย ถึงนายพลเรือตรี พระยาปริชาลยุทธ (ผู้รั้งตำแหน่งแม่ทัพเรือ) ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม กรุงเทพฯ เมื่อเวลา ๑๐.๕๐ น. วันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะเสด็จฯโดยรถไฟพระที่นั่ง ซึ่งเป็นการสมพระเกียรติยศ และอีกประการหนึ่งในเรือมีสถานที่ไม่เป็นที่ทรงพระสำราญพอ ได้มีลายพระหัตถ์ตอบรับความประสงค์ของผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารทุกประการแล้ว ขอให้จัดการถวายตามพระราชประสงค์....หลวงศุภชลาศัย ผู้บังคับการ ร.ล.สุโขทัย ข้าราชการ”

ต่อจากนั้น พระบรมวงศานุวงศ์ที่สำคัญก็เสด็จออกนอกประเทศ โดยเมื่อ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ จอมพล เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสด็จฯโดยรถไฟไปปิ่นัง แล้วลงเรือไปประทับที่เมืองบันดุง เกาะชวา ประเทศอินโดนีเซีย จนสิ้นพระชนม์ พ.ศ. ๒๔๗๖ สมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพ สมเด็จพระกรมพระสวัสดิวัตน์วิศิษฐ์ และกรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร เสด็จฯไปอยู่ที่ปิ่นัง และเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เสด็จฯไปอยู่ที่สิงคโปร์

๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ร.๗ พระราชทานรัฐธรรมนูญ ฉบับแรก

(http://www.kpi2.org/kpith/index.php?option=com_content&task=view&id=188&Itemid=100.)

๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ร.๗ พระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับแรก แล้วทรงประกาศแต่งตั้ง คณะรัฐมนตรี ๒๐ คน มีพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นนายกรัฐมนตรี ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ นายปรีดี พนมยงค์ ถูกรัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดาซึ่งสนับสนุนโดยพระยาทรงสุรเดช ขอร้องแกมบังคับให้ เดินทางไปประเทศฝรั่งเศส เพราะถูกกล่าวหาว่าร่างเค้าโครงเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ ทำลายกรรมสิทธิ์ที่ดิน ของเอกชน โดยให้รัฐซื้อที่ดินจากเจ้าของด้วยพันธบัตรมีดอกเบี้ย พ.ศ. ๒๔๗๖ มีการออกพระราชบัญญัติ คอมมิวนิสต์ จับกุมจำคุกคณะกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์สยาม

๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ พระยาพหลพลพยุหเสนา หลวงพิบูลสงคราม หลวงศุภชลาศัย และคณะ ได้ยึดอำนาจ แล้วส่งทหารไปบังคับให้พระยามโนปกรณนิติธาดาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพราะพระ ยามโนปกรณไม่เห็นด้วยกับแนวทางของนายปรีดี พนมยงค์ พระยามโนปกรณ ได้ลี้ภัยไปยังเกาะปีนังจนถึงแก่ กรรม และพระยาทรงสุรเดชถูกกีดกันให้ลอยห่างจากการเมือง ต่อจากนั้นพระยาพหลฯ ก็ได้เป็น นายกรัฐมนตรีแทน รัฐบาลได้สอบสวนเรื่องของนายปรีดี พนมยงค์ ได้ความว่าไม่มีความผิดตามข้อหาเป็น คอมมิวนิสต์ จึงเชิญนายปรีดีกลับมาจากฝรั่งเศส แล้วแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ เวลาพลค่ำ คณะกู้บ้านเมือง นิยมเจ้า นำทหารจากนครราชสีมา อุบลราชธานี อุดรธานี สระบุรี เพชรบุรี นครสวรรค์ และอยุธยา เข้ามายึดอำนาจในกรุงเทพฯ จากคณะราษฎร นำโดย พลเอกพระองค์เจ้าบรมเดช (ม.จ.บรมเดช กฤดากร อดีตเสนาบดีกระทรวงกลาโหม) มีการส่งทหารช่าง ลงเรือโยงจากอยุธยาตอนกลางขึ้นอย่างเงียบกริบ มาขึ้นที่คลองรังสิตเวลา ๒๔.๐๐ น แล้วเข้ายึดกรมอากาศยาน ดอนเมืองตอน ๐๕.๐๐ น.ของวันที่ ๑๒ ตุลาคม และยึดสถานีรถไฟบางเขนได้ เมื่อเวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. ทั้งยัง ได้ส่งทหารโคราชจันทรไฟ จากสถานีรถไฟจระมาถึงสระบุรี และดอนเมือง โดยยึดวัดแครายเป็นฐานที่มั่น

คณะกู้บ้านกู้เมืองได้ให้ น.อ.พระยาแสงสิทธิการ(แสง นนทสุต) ถือหนังสือของพระองค์เจ้าบรมเดช มายังฝ่ายรัฐบาลความว่า "คณะรัฐมนตรีปล่อยให้คนดูหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และเอาหลวงประดิษฐมนู ธรรม กลับมาเพื่อดำเนินการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ จึงขอให้คณะรัฐบาลถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง ภายใน ๑ ชั่วโมงมิฉะนั้นจะใช้กำลังยึดการปกครอง จนกว่าจะโปรดเกล้าฯให้ตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่ ซึ่งไม่มี ทหารมาเกี่ยวข้องด้วย" พระยาแสงสิทธิการถูกฝ่ายรัฐบาลจับตัวไว้แล้วต่อมาเนรเทศไปเกาะตะรุเตาและเกาะ เต่า

คณะราษฎรให้พ.ท.หลวงพิบูลสงคราม เป็นผู้บัญชาการกองกำลังปราบปราม ร่วมกับ พ.ต.หลวงชำนาญยุทธศาสตร์(ผิน ชุณหะวัณ) ร.ท.ตุ๊(ประภาส) จารุเสถียร ตั้งกองบัญชาการที่สถานีรถไฟบางซื่อ นำรถแท็กซี่บรรทุกทหารฝ่ายรัฐบาลไปที่บางซื่อ นำปืนใหญ่ภูเขา และรถถัง ปตอ.จันทรไฟฟ้าที่หัวลำโพง ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ พ.อ.หลวงอำนาจสงคราม(ถม เกษะโกมล) ผบ.ร.พัน ๘ ถูกปืนกลยิงเสียชีวิต มีการรบด้วยปืนใหญ่บริเวณดอนเมือง และ บางเขน ใช้ปืนรถถังปตอ.๗๖ วิคเกอร์อาร์มสตรอง ๔๐ มม.ที่บรรทุกบนรถไฟ ยิงถล่มโบสถ์และศาลาการเปรียญวัดเทวสุนทรซึ่งเป็นรังปืนกลของทหารฝ่ายพระองค์เจ้าบรมเดช คณะกู้บ้านเมืองส่งเครื่องบินมาชมขวัญ และส่งหัวจักรรถไฟไฮโดแมกซ์ เข้ามาฟุ้งชนขบวนรถไฟขบวนทหารของรัฐบาล มีการรบกันหนักที่สถานีรถไฟหินลับ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา กองทหารฝ่ายพระองค์เจ้าบรมเดชจากเพชรบุรีถูกทหารรัฐบาลสกัดที่สถานีรถไฟเขาย้อย ส่วนทหารปืนใหญ่จากนครสวรรค์ถูกทหารรัฐบาลสกัดไว้ได้ที่สถานีโคกกระเทียม

พระองค์เจ้าบรมเดช อติเสนาบดีกลาโหม

(http://www.oknation.net/blog/home/blog_data/192/7192/images/Revo/B8.jpg)

มีการชนทหารและปืนใหญ่จันทรไฟฟ้าไปถึงสู่กัน(<http://portal.rotfaithai.com>)

รถถังต่อสู้อากาศยานของอังกฤษ ยี่ห้อ วิกเกอร์อาร์มสตรอง 76 ที่ใช้ในการปราบคณะกู้บ้านกู้เมือง

ภาพถ่ายโดยช่างภาพนิตยสาร *Life* เมื่อสวนสนามวันชาติ ๒๔ มิ.ย. ๒๔๘๒

(<http://portal.rofaihai.com/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=92&postdays=0&postorder=asc&start=45>)

ผลการต่อสู้ปรากฏว่าคณะกู้บ้านเมืองพ่ายแพ้ พ.อ.พระยาศรีสิทธิสงคราม(ดิน ทาราบ) ถูกยิงเสียชีวิตในการรบที่ตำบลหินลับ อ.ปากช่อง พระองค์เจ้าบรมเดชทงขึ้นเครื่องบินจากโคราชไปปล้นภัยการเมืองที่ไช้ฉ่อง (เสด็จกลับเมืองไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ เพราะได้รับพระราชทานอภัยโทษสมัยนายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี) พ.ต.หลวงพลหาญสงคราม(จิตร อัครนิพัทธ์)และ พ.ต.หลวงโหมชิงชัย(เวก สุไชย) ยิงตัวตาย พ.อ.พระยา ฤทธิอัคนย์ถูกเนรเทศออกไปอยู่ที่ปีนัง น.อ.พระยาวิจิตรชลธี ผู้บัญชาการทหารเรือถูกจับขังคุกข้อหาบกพร่อง เพราะไม่ยอมใช้ปืนเรือยิงทหารฝ่ายพระองค์เจ้าบรมเดช พ.ท.พระประศาสน์พิทยายุทธ(วัน ชูถิ่น) ถูกส่งไปเป็นอัครราชทูตประจำเยอรมนี พลเรือโทพระยาราชวังสัน(ศรี กมลนาวิน) ถูกส่งไปเป็นเอกอัครราชทูตประจำประเทศอังกฤษ นายประยูร ภมรมนตรีไปเป็นทูตทหารที่แคว้นอินโดจีนของฝรั่งเศส ทหารที่ขี้มั่วติดตามพระองค์เจ้าบรมเดชจากสุรินทร์ไปเขมร เช่น พลตรีพระยาเสนาสงคราม (ม.ร.ว. อื่น นพคุณ) ร.ท.ขุนโรจน์วิชัย ร.อ.หลวงโหมรอนราญ (ตุ้ ปาละกวงส์ ณ ออยุธยา) ต้องอยู่กันอย่างยากลำบากเพราะขาดเงิน บางคนต้องไปเป็นยามเฝ้าโกดัง รับจ้างเจียรนัยพลอย หรือหาบขนมร้องขายตามถนน มีการสร้างอนุสาวรีย์พิทักษ์รัฐธรรมนูญ ที่หลักสี่ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ทหารฝ่ายรัฐบาล ๑๑ คนที่เสียชีวิต

ข้าราชการและประชาชนราว ๕๐๐ คนถูกจับกุมข้อหาบกพร่อง มีผู้ถูกส่งไปขังที่ เกาะตะรุเตา ๓๐ คน เช่น ม.จ.สิทธิพร กฤดากร (อนุชาพระองค์เจ้าบรมเดช) หลวงมหาสิทธิโวหาร(นายสอ เศรษฐบุตร เลขานุการกรมราชเลขาธิการ) นายอรุณ บุญนา(สารวัตรรถไฟคนขับหัวรถจักรฮาโนแมกซ์พุ่งชนรถไฟบรรทุกทหารของฝ่ายรัฐบาลที่บางเขน) ต่อมามีนักโทษการเมืองส่วนหนึ่งหลบหนีโดยเรือประมงจากอ่าวตะโลละอูดัง เกาะตะรุเตา

เตาไปเกาะลังกาวิแล้วขอลี้ภัยในมาเลเซียได้ คือ น.อ. พระยาตราภัยพิพัฒน์ (เลื่อน ศราภัยวานิช อดีตปลัดทูล
ฉลองกระทรวงกลาโหม) พ.อ.พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุญนาค อดีตสมุหนายกเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี) ขุนอัคนีรณ
การ นายหลู คีรีวัติ นายแฉล้ม เลี่ยมเพชรรัตน์

ระหว่างที่เกิดเหตุ ร.๗ ประทับอยู่ที่สวนไกลกังวล หัวหิน ทรงฟังข่าวทางวิทยุกระจายเสียงว่า มี
การสู้รบกันที่เพชรบุรี และทหารของฝ่ายปฏิวัติแตกถอยไปทางใต้ ร.๗ มีพระราชดำริว่าสถานการณ์อาจจะทำ
ให้เกิดความเข้าใจผิดเนื่องจากผู้ก่อการปฏิวัติเป็นเชื้อพระวงศ์ ดังนั้นในคืน ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงเสด็จฯ
ออกจากสวนไกลกังวล ไปสงขลาทางทะเล โดยเรือยนต์เร็วขนาดเล็กชื่อ “ศรวรณ” ใช้เครื่องยนต์น้ำมันก๊าด
แล้วน้ำมันหมดกลางทาง หาน้ำมันก๊าดที่ชุมพรได้ไม่พอ จึงต้องเสด็จฯ ขึ้นเรือสินค้าชื่อ “วลัย” ของบริษัทอีสต์
เอเชียติกที่มีกัปตันชาวเดนมาร์กแล่นผ่านมา เดินทางไปสงขลา ส่วนข้าราชการที่เหลือเดินทางตามไป
สงขลาผ่านหาดใหญ่ทางรถไฟใช้เวลา ๓๐ ชั่วโมงเพราะต้องซ่อมทางรถไฟที่ถูกถล่มตรงออกไปตลอดทาง

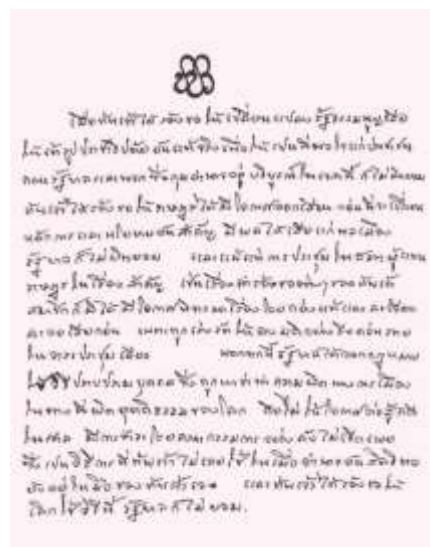
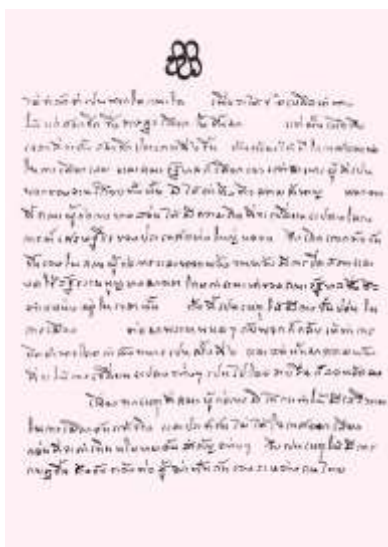
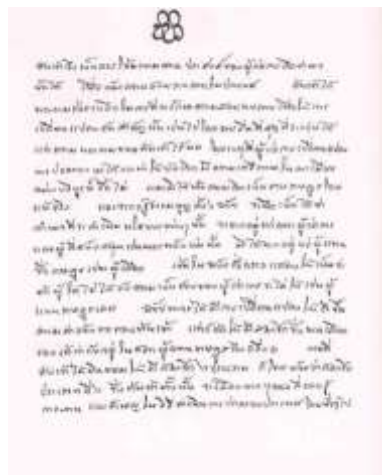
ร.๗ ประทับที่สงขลาจนถึงวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงเสด็จฯกลับกรุงเทพฯ ต่อมาเมื่อ ๑๑
มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ร.๗ เสด็จฯจากกรุงเทพฯทางเรือยังประเทศอังกฤษ

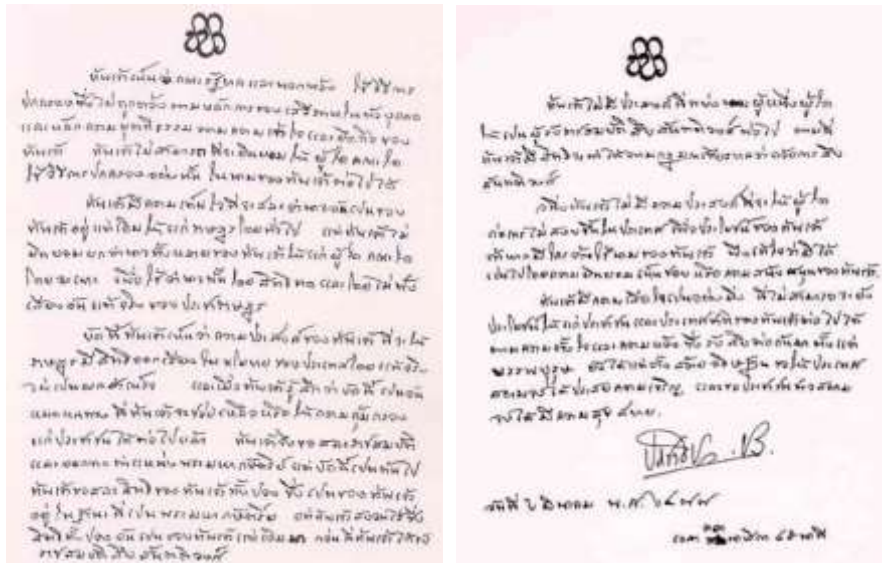

ธนบัตรไทย สมัย ร.๗ (<http://www.atsnotes.com/gallery/thailand-25.JPG>)

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗ หลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ถูกลอบยิง
ที่สายทอง กับพวกใช้ปืนพกยิงที่ท้องสนามหลวง ขณะไปชมการแข่งขันฟุตบอล อาการสาหัส นายพุ่มให้การ
ว่าได้รับจ้างมาจาก พ.ต.อ. พระยาธรณีนุเบศร์ เมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๗ หลวงพิบูล ก็ถูกยิงอีก โดยนายลี
บุญตา คนรับใช้ชาวโคราช ๘ ธันวาคม ๒๔๗๗ หลวงพิบูลถูกวางยาพิษโดย นางเสงี่ยม ปลุกใจเสือ แม่ครัว
และ พันจ่าตรี ทองดี จันทะโลหิต คนขับรถ ซึ่งได้ขัดทอดไปถึงผู้จ้างวานคือ ร.ท. เณร ตาละลักษณ์

๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ เวลา ๑๓.๔๕ น (เวลาอังกฤษ นับอย่างสากลคือ พ.ศ. ๒๔๗๘ เพราะ
ขณะนั้นสยามเปลี่ยนศักราชในวันที่ ๑ เมษายน) พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงสละ
ราชสมบัติ ขณะประทับอยู่ที่อังกฤษ พระราชหัตถเลขาที่ทรงสละราชสมบัติ มีความตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้ามี
ความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่เดิมให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจ
ทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใดโดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจโดยสิทธิขาดและโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของ
ประชาราษฎร”

ลายพระหัตถ์ ร.๗ ทรงสละราชสมบัติ

(<http://www.moomkafae.com/images/1125342326/006.jpg>)

๕.๓ สมัยรัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (พ.ศ. ๒๔๗๖-๒๔๘๕)

ช่วง ๑๒ ปีในรัชสมัยของ ร.๘ นั้น ส่วนใหญ่ทรงอยู่ระหว่างศึกษาที่สวิตเซอร์แลนด์ กิจการบ้านเมืองตกอยู่กับผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และรัฐบาลที่มีการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้ง บุคคลสำคัญของคณะราษฎรที่ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เกิดแตกแยกเป็นหลายฝ่าย ผู้นำหลายคนต้องออกไปต่างประเทศ เช่น พระยาทรงสุรเดชและนายปรีดี พนมยงค์

๕.๓.๑ พระองค์เจ้าอานันทมหิดลขึ้นครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหา

อานันทมหิดล ประสูติเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ที่เมืองไฮเดลเบิร์ก ประเทศเยอรมนี ทรงเป็นพระโอรสองค์โตในสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอุดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอุดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก) และหม่อมสังวาลย์ (สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี) ทรงเป็นพระราชนัดดา(หลาน)ในสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีสวรินทราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงมีพระเชษฐภคินี (พี่สาว) คือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา (กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์) และ ทรงมีพระอนุชา(น้องชาย) คือ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ มีการเฉลิมพระนามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลใหม่ ว่าพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล อุดุลยเดชวิกรมามาธิบดี จูฬาลงกรณราชปรีयरนัดดา มหิตลานเรศวรางกูร ใสศุรยสันตติวงศวิสุทธ วุฒมขัตติยศักดิ์คตอรรคอุดม จักรีบรมราชวงศนิวิฐ

ทศพิชราชธรรมอุกฤษฏ์นิบุณ อุดุลยฤทธิญาณิหารรังสฤษฏ์ สุสาธิตบุรพาธิการ ไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ
 สรรพเทพเสนาณรงค์ ชัยอรรถลักษณ์วิจิตรโสภาคยสรรพางค์ มหาชโนตมางคประณต บาทบงกชยุคล อเนก
 นิกรชนโสภณสมมต ประสิทธิ์วรยสมโหมมบรมราชสมบัติ นพปฎลเศวตฉัตรราดฉัตร สรรพรัฐทศทิศวิชิตไชย
 สกลมไหศวรียมหาสวามินทร์ มหะธรรมหินทรมหารามาธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชาวไศรย พุทธาทิไตร
 รัตนสรณารักษ์ วิศิษฎ์กต้อครนเรศราชบดี เมตตากฤณาสิทธิ์ลหุทัย โอนปมัยบุญการ สกลไพศาลมหารัษฎาธิ
 บดี พระอัฐมรามาธิบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

เมื่อครั้งประสูติทรงดำรงพระยศเป็นหม่อมเจ้า โดยได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระ
 มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า “อานันทมหิดล (Ananda Mahidol)” ขณะนั้นสมเด็จพระบรมราชชนก ทรงศึกษาอยู่ที่
 ประเทศเยอรมนี พ.ศ. ๒๔๖๐ ทรงได้รับพระยศเป็นพระ วรวงศ์เธอพระองค์เจ้า เสด็จฯ นิวัติประเทศสยาม
 และเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้เสด็จฯ พร้อมสมเด็จพระราชชนนี ไปสวิตเซอร์แลนด์

๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละพระราชสมบัติ ๗ มีนาคม
 พ.ศ. ๒๔๖๗ สถาปนาผู้แทนราษฎรได้มีมติเห็นชอบให้รัฐบาล อัญเชิญพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล
 ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์ ตั้งแต่วันเวลาที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ โดย
 ขณะนั้นทรงมีพระชนมายุเพียง ๕ พรรษา เนื่องจากยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ และไม่ทรงอยู่ในประเทศไทย จึง
 ต้องมีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ คือ กรมหมื่นอนุวัตน์จาตุรนต์ (พระองค์เจ้าอิศการานุทิศ) พระองค์เจ้า
 อาทิตยทิพอาภา และเจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) ต่อมา กรมหมื่นอนุวัตน์จาตุรนต์ สิ้นพระชนม์ มีการแต่งตั้ง
 พลเอกเจ้าพระยาพิชัยเนตรโยธินขึ้นแทน และเมื่อเจ้าพระยายมราช อดุลยกรรม มีการแต่งตั้งหลวงประดิษฐ์
 มนุชธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) แทน ครั้นเจ้าพระยาพิชัยเนตรโยธินถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ และพระองค์
 เจ้าอาทิตยทิพอาภาทรงลาออกจากตำแหน่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ ก็ไม่มีการแต่งตั้งผู้ใดเพิ่ม จึงมีแต่นายปรีดี พนม
 ยงค์เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แต่เพียงผู้เดียว

พ.ศ. ๒๔๗๗ มีการแก้ไขวิธีประหารชีวิต จากการ “ตัดศีรษะ” เป็น “ให้เอาไปยิงเสียให้ตาย” และ
 พ.ศ. ๒๕๔๖ เปลี่ยนเป็น “ฉีดยาพิษให้ตาย”

๒๔๗๘-๒๔๘๐ เกิดอหิวาตกโรคระบาด โดยแพร่มาจากมะละแหม่ง ประเทศพม่า เข้ามาทาง
 กาญจนบุรี แล้วขยายไป ๔๐ จังหวัด คนไทยตายไปราว ๑๐,๐๐๐ คน

๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ มีการจับกุมคณะกบฏนายสิบ นำโดยสิบเอกสวัสดิ์ มะหะหมัด และคณะราว ๒๐ คน มีเป้าหมายเพื่อคืนอำนาจให้แก่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยวางแผนว่า จะจับกุมผู้บังคับบัญชาและพวกที่ฝักใฝ่คณะราษฎร เช่นพระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี นายปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีมหาดไทย หลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีกลาโหม แต่ข่าวรั่วไปถึงฝ่ายรัฐบาล คณะนายสิบจึงถูกจับกุมได้ก่อนปฏิบัติการ ส.อ.สวัสดิ์ถูกประหารโดยการยิงเป้าที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า ส่วนคนอื่นถูกส่งไปขังที่เกาะตะรุเตาและเกาะเต่า

๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๑ จนถึงวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ร.๘ เสด็จฯ จากสวีตเซอร์แลนด์กลับประเทศไทยครั้งแรกหลังจากครองราชย์แล้ว โดยทางเรือ ขณะพระชนมายุ ๑๔ พรรษา (ขณะนั้นประเทศไทยใช้วันที่ ๑ เมษายนเป็นวันเปลี่ยนศักราชใหม่จนถึงพ.ศ. ๒๔๘๔ จึงเปลี่ยนเป็น ๑ มกราคม) และเสด็จฯ หนิวัติครั้งที่สองเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสงบแล้วทางเครื่องบิน เมื่อ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ จนกระทั่งสวรรคตเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๕

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

(<http://www.welovethailand.com/king8.html>, <http://www.debsirin.or.th/forums/showpost.php?p=66&postcount=1>,
http://4.bp.blogspot.com/_pzICWg_Xk24/R1bHxzbQwDI/AAAAAAAAAZo/Xw8YtsrbpG4/s400/484px-King_Ananda_Mahidol_portrait_photograph.jpg)

พระองค์เจ้าอานันทมหิดล และพระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช ทรงชุดลูกเสือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓

(<http://www.bangkokpost.com/60yrsthron/60yrsthron/index.html>)

ธนบัตรไทยสมัย ร.๘ พ.ศ. ๒๔๗๕ พิมพ์ที่อังกฤษ (<http://www.atsnotes.com/gallery/thailand-26.JPG>)

๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ประเทศไทยกับนอร์เวย์ทำสัญญาไมตรีการพาณิชย์

๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๐ มีการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างสถานีเกษตรกลางบางเขน

๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพโจมตีจีน บุกยึดเมืองนานกิง เมืองหลวงของประเทศจีนไว้ได้ ภายใน ๖ สัปดาห์ ชาวจีนถูกฆ่า ทรมาน และจับเป็นเชลยกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน ทำให้เกิดบาดหมางระหว่างจีนกับญี่ปุ่นจนยากที่จะลืมเลือน นายพลเจียงไคเช็คถอยไปเมืองจุงกิง

พ.ศ. ๒๔๘๐ มีการขุดคลองสรรพสามิตเพื่อขนส่งเกลือไปขายภายในและต่างประเทศ เชื่อมระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า จ.สมุทรปราการ กับ หมู่บ้านสาขลา และคลองขุนราชพินิจใจ ขุดโดยกรมชลประทานใช้เงินงบประมาณของกรมสรรพสามิต เป็นคลองตรงขนาดใหญ่กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๖ กิโลเมตร ต่อมากรมสหกรณ์ที่ดินได้ขุดคลองพิทยาลงกรณ์ต่อไปอีกจนถึงแม่น้ำท่าจีน ที่ต.บางหญ้าแพรก จ.สมุทรสาคร รวมความยาว ๓๐ กิโลเมตร

พ.ศ. ๒๔๘๑ เรือดำน้ำของไทย ๔ ลำ ที่ซื้อจากบริษัทมิซุชิของญี่ปุ่นมาถึงประเทศไทย คือ รล. มัจฉานุ รล.วิรุณ รล.สินสมุทร และ รล.พลายชุมพล หลังจากปฏิบัติงานอยู่ ๑๒ ปี ก็หมดสภาพ และไม่มีอะไหล่ เพราะญี่ปุ่นแพ้สงครามถูกห้ามผลิตอุปกรณ์สงคราม จึงต้องปลดประจำการใน พ.ศ. ๒๔๙๔ แล้วขายเป็นเศษเหล็กให้แก่บริษัทปูนซิเมนต์ คงเหลือแต่หัวเรือดำน้ำและอาวุธบางชิ้น เช่น ปืนและกล้องส่องซึ่งถูกเก็บอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ทหารเรือ

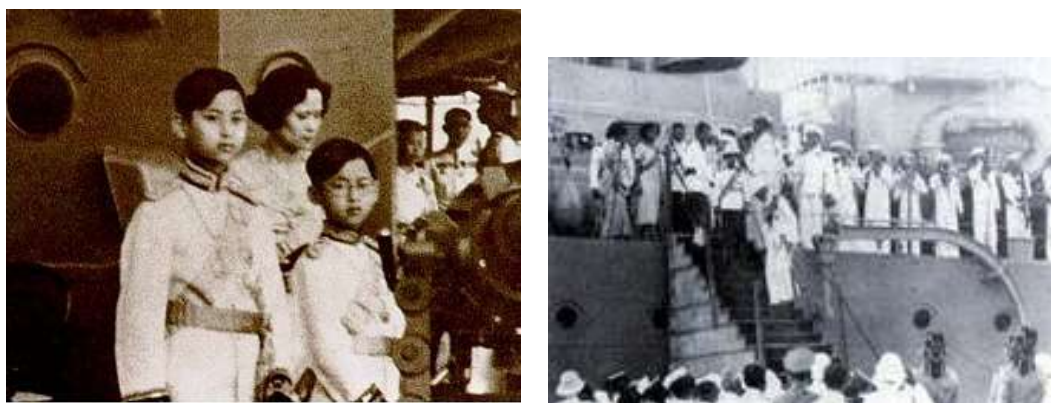
เรือดำน้ำ สินสมุทร ของราชนาวีไทย(<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/th/>)

๕.๓.๒ ร.๘ เสด็จฯนิวัติประเทศสยาม ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จฯนิวัติประเทศไทยพร้อมกับสมเด็จพระราชชนนี พระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา และพระราชอนุชาเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ทางเรือเดินสมุทรชื่อมีโอเนียของเดนมาร์กถึงเกาะสีชัง เรือรบหลวงศรีอยุธยาไปรับเสด็จฯเข้ากรุงเทพฯ มีประชาชนจำนวนมากมารับเสด็จฯตลอดสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา

หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๑

(<http://www.cm108.com/bbb/index.php?act=Print&client=printer&f=8&t=6732>)

ร.๘ เสด็จฯนิวัติประเทศไทย ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๑

(<http://www.cm108.com/bbb/index.php?act=Print&client=printer&f=8&t=6732>)

ระหว่างที่ร.๘ ทรงอยู่ในประเทศสยาม มีพระราชกรณียกิจ เสด็จฯ พระราชทานธงให้ยุวชนทหาร
ทรงเปิดงานกรีฑาประชาชนที่สนามกรีฑาสถานแห่งชาติ และ ทรงเปิดโรงพยาบาลอานันทมหิดล

ร.๘ พระราชทานธงให้ยุวชนทหาร ระหว่างเสด็จนิวัติพระนคร พ.ศ. ๒๔๘๑

ภาพจากนิตยสารไลฟ์ (<http://www.2bangkok.com/siam.shtml>)

ร.๘ ทรงอยู่ในประเทศสยามเกือบ ๒ เดือน จนถึงวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ จึงเสด็จฯไปทรงศึกษาต่อที่สวิตเซอร์แลนด์ โดยทางเรือ

ร.๘ และ พระอนุชาบนเรือรบหลวงแม่กลองเพื่อลงเรือซีแลนเดียเสด็จฯกลับสวิตเซอร์แลนด์ ๑๓

มกราคม ๒๔๘๑ (http://item.slide.com/r/1/0/i/j8iPvxTL7T8VFICn_bz7UpYdzebQir7O/)

๕.๓.๓ หลวงพิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. ๒๔๘๑ พระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี แพ้การลงมติในสภา จึงประกาศยุบสภา แล้วไม่ขออยู่เกี่ยวกับการเมืองอีก จากนั้นมีการเลือกตั้งใหม่ พันเอกหลวงพิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

พ.ศ. ๒๔๘๑ มีการจับกุมผู้ต้องสงสัยว่าจะเป็นกบฏลอบสังหารลอบยิงและวางยาพิษ หลวงพิบูลสงคราม ๕๑ คน เช่น พระวรวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร (พระราชโอรส ร.๕) พลโทพระยาเทพหัสดิน (ผาด เทพหัสดิน ณ อยุธยา อดีตแม่ทัพไทยที่ไปร่วมรบสงครามโลกครั้งที่ ๑)

พ.อ.พระยาทรงสุรเดช (ทศ พันธุมเสน) ผู้บัญชาการโรงเรียนรบเชียงใหม่ ซึ่งเคยขัดแย้งกับหลวงพิบูลฯ มาตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถูกสั่งให้ออกจากราชการแล้วถูกบังคับให้เดินทางโดยรถไฟไปพนมเปญ และไซ่ง่อน กับ ร.อ.ตำรวจ กาญจนสิทธิ์ ทหารคนสนิท โดยต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการตั้งร้านขายอาหารไทย ทอดแหหาลา และไม้แป้นทำขนมกล้วยขายจนถึงแก่กรรมที่กรุงพนมเปญ ส่วนผู้ต้องหาอื่น เช่น หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร น.อ. พระยาศราภัยพิพัฒน์ น.อ. พระแสงสิทธิการ นาย สอ เศรษฐบุตร ถูกคุมขังที่เรือนจำบางขวาง เกาะตะรุเตา และเกาะเต่า แล้วขึ้นศาลพิเศษตัดสินประหารชีวิตไป ๑๘ คน เช่น พ.ท. พระสุวรรณจิต (วร กังสวร) ร.ท. เณร ตาละลักษณ์ (อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ต้องหาสังยาพิษให้แม่ครัวหลวงพิบูล) นายลี บุญตา (คนรับใช้ในบ้านที่ใช้ปืนยิงหลวงพิบูล) นายดาบพวง พลนาวิ นายดาบ ผุดพันธ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา ร.ท. เผ่าพงศ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา ร.ต. บุญมาก ฤทธิ์สิงห์ พ.อ. หลวงมหิทธิโยธี พ.อ. หลวงชำนาญยุทธศิลป์ ร.อ. ขุนคลังพลพุนท์ พ.ต.ต. ขุนนามนฤนาท พ.ต. หลวงไววิทยาธร พ.อ. พระสิทธิเรืองเดชพล จสต. แม้น เลิศนาวิ ร.อ. จรัส สุนทรภักดี รท. แสง วัฒนศิริร.ท. เสริม พุ่มทอง (ทหารโรงเรียนรบ เชียงใหม่) ร.ท. สัย เกษจินดา (ทหารโรงเรียนรบ เชียงใหม่) นายทอง ช่างชาญกุล มีการลอบยิงให้ กรมขุนชัยนาทนเรนทร พลโท พระยาเทพหัสดิน และหลวงชำนาญยุทธศิลป์ จากประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต ต่อมา มีการปล่อยและคืนพระอิสริยยศให้ กรมขุนชัยนาทนเรนทร

๕.๓.๔ เปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทย ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๒ สมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีการเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทย

๕.๓.๕ แต่งเพลงชาติไทย พ.ศ. ๒๔๘๒ มีการแต่งเพลงชาติไทย โดยพระเจนดุริยางค์เป็นผู้แต่งทำนอง พันเอกหลวงสารานุประพันธ์ แต่งคำร้องในนามกองทัพบก

๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ มีการเปลี่ยนอักษรในตราสมาชิกรวมจักร ของกรรมการจังหวัดจาก อักษรขอมเป็นอักษรไทย ในเรื่องนี้ มีประกาศตราตำแหน่งเสนาบดี กระทรวงธรรมการ พ.ศ. ๒๔๕๖ ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างขึ้น เป็นรูปวงกลม มีลายเสมาดั้งบนฐาน มีรูปพระ ธรรมจักร คือล้อรถอยู่กลางใบเสมา มีอักษรขอม “ พุ.ส.นิ.ม ” ย่อมาจาก ทุกข์ สมุหทัย นิโรธ มรรค ของอริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาอยู่ที่ขอบเบื้องบนเสมา

๕.๓.๖ สงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดขึ้นระหว่างพ.ศ. ๒๔๗๔-๒๔๘๘ (ค.ศ. ๑๙๓๑-๑๙๔๕)

ผู้เข้าร่วมสงครามแบ่งเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือฝ่ายสัมพันธมิตรประกอบด้วย อังกฤษ ฝรั่งเศสและสหภาพโซเวียต ส่วนฝ่ายตรงข้ามเรียกว่าฝ่ายอักษะ นำโดย เยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่น ความขัดแย้งแบ่งได้เป็นสองภูมิภาค คือ ทวีปเอเชีย เริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๔ (ค.ศ. ๑๙๓๑) จากการที่ญี่ปุ่นบุกแมนจูเรีย ของประเทศจีน ส่วนใน ทวีปยุโรปเริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙) จากการที่เยอรมนีรุกรานโปแลนด์ และสิ้นสุดใน พ.ศ. ๒๔๘๕ (ค.ศ. ๑๙๔๕) เมื่อญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้หลังถูกระเบิดปรมาณู มีผู้เสียชีวิตในสงครามครั้งนี้กว่า ๖๐ ล้านคน

ทางด้านทวีปเอเชีย เมื่อพ.ศ. ๒๔๗๔ (ค.ศ. ๑๙๓๑) ญี่ปุ่นบุกเข้ายึดแมนจูเรีย เมืองเซี่ยงไฮ้และ นานกิงของประเทศจีนเพื่อขยายดินแดน สหรัฐอเมริกาและอังกฤษตอบโต้ด้วยการปิดล้อมทางเศรษฐกิจและ ห้ามขนส่งน้ำมันไปญี่ปุ่น ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ญี่ปุ่นโจมตีฐานทัพอเมริกันที่เกาะฮาวายและยกพล ขึ้นบกในประเทศไทยเพื่อไปโจมตีพม่าอังกฤษที่มลายู สิงคโปร์ พม่า และอินเดีย

ทางด้าน ทวีปยุโรป หลังจากที อิตาลีก้าวขึ้นเป็นผู้นำของเยอรมัน ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙) เยอรมนีได้ส่งทหารบุกโปแลนด์ ทำให้อังกฤษและฝรั่งเศสประกาศสงครามกับเยอรมนี กองทัพ เยอรมันและอิตาลีได้บุกเข้าไปยึดครองประเทศต่างๆอย่างรวดเร็ว เช่น ออสเตรีย เชโกสโลวาเกีย อัลเบเนีย กรีซ เดนมาร์ก นอร์เวย์ เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ฝรั่งเศส กรีซ ยูโกสลาเวีย สำหรับไทยนั้นตอนแรกประกาศ เป็นกลาง แต่ตอนหลังเข้าร่วมกับ ญี่ปุ่น

๕.๓.๗ สงครามอินโดจีน หรือสงครามฝรั่งเศส-ไทย รัฐบาลไทยได้เรียกร้องทวงดินแดน ที่ฝรั่งเศสยึดไปสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดขึ้นระยะหนึ่ง เยอรมันได้บุกเข้าทำลายป้อมมาจิ โนต์ของฝรั่งเศส และรัฐบาลฝรั่งเศสได้ทำสัญญาสงบศึกกับเยอรมันเมื่อ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓ จอมพล ป.พิบูลสงครามเห็นว่าฝรั่งเศสอ่อนกำลัง และไทยได้ซื้ออาวุธใหม่มาจำนวนมาก จึงได้ส่งบันทึกถึงรัฐบาล ฝรั่งเศสขอให้ปรับปรุงเส้นเขตแดนด้านอินโดจีน แต่รัฐบาลฝรั่งเศสตอบปฏิเสธ ส่งเครื่องบินมาทิ้งระเบิดทิ้ง.

นครพนม มุกดาหาร สกลนคร และอุดรธานี ขณะนั้นฝรั่งเศสในอินโดจีน ใช้คนฝรั่งเศสเป็นนายทหาร ใช้พวกเวียดนามเป็นนายสิบ ใช้พวกชาวกาเมาเป็นพลทหาร ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ฝายไทยได้นำเครื่องบินคอร์แซร์ขึ้นต่อสู้เครื่องบินฝรั่งเศสจากสนามบินอุดรธานี ร.ท.ศานิต นวลมณี และ จ.อ.เฉลิม ดำสัมฤทธิ์ ถูกยิงเครื่องบินตกเสียชีวิตที่หนองคาย วันที่ ๗-๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ กองทัพอากาศไทยได้ส่งทหารบุกเข้ายึดเมืองไซบุรี จำปาสัก ด้านเมืองลาว และเข้ายึดเมืองพระตะบอง ศรีโสภณ และ เสียมราฐ ด้านกัมพูชา ทหารไทยเสียชีวิตใน สงครามอินโดจีนนี้ ๕๕ คน มีรายชื่อจาริกอยู่ที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

ร.ท.ศานิต นวลมณี และเครื่องบินคอร์แซร์ของกองทัพอากาศไทย

(<http://iseehistory.socita.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538711046&Ntype=1>)

๕.๓.๘ ยุทธนาวีที่เกาะช้าง ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ มีการรบทางเรือในอ่าวไทยเรียกชื่อว่า ยุทธนาวีที่เกาะช้าง จังหวัดตราด เนื่องจากกระทรวงทหารเรือฝรั่งเศสออกคำสั่งให้ “ติดตามค้นหาและทำลายกองเรือรบของสยามตั้งแต่ระยะจนถึงชายแดนกัมพูชา เพื่อบังคับให้ฝายไทยถอนกำลังทหารที่รุกข้ามชายแดน ออกจากกัมพูชา” โดยส่งเรือรบและเครื่องบินหลายลำจากอ่าวคัมรานห์และเมืองไซ่ง่อนในเวียดนาม แต่ กองทัพเรือไทยสามารถขับไล่กองเรือรบฝรั่งเศสออกไปได้ โดยเรือรบไทยถูกยิงจม ๓ ลำ คือ ร.ล. ชนบุรี ร.ล.ชลบุรี และ ร.ล.สงขลา

แผนที่บริเวณเกิดเหตุยุทธนาวีที่เกาะช้าง (<http://th.wikipedia.org/wiki>) ๑๖ มกราคม พ.ศ.

๒๔๘๔ เครื่องบินลาดตระเวนฝรั่งเศสจากสนามบินเรียมในอินโดจีน ตรวจพบเรือรบไทยหลายลำจอดอยู่ใกล้ เกาะช้าง คือ เรือปืนธนบุรี เรือตอร์ปิโดชลบุรี เรือตอร์ปิโดสงขลา เรือตอร์ปิโดตราด เรือหลวงหนองสาหร่าย และเรือหลวงเทียนอุทก ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เรือรบฝรั่งเศสชื่อ ลามอตปิเกต์ (La Motte Picquet) และ เรือช่วยรบอีก ๔ ลำคือเรือปืนดุมองต์ ดูว์วิลล์ (Dumont d'Urville) เรือปืนอามิราล ชาร์เนร์ (Amiral Charner) เรือปืนตาฮูร์ (Tahure) และ เรือปืนมาร์น (Marne) ควบคุมโดยนาวาเอก เรจิ เบริงเยร์ แล่นเข้าหากองเรือไทยที่ จอดทอดสมออยู่บริเวณเกาะช้าง เรือตอร์ปิโดไทยซึ่งใช้เครื่องไอน้ำไม่สามารถออกเรือและใช้ตอร์ปิโด เพราะ ไอน้ำยังมีกำลังดันไม่พอและหัวเรือหันเข้าหาเกาะ ส่วนเรือปืนนั้นออกเรือได้เพราะใช้เครื่องดีเซลแต่การยิงไม่ แม่นยำ เครื่องบินฝรั่งเศสทิ้งระเบิดใส่เรือรบไทย แล้วยิงต่อสู้กัน เรือรบหลวงธนบุรีถูกปืนเรือฝรั่งเศสยิงถูก หอบังคับการจน น.อ.พร้อม วีระพันธ์ ผู้บังคับการเรือ เสียชีวิตแล้วต่อมาจมลง เรือรบหลวงสงขลาถูก ตอร์ปิโดยิงจนไฟไหม้จนต้องสละเรือ เรือรบหลวงชลบุรีถูกยิงไฟไหม้ต้องสละเรือ เครื่องบินไทยจากจันทบุรี ที่ทิ้งระเบิดถูกเรือฝรั่งเศสแต่เสียหายไม่มาก กองเรือฝรั่งเศสถอยกลับไปฝั่งอ่อน

ทหารเรือไทยเสียชีวิตไป ๓๖ คนคือ

เรือหลวงธนบุรี ๑.นายนาวาเอก หลวงพร้อมวีระพันธ์ (พร้อม วีระพันธ์) ผู้บังคับการเรือ ๒.

นายนาวาเอก อัมมา พัฒนวิบูลย์ ๓.นายเรือโท เทียน เหมือนสุวรรณ ๔.นายเรือโท ทองมี เสดะจันทร์ ๕.นาย เรือโท สว่าง สุวรรณเปี่ยม ๖.นายเรือตรี ทองปอนด์ ชำนาญแพทย์ ๗.นายเรือโท ชัน วงศ์กนก ๘.นายเรือตรี พรหม รักภักดิ์ ๙.นายเรือตรี สมัย จำปาสุต ๑๐.พันจ่าเอก เฟื่อง ยาประดิษฐ์ ๑๑.พันจ่าเอก ศาคร จันบุญช่วย ๑๒. พันจ่าเอก มูล พึ่งมา ๑๓.พันจ่าเอก ยก นรธด ๑๔.พันจ่าเอก สม จันมะณี ๑๕.พันจ่าเอก ปิ่น แซ่ลิ้ม ๑๖.พันจ่า เอก เอี้ยว อึ้งหลี ๑๗.พันจ่าเอก ลบ นุดนา ๑๘.พันจ่าเอก นวล เสี่ยงบุญพัน ๑๙.จ่าเอก ลำดวน ทัพพะเกตุ ๒๐. พันจ่าเอก ยู่เล้ง อาจสาคร

เรือหลวงสงขลา ๒๑.นายเรือโท สวาสดี สุริเย ๒๒.นายเรือตรี สวง ไชยพลับ ๒๓.นายเรือโท

ชัน ฤทธิวรรณ ๒๔.นายเรือตรี เทียง ยู่อี ๒๕.นายเรือตรี วรรณะ มุ่งเพียร ๒๖.พันจ่าเอก ภักดี สุดใจ ๒๗.พัน จ่าเอก พริ้ง นิลพัฒน์ ๒๘.พันจ่าเอก ลำราญ นันธิโพธิ ๒๙.พันจ่าเอก ชัน น้อยแดง ๓๐.พันจ่าเอก แล เพียรหาสิน ๓๑.พันจ่าเอก ประวิทย์ วัชรกร ๓๒.พันจ่าเอก จ้อย สุขแจ้ง ๓๓.พันจ่าเอก ทองสุข จานสี ๓๔.พันจ่าเอก จำรัส มูลศิริ

เรือหลวงชลบุรี ๓๕.นายเรือโท อำนวย แสงสมศรี ๓๖.พันจ่าเอก ป้อไต้ แซ่เฮง

เรือรบหลวงธนบุรี (<http://th.wikipedia.org/wiki/>)

เรือรบลามอตปิเกต์ ของฝรั่งเศส

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ea/Lamotte-Piquet-h81987.jpg>

หลังจากยุทธนาวีที่เกาะช้าง ญี่ปุ่นได้เข้ามาใกล้เกลี้ย ทำให้ไทยและฝรั่งเศสลงนามทำสัญญาเลิกรบที่กรุงโตเกียวเมื่อ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ จากนั้นญี่ปุ่นได้ส่งทหาร ๑๒ กองพลเข้าสู่อินโดจีน ไทยได้ดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขง คือหลวงพระบางและจำปาศักดิ์ ที่เสียไปในเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) และดินแดนเขมร คือ ศรีโสภณ มงคลบุรี พระตะบองและเสียมราฐที่เสียไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ กลับคืนมา และปักปันเขตแดนใหม่โดยถือเอาร่องน้ำลึกเป็นเส้นกันเขตแดน ทำให้ได้เกาะต่างๆ ๗๗ เกาะในลำนํ้าโขงเป็นของไทย (ดินแดนเหล่านี้เมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่สองฝรั่งเศสบังคับให้ไทยส่งกลับคืน)

ในช่วงนั้นญี่ปุ่นทำสงครามกับจีนเพื่อเพิ่มพื้นที่ประเทศ ได้เกาะไต้หวัน(พ.ศ. ๒๔๓๘) ยึดครองเกาหลี (พ.ศ. ๒๔๕๓) ยึดครองแมนจูเรีย(พ.ศ. ๒๔๗๔) ยึดนครเซี่ยงไฮ้ นานกิง ปักกิ่งจนรัฐบาลจีนต้องย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่เมืองจุงกิง (พ.ศ. ๒๔๘๐) ยึดเกาะไหหลำ(พ.ศ. ๒๔๘๒) ยึดเมืองไช่จง(พ.ศ. ๒๔๘๔)

กองทัพญี่ปุ่นบุกนานกิง เมืองหลวงของจีน

(http://www.japanfocus.org/images/UserFiles/Image/2741.bix.hirohito.apparition/japanese_enter-nanjing.jpg)

หลังศึกอินโดจีน คนญี่ปุ่นมาประกอบธุรกิจและท่องเที่ยวในเมืองไทยมากขึ้น นักเรียนญี่ปุ่นวัยรุ่นเข้ามาเรียนภาษาไทยอย่างผิดสังเกต ธุรกิจญี่ปุ่นส่วนหนึ่งอยู่แถบถนนเจริญกรุง เช่นห้างไวยอบาต้าหรือห้างถ่ายรูปพร้อม ปากตรอกชาเตอร์แบงค์ (เจ้าของร้านคือ พันโท เอบาต้า จากฝ่ายข่าวกรมทหารสารวัตรญี่ปุ่น) โรงพยาบาลอิโตะ อยู่ตรงข้ามโรงพยาบาลกลาง ทางภาคใต้ญี่ปุ่นได้ส่งหน่วยจารกรรมมา รับซื้อแร่ดีบุก ถ่ายรูป ทำพื้น รับเหมาก่อสร้าง(เตรียมถนนและยานยนต์ไว้ขนทหาร) มีการเข้าเรือออกไปตกปลาในทะเล (เพื่ออำพรางการหยั่งวัดระดับน้ำทะเล)

ห้างถ่ายรูปพร้อมในกรุงเทพฯ ของชาวญี่ปุ่นสมัยก่อนญี่ปุ่นบุกไทย

(http://www.thai-blogs.com/pictures/guest/oldpostcards_3.jpg)

๕.๓.๕ เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ประเทศไทยเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จาก ๑ เมษายน เป็น ๑ มกราคม ในสมัยที่จอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ดังนั้น พ.ศ. ๒๔๘๓ จึงมีเพียง ๕ เดือนเท่านั้น คือ ตั้งแต่ ๑ เมษายน ๒๔๘๓ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๓

พ.ศ. ๒๔๘๒ ตั้งต้น ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒ ถึง ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๒

พ.ศ. ๒๔๘๓ ตั้งต้น ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๓ ถึง ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓

(ไม่มีวันที่ ๑ มกราคม ถึง ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๓)

พ.ศ. ๒๔๘๔ ตั้งต้น ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ถึง ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคตด้วยโรคพระหทัย

ขณะพระชนมายุ ๔๘ พรรษา ที่พระตำหนักคอมพ์ตัน ประเทศอังกฤษ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๒

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงอัญเชิญพระบรมอัฐิ ร.๙ กลับถึงประเทศไทย

๕.๓.๑๐ สงครามมหาเอเชียบูรพา (The Greater East Asia War 大東亞戦争, *Dai Tō-A Sensō*)

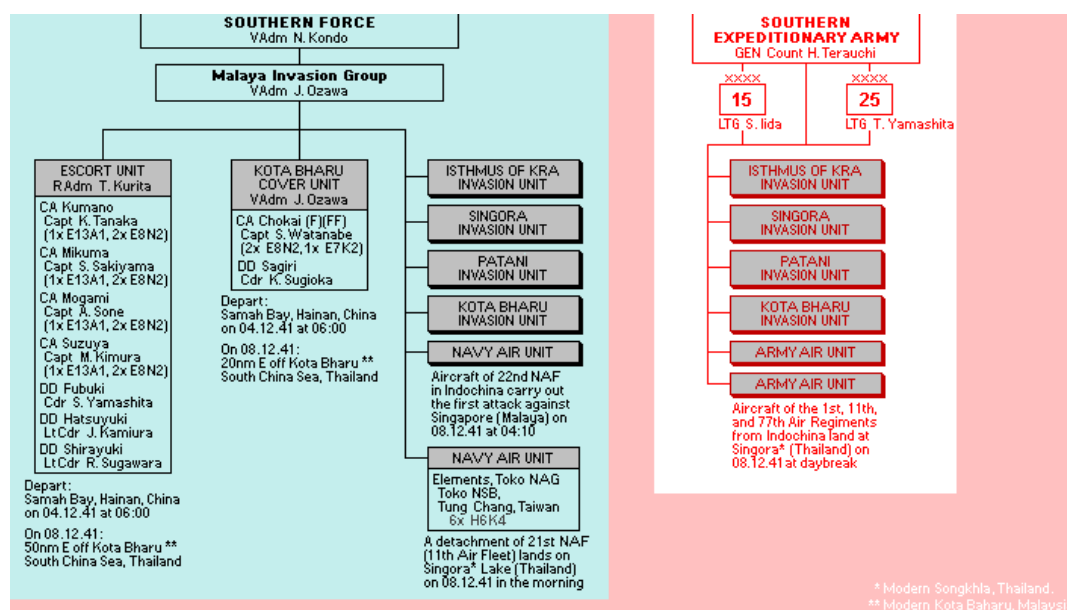
๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ วิทยุบีบีซีของอังกฤษ ออกข่าวว่า เครื่องบินลาดตระเวนอังกฤษพบกองเรือรบญี่ปุ่นราว ๒๐๐ ลำในทะเลจีนใต้มุ่งหน้ามาอ่าวไทย ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ตอนกลางคืน สถานทูตญี่ปุ่นในกรุงเทพฯ จัดฉายภาพยนตร์สำหรับคนญี่ปุ่น เพื่อรวบรวมกำลังใจชาวญี่ปุ่นไว้อำนวยความสะดวกแก่ทหารญี่ปุ่นที่จะยกพลขึ้นบกในวันรุ่งขึ้น พร้อมทั้งส่งผู้หญิงและเด็กญี่ปุ่นลงเรือออกทะเลไว้เพื่อเกิดเหตุสู้รบ ส่วนคนไทยกำลังเตรียมจัดงานฉลองรัฐธรรมนูญในวันที่ ๑๐ ธันวาคม

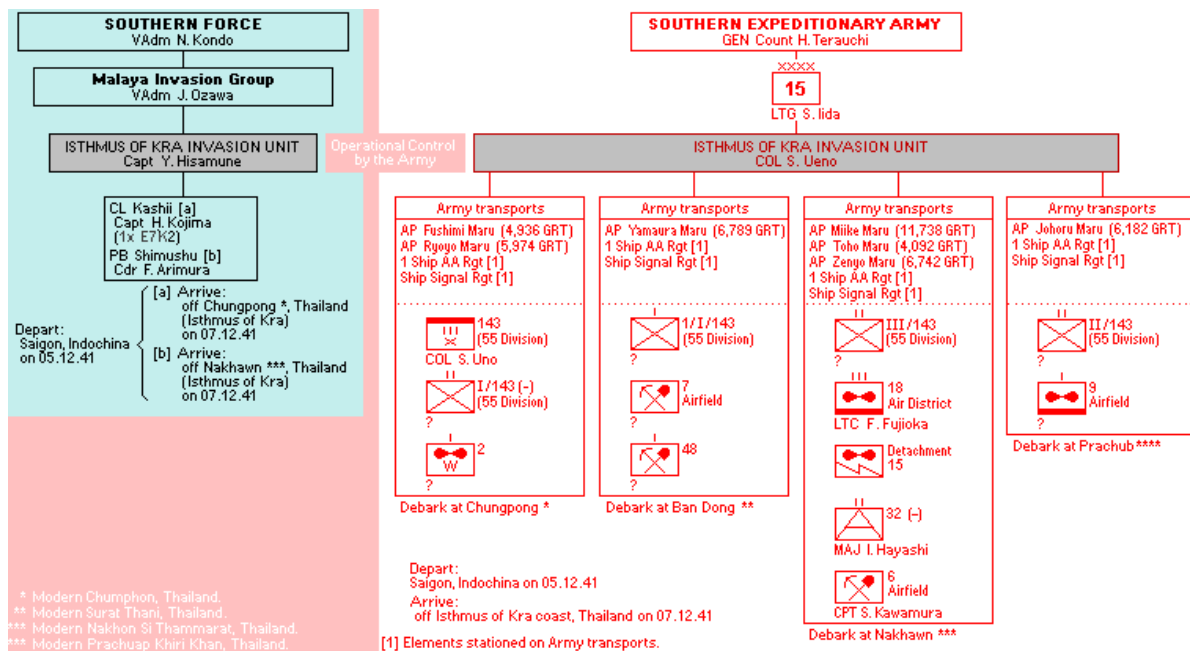
๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เวลา ๐๗.๔๕ น. (เวลาฮาวาย ตรงกับ ๐๐.๔๕ น. ของวันที่ ๘ ธันวาคม เวลาประเทศไทย) เครื่องบินญี่ปุ่นจำนวนมากบุกโจมตีฐานทัพอากาศฮาวายของสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้น ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ช่วง ๐๒.๐๐ ถึง ๐๕.๐๐ น. กองทัพที่ ๒๕ ของญี่ปุ่นภายใต้การบัญชาการของ พลโท ยามาชิตะ (Tomoyuki Yamashita) ก็ยกพลขึ้นบกในประเทศไทยพร้อมกัน ๘ จุด คือ สงขลา ปัตตานี ชุมพร สุราษฎร์ธานี (บ้านดอน) นครศรีธรรมราช สมุทรปราการ (บางปู) ประจวบคีรีขันธ์ และเตรียมกำลังทางบกสู่ อ. รัษฎาประเทศ จ. ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อส่งกำลังเดินทัพผ่านไปมลายูและพม่า มีการสู้รบเสียชีวิตทั้งฝ่ายไทยและญี่ปุ่น

จุดที่ทหารญี่ปุ่นบุกไทย ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

(http://wikibrowser.net/images/th/300px_Japanese_Invasion__8_December_1941.png)

แผนภูมิการบริหารกองกำลังญี่ปุ่น เพื่อบุกโกตาบารู ชุมพร บ้านดอน นคร และ ประจวบ

(http://niehorster.orbat.com/014_japan/41-12-08_ops_01/southern_malaya_01.html)

ทหารกองทัพ ๒๕ ของญี่ปุ่นควบคุมโดยพลโท โมยุกิ ยามาชิตะ (Tomoyuki Yamashita) ใช้เรือ ๑๓ ลำออกจากท่าเรือเกาะไหหลำประเทศจีนเมื่อ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ถึงสงขลา ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่สงขลา ก่อน ๐๑.๐๐ น. วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ชาวญี่ปุ่นซึ่งประกอบธุรกิจอยู่ในสงขลาและหาดใหญ่ บางคนเป็นแพทย์ ทันตแพทย์ ช่างถ่ายรูปและอื่น ๆ ประมาณ ๒๐ คน ได้มางานเลี้ยงที่สถานกงสุลญี่ปุ่นในสงขลา บางคนแต่งเครื่องแบบทหารญี่ปุ่นเพื่อนำทางและเป็นล่ามให้กองทัพญี่ปุ่น ๐๑.๐๐ น. หน่วยจู่โจมญี่ปุ่นลงเรือเล็กขึ้นฝั่งบริเวณแหลมสน แหลมทราย หาดสมิหลา ถึงเก้าแสง แล้วเข้ายึดสถานที่ราชการ ตัดสายโทรศัพท์ โทรเลข (แต่นายไปรษณีย์สงขลาสามารถส่งโทรเลขไปถึงนครศรีธรรมราชได้ทันเมื่อ ๐๒.๓๐ น.) ยึดสนามบินปอยาง และยึดเครื่องบินรบคอร์แซร์ ๓ เครื่องของไทยได้ในโรงจอด ญี่ปุ่นเคลื่อนกำลังไปทางหาดใหญ่ ทั้งทางรถไฟและรถยนต์เพื่อบุกเข้าไปในมลายู ๐๒.๐๐ น. พันเอกหลวงประหารข้าศึก(สรอย นีละพันธ์) ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกสงขลา ได้รับโทรศัพท์แจ้งข่าวกองเรือรบจำนวนมาก ปรากฏที่ทะเลหน้าเมืองสงขลา พันเอกหลวงแถวเดกิงพล(แถว ทองเนียม) ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๕ นำทหารจากกองห้ำม้าตั้งรับที่แนวเข้าน้ำน้อยและยึดเนินแม่เตย สามแยกลำโรงเป็นที่มั่นรักษาด่าน เนื่องจากเป็นทำเลที่เป็นช่องแคบระหว่างทางสายสงขลา-ไทรบุรี (มาเลเซีย) ๐๒.๓๐ น. กองกำลังจู่โจมญี่ปุ่นไปตามถนนสงขลา-หาดใหญ่ ปะทะกับทหาร ร.พัน ๕ ที่ที่ควนแม่เตย และเชิงสะพานสามแยกลำโรง ทหารญี่ปุ่นบาดเจ็บล้มตาย

มากเพราะอยู่ในที่โล่งแจ้ง กองร้อยที่ ๓ ใช้ปืนใหญ่ภูเขา ๖๓ ม.ม. ตั้งยิงบริเวณเขารูปช้าง เห็นเครื่องบินขับไล่ของญี่ปุ่น ๒๐ เครื่องบินเข้าฝั่งและหายไปทางทิศตะวันตก ๐๕.๐๐ น. ทศนวิสัยดิษฐ์ มองเห็นเรือสินค้าขนาดใหญ่หลายหมื่นตัน ทาสีเทา มีปืนจันทน์ยกของหน้า-หลัง ๑๒ ลำ กำลังลำเลียงเรือท้องแบนลงน้ำ และเห็นเรือรบหลายลำจอดเรียงราย ๐๗.๕๕ น. ปืนเรือญี่ปุ่นยิงทหารไทยที่บ้านน้ำน้อย ๐๘.๐๐ น. ทหารญี่ปุ่นใช้รถไฟไทยเดินทางจากสงขลาผ่านสถานีบ้านน้ำน้อย ๘.๔๕ น. เครื่องบินญี่ปุ่นจากสนามบินในอินโดจีนลงจอดที่สนามบินสงขลาเพื่อเตรียมไปโจมตีมลายูและสิงคโปร์ ๘.๐๐ น. เครื่องบินญี่ปุ่น ๖ เครื่องทิ้งระเบิดค่ายทหารสวนตุล เพื่อทำลายปืนใหญ่ ๐๘.๑๐ น. กองกำลังญี่ปุ่นกระจายทั่วไปเหมือนมด ทหารไทยยิงปืนใหญ่เข้าไปในสนามบิน เมื่อกระสุนตก เห็นฝูงทหารญี่ปุ่นกระจายแตกออกไป แต่ไม่ซำกักกลับเข้ามาอีกจนเต็มตามเดิม ๑๑.๓๕ น. ได้รับคำสั่งวิทยุจากค่ายนครศรีธรรมราช ให้หยุดการรบและหลีกเลี่ยงทางให้ทหารญี่ปุ่นผ่าน ทหารญี่ปุ่นเร่งเดินทางทั้งกลางวันกลางคืนไปถึงเคดาห์(ไทรบุรี)

ต่อมาทหารญี่ปุ่นได้ใช้โรงเรียนมหาวชิราวุธเป็นโรงพยาบาลสนาม ระหว่างสงครามญี่ปุ่นได้นำหญิงเกาหลีราว ๓๐-๔๐ คนมาไว้ที่โรงแรมในหาดใหญ่เพื่อให้บริการทางเพศแก่นายทหารญี่ปุ่น เมื่อสงครามยุติสาวเกาหลีเหล่านี้ถูกทิ้งไว้ในหาดใหญ่ บางคนได้แต่งงานกับคนไทยมีลูกหลานถึงปัจจุบัน

(ข้อมูลจาก <http://iseehistory.socita.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538711067>,

http://www.gimyong.com/history/history_hatyai9.php)

ทหารญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก

บริเวณคอคอดกระทหารญี่ปุ่นกองพล ๑๕ คู่มือโดยพลโท ลิดะ (Ltj.S.Lida) และพันเอกอุโน (Col.Ueno) ลงเรือจากไซ่ง่อนเมื่อ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เพื่อเตรียมบุกชุมพร สุราษฎร์ธานี (บ้านดอน) นครศรีธรรมราช และ ประจวบคีรีขันธ์พร้อมกันในวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

ที่นครศรีธรรมราช ประมาณ ๕.๓๐ น. วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ผนตทหนัก ทหารที่ นครศรีธรรมราชได้รับโทรเลขจากสงขลา แจ้งข่าวญี่ปุ่นบุกสงขลา จึงเตรียมส่งกำลังไปช่วยทางรถไฟ ๖.๓๐ น. ทหารญี่ปุ่นลงเรือท้องแบนแล่นเข้าคลองปากพูนและคลองท่าแพ แล้วปะทะกับทหารไทยประมาณ ๗.๐๐ น. ที่สะพานท่าแพหน้าค่ายวิชราชู ทหารไทยใช้ปืนใหญ่และปืนกลหนักกระดมยิงเรือท้องแบนญี่ปุ่น มีการสู้รบ ถึงขั้นตะลุมบอนด้วยดาบปลายปืน จนทหารญี่ปุ่นเสียชีวิตไปมาก ๐๕.๕๐ น. ผบ. มทบ.๖ ได้รับคำสั่งทางวิทยุ จากผู้บัญชาการทหารสูงสุด (จอมพลแปลก พิบูลสงคราม)ว่า “ให้หยุดรบ หลีกทางให้ญี่ปุ่นผ่านได้แล้วรอฟัง คำสั่ง” แต่ก็ยังมีการยิงกันต่อไปจนเจรจายยุติเมื่อ ๑๔.๐๐ น. ทหารไทยเสียชีวิตไป ๓๕ นาย เช่น พ.อ.(พ.ต.) หลวงราญรอนสงคราม(เจริญ ภูมิประภาส) รอง เสธ.มทบ.๖ ถูกยิงและซามูไรฟันซ้ำที่ท่าแพ พ.ท..(ร.อ) ขุน นวมณทนะโยธิน(นวม นวมะรัตน์)ผบ.พ.น.มทบ.๖ ถูกกระสุนปืนครกที่ท่าแพ พ.อ.หลวงอมรเสนีย์ (ทศ อัมรา นนท์)ผู้บังคับการทหารปืนใหญ่ ถูกยิงเสียชีวิต ร.อ. (ร.ต.) ประยงค์ ไกรกิตติ ผู้บังคับหมวดทหารปืนใหญ่ ป พัน ๑๕ ทหารไทยเสียชีวิตจำนวนมาก เช่น ร.ท.ปลั่ง ลิทธิสุต ร.ต.(ส.ต.)เจริญ สนิสมบัติ ร.ต.(ส.ต.)พ่วง พารา ส.ต.ชั้น ศรีดี จ.ส.อ.รบ เกตุแก้ว จ.ส.อ.เอื้อน ทวย จ.ส.อ.จ้อง ผิวสลับ จ.ส.อ.ไข่ กังแสง จ.ส.อ.หยิบ เต็มเหม้ง จ.ส.อ. เต็กกู่ย แซ่เตียว จ.ส.อ.ด้วง ไชยโรจน์ จ.ส.อ.ถนอม พันนิยม จ.ส.อ.เข้ม ขูรอด จ.ส.อ.แมง กาหลง จ.ส.อ.แล่ ลักษณะ จ.ส.อ.หิด ใสยหลวง จ.ส.อ.สว่าง พาหนะ จ.ส.อ.ชู โต๊ะพิง จ.ส.อ.พิศ สายสูงเนิน จ.ส.อ.แก้ว หนูแก้ว จ.ส.อ.แบน ทองดี จ.ส.อ.ภิญโญ วิสุทธรกรรม จ.ส.อ.กูบ บุนนาค จ.ส.อ.ชู พรหมาศ จ.ส.อ. หมด อินชอย จ.ส.อ.เจิม หนูเอี่ยม จ.ส.อ.แอ วัจนะ จ.ส.อ.สุรินทร์ รัตนะ จ.ส.อ.เชย บุญช่วย จ.ส.อ.เชน แสง ศรี จ.ส.อ.เต็ง แซ่ด่าน จ.ส.อ.เถียร เพชรดำ จ.ส.อ.จุ่น คงช่วย จ.ส.อ.ชื่น หนูเอี่ยม จ.ส.อ.เหลื่อง ชิงจตุรัส ตอนเช้าวันนั้นมีคนญี่ปุ่นที่มาสร้างทางและรับซื้อแร่ที่นครศรีธรรมราช ถูกตำรวจไปจับแต่ไม่ยอม จึงถูกยิงตาย ไป ๒ คน พอทหารญี่ปุ่นทราบที่ตำรวจไทยยิงญี่ปุ่นตาย จึงจะเอาเรื่อง ตำรวจไทยแก้ตัวว่าเพราะเข้าใจผิด ใน ที่สุดญี่ปุ่นก็กลับไปเพราะติดพันการรบและพูดไม่ค่อยรู้เรื่อง

ทหารญี่ปุ่นบุกประจวบคีรีขันธ์ สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒

(<http://aryaforum.freeforums.org/topic-t98.html>, <http://www.geocities.com/thailandwwii/prachuap.html>)

ที่ประจวบคีรีขันธ์ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เวลาประมาณ ๐๔.๐๐ น. ตำรวจรักษาการณ์ที่สถานีตำรวจภูธรประจวบฯ เห็นชายแต่งกายแปลกๆ เดินมาคนเดียวที่บันไดโรงพัก ร้องให้หยุดก็ไม่หยุดจึงแทงด้วยดาบปลายปืนจนเสียชีวิต (ต่อมาทราบว่าเป็นผู้บังคับกองพันทหารญี่ปุ่น) หลังจากนั้นทหารญี่ปุ่นก็เข้าโจมตีโรงพักด้วยระเบิดมือ ทำให้ตำรวจไทยเสียชีวิต ๑๓ คน

ที่ชายทะเลประจวบคีรีขันธ์ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เวลาประมาณ ๐๔.๐๐ น. ขณะที่ ร.ต.ศรีศักดิ์ สุจริตธรรม ผู้บังคับหมวดกองร้อยทหารราบนำพลทหารลัดเลาะไปตามชายหาดของอ่าวมะนาวเพื่อลากอวนน้ำตื้น และหาปลาเตรียมสำหรับเลี้ยงรับรองผู้มาเยี่ยม พบกองเรือญี่ปุ่น ซึ่งเดินทางจากท่าเรือไซ่ง่อน ทอดสมออยู่หลังเขาล้อมหมวกแล้วส่งสัญญาณไฟระหว่างกัน และได้ยิงเสียงปืนดังขึ้นในเมือง จึงรีบนำความไปแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ประมาณ ๐๕.๐๐ น. ทหารญี่ปุ่นพยายามเข้ายึดกองบินน้อยที่ ๕ จึงเกิดการสู้รบขึ้นตะลุมบอน ทหารอากาศไทยพยายามนำเครื่องบินขึ้นต่อสู้ แต่ถูกญี่ปุ่นยิงจน ร.ท.สวน สุขเสริม ผู้บังคับฝูงบินและพลทหาร สมพงษ์ แคว้นันต์ พลปืนหลังได้รับบาดเจ็บ พ.อ.อ.แมน ประสงค์ดี สามารถนำเครื่องบินแบบสอว์ค ๓ ขึ้นบินสำเร็จ แต่ไม่สามารถทิ้งระเบิดเพื่อทำลายเรือญี่ปุ่นที่อ่าวมะนาวได้ เนื่องจากสภาพอากาศมีเมฆฝนปกคลุม จึงนำเครื่องบินไปลงที่ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ส่วนภาคพื้นดินยังรบกันอย่างหนัก ลูกเสือตรีบุญยิ่ง ศิริเสถียร นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๑ โรงเรียนประจวบวิทยาลัย นำกระสุนปืนไปส่งให้ทหารที่ชายทะเลอ่าวมะนาว ถูกปืนยิงที่คอ เสียชีวิตในวันรุ่งขึ้น ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. ผู้บังคับกองบินน้อยที่ ๕ เห็นว่าเป็นรองฝ่ายญี่ปุ่นในทุกๆ ด้าน จึงสั่งให้ผากองรักษาการณ์และคลังน้ำมัน เพื่อมิให้ฝ่ายข้าศึกใช้ประโยชน์แล้วนำกำลังพลที่เหลือพร้อมครอบครัวไปตั้งมั่นที่เชิงเขาล้อมหมวก ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ประมาณ ๑๒.๐๐ น. ร.ต.ท.สงบ พรหมรานนท์ พร้อมด้วยบุตรไปรษณีย์พยายามนำโทรเลขของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ไปแจ้งกับผู้บังคับกองบินน้อยที่ ๕ ให้ทราบว่ามีรัฐบาลไทยยินยอมให้ฝ่ายญี่ปุ่นเดินทัพผ่านช่องสิงขรไปยังประเทศพม่าได้แล้ว แต่ ร.ต.ท.สงบ ฯ ถูกกระสุนปืนเสียชีวิต บุตรไปรษณีย์จึงวิ่งนำโทรเลขจากอ่าวประจวบไปส่งให้ทหารที่บริเวณเชิงเขาล้อมหมวก เหตุการณ์สู้รบยุติลงเวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. ของวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ หลังจากสู้รบกัน ๓๓ ชั่วโมง รายงานฝ่ายญี่ปุ่น

ว่าทหารญี่ปุ่น เสียชีวิต ๕๑ คน(เป็นนายทหารผู้ใหญ่ ๒ คน) แต่รายงานฝ่ายไทยว่าญี่ปุ่นเสียชีวิตกว่า ๒๐๐ คน ในขณะที่ฝ่ายไทยเสียชีวิต ๔๒ คนคือ ๑.ร.ท.(พ.อ.อ.)พรม ชูวงศ์ นักบินที่ถูกยิงขณะนำเครื่องบินสอดขึ้น ๒.ร.ท.(พ.อ.ท.)ทบ แก้วมงคล ผบ.หมู่ช่างเครื่องบิน ๓.ร.ท.(จ.อ.)จำเนียร วาริยะกุล นักบินถูกแทงตายใน เครื่องบินขณะเตรียมนำเครื่องขึ้น ๔.ร.ท.(จ.อ.)นาค ปานยิ้ม ช่างเครื่องบิน ๕.ร.ท.(จ.อ.)สถิต โลหิตโยธิน พล ปืนหลังถูกยิงขณะเครื่องกำลังขึ้น ๖.ร.ต.(จ.ท.)หาญ เจริญสัตย์ ผข. ผบ.หมู่ช่างเครื่องบิน ๗.ร.ท.(จ.ท.)บุญมัน ลิ โลปมา พลปืนหลังถูกยิงขณะเครื่องกำลังขึ้น ๘.ร.ท.(จ.ท.)ตาบ(ดาบ) สมจิตร พลวิทยุถูกขามูไรฟันในห้องวิทยุ ๙.ร.ต.(จ.ท.)ก่อเกื้อ ยอดมิ่ง ๑๐. ร.ต.(จ.ต.)มณฑล บุญยะกนิษฐ์ พลวิทยุ ๑๑.ร.ต. (จ.ต.) สถาน วัฒนกุล พล วิทยุถูกขามูไรฟันในห้องวิทยุ ๑๒.ร.ต.(จ.ต.)นรชาติ ศิริโสภา ผบ.หมู่ทหารราบ ๑๓. ร.ต.(จ.ต.)บุญเชิด จรรยา พงษ์ ๑๔.พ.อ.อ.(พลฯ) เอื้อน ศิริศรี ๑๕.พ.อ.อ.(พลฯ) อรุณ(จรูญ) จาบทอง ๑๖.พ.อ.อ.(พลฯ)เขย สาดสาร ๑๗.พ.อ.อ.(พลฯ)ไสว เกิดมั่ง ๑๘.พ.อ.อ.(พลฯ)พงษ์ คงกลิ่น ๑๙.พ.อ.อ.(พลฯ)ช่อ หนูสุวรรณ ๒๐.พ.อ.อ.(พลฯ) จื่อ เขียว(จอเขียว) รบอาจ ๒๑.พ.อ.อ.(พลฯ)สนิท นิลงาม ๒๒.พ.อ.อ.(พลฯ)กง อยู่คง ๒๓.พ.อ.อ.(พลฯ)สมบุญ แซ่ซึ้ง ๒๔.พ.อ.อ.(พลฯ)หย่อน ไกรสี ๒๕.พ.อ.อ.(พลฯ)ดวง (ไม่ทราบนามสกุล) ๒๖.พ.อ.อ.(พลฯ)อิน เจริญ จิตต์ ๒๗.พ.อ.อ.(พลฯ)สอิ่ง(สะอิ่ง) ทองสุข ๒๘.พ.อ.อ.(พลฯ)ประสิทธิ์ สุขประไพ ๒๙.พ.อ.อ.(พลฯ)ย้อย ชูชื่น ๓๐.พ.อ.อ.(พลฯ)แข็ง แซ่ห่อ ๓๑.พ.อ.อ.(พลฯ)ครอง เกตุทอง ๓๒.พ.อ.อ.(พลฯ)พิว นาเมือง ๓๓.พ.อ.อ.(พลฯ)ไสว หยงเฮง ๓๔.พ.อ.อ.(พลฯ)เอื้อน เจริญยศ ๓๕.พ.อ.อ.(พลฯ)ชู แก้วอ่วม ๓๖.พ.อ.อ.(พลฯ)พูน แก้วกรกฎ ๓๗.พ.อ.อ.(พลฯ)ผิว เทียนถม ๓๘.พ.อ.อ.(พลฯ)ผล ห่วงมาก (พ.อ.อ.) ๓๙.พ.อ.อ.(พลฯ) มณี นาคพวง ๔๐. พ.อ.อ.(ลูกเสือตรีโรงเรียนประจวบวิทยาลัย)บุญยิ่ง ศิริเสถียร ๔๑.นางพรรณิ วัฒนางกูร ภรรยา ร.อ.เฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร ผบ.ฝูง ๕๑ ๔๒.นางสาวม้วน จงรักษ์ (คนรับใช้) และตำรวจเสียชีวิต ๑ นาย คือ ร.ต.อ. สงบ ภูมิรามา นนท์ ถูกยิงขณะนำโทรเลขแจ้งการหยุดยิงไปส่งทหาร

ต่อมามีสร้าง "อนุสาวรีย์วีรกรรม ๘ ธ.ค. ๒๔๘๔" ที่กองบิน ๕ และอนุสาวรีย์ลูกเสือตรีบุญยิ่ง ศิริเสถียร(พ.อ.อ.) ที่โรงเรียนประจวบวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(ข้อมูลจาก<http://www.pantown.com/market.php?id=32248&name=market8&area=3&topic=5&action=view>)

อนุสาวรีย์ลูกเสือตรีบุญยิ่งที่โรงเรียนประจวบวิทยาลัย

(http://www.thai-school.net/view_activities.php?ID=32583)

ที่ชุมพร ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ทหารญี่ปุ่น นำเรือผ่านเกาะมัดโปน ๐๓.๐๐ น. ยกพลขึ้นบกผ่านเลนเล็ก ที่ อ่าวปากหาด บ้านแหลมดิน บ้านคอสน จี่จรรย์และเดินทางไปทางทิศตะวันตกเข้าสู่ถนนชุมพร-ปากน้ำ และทางใต้ตามแนวชายฝั่ง เข้าสู่เมืองชุมพร ๐๖.๔๐ น. ฝ่ายไทยจัดทหารและยุวชนทหารไปต้านญี่ปุ่น ที่เชิงสะพานท่านางสังข์ ๐๘.๐๐ กำลังยุวชนทหารเริ่มทำการต่อสู้กับทหารญี่ปุ่นอย่างรุนแรง พ.ท. ถวิล นิยมเสน ครูฝึกยุวชนทหารถูกกระสุนปืนเข้าตีกเสียชีวิต ๑๒.๐๐ น. มีการยุติการรบตามคำสั่งของรัฐบาลไทย ผลการต่อสู้ฝ่ายญี่ปุ่นเสียชีวิต ๑๑ คน ฝ่ายไทยเสียชีวิต ๕ คนคือ ๑. พ.ท. ถวิล นิยมเสน ๒. จ.ส.ต. บุญเสริม เสวตจันทร์ ๓. ส.ต.อ. เปียก ชูวัช ๔. ส.ต.อ. เพ็ชร ธาณา ๕. ส.อ.น้อย มณีสุวรรณ บาดเจ็บ ๕ คนคือ ๑. ร.อ.สำราญ ควรพันธุ์ ๒. พลทหาร เชิด สายัณห์ ๓. พลตำรวจ จันทร พิบูลยง ๔. นายเข้า สีใสสง ๕. นายบุญ ใหม่นิรัน

(ข้อมูลจาก <http://iseehistory.socita.com/index.php?lay=show&ac=article&Ntype=1&Id=538711065&cpage=2>)

ร.อ.ถวิล นิยมแสน และอนุสาวรีย์ยุวชนทหารที่ชุมพร

(<http://iseehistory.socita.com/index.php?lay=show&ac=article&Ntype=1&Id=538711065&cpage=2>)

ที่ปัตตานี ซึ่งเป็นจุดใกล้ชายแดนไทย-มลายูมากที่สุด พวกญี่ปุ่นเตรียมการล่วงหน้า มาตั้งร้านขายยา ทำฟัน สถานพยาบาล ขายถ้วยชาม ร้านถ่ายรูป และชอบลงเรือไปตกปลา ๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ทหารญี่ปุ่นกองพลที่ ๒๕ ลงเรือจากเกาะไหหลำประเทศจีนมาถึงปัตตานีราวเที่ยงคืนแล้วยกพลขึ้นบกตอนประมาณ ๐๓.๐๐ น. บริเวณด่านกักสัตว์หลังด่านศุลกากร ชายทะเลตำบลรูสะมิแล ปากน้ำปัตตานี แหลมตาชี (แหลมโพธิ์) และบ้านนาเกลือ มีการรบกันกับฝ่ายไทยที่หน้าศาลากลาง หอนาฬิกา บ้านโคกจันและหลังที่ว่าการอำเภอหนองจิก มีเครื่องบินญี่ปุ่นบินมาเป็นฝูงด้วย พ.ต.(พ.อ.)ขุนอินคยุทธบริหาร(ทองสุข อิงคกุล)ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๔๒ นำทหารเข้าสู้ แต่ถูกยิงด้วยปืนกลจนเสียชีวิต บริเวณสะพานเดชาอนุชิต ยุวชนทหารซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชูทิศอายุ ๑๕-๑๘ ปี ได้ไปเบิกปืนที่สถานีตำรวจแล้วยิงต่อสู้กับพวกญี่ปุ่นจนเสียชีวิตไป ๕ คน การสู้รบดำเนินไปถึง ๑๑.๐๐ น จึงได้รับคำสั่งให้หยุดยิงทางโทรเลขจากนายกรัฐมนตรี ทหารญี่ปุ่นเสียชีวิตราว ๓๐๐ คน เจ้าหน้าที่และประชาชนไทยที่เสียชีวิตที่ปัตตานีในครั้งนั้นมีรายชื่อดังนี้

ทหารค่ายอิงคยุทธบริหาร ๑.พ.อ.ขุนอินคยุทธบริหาร ๒.ร.ต.วิเชียร อินทร์สงฆ์ ๓.จ.ส.อ. เถาไทย บัณฑิต ๔.จ.ส.อ. ไข่ รอดกุล ๕.จ.ส.อ. กิมเซ่ง แซ่อ้อ ๖.จ.ส.อ. เลื่อน นิลมาส ๗.จ.ส.อ. ชื่น แก้วทะโร ๘.จ.ส.อ. ปลั่ง แสงจันทร์ ๙.จ.ส.อ. อัน แก้วศรีเพ็ชร ๑๐.จ.ส.อ. สวาท ยังเฟื่องมนต์ ๑๑.จ.ส.อ. แม้น เกตุประดิษฐ์ ๑๒.จ.ส.อ. เส็ง อู่ยาสห ๑๓.จ.ส.อ. ดำ สุยะชีวิน ๑๔.จ.ส.อ. สมะแอ หมัดมะ ๑๕.จ.ส.อ. วัน ไพริตวิน ๑๖.จ.ส.อ. จิน การะวิสิทธิ์ ๑๗.จ.ส.อ. ชัย ชูเชิด ๑๘.จ.ส.อ. จูอัน แก้วมรกต ๑๙.จ.ส.อ. ดะหมัน หมินหงะ ๒๐.จ.ส.อ. คลิ่ง สว่างภพ ๒๑.จ.ส.อ. ลิ่น ทองรักษ์ ๒๒.จ.ส.อ. ขำ มุสิกพงศ์ ๒๓.จ.ส.อ. เจ็อม มีน ๒๔.จ.ส.อ. ยก เพชรศรี

ยุวชนทหาร หน่วยยุวชนทหารที่ ๖๖ โรงเรียนเบญจมราชูทิศปัตตานี ๑.ยุวชนทหาร ละม้าย เหมมณี ๒.ยุวชนทหาร เยื่อน นุ่มนวล ๓.ยุวชนทหาร สนิท หงษ์มณี ๔.ยุวชนทหาร บุญช่วย เพชรแลบ ๕.

ยุวชนทหาร ถวัลย์ อนันต์สิทธิ์ ยุวชนทหารทั้ง ๕ ท่าน ภายหลังได้รับพระราชทานยศเป็นจ่าสิบเอก และได้จารึกรายชื่อไว้ที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

เจ้าหน้าที่ตำรวจจังหวัด ปัตตานี ๑.ร.ต.ต.ประดิษฐ์ ศรีสุชาติ ตำแหน่ง ผบ.มว. สภ.อ.เมือง ปัตตานี ๒.จ.ส.ต. เลี่ยม ม้วยเมือง สังกัด สภ.อ.เมือง ปัตตานี ๓.สิบตำรวจโท สาลี เปลี่ยนใจ สังกัด สภ.อ.เมือง ปัตตานี ๔.พลตำรวจ แพน สุวรรณแพทย์ (ชื่อนักมวย แพน เลือดไทย) สภ.อ.เมือง ปัตตานี ๕.พลสมัคร เสรี (ไม่ทราบนามสกุล) จนท.ตร.สภ.อ.หนองจิก ปัตตานี

ข้าราชการและพลเรือน ๑.รองอำมาตย์ตรี เชื้อ วรคามิน (ข้าราชการป่าไม้ ผู้ก่อตั้งโรงเรียนวรคามินอนุสรณ์ ตายในเครื่องบินผู้บังคับบัญชาลูกเสือสมุทรเสนา) ๒.นายพิทยา สายสินธุ์(ครูโรงเรียนวรคามินอนุสรณ์ ตายในเครื่องบินลูกเสือสมุทรเสนา)๓.นายนำ หลาดมณี (พนักงานขับรถโรงเรียนครุฑท่าล้อผู้อาวุโส ขัณฑ์บรรพตพุทธาร) ๔.นายสวาท ณ สงขลา (เสมียนศาลจังหวัดปัตตานี) ๕.นายชิน (ไม่ทราบนามสกุล) เสมียนมหาดไทย จังหวัดปัตตานี

(ข้อมูลจาก <http://www.pattani.org/rainam.html>, <http://www.kananurak.com/mcontents/marticle.php?headtitle=mcontents&id=74135>)

ที่สุราษฎร์ธานี ราว ๐๔.๐๐ น.เรือรบญี่ปุ่นเข้ามาถึงอ่าวบ้านดอน ๗.๓๐ น.เรือท้องแบนญี่ปุ่นติดธงชาติไทยกับธงชาติญี่ปุ่นแล่นเข้าแม่น้ำตาปีขึ้นบกที่ท่าตลาดกอบกาญจน์ โดยมีชายญี่ปุ่นที่เคยมาขายถ้วยชามแต่งเครื่องแบบพันตรีทหารญี่ปุ่นเดินนำแถวมาถึงสะพานคูเมือง ครูจำลอง วิศุกกาญจน์อายุ ๒๕ ปี นำลูกเสือสมุทรเสนาของโรงเรียนสุราษฎร์ธานี ไปปรับปืนพระรามหกที่สถานีตำรวจแล้วยิงต่อสู้กับทหารญี่ปุ่น ครูจำลองถูกยิงเสียชีวิตพร้อมกับลูกเสือคอย อันอูย และตำรวจประชาชน จำนวนรวม ๑๘ คน ต่อมามีการสร้างอนุสาวรีย์ครูจำลองไว้ที่โรงเรียนสุราษฎร์ธานี ผู้เสียชีวิตอื่นคือ นายแอบ นางคุณเกษตริณ พนักงานป่าไม้ซึ่งถูกยิงตายขณะไปช่วยดับไฟที่ศาลากลาง ต่อมาได้รับเหรียญชัยสมรภูมิเช่นเดียวกันวีรสตรีแห่งสุราษฎร์ธานีคนหนึ่งคือ น.ส. กอบกุล ปิ่นพิทักษ์ อายุ ๑๖ ปีหลานสาวเจ้าของร้านข้าวแกงที่อาศาลาเลียงกระสุนให้ทหารอย่างไม่กลัวเกรง จนต่อมาได้รับเหรียญชัยสมรภูมิ (ข้อมูลจาก<http://aryaforum.freeforums.org/topic-t98.html>)

ครูจำลอง วิศุกกาญจน์ วีรชนสุราษฎร์ธานี (www.th.wikipedia.org/wiki/จำลอง_วิศุกกาญจน์)

ที่ปราจีนบุรี เครื่องบินญี่ปุ่นโจมตีสนามบินวัฒนานคร

ที่สมุทรปราการ ทหารญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่บางปู เพื่อเข้ายึดกรุงเทพฯ แต่ไม่เกิดการสู้รบเพราะทหารญี่ปุ่นยินยอมที่จะไม่เคลื่อนพลเข้ากรุงเทพฯ จนกว่าจะมีการเจรจาตกลงกัน

๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ทางญี่ปุ่นยื่นคำขาดว่าถ้ารัฐบาลไทยไม่ให้ทหารญี่ปุ่นผ่านดินแดนภายใน ๑๐.๐๐ น. จะใช้เครื่องบิน ๒๐๐ ลำทิ้งระเบิดกรุงเทพฯ เวลา ๗.๓๐ น. คณะรัฐมนตรีที่มีจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี นายปรีดี พนมยงค์เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้รับทราบเรื่องที่รัฐบาลไทยขอความร่วมมือจากรัฐบาลอังกฤษในการต่อสู้ญี่ปุ่น แล้วรับคำตอบทางโทรเลขจากนายกรัฐมนตรีวินสตันเชอร์ชิลของอังกฤษว่า “ถ้าญี่ปุ่นบุกโจมตีประเทศของท่าน ทางอังกฤษไม่สามารถช่วยเหลืออะไรได้ ขอให้ฝ่ายไทยต่อสู้ป้องกันตัวไปตามลำพัง เอกราชของประเทศไทยเป็นความสนใจของอังกฤษ และเราจะถือว่าการโจมตีประเทศไทยเสมือนหนึ่งโจมตีประเทศของเรา *There is a possibility of imminent Japanese invasion of your country. If you are attacked, defend yourselves. The preservation of the true independence and sovereignty of Thailand is a British interest, and we shall regard an attack on you as an attack upon ourselves.* ” คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากำลังทหารไทยตามลำพังไม่มีทางสู้ญี่ปุ่นได้ จึงลงมติยอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านได้ โดยได้ส่งโทรเลขสั่งการไปยังจังหวัดต่างๆ และเมื่อเวลา ๑๐.๐๐ น. วิทยุกระจายเสียงกรมโฆษณาการก็ประกาศว่า รัฐบาลไทยมีคำสั่งให้กองกำลังของไทยยุติการต่อต้าน ให้กองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนทัพผ่านประเทศไทยได้แล้ว แต่กว่าคำสั่งหยุดยิงจะไปถึงทหารในแนวรบ การต่อสู้ในบางจังหวัดเช่นประจวบคีรีขันธ์ ก็ดำเนินไปจนถึง ๑๔.๐๐ น. (ข้อมูลจาก http://en.wikipedia.org/wiki/Japanese_invasion_of_Thailand)

๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ สหรัฐอเมริกาและอังกฤษประกาศสงครามกับญี่ปุ่น

๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ มีผู้พบนักเรียนญี่ปุ่นที่มาเรียนภาษาไทยที่โรงเรียนวชิราวุธแต่งเครื่องแบบร้อยโทที่ไปรษณีย์กลาง พนักงานห้างญี่ปุ่นถือดาบซามูไรแต่งเครื่องแบบทหารญี่ปุ่นจำนวนมาก ต่อจากนั้นก็เครื่องบินญี่ปุ่นหลายร้อยลำจากเขมร บินลงที่สนามบินดอนเมือง ยานยนต์ญี่ปุ่นขึ้นเหนือไปสระบุรี ลพบุรี ดาก เชียงใหม่ บ้านโป่ง กาญจนบุรี เพื่อเข้าตีพม่า

๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ขบวนยานยนต์ของญี่ปุ่นเข้าถึงกรุงเทพฯ มีเด็กและผู้หญิงญี่ปุ่นไปยืนตามสี่แยกคอกยโบทงซังทาง ทหารญี่ปุ่นไปพักกันที่ สนามกีฬาแห่งชาติ โรงเรียนช่างกลปทุมวัน โรงเรียนก่อสร้างอุเทนถวาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา สนามม้าราชพฤกษ์ สวน

ลุมพินี และโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ต่อจากนั้นโรงเรียนเตรียมอุดมฯต้องย้ายไปอยู่ที่อยุธยาและเชียงใหม่ ส่วนโรงเรียนช่างกลปทุมวันย้ายไปโรงเรียนอินทราชัยที่ประตูนํ้า

(แหล่งข้อมูล : หนังสือ “สงครามมิด ญี่ปุ่นบุกไทย โดย สารคดี แฟงสถาน นสพ. สารคดี พ.ศ. ๒๕๔๓”

<http://www.kananurak.com/mcontents/marticle.php?headtitle=mcontents&id=74135>,

www.dop.rta.mi.th/dp_04/ak1.doc, <http://www.navy.mi.th/navyboard/boarditem.php?id=43557>)

๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ญี่ปุ่นญี่ปุ่น โจมตีเรือรบ “พรีนซ์ ออฟ เวลส์” และ “รีพัลส์” ของ อังกฤษในทะเลใกล้สิงคโปร์จนจม ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เยอรมนีและอิตาลีประกาศสงครามกับ สหรัฐอเมริกา ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ญี่ปุ่นบุกยึดฐานทัพอากาศที่เกาะกวม ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เครื่องบินญี่ปุ่นโจมตีป้อมปืนทางทหารอังกฤษถอยไปสิงคโปร์ มีพวกแขกอันธพาลนำทหารญี่ปุ่นไปค้นสมบัติตาม บ้านเศรษฐี แต่คนที่มียังถือคู่มือครองจากหัวหน้าทหารญี่ปุ่นรอดพ้นจากการถูกรังแกไปได้ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ฮองกงยอมแพ้ต่อญี่ปุ่น ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ สหรัฐฯถอนกำลังออกจากฟิลิปปินส์ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ญี่ปุ่นบุกอินโดนีเซีย ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๕ ญี่ปุ่นยึดสิงคโปร์ได้ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ญี่ปุ่นยึดพม่าได้

ใบปลิวโฆษณาของกองทัพญี่ปุ่นเมื่อเข้าสู่ประเทศไทย

(http://www.seasite.niu.edu/crossroads/aneher/warinsea_slbs.htm, <http://londonboi.exteen.com/20051010/entry>)

ใบปลิวโฆษณาของฝ่ายสัมพันธมิตรต่อต้านญี่ปุ่น

(<http://eurseree.com/cgi-bin/info/agora.cgi?keywords=&next=40>)

๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ รัฐบาลไทยได้ถูกญี่ปุ่นกดดัน ให้ปลดนายปรีดี พนมยงค์ที่ต่อต้านญี่ปุ่น ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรี รัฐบาลจึงให้นายปรีดีไปเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แทน

๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ รัฐบาลไทย โดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีทำพิธีลงนาม ร่วมวงไฟบุญลย์เป็นพันธมิตร กับเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วต่อมา ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ รัฐบาลไทยก็ประกาศสงครามกับสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. ๒๔๘๕ -๒๔๘๘ กรุงเทพฯ ๑ ลูกโถมตีทางอากาศจากฝ่ายสัมพันธมิตร เพราะขณะนั้นไทยเป็น พวกเดียวกับญี่ปุ่น ที่สะพานพระราม ๖ โรงไฟฟ้าวัดเลียบ สถานีรถไฟหัวลำโพง-บางกอกน้อย ประตุน้ำ คลองภาษีเจริญ และคลองดำเนินสะดวก โดยเครื่องบินอังกฤษที่บินมาจากพม่า ฝ่ายญี่ปุ่นเอาปืนต่อสู้อากาศยานไปตั้งยิงสู้บนภูเขาทอง

๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ เวลา ๑๒.๐๐ น. รัฐบาลไทยประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร โดย อ้างว่าสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกาส่งเครื่องบินเข้ามาทิ้งระเบิดกรุงเทพฯ ทำให้อังกฤษและประเทศ เครื่องจักรภพเช่นออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ แอฟริกาใต้ ประกาศสงครามกับไทย การประกาศสงครามครั้งนี้ ทำให้อจอมพล ป.พิบูลสงคราม ขัดแย้งหนักกับ นาย ปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งต่อต้าน การเข้าร่วมวงไฟบุญลย์กับญี่ปุ่น และขัดขวางไม่ให้ญี่ปุ่นกู้เงินไทยสำหรับให้ทหารญี่ปุ่น ๕๐,๐๐๐ คนใช้สอย ระหว่างอยู่ในประเทศไทย แต่รัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงครามก็ยอมให้ญี่ปุ่นกู้เงินไปราว ๑,๕๓๐ ล้านบาท

ธนบัตรที่พิมพ์จากอังกฤษไม่พอใช้ ต้องพิมพ์ในประเทศไทยโดยกรมแผนที่ทหารบกแต่ใช้กระดาษและการพิมพ์คุณภาพต่ำ จนได้ฉายาว่า “เบ๊งคั้งเต็ก”

ธนบัตรไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒

(http://www.bot.or.th/English/Banknotes/HistoryAndSeriesOfBanknotes/Pages/Banknote_Series04.aspx)

ทหารอังกฤษที่สิงคโปร์ยอมแพ้ทหารญี่ปุ่น (<http://www.squidoo.com/valentines-day-history>)

๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๕ ทหารอังกฤษที่สิงคโปร์ยอมแพ้แก่ญี่ปุ่น จัปเชลยชาวอังกฤษ ออสเตรเลีย และอินเดียได้ราว ๑๓๐.๐๐๐ คน มีการนำเชลยศึกพร้อมกับแรงงานรับจ้างชาวพม่า อินเดีย จีน ไทย มอญ กระเหรี่ยง และแขกกะลิง (อาจมาจากแคว้นกลิงคราชประเทศอินเดีย) ราว ๑ แสนคน มาเป็นกรรมกรสร้างทางรถไฟสายมรณะ จากสถานีหนองปลาตุก จ.ราชบุรี ข้ามแม่น้ำแควใหญ่ที่สะพานข้ามแม่น้ำแคว จ. กาญจนบุรี ผ่านด่านพระเจดีย์สามองค์ไปที่สถานีตันบูช้ายัดประเทศพม่ารวมระยะทาง ๔๑๕ กิโลเมตร ทาง

รถไฟสายมรณะดังกล่าวเปิดใช้งานเมื่อ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ มีคนเสียชีวิตไปมากเพราะไข้ป่ามาลาเรีย อหิวาต์ และถูกเสียดักกิน ปัจจุบันมีหลุมฝังศพชาวต่างชาติที่เสียชีวิตราวหมื่นคนอยู่ที่สุสานบ้านดอนรัก และสุสานเขาปูนจ.กาญจนบุรี เพลย์ตีกชาวฮอลันดาคนหนึ่งที่ถูกเกณฑ์มาสร้างทางรถไฟสายมรณะ ชื่อ ดร. แวน ฮีกเกอร์เรน (Dr. H.R.Van Heekeren) ได้พบขวานหินของคนโบราณบริเวณที่ทำทางรถไฟ เมื่อสงครามสงบแล้วจึงนำคณะกลับมาค้นหาด้านโบราณคดี ทำให้ได้โครงกระดูกและหลักฐานมนุษย์สมัยหินเพิ่มขึ้น ในบริเวณบ้านเก่า จ.กาญจนบุรี

การสร้างทางรถไฟสายมรณะ (<http://www.nytimes.com/2008/03/16/world/asia/16kwai.html>)

๑๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๘๕ กองทัพพม่าของไทย มีพลโท ผิน ชุณหะวัณเป็นแม่ทัพ บุกเข้าไปในประเทศพม่า-จีน ทางเหนือของประเทศไทยตามคำขอของญี่ปุ่น ตามเส้นทางทุรกันดาร์และฝนตกหนักต้องใช้ควายลากปืนใหญ่ ปฏิบัติการอยู่ ๘ เดือนเศษ บริเวณดินแดนสหรัฐไทยเดิม เช่น เชียงตุง เชียงรุ่ง เมืองพยาก เมืองป๋อก เมืองแพน เมืองมะ เมืองลา เมืองป๋น เมืองวะ เมืองยู่ เมืองหลอย เมืองเฮะ เมืองนัม เมืองฮุน และเมืองกัน ในสงครามครั้งนั้น กระทรวงกลาโหมได้ติดต่อขอนักเรียนช่างยนต์ปีที่ ๓ ของโรงเรียนช่างกลปทุมวันจำนวน ๓๒ คนและครู ๒ คนไปซ่อมยานยนต์ของทหารในแนวหน้า มีครูเสียชีวิตคือ นายสิทธิชัย คูหาแก้ว และนักเรียนเสียชีวิต ๑ คนคือ นายอินทรชูป จัทรินทุ

เมื่อกองทัพญี่ปุ่นยอมแพ้ในวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ทหารไทยที่สหรัฐไทยเดิมได้รับแจ้งจากเจ้าของพื้นที่ให้ออกกำลังออกไป และถูกส่งรัฐบาลไทยปลดออกจากราชการต่างๆที่อยู่ในสนามรบ ส่วนใหญ่ต้องเดินทางกลับบ้านด้วยเท้าเพราะขาดยานพาหนะ เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าสู่การปฏิวัติโค่นล้ม

รัฐบาลพล.ร.อ. ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ เมื่อ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยมีพลโทพิน ชุณหะวัณ ซึ่งตอนนั้น ออกจากราชการทหารแล้ว เป็นหนึ่งในผู้นำ

๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๕ มีการเปิดอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิที่ถนนพหลโยธิน เพื่อเก็บอัฐิและจารึกชื่อ ผู้เสียชีวิตในสงครามอินโดจีน สงครามโลกครั้งที่ ๒ และสงครามเกาหลี

กันยายน-พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๕ เกิดน้ำท่วมใหญ่นาน ๒ เดือน เนื่องจากฝนตกหนักในลุ่มแม่น้ำ เจ้าพระยา ปริมาณน้ำมากกว่าพ.ศ. ๒๔๖๐ ถึงเท่าตัว วัดระดับที่สะพานพระพุทธยอดฟ้า ได้ ๒.๒๗ เมตรเหนือ ระดับน้ำทะเลปานกลาง ที่ลานพระบรมรูปทรงม้าท่วมสูง ๑.๕๐ เมตร น้ำท่วมบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ด้วย

น้ำท่วมกรุงเทพฯ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ ประชาชนสวมหมวกที่หน้าสถานีรถไฟหัวลำโพง ตามรัฐ นิยมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม และพายเรือที่ลานพระบรมรูปทรงม้า ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ (<http://www1.dek-d.com/board/view.php?id=1122978>)

พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ ญี่ปุ่นเริ่มสร้างทางรถไฟข้ามคอคอกระ จากสถานีรถไฟชุมพร ผ่านกระบุรีเขาฝาชี มาสุดที่คลองละอุ่น เพื่อใช้เรือลำเลียงสิ่งของตามคลองละอุ่นไปที่เกาะสอง ประเทศพม่า โดยใช้กรรมกรชาวจีน มลายู อินเดีย รวบรวม ๒๐,๐๐๐ คน ทำงานทั้งกลางวันกลางคืน เสร็จในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๖ แต่ทางรถไฟสายนี้และเรือลำเลียงได้ถูกเครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรทิ้งระเบิดเสียหาย และต่อมาได้มีการรื้อเอาทางรถไฟออกไปใช้ที่อื่น

๕.๓.๑๑ เสรีไทย หลังจากญี่ปุ่นยกทัพเข้าประเทศไทยในพ.ศ. ๒๔๘๔ และรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงครามประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ในพ.ศ. ๒๔๘๕ ก็ได้เกิดขบวนการเสรีไทยใน อังกฤษและอเมริกา ประกาศไม่ยอมรับการประกาศสงครามกับอังกฤษ-อเมริกาของรัฐบาลไทย เพราะเกรงว่า

หากญี่ปุ่นแพ้สงครามจะทำให้ไทยเป็นผู้แพ้สงครามตามไปด้วย เสรีไทยสายอเมริกา ที่สำคัญประกอบด้วย ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช หลวงดิษการภักดี(จรูญ บุญรัตพันธุ์) ม.ล.ขาบ กุญชร นายมณี สาณะเสน ฯลฯ เสรีไทยสายอังกฤษ ประกอบด้วย ม.จ.สุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ นายเสนาะ ต้นบุญยืน ฯลฯ ส่วนในประเทศไทยก็มีกลุ่มเสรีไทยเกิดขึ้นเช่นกัน นำโดยนายปรีดี พนมยงค์ (รัฐ) ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งคัดค้านความคิดของจอมพล ป.พิบูลสงคราม อย่างเปิดเผย กลุ่มเสรีไทยสายนายปรีดีในระยะเริ่มต้น ส่วนใหญ่เป็นพวกที่เคยร่วมงานตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เช่น พล.ร.ต.หลวง สวรรุทธกิจ (รองผู้บัญชาการทหารเรือ) นายดิเรก ชัยนาม นายสงวน ตุลารักษ์ ม.ล.กรี เดชาดิวงศ์ นายจรูญ สืบแสง นายทองเปลว ชลภูมิ นายจำกัฒ พลากร ฯลฯ ในระยะต้นสงครามนายปรีดีได้พยายามติดต่อกับฝ่าย อังกฤษและอเมริกาเพื่อขอความช่วยเหลือในการต่อต้านญี่ปุ่น โดยส่งนายจำกัฒ พลากร นายสงวน ตุลารักษ์ และนายแดง คุณะดิลก เดินทางทางบกไปประเทศจีน แล้วใช้เครื่องบินเดินทางต่อไปถึงสหรัฐอเมริกา

ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ มีเครื่องบินอังกฤษ อเมริกามาถึงระเบิดเพลิงในกรุงเทพฯ หลาย แห่ง เช่นที่ สถานีรถไฟหัวลำโพง สะพานพระรามหก ถนนสี่พระยา ถนนสุรวงศ์ โรงไฟฟ้าวัดเลียบและสามเสน โรงงานผลิตปูนซิเมนต์ที่บางซื่อ ตลอดจนพระที่นั่งอนันตสมาคมจนทำให้มุมพระที่นั่งด้านเหนือพังลงมา (ขณะนั้นผู้เรียบเรียงอายุได้ ๗ เดือน แม่เล่าให้ฟังว่า ได้อุ้มกระโดดลงหลุมหลบภัยข้างบ้านที่ทำด้วยตม่น้ำขนาดใหญ่ฝังลงดิน บ้านที่ถนนนเรศ กรุงเทพฯ ถูกระเบิดเพลิงไฟลุกไหม้หลังคา เพราะอยู่ใกล้สถานีรถไฟหัวลำโพง ต้องอพยพหนีไปอยู่ที่ปากลัด สมุทรปราการ) ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๗ เรือเดินสมุทรชื่อวลัย ของบริษัทอีสเอเชียติก ถูกระเบิดแม่เหล็กจมลงในแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ลำโรง สมุทรปราการ โรงเรียนวชิราวุธย้ายไปบางปะอิน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาย้ายไปอยุธยา น้ำมันเชื้อเพลิงขาดแคลนเพราะต้องสั่งมาจากต่างประเทศ แต่รถประจำทางไทยได้ตัดแปลงเอาถ่านไม้หุงข้าว มาเผาทำแก๊สเป็นเชื้อเพลิงทดแทนน้ำมัน

มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ หน่วยราชการลับอังกฤษส่งเสรีไทยสายอังกฤษ ๖ คนมาลี้ภัยในเมืองไทย คือ นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ (เข้ม) ร.อ.เปรม บุรี (ดี) ร.อ.ประทาน เปรมกมล (แดง) ร.อ.ธนา โปษยานนท์ (กร) ร.อ.รจิต บุรี (จำ) และ ร.อ.สำราญ วรรณพฤษ (เก่ง) โดยกระโดดร่มลงจากเครื่องบินบริเวณชัยนาท แต่ถูกชาวบ้านจับตัวนำส่งตำรวจ ขณะเดียวกันหน่วยราชการลับอเมริกัน (OSS) ก็ส่งเสรีไทยสายอเมริกัน ๒ คน เดินทางผ่านจีนมาลี้ภัย คือ ร.ท.การเวก ศรีวิจารณ์ กับ ร.ต.สมพงษ์ ศัลยพงศ์ แต่ทั้งสองคน ถูกสังหารที่ล้านช้างก่อนเข้าดินแดนประเทศไทย ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๗ มีการส่งเสรีไทยสายอังกฤษ คือ ร.ต.กฤษณ์ โปษยานนท์ (คง) และร.ต.ประเสริฐ ปทุมานนท์ (เป้า) กระโดดร่มลงที่ หัวหิน เพื่อนำจดหมายของลอร์ด หลุยส์ เมาท์แบตเตน ผู้

บัญชาการทหารอังกฤษ ถึงนายปรีดี พนมยงค์ จากนั้นก็มีการติดต่อกันเรื่อยมาโดยใช้เรือดำน้ำมาขึ้นที่จังหวัด พังงา หรือใช้เครื่องบินทะเลรับส่งคนที่บริเวณอ่าวสมุทรสาครและชลบุรี แล้วใช้เรือสุลกากรับคนเข้าออกจาก กรุงเทพฯฯ ส่งปืนยาวและปืนครกมากับเครื่องบินแล้วเก็บซ่อนไว้ที่มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ มีการทิ้งระเบิดลงที่ท้องสนามหลวง เตรียมฝึกอาวุธแก่นักศึกษาและประชาชน เพื่อเตรียมการใช้อาวุธต่อสู้ หาก ญี่ปุ่นจะยึดครองประเทศไทยแบบเมืองขึ้น แต่แผนและอาวุธที่เตรียมไว้ยังไม่ทันได้ใช้ ญี่ปุ่นก็ยอมแพ้สงคราม เสียก่อนเมื่อ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เพราะถูกระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมา และนางาซากิ เมื่อ ๖ และ ๙ สิงหาคม ๒๔๘๘

๕.๓.๑๒ รัฐนิยม เชื้อผู้นำชาติพ้นภัย ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๗ จอมพล ป.พิบูล สงคราม ได้ดำเนินการให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าหลายอย่าง โดยประกาศเป็นรัฐนิยม ๑๒ ฉบับ เช่น

๑. เปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทย (๖ ต.ค. ๒๔๘๒)
 ๒. เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จาก ๑ เมษายน เป็น ๑ มกราคม (๑ ม.ค. ๒๔๘๔)
 ๓. ปรับการใช้ตัวอักษรไทยจาก ๔๔ ตัว ลดลงเหลือ ๓๑ ตัว ดังนั้นจึงมีการสะกดคำ
- ประหลาด ๆ เช่น กดหมาย รัถบาล กะขวง ลึกสาธิการ (๑๕ พ.ค. ๒๔๘๕) ซึ่ง
- ต่อมาไม่เป็น ที่นิยม ต้องกลับไปใช้แบบเดิม
๔. ยกเลิกบรรดาศักดิ์ เช่น พระยา หลวง ขุน และปรับชื่อบุคคลให้เหมาะกับเพศ เช่น ชายชื่ออำไพ เปลี่ยนเป็นอภัย หญิงชื่อ ละม้ายเปลี่ยนเป็นละม้ายมาศ
 ๕. ให้ประชาชนยืนตรงเคารพเมื่อได้ยินเพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี
- ใช้คำทักทายว่า “สวัสดี” แทนว่า ไปไหนมาหรือกินข้าวหรือยัง
๖. เลิกนุ่งโจงกระเบน ให้นุ่งกางเกง กระโปรง สวมหมวก ใส่รองเท้า ถูงเท้า หัดล้าง
- ปรบมือเมื่อเริ่มหรือจบการแสดง เข้าแถวเพื่อเรียงลำดับก่อนหลัง
๗. ไม่นั่งกับพื้น ไม่กินหมาก ตัดทำลายต้นหมาก เพราะทำให้ฟันดำและบ้วนน้ำหมาก

เลอะเทอะ

๘. ธรณงค์ให้ประหยัด ด้วยการกินถ้วยเดียวและปลูกผักสวนครัว

๓-๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ นายพลโทโจนาถรัฐมนตรีญี่ปุ่นมาเยือนไทย นายพลโทโจนี้เป็นเพื่อนนักเรียนเยอรมันกับพระยาพลพลพยุหเสนา และนายทหารไทยที่เรียนเยอรมันหลายคน

๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ มีการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นและไทย มอบดินแดนที่ญี่ปุ่นยึดได้จากอังกฤษเข้าเป็นอาณาเขตประเทศไทย คือ สหรัฐไทยเดิม (เช่น เชียงตุง และ เมืองพยาก) และรัฐมลายู (กลันตัน ตรัง กานู ไทรบุรี และปะลิส) แต่ดินแดนดังกล่าวต้องคืนอังกฤษไปเมื่อญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่ ๒

๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ ฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย พระชนมายุ ๘๒ พรรษา สิ้นพระชนม์ด้วยโรคพระหทัย ที่ วังวรดิศ

๕.๓.๑๓ เตรียมย้ายเมืองหลวงไปเพชรบูรณ์ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้น รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามเตรียมจะย้ายเมืองหลวงและที่ทำการรัฐบาลจากกรุงเทพฯ ไปเพชรบูรณ์ กลางป่าที่เต็มไปด้วยมalaria เพื่อเตรียมสู้กับญี่ปุ่นหากฝ่ายญี่ปุ่นจะปลดอาวุธทหารไทย แต่พระราชกำหนดจัดระเบียบราชการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ และพระราชกำหนดจัดสร้างพุทธมณฑลที่จ.สระบุรี ที่รัฐบาลเสนอนั้นไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร เพราะผู้แทนราษฎรฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ จอมพล ป.พิบูลสงครามจึงต้องลาออกจากรัฐมนตรี เมื่อ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๖

๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ กองทัพสหรัฐอเมริกา มีชัยต่อญี่ปุ่นที่เกาะไชปัน ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ รัฐบาลญี่ปุ่นของนายพลโทโจสลายตัวลง

๕.๓.๑๔ รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยได้รับการสนับสนุนจากนายปรีดี พนมยงค์ มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ส่วนนายปรีดี พนมยงค์ ได้รับตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทหารญี่ปุ่นเริ่มไม่ไว้วางใจรัฐบาลไทย เพราะนายควงอยู่ในกลุ่มเสรีไทยที่ต่อต้านญี่ปุ่น

๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๖ เครื่องบินขับไล่และทิ้งระเบิดของสหรัฐอเมริกา ๒๑ เครื่องขึ้นจากสนามบินประเทศจีน ผ่านจังหวัดลำปาง ทหารอากาศไทยนำเครื่องบินสกัดกั้น เครื่องบินไทย ๕ เครื่องถูกยิงตก มีผู้เสียชีวิตคือ พ.อ.อ.วาสน์ สุทรโกมล เครื่องบินอเมริกันถูกยิงตก ๓ เครื่อง

พ.ศ. ๒๔๘๘ กรมพลังงานทหารพม่ามันดิบได้ที่อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ แต่มีปริมาณน้อย

๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘ สะพานพระรามหก ถูกทิ้งระเบิดจากเครื่องบินของสัมพันธมิตร

กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๘ กองทัพสหรัฐยึดฟิลิปปินส์คืนมาได้จากญี่ปุ่น

๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ญี่ปุ่นยึดดินแดนอินโดจีนของฝรั่งเศส คือ ลาว เวียดนาม และกัมพูชา แล้วขับไล่ฝรั่งเศสออกไป

๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เรือหลวงสมุย ของกองทัพเรือไทยบรรทุกน้ำมันจากสิงคโปร์ ถูกเรือดำน้ำอเมริกันชื่อ ซีโลอน ๒ ยิงด้วยตอร์ปิโด จนระเบิดจมลงบริเวณชายฝั่งรัฐตรังกานู ทหารเรือไทยเสียชีวิต ๓๑ คน คือ ๑. นาวาตรี ประวิทย์ รัตนอุบล ผู้บังคับการเรือ ๒. เรือเอก วราวุธ สาริกบุตร ต้นเรือ ๓. เรือโท พิชัย สาริกบุตร ต้นหน ๔. เรือโท วิเชียร วรรณโก นายแพทย์ ๕. เรือตรี มนุ อมาตยกุล ประจำเรือ ๖. เรือตรี สำเริง ยี่ศรีสุข สร้างเรือ ๗. พันจ่าเอก บุญตรอง เริ่มรอดทุกข์ สร้างช่างกล ๘. จ่าเอก แซ่ม นุตชาติ ๙. จ่าเอก ชื่น งามพงษ์ ๑๐. จ่าเอก สง่า สัตย์เชิฐ ๑๑. จ่าเอก สวัสดิ์ ศิริเทพรักษ์ ๑๒. จ่าเอก สำราญ ขำภักตร์ ๑๓. จ่าเอก นิ เกษดำ ๑๔. จ่าเอก เชื้อ ชุมฤทัย ๑๕. จ่าเอก ปรีชา มีวัฒนา ๑๖. จ่าโท เพ็ชร จิตรสาคร ๑๗. จ่าโท ประสาน ปิ่นจันทน์ ๑๘. จ่าตรี วิชัย วิสัยจร ๑๙. จ่าตรี บุญย อุเจริญ ๒๐. พลทหาร ชั้น ๒๑. พลทหาร เยี่ย ๒๒. พลทหาร ลบ มหาดไทย ๒๓. พลทหาร แพร เปลี่ยนสมัย ๒๔. พลทหาร โชติ พรรคนาวิน ๒๕. พลทหาร จรัส แสงสุวรรณ ๒๖. พลทหาร เลิศ พรรคกลิน ๒๗. พลทหาร ขาว ขุดทอง ๒๘. พลทหาร จำลอง ๒๙. พลทหาร ไป่ รอดแสงสิน ๓๐. จ่าสำรอง โชติ คล้ายปาน ๓๑. นักเรียนจ่า เกษม สุขศิริ (ข้อมูลจาก

<http://www.navy.mi.th/newwww/document/history/royalnavy/chap506.htm>)

๓ เมษายน ๒๔๘๘ (ค.ศ. ๑๙๔๕) เรือดำน้ำอเมริกันชื่อ USS.Lagarto พร้อมลูกเรือ ๘๖ คน เดินทางจากฟิลิปปินส์ มาถูกทุ่นระเบิดญี่ปุ่น จมลงห่างจากชายฝั่งจังหวัดสงขลา ๑๐๐ ไมล์ทะเล ที่พิกัดแลตติจูดที่ ๗ องศา ๕๑.๕ ลิปดาเหนือ ลองติจูดที่ ๑๐๒ องศา ๒.๗ ลิปดาตะวันออก

๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๘ เครื่องบินของฝ่ายสัมพันธมิตรโจมตีกรุงเทพฯ มีการใช้ปืนต่อสู้อากาศยานยิงต่อสู้ที่ทางรถไฟถนนเพลินจิต ทหารเรือประจำปืนถูกปืนกลอากาศจากเครื่องบินยิงเสียชีวิต ๒ คนคือ พลทหาร (พ.จ.อ.)เล็ก ดอกไม้ และ พลทหาร(พ.จ.อ.)เชื้อ มีเงิน

(<http://www.navy.mi.th/nrdo/MemorialDay/GP4.htm>)

๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ฝ่ายสัมพันธมิตรส่งเครื่องบินโจมตีเรือรบในอ่าวสัตหีบ ทหารไทยใช้ปืนต่อสู้อากาศยานยิงผู้ พลประจำปืนถูกปืนเครื่องบินยิงเสียชีวิต ๕ คนคือ ร.ท.(จำโท)ประสาร รอดวรรณ ร.ต.(จำตรี) เบิ้ม เพ็ชรรัตน์ พ.จ.อ.(พลทหาร) หมึก ศรีสกุล พ.จ.อ.(พลทหาร) เสง โปธิทอง พ.จ.อ.(พลทหาร) บุญส่ง สุขสวัสดิ์ (<http://www.navy.mi.th/nrdo/MemorialDay/GP4.htm>)

๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ สงครามโลกด้านสมุทรมิยูโรปยุติลง โดยเยอรมนีเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ อิตาลีล่มสลายเมื่อ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ หลังจากที่สังหารชาวยิวไปหลายล้านคน ประเทศเยอรมนีถูกแบ่งออกเป็นเยอรมนีตะวันออกและตะวันตก (กลับมารวมกันพ.ศ. ๒๕๓๒)

๖ และ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ญี่ปุ่นถูกระเบิดปรมาณูของอเมริกัน ถล่มเมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ ทำให้คนญี่ปุ่นกว่าสองแสนคนเสียชีวิต ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลาเที่ยงตรง จักรพรรดิอโหะโอะของญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้ทางวิทยุกระจายเสียง ทำให้สงครามโลกยุติลง ทหารญี่ปุ่นหลายคนทำสารคดีโดยใช้ดาบซามูไรคว้านท้องตนเอง เช่น พลเอก โคเรชิเกะ อานาอิ รัฐมนตรีกระทรวงทหารบก พล.ร.อ.ตากิชิโร โอนิชิ หัวหน้าหน่วยบินกามิกาเซ่ แต่ มีนายทหารญี่ปุ่นที่เรียกว่า “คณะเสื้อนุ่ม” ไม่เห็นด้วยกับการยอมแพ้ บุกเข้ายึดพระบรมมหาราชวัง หวังจะยึดเครื่องบินทิ้งระเบิดและขัดขวางการออกอากาศพระราชดำริยอมแพ้ พร้อมตั้งเตรียมจับองค์จักรพรรดิเป็นตัวประกัน หรือพองค์จักรพรรดิไปอยู่ตามป่าเขา แล้วจะทำสงครามกองโจรกับข้าศึกที่ยึดครองซึ่งดีกว่าการยอมแพ้ แต่ทหารภาคตะวันออกเข้ามายึดพระราชวังคืน ทหารเสื้อนุ่มส่วนมากจึงฆ่าตัวตาย พ.ศ. ๒๕๕๑ นายพลอเดกิ โตโจ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นถูกประหารชีวิตด้วยการแขวนคอในฐานะอาชญากรสงคราม

มีวิศวกรญี่ปุ่นคนหนึ่ง ของบริษัทต่อเรือมิทซุบิชิ ชื่อ ซึโตมุ ยามาคุจิ (山口 隆 Tsutomu Yamaguchi) อายุ ๒๕ ปี รอดชีวิตจากการถูกระเบิดปรมาณูทั้งสองครั้ง เพราะในวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เขาได้ไปที่เมืองฮิโรชิมา แล้วถูกระเบิดปรมาณูลูกแรกขณะก้าวลงจากรถรางห่างจุดทิ้งระเบิด ๓ กิโลเมตร ถูกไฟคลอกร่างกายตอนบน เยื่อหุ้มถูกทำลาย มองไม่เห็นไประยะหนึ่ง ผมร่วงจนหัวล้าน และเม็ดเลือดขาวต่ำต่อเนื่อง เขาได้รับการปฐมพยาบาลด้วยการใช้ผ้าพันแผล พักค้างคืนในหลุมหลบภัยที่เมืองฮิโรชิมา วันต่อมาได้เดินทางกลับบ้านของเขาที่เมืองนางาซากิ โดยรถไฟระยะทาง ๒๐๐ ไมล์ แล้วในวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ระเบิดปรมาณูลูกที่สองก็ทิ้งลงห่างจากที่ทำงานของเขา ๓ กิโลเมตรซ้ำซ้ำอีก ขณะนั้นยามาคุจิกำลังอธิบายให้หัวหน้าฟังว่าเขาถูกระเบิดที่ฮิโรชิมาอย่างไร แสงสว่างจ้าสีขาวของระเบิดปรมาณูก็ปรากฏขึ้นมาต่อหน้าเขาอีกครั้ง ยามาคุจิได้รับรังสีปรมาณูเข้าไปจนเกิดเป็นมะเร็ง แต่มีชีวิตต่อจนอายุกว่า ๘๓ ปี มีผู้ถูกระเบิดปรมาณู

สองครั้งแบบยามากูจิราว ๑๖๕ คน เรียกภาษาญี่ปุ่นว่า “นิจูฮิบากุ Nijuhibaku” แปลว่า “ถูกบอมบ์สองครั้ง รอดมาทั้งสองครั้ง”

(<http://www.independent.co.uk/news/world/asia/how-i-survived-hiroshima-and-then-nagasaki-1654294.html>)

นาย ชีโตมุ ยามาคุชิผู้รอดชีวิตจากระเบิดปรมาณูสองครั้งซ้อน ทั้งที่ฮิโรชิมาและนางาซากิ

<http://www.qatarliving.com/taxonomy/term/13576>, <http://mdn.mainichi.jp/features/hibakusha/archive/news/2008/20081112p2a00>

[m0na002000c.html](http://www.sinlung.com/lifestyle/weird/japanese-man-certified-as-double-a-bomb-victim.html), <http://www.sinlung.com/lifestyle/weird/japanese-man-certified-as-double-a-bomb-victim.html>)

เมื่อสงครามโลกยุติลง เมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ รัฐบาลไทยได้ประกาศว่า การที่รัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ นั้นเป็นโมฆะ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๕๔ ระบุว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้พระราชอำนาจในการประกาศสงคราม” แต่ขณะนั้นพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลประทับอยู่ต่างประเทศ จึงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ๓ คน คือ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา เจ้าพระยาพิชยนทร์โยธิน และนายปรีดี พนมยงค์ การลงนามในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ จะต้องครบทั้ง ๓ คน จึงจะถือว่าสมบูรณ์ แต่การประกาศสงครามดังกล่าว มีการลงนามเพียง ๒ คน เพราะนายปรีดี พนมยงค์ ไม่ได้ลงนามในเอกสารนั้น นอกจากนี้การจัดตั้งขบวนการเสรีไทย ก็ยังเป็นเหตุผลหนึ่งที่สนับสนุน

การประกาศสงครามเป็นโมฆะด้วย การกระทำได้กล่าวทำให้ประเทศไทยไม่ต้องถูกยึดครอง และเสียค่าปฏิกรรมสงครามในฐานะผู้แพ้สงคราม

๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ นายควง อภัยวงศ์ ลาออกจากนายกรัฐมนตรี โดยให้เหตุผลว่าท่านเป็นรัฐบาลที่อยู่พวกเดียวกับญี่ปุ่น เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามก็ควรหารัฐบาลชุดใหม่ ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ เห็นว่าควรจะเชิญ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันมาเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ฝ่ายสัมพันธมิตรเห็นว่ารัฐบาลไทยชุดใหม่ไม่ได้เห็นด้วยกับรัฐบาลชุดเก่าที่ประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ระหว่างที่รอ ม.ร.ว.เสนีย์ กลับมาได้ให้ นายทวี บุญยเกษตร รักษาการ ๑๗ วัน

๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ ๖ ของประเทศไทย แล้วประกาศยุบสภาเมื่อ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เพื่อเลือกตั้งทั่วไป

๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ มีการสวนสนามของพลพรรคเสรีไทยที่ถนนราชดำเนิน ทำความไม่พอใจให้พวกของจอมพล ป.พิบูลสงคราม และพวกที่เคยสนับสนุนญี่ปุ่นอยู่ระหว่างสงคราม

๕.๓.๑๕ ร.๘ เสด็จนิวัติประเทศไทย พ.ศ.๒๔๘๘ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จฯ จากยุโรปกลับสู่ประเทศไทยโดยทางเครื่องบินพร้อมกับพระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช

๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ร.๘ มีพระราชดำรัสทางวิทยุกระจายเสียง ความว่า “ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าคนไทยทุกคนถือว่าตนเป็นเจ้าของชาติบ้านเมือง และต่างปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และถูกต้องตามธรรมเนียมคลองธรรมแล้ว ความทุกข์ยากของบ้านเมืองก็จะผ่านพ้นไปได้ ข้าพเจ้าจึงขอร้องให้ท่านทุกคนได้ช่วยกันทำหน้าที่ของตนโดยแข็งขัน และขอให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกันจริงๆ เพื่อชาติจะได้ดำรงอยู่ในความวัฒนาการสืบไป...”

พ.ศ. ๒๔๘๕ มีการสร้างคอมพิวเตอร์เครื่องแรกของโลก ชื่อ แอนนีย์ (ENIAC) ที่สหรัฐอเมริกา

มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ร.๘ เสด็จฯ ตรวจพลสวนสนามของฝ่ายสัมพันธมิตร พร้อมด้วย ลอร์ด หลุยส์ เม้าท์แบตเตน (Lord Louis Mountbatten) ที่ สนามหลวง และถนนราชดำเนิน

ร.ส ทรงสนทนากับลอร์ด หลุยส์ เมาท์แบคเตน แม่ทัพฝ่ายสัมพันธมิตรขณะมาเยือนประเทศไทย

(<http://pro.corbis.com/search/Enlargement.aspx?CID=isg&mediauid=%7B2AC0136D-FB1C-489F-AC33-441ABDA24FE6%7D>,

<http://www.chaoprayanews.com/wp-content/uploads/2011/01/24899.jpg>)

๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ พรรคประชาธิปัตย์ได้เสียงส่วนใหญ่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากการเลือกตั้ง นายควง อภัยวงศ์ จึงเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ ๒ โดยได้รับการคัดค้านจากนายปรีดี พนมยงค์ เพราะนายควงเป็นพวกญี่ปุ่นที่แพ้สงคราม ทำให้การเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตรลำบาก มีการเจรจากับฝรั่งเศส เรื่องค่าเสียหายหลังสงคราม ซึ่งฝรั่งเศสเรียกร้องดินแดนลาว ประกอบด้วยไชยบุรี จำปาสัก และดินแดนเขมรที่ไทยได้มาด้วยการรบในสงครามอินโดจีนระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ มิฉะนั้นจะถือว่าไทยเป็นฝ่ายแพ้สงคราม เนื่องจากไทยเข้าข้างญี่ปุ่น โดยฝรั่งเศสจะไม่ให้การประกาศสงครามของไทยต่อฝรั่งเศสและอังกฤษเป็นโมฆะ ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงต้องคืนดินแดนให้ฝรั่งเศส ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ รัฐบาลนายควง ๒ ลาออก เพราะแพ้คดีสำคัญในสภา เรื่อง พ.ร.บ. คุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะคับขัน

พ.ศ. ๒๔๘๕ มีการจัดตั้งพรรคประชาธิปัตย์ โดยนายควง อภัยวงศ์เป็นหัวหน้าพรรคคนแรก มีผู้ร่วมก่อตั้งเช่น ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช หลวงประกอบนิติสาร มีการตั้งพรรคสหชีพ นำโดยนายเดือน บุนนาค สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเสรีไทยและนักการเมืองอีสาน และ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ นำโดยพล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรง นาวาสวัสดิ์ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้ก่อการ ๒๔๗๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ นายควง อภัยวงศ์ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพราะแพ้คดีในสภาเรื่องการปกป้องรายราคาสินค้า

๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๕ เวลา ๑๔.๐๐ น. ร.ส เสด็จฯพระราชทานปริญญาบัตร ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร.๘ พระราชทานปริญญาบัตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๕

(<http://smcu.md.chula.ac.th/modules.php?name=News&file=article&sid=76>)

๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ร.๘ เสด็จฯ ทรงเปิดสภาผู้แทนราษฎร และทรงลงพระปรมาภิไธย
พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลลงพระปรมาภิไธยและพระราชทานรัฐธรรมนูญ

(<http://ibanthaksin.wordpress.com/>, http://www.facebook.com/note.php?note_id=172979909380477)

๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕ นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็น
นายกรัฐมนตรี โดยการสนับสนุนจากพรรคแนวร่วมรัฐธรรมนูญ นำโดยพล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ และ
พรรคสหชีพนำโดย ดร.เดือน บุนนาค นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล นายจำลอง ดาวเรือง และนาย

เตียง ศิริขันธ์ ระหว่างที่นายปรีดีเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น มีการจับกุม จอมพล ป.พิบูลสงคราม ในข้อหาอาชญากรรมสงครามในสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่ศาลไทยได้ตัดสินให้ปล่อยตัวพ้นจากข้อหา เพราะพระบ.อาชญากรรมสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ ไม่สามารถนำไปใช้ย้อนหลังได้

๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕ เวลาประมาณ ๘.๐๐ น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล สวรรคตที่พระที่นั่ง บรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง ขณะพระชนมายุ ๒๑ พรรษา ทรงครองราชย์ ๑๒ ปี ต่อมาเมื่อพระราชนิพนธ์ถวายพระเพลิงพระบรมศพที่ท้องสนามหลวงเมื่อ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ และสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ ร.๘ ไว้ที่วัดสุทัศน์เทพวราราม